

neil gaiman's
NEVERWHERE

DESCEND
INTO THE
SHADOWS
OF LONDON
BELOW

A&E DVD VIDEO

Nil Gejmen

Nikado ija

NEVERWHERE 1996.

RUNE 1998. PROLOG

No pre nego što je otišao u London, Ri ard Mejhju nije se baš zabavljao.

Zapo eo je ve e uživaju i: uživao je u itanju pozdravnih estitki i u zagrljajima nekoliko ne baš neprivla nih mladih dama koje je poznavao; uživao je u upozorenjima o zalima i opasnostima Londona, i u poklonjenom belom kišobranu sa kartom londonske podzemne železnice koji su mu momci zajedni ki kupili; uživao je u prvih nekoliko krigli piva; ali potom, sa svakom narednom kriglom, otkrivao je da se sve manje i manje zabavlja; sada je ve sedeo i drhtao na plo niku ispred paba, odmeravaju i me usobno sukobljene dobrobiti toga da mu pripadne muka ili da mu ne pripadne muka, i nimalo mu nije bilo zabavno.

A u pabu, Ri ardovi prijatelji nastavili su da proslavljaju njegov predstoje i odlazak, sa ushi enoš u koja je, prema Ri ardovom gledanju na stvari, po injala da mu krajnje ide na živce.

vrsto se držao za urolani kišobran, pitaju i se da li je odlazak u London bila, zapravo, dobra zamisao.

"Oš o i ispla eš", re e neki rapavi stari as. "Otera e te pre no što kažeš britva. Il' e te u'apse, ne bi me za udilo." Dva prodorna oka zurila su u njega sa ušiljenog, smrknutog lica. "Jesi dobro?"

"Jesam, hvala", odvrati Ri ard.

Smrknuto lice smekša.

"Evo, jadni e", re e ona i ušnu Ri ardu u šaku pedeset penija. "Kol'ko si dugo na ulici, a?"

"Nisam besku nik", objasni Ri ard nelagodno, pokušavaju i starici da vrati njen nov i . "Molim vas - uzmite svoj novac. Sa mnom je sve u redu, samo sam izišao da udahnem malo vazduha. Sutra idem za London", objasni on.

Sumnji avo je s visine zurila u njega, a onda je uzela svojih pedeset penija koji odmah nestadoše izme u slojeva kaputa i šaleva u koje je bila umotana.

"Bila sam u London", poveri mu se ona. "Udala se u Londonu. Ali on bio propalica. Mama mi lepo kazala da se ne udajem u drugi grad, ali bila sam mlada i prelepa, mada je u to danas teško da poveruješ, i sledila sam svoje srce."

"Siguran sam da jeste", primeti Ri ard. Ube enje da e mu pripasti muka po elo je polako da bleđi.

"Baš mi je to mnogo dobra donelo. Bila sam besku nik, tako da znajem kako je to", re e starica. "Zato sam pomislila da si i ti to. Zašto ideš u London?"

"Dobio sam posao", ponosno joj je kazao.

"Šta da radiš?" upita ona.

"Hm, osiguranje", re e Ri ard.

"Ja sam bila igra ica", primeti starica i stade nespretno da pocupkuje po plo niku, pevuše i nešto bez melodije sebi u bradu. Zatim je po ela da se zanosi s jedne na drugu stranu poput igre koja se zaustavlja, i kona no je stala, obrevši se pred Ri ardom.

"Ispruži šaku", re e mu ona, "da ti proreknem budu nost."

U inio je kako mu je bilo re eno.

Spustila je svoju staru šaku u njegovu i trepnula nekoliko puta, poput sove što je progutala miša koji je po eo da se buni protiv toga.

" eka te daleki put..." re e ona.

"London", primeti Ri ard.

"Ne samo u London..." Zastala je. "Ne u London koji ja znam."

Po ela je da pada kiša.

"Žao mi je", re e starica. "Po inj je Vratima."

"Vratima?"

Ona klimnu. Kiša je postala ja a. "Pazila bih na Vrata da sam na tvoje mesto."

Ri ard ustade, pomalo nesigurno. "U redu", re e on, ne znaju i baš kako bi trebalo da se odnosi prema jednom ovakvom obaveštenju. "Ho u. Hvala."

Vrata paba su se otvorila, i svetlost i buka izliše se na ulicu.

"Ri arde? Jesi li dobro?"

"Aha, dobro sam. Odmah se vraćam."

Starica se vešeturala niz ulicu, a kiša ju je kvasila.

Ri arde je osećao da mora nešto učiniti za nju; mada nije mogao da joj dade novac. Pohitao je za njom. "Evo!" rekao je Ri arde. Stao je da petlja oko kišobrana, pokušavajući da pronađe dugme pomoćno u koga se otvarao. Za uložiti se jedno klikom, i kišobran se rascvetao u ogromnu kartu podzemne željeznice.

Starica ga uze od njega. Klimnula je.

"Imaš dobro srce. Ponekad je to dovoljno da te uvađa gde god da pođeš." Zatim je zavrtela glavom. "Ali uglavnom nije."

Ri arde je vrsto je stegnula kišobran kada je nalet vetra zapretio da joj ga otme. Obuhvatila ga je rukama. A potom se udaljila u kišu i noć, belo oblak je prekriveno imenima stanica podzemne željeznice: Eriks Kort, Marbl Ar, Blekfrers, Vajt Siti, Viktorija, Ejndžel. Oksford Cirkus...

Ri arde uhvati sebe kako pijano razmišlja o tome da li je zaista postojao cirkus na Oksford Cirkusu: pravi cirkus sa klovnovima, prelepim ženama, i opasnim životinjama.

Vrata paba ponovo se otvoriše: prava eksplozija, kao da je zvuk u pabu pojačan do daske.

"Ri arde, probisvete jedan, ovo je tvoja prokleta žurka, a ti propuštaš svu zabavu."

Vratio se u pab, potpuno zaboravivši na potrebu da mu bude muka zahvaljujući i svim tim ljudnim događajima.

"Li iš na udavljenog pacova", primeti neko.

"Nikada nisi video udavljenog pacova", odvrati Ri arde.

Neko drugi mu je dodao punu čašu viskija. "Evo, saspi to u sebe. Znaš, u Londonu ne možeš doći do pravog viskija."

"Siguran sam da hoću", uzdahnu Ri arde. Voda mu je kapala iz kose u pleće. "U Londonu imaju svega."

Ispio je viski, a potom još jedan, a onda se vešet zamaglilo i razbilo na delice: kasnije se osećao jedino osećanja da odlazi na neko mesto koje mu je izgledalo ogromno i staro, iako nije takvo moralo biti; i da je beskrajno povraćao u slivnik kojim je tekla kišnica, negde u sitne sate; i belog oblaka, nalik na malu okruglu bubu, koje se udaljava od njega po kiši.

Narednog jutra Ri arde se ukrcao u voz za London, Juston. Majka mu je dala mali kolač koji mu je ispekla za put, kao i termos sa čajem; i Ri arde Mejhju je otišao u London, osećajući i se grozno.

JOŠ JEDAN PROLOG: PETIRI STOTINE GODINA RANIJE

Bila je sredina šesnaestog veka i padala je kiša u Toskani: hladna, sumorna kiša koja je sve pretvarala u sivilo.

Mrlja crnog dima uzdizala se u rano jutarnje nebo iz malog manastira na brdu.

Dva muškarca sedela su na tom brdu, posmatrajući i zgradu kako počinje da gori.

"Tome, gospodine Vandemare", rekao je manji od njih, mahnuvši masnom šakom prema dimu, "biti divan požar, ali mi se rasplamsa. Mada, ako ćemo pravo, moram da priznam kako sumnjam da to nije bilo koji od stanara biti u prilici da u potpunosti i kako to priliči i uživa u njemu."

"Mislite zato što su mrtvi, gospodine Krup?" upita njegov sadrug. Jeo je nešto što je izgledalo kao da je nekada moglo biti kupaće, nožem odsecajući velike komade sa lešine, koje je potom gurao u usta.

"Zato što su, kako ste vi to mudro istakli, pametni momci, mrtvi."

Evo kako možete da razlikujete ova dva govornika: kao prvo, dok stoje, gospodin Vandemar je za dve i po glave viši od gospodina Krupa.

Kao drugo, gospodin Krup ima porculansko plave oči, dok su oči gospodina Vandemara smeđe.

Kao treće, dok je gospodin Vandemar našao prstenove koje nosi na desnoj šaci od lobanja četiri velika gavrana, gospodin Krup ne nosi nikakav vidljiv nakit.

Kao četvrto, gospodin Krup voli reći, dok je gospodin Vandemar uvek gladan.

Manastir je zahvatila vatra koja je suknula u vazduh; izgoreo je.

"Ne volim žalfiju", primeti gospodin Vandemar. "Ima udan ukus."

Neko vrisnu; a potom se začu silovita tutnjava, kada se krov urušio, kao i grmljavina kada se plamen vinuo visoko.

"Neko nije bio mrtav", primeti gospodin Krup.

"Sada jeste", dodade gospodin Vandemar i pojede još jedno parče presnog kuleta. Pronašao je svoj ručak kako mrtav leži u jarku dok su se udaljavali od manastira. Dopadao mu se šesnaesti vek.

"Šta je sledeće?" upita on.

Gospodin Krup se iscreri, pokazavši zube koji su ličili na nesrećni slučaj na groblju. "Otprilike četiri stotine godina od sada", reče on. "London Ispod."

Gospodin Vandemar je ovo svaroio, zajedno sa nečim kuleta. Konačno, upita: "Da ubijamo ljude?"

"Oh, da", odvrati gospodin Krup. "Sasvim pouzdano mislim da to mogu jesti."

1.

Trala je već četiri dana; bilo je to nepromišljeno bežanje sa mnogo spoticanja kroz prolaze i tunele. Bila je gladna i iscrpljena, a svaka naredna vrata bilo je sve teže otvoriti.

Pronašla je skrovište, sićušnu kamenu jazbinu, ispod sveta, gde će biti bezbedna, ili se bar molila da tako bude, i konačno je zaspala.

Gospodin Krup je unajmio Rosa na Pokretnoj pijaci koja je održana u Vestminsterskoj Opatiji.

"Razmišljajte o njemu", rekao je gospodinu Vandemaru, "kao o kanarinu."

"Peva?" upita gospodin Vandemar.

"Sumnjam; iskreno i veoma sumnjam u to. Ne, dobri moj prijatelju, mislio sam prenosno, kao one ptice koje nose u rudarska okna."

Vandemar klimnu.

Gospodin Ros ni po čemu drugom nije ličio na kanarinca: bio je ogroman - gotovo isto onoliko velik kao i gospodin Vandemar - i prljav; veoma je malo govorio, mada se potudio da im saopšti kako voli da ubija i kako je dobar u tome; to je zabavljalo gospodina Krupa i gospodina Vandemara isto onoliko koliko bi Džingis Kana moglo da zabavi košenje kakvog mladog Mongola koji je tek nedavno poharao svoje prvo selo ili spalio prvu jurtu. Bio je kanarinac, a da to nikada nije saznao. I tako je gospodin Ros išao prvi, u svojoj prljavoj majici i skorelim farmerkama, a Krup i Vandemar išli su iza njega, u svojim elegantnim crnim odelima.

Šuškanje u tami tunela; gospodinu Vandemaru se nož našao u šaci, a potom ga više tamo nije bilo, već je lagano podrhtavao gotovo trideset stopa odatle.

Otišao je do njega i podigao ga. Na oštrici je bio naboden pacov, ija su se usta nemoćno otvarala i zatvarala dok je iz njega isticao život. Smrskao mu je lobanju kažiprstom i palcem.

"Evo pacova koji više neće da priča priču", reče gospodin Krup. Zacerkao se vlastitoj šali.

Gospodin Vandemar ništa nije kazao.

"Pacov. Pričate. Shvatate?"

Gospodin Vandemar skide pacova sa oštrice noža i stade zamišljeno da ga žvače.

Gospodin Krup mu ga izbi iz ruku. "Prestanite s tim", reče on. Gospodin Vandemar skloni nož pomalo smrknuto.

"Živnite malo", prosikta gospodin Krup ohrabruju e. "Uvek e se na i kakav pacov. A sada: napred marš! eka nas posao. Ljudi koje treba uništiti."

Tri godine provedene u Londonu nisu promenile Ri arda, mada su izmenile njegovo poimanje grada.

Odmah po prispe u, smatrao je da je London ogroman, u dan, krajnje neshvatljiv, i da mu samo karta podzemne železnice daje nekakvo ose anje reda.

Postepeno je shvatio da je karta podzemne železnice zgodan pronalazak koji je olakšavao život, ali da nema nikakve sli nosti sa stvarnoš u: kao što je pripadnost kakvoj politici koj stranci, kako je nekada ponosno mislio, ali je, pošto je pokušao da objasni sli nost izme u karte podzemne železnice i politike na jednom prijemu gomili zapanjenih nepoznatih osoba, odlu io da ubudu e drugima prepusti komentarisanje politike.

Kako je vreme odmicalo, uhvatio je sebe kako uzima London zdravo za gotovo; posle izvesnog vremena po eo je da se hvali time što nije posetio nijedno od zna ajnih mesta u Londonu (osim Tauera, kada je njegova tetka Mod došla u grad na vikend, pa je Ri ard morao, iako nerado, da joj bude pratilac.)

Džesika je sve to izmenila. Ri ard je po eo, tokom ina e suvislih vikenda, da je prati na mesta kao što su Nacionalna galerija i Tejt galerija, gde je nau io da te od preduge šetnje po galerijama zabole noge, da se velika svetska umetni ka dela posle izvesnog vremena sva pretapaju jedna u druga, i da je gotovo izvan ljudske mo i da prihvati koliko kafi i po muzejima drsko napla uju komadi torte i šolju aja.

"Evo ti tvoj aj i ekler", rekao joj je. "Manje bi koštalo da kupimo jednog Tintoreta."

"Ne preteruj", veselo odvrati Džesika. "U svakom sluaju, u Tejt galeriji nema nijednog Tintoreta."

"Trebalo je da uzmem onaj kola sa trešnjama", re e Ri ard. "Onda bi mogli da kupe još jednog Van Goga."

"Ne bi", ispravno primeti Džesika.

Ri ard je upoznao Džesiku u Francuskoj, kada je otišao na vikend u Pariz pre dve godine; u stvari, otkrio ju je u Luvru, pokušavaju i da prona e prijatelje iz kancelarije koji su organizovali to putovanje; zakora ivši nespretno unazad, naleteo je na Džesiku koja se divila neverovatno velikom i istorijski važnom dijamantu. Pokušao je da joj se izvini na francuskom, pa odustao i stao da se izvinjava na engleskom, a zatim je pokušao da joj se na francuskom izvini što je morao da joj se izvini na engleskom, dok nije primetio da je Džesika Engleskinja koliko je to iko uopšte mogao da bude, posle ega ga je naterala da joj kupi skupi francuski sendvi i neki precenjjeni penušavi sok od jabuke, u ime izvinjenja, i eto, to je bio po etak sveta, zaista.

Posle toga, nikada nije uspeo da ubedi Džesiku da on nije osoba koja ide po umetni kim galerijama.

Ri ard je ose ao izvesno strahopoštovanje prema Desiki koja je bila lepa i esto dosta zabavna, a sasvim je sigurno imala neki cilj u životu. A Džesika je u Ri ardu videla ogroman potencijal za pravljenje savršenog bra nog pribora, pod uslovom da ga upregne prava žena.

Kada bi samo malo više bio usredsre en, mrmljala bi onako za sebe, te mu je tako dala knjige pod naslovom Kako se obu i i posti i uspeh i Sto dvadeset pet navika uspešnog oveka. Tu se govorilo o tome kako treba voditi poslove po sistemu vojnih pohoda, i Ri ard bi uvek govorio hvala i uvek je imao nameru da ih pro ita. Kupovala mu je ode u za koju je smatrala da bi on trebalo da je nosi - i on ju je nosio, tokom nedelje; a jednog dana, kada je procenila da je pravi trenutak, rekla mu je da idu da kupe vereni ki prsten.

"Zašto izlaziš s njom?" upitao je Geri, u Udruženom ra unovodstvu, osamnaest meseci kasnije. "Od nje se ovek užasne."

Ri ard je odmahnuo glavom. "Zaista je slatka kada je upoznaš."

Geri spusti trola koga je pokupio sa Ri ardovog radnog stola. "Iznena en sam što ti još dozvoljava da se igraš ovim."

"Nikada nismo razgovarali o tome", re e Ri ard.

Ali došli su i na to. Me utim, Džesika je ubedila sebe da je Ri arдова zbirka trolova znak ljupke ekscentri nosti, koja se mogla porediti sa zbirkom an ela gospodina Stoktona. Džesika je upravo radila na organizaciji putuju e izložbe zbirke an ela gospodina Stoktona i došla je do zaklju ka da veliki ljudi uvek nešto sakupljaju.

Ri ard, zapravo, nije sakupljao trolove. Ri ard je, u stvari, u neodre enom i prili no uzaludnom pokušaju da unese nešto li no u svet u kome je radio, razmestio strateške plasti ne trolove po svom radnom stolu. Imao je i Džesikin u fotografiju. Danas je za nju bila zalepljena beleška.

Bio je petak po podne.

Ri ard je primetio da su doga aji kukavice: ne dešavaju se pojedina no, ve umesto toga nailaze u oporu i svi odjednom ska u na njega.

Uzmimo na primer baš ovaj petak.

Bio je to, kao što je Džesika istakla bar desetak puta tokom proteklog meseca, najvažniji dan njegovog života. Ne najvažniji dan njenog života, razume se. Taj e do i jednom u budu nosti kada e je, Ri ard u to uopšte nije sumnjao, proglasiti za Prvog ministra, ili kraljicu, ili Boga. Ali ovo je, izvan svake sumnje, bio najvažniji dan u njegovom životu. Stoga je baš bilo gadno što je, uprkos beleški koju je Ri ard ostavio na vratima frižidera kod ku e i još jednoj koju je stavio na Džesikin u fotografiju na radnom stolu, potpuno i sasvim na to zaboravio.

Tu je tako e bio izveštaj 'Vendsvort' koji je kasnio i koji mu je uglavnom zaokupljivao misli. Ri ard je proverio još jednu kolonu brojki; zatim je primetio da je sedamnaesta strana nestala i uputio se da je ponovo odštampa; stigavši do kraja još jedne strane znao je da ako ga ostave na miru da završi... ako se desi udo nad udim a i telefon ne zazvoni...

Zazvonio je. Prelazio je palcem preko slušalice.

"Halo? Ri arde? Direktor mora da zna kada e dobiti taj izveštaj."

Ri ard pogleda na sat. "Pet minuta, Silvija. Završavam ga. Moram još samo da priložim 'P & L' projekciju."

"Hvala, Dik. Si i u po njega."

Silvija je bila, kao što je volela da objasni, 'direktorova li na sekretarica' i kretala se u atmosferi sušte delotvornosti.

Spustio je slušalicu; telefon je zazvonio ponovo skoro istog asa.

"Ri arde", oslovi ga govornik, Džesikinim glasom, "ovde Džesika. Nisi zaboravio, zar ne?"

"Zaboravio?" Pokušao je da se seti šta je to mogao da zaboravi. Potražio je nadahnu e u Džesikin u fotografiji i pronašao ga u beleški na žutom listu hartije zalepljenom na njenom elu.

"Ri arde? Podigni slušalicu."

Podigao je slušalicu, istovremeno itaju i belešku.

"Izvini, Džes. Ne, nisam zaboravio. Sedam sati uve e, u 'Ma Maison Italiano'. Da se tamo na emo?"

"Džesika, Ri arde. Ne Džes." Napravila je pauzu na trenutak. "Posle onoga što se dogodilo prošlog puta? Mislim da ne. Ti si zaista u stanju da se izgubiš i u vlastitom stražnjem vrtu, Ri arde."

Ri ard je upravo hteo da napomene kako se svakome može dogoditi da Nacionalnu galeriju pobrka sa Nacionalnom galerijom portreta, i da nije ona bila ta koja je ceo dan provela stoje i na kiši (što je prema njegovom mišljenju bilo isto toliko zabavno koliko i šetnja po jednom i drugom mestu dok ti noge ne otpadnu), ali se uzdržao.

"Vidimo se kod tebe", re e Džesika. "Možemo zajedno da prošetamo donde."

"U redu, Džes. Džesika - izvini."

"Potvrdio si našu rezervaciju, zar ne, Ri arde."

"Jesam", iskreno slaga Ri ard. Po eo je da zvoni i drugi telefon na njegovom stolu, prodorno. "Slušaj, Džesika, ja..."

"Dobro", re e Džesika i prekide vezu.

Najve a svota novca koju je Ri ard na bilo šta ikada potrošio bila je potrošena na Džesikin vereni ki prsten, pre osamnaest meseci.

Podigao je slušalicu drugog telefona.

"Zdravo, Dik", re e Geri. "To sam ja, Geri."

Geri je sedeo nekoliko stolova od Ri arda. Mahnuo je Ri ardu sede i za svojim sjajnim radnim stolom bez trolova.

"Važi li još dogovor da odemo na pi e? Rekao si da bismo mogli da odemo preko do Merstam Ekaunta."

"Skidaj se s prokletog telefona, Geri. Svakako da važi."

Ri ard spusti slušalicu. Pri kraju beleške bio je zapisan broj telefona; Ri ard je sam napisao tu belešku, pre nekoliko nedelja. I izvršio je rezervaciju: bio je gotovo ube en da jeste. Ali je nije potvrdio. Imao je nameru, ali imao je toliko posla i znao je da ima dovoljno vremena. Ali doga aji se obrušavaju u oporu...

Sada je Silvija stajala pored njega. "Dik? Izveštaj 'Vendsvort'?"

"Samo što nije gotov, Silvija. Slušaj, sa ekaj samo trenutak, možeš li?"

Završio je ukucavanje broja i sa olakšanjem odahnuo kada je neko podigao slušalicu. "Ma Maison. Mogu li da vam pomognem?"

"Da", re e Ri ard. "Sto za troje, za ve eras. Mislim da sam ga rezervisao. Ako jesam, potvr ujem rezervaciju. A ako nisam, pitam se da li bih mogao da ga rezervišem. Molim vas."

Ne, nisu imali rezervaciju na ime Mejhju za ve eras. Niti na Stokton. Ili Bertram - Džesikino prezime. A što se ti e rezervacije...

Nisu postojale re i koje bi se Ri ardu u inile neprijatnije: u pitanju je bio na in na koji je obaveštenje bilo saopšteno. Sto za ve eras trebalo je izvan svake sumnje da bude rezervisan još pre nekoliko godina, možda je to trebalo da u ine Ri ardovi roditelji. Nemogu e je bilo dobiti sto za ve eras: ako bi Papa, Prvi ministar ili predsednik Francuske ve eras stigli bez potvr ene rezervacije, ak bi i oni bili vra eni s vrata.

"Ali to je za šefa moje verenice. Znam da je trebalo ranije da vas nazovem. Samo nas je troje, zar ne biste, molim vas, mogli..."

Spustili su mu slušalicu.

"Ri arde?" opomenu ga Silvija. "Direktor eka."

"Misliš li", upita Ri ard, "da bi mi dali sto kada bih ih ponovo nazvao i ponudio im dodatni novac?"

U njenom snu svi su bili zajedno u ku i. Njeni roditelji, njen brat, njena sestra. Stajali su u balskoj dvorani. Svi su bili tako bleđi, tako ozbiljni. Porcija, njena majka, dodirnula joj je obraz i rekla joj da je u opasnosti. U svom snu, Dor se nasmejala i kazala da zna. Majka je zavrtela glavom: ne, ne - sada je bila u opasnosti. Sada.

Dor otvori o i. Vrata su se tiho, tiho otvarala; zadržala je dah.

Koraci, tihi po kamenu. Možda me ne e primetiti, pomisli ona. Možda e oti i. A onda je pomislila, o ajno, gladna sam.

Koraci su oklevali. Znala je da je dobro skrivena, ispod gomile novina i krpa. A možda joj došljak i nije želeo zlo. Zar ne može da uje otkucaje mog srca? A onda su se koraci približili, i znala je šta mora u initi, i to ju je uplašilo.

Šaka je skinula prekrivke, i ona se zagleda u bezizražajno lice koje se izbora u zao osmeh. Stala je da se kotrlja i uvija, a oštrica noža, prvobitno uperena u njene grudi, zahvati je po mišici.

Sve do tog trenutka, nijednom nije pomislila da ona to može da uradi. Nikada nije pomislila da e biti dovoljno hrabra, ili dovoljno uplašena, ili dovoljno o ajna da se usudi. Ali ispružila je jednu šaku prema njegovim grudima i otvorila...

Bilo je vlažno i klizavo, i ona se klizala i posrtala, izvla e i se ispod oveka, i teturavo izišla iz sobe.

Povratila je dah napolju u tunelu, uskom i niskom, i skliznula niz zid, dišu i na mahove i jecavo.

To je u inila poslednjim snagama. Bila je istrošena. U ramenu je po elo da joj dobuje. Nož, pomisli ona. Ali bila je bezbedna.

"Oh, oh", javi se neki glas iz tame desno od nje. "Preživela je gospodina Rosa. Nikada ne bih, gospodine Vandemare." Glas je zvu ao isto onako kao što se ose a sme i glib.

"Ni ja ne bih nikada, gospodine Krup", odvrati neki ravni glas s njene leve strane.

Svetlost se upalila i zatreperila. "Pa ipak", re e gospodin Krup, ije su o i sijale u tami ispod zemlje, "nas ne e preživeti."

Dor ga je udarila snažno kolenom u prepone: osetila je kako se nešto uvija ispod tkanine, i potr ala, drže i se desnom šakom za levo rame.

Nastavila je da tr i.

"Dik?"

Ri ard odmahnu rukom ne bi li odagnao smetnju. Samo što ponovo nije ovladao životom. Samo još malo...

Geri je ponovio njegovo ime. "Dik? Pola sedam."

"Šta?"

Hartije, nalivepera, podmeta i i trolovi sleteše u Ri ardovu aktovku. Zatvorio ju je i potr ao. Navla io je kaput u hodu. Geri ga je sledio. "Idemo li onda na to pi e?"

"Pi e?"

"Trebalo je da ve e provedemo zajedno i porazgovaramo o Merštamovom ra unu. Se aš se?"

Zar je to bilo za ve eras? Ri ard je zastao na trenutak. Ako ikada, zaklju i on, proglase neorganizovanost za olimpijsku disciplinu, on bi mogao da predstavlja Englesku.

"Geri", po e on, "žao mi je. Uprskao sam. Moram ve eras da se vidim sa Džesikom. Izvodimo njenog šefa na ve eru."

"Gospodina Stoktona? Iz Stoktona? Onog Stoktona?"

Ri ard klimnu.

Pohitaše niz stepenice.

"Ube en sam da eš se zabaviti", re e Geri. "I kako je Stvorenje iz Crne lagune?"

"Džesika je, zapravo, iz Ilfordasa, Geri. I ona ostaje svetlost i ljubav mog života, hvala na pitanju."

Do tada su ve stigli do predvorja, i Ri ard je pojurio ka automatskim vratima, koja su spektakularno odbila da se otvore.

"Prošlo je šest, gospodine Mejhju", re e mu gospodin Fidžis, iz obezbe enja zgrade. "Morate da se odjavite."

"Ovo mi nije potrebno", izusti Ri ard nikome posebno. "Zaista nije."

Gospodin Fidžis se neodre eno ose ao na medicinski linktus i naokolo se za njega pri alo da poseduje enciklopedijsku zbirku meke pornografije. uvao je vrata sa marljivoš u koja se grani ila sa ludilom, jer nije, zapravo, mogao da zaboravi ve e kada se nadigla i odšetala celokupna kompjuterska oprema sa sprata, zajedno sa dve palme u saksijama i direktorovim eksminsterskim tepihom.

"Zna i, naše pi e otpada?"

"Izvini, Geri. Možeš li u ponedeljak?"

"Svakako. Ponedeljak mi odgovara. Vidimo se u ponedeljak."

Gospodin Fidžis je proverio njihove potpise i zadovoljio se time da kod sebe nemaju nikakav kompjuter, palme u saksijama niti tepihe, a zatim je pritisnuo dugme ispod svog stola i vrata skliznuše u stranu.

"Vrata", izusti Ri ard.

Podzemni put se granao i delio; birala je put nasumce, pogrbljeno se kre u i krog tunele, spoti u i se i krivudaju i.

Iza nje su stupali gospodin Krup i gospodin Vandemar, mirno i veselo kao da su na izložbi u Kristalnoj palati.

Kada bi stigli do raskršća, gospodin Krup bi kleknuo i pronašao najbližu mrlju od krvi, i onda bi nastavili da je slede.

Bili su poput hijena, iscrpljivali su svoj plen. Mogli su da čekaju. Imali su na raspolaganju sve vreme ovoga sveta.

Za promenu, Ri arda je poslužila sreća. Uhvatio je taksi koji je vozio neobično iscrpljen taksista; odvezao je Ri arda kući i neobično ajenim putem, ulicama koje Ri ard ranije nije primetio. Iskoristio je iz taksija, ostavivši napojnicu i svoju aktovku, ali je uspeo da ponovo zaustavi taksi pre nego što je ovaj zamakao u glavnu ulicu tako da je povratio aktovku, a potom se trećerazno uspeo u svoj stan.

Već se skidao kada je ušao u predvorje: aktovku je zavitlao preko sobe i ona je bučno pala na sofu; uzeo je ključeve i pažljivo ih spustio na stolice u predvorju, kako bi obezbedio da ih ne zaboravi.

Potom je odjurio u spavaću sobu.

Oglasilo se zvono.

Ri ard, već tri četvrtine u svom najboljem odelu, baci se ka interfonu.

"Ri arde? Ovde Džesika. Nadam se da si spreman."

"Oh. Da. Odmah silazim."

Navukao je kaput i istrčao, zalupivši vrata za sobom.

Džesika ga je čekala u dnu stepenica. Uvek ga je tamo čekala. Džesika nije volela Ri ardov stan: u njoj je izazivao neprijatno osećanje prisustva neeg ženskog. Uvek je postojala mogućnost da pronađe komad donjeg veša, bilo gde, a da i ne pominje komadiće stvrdnute paste za zube na lavabou u kupatilu: ne, to nije bilo mesto za Džesiku.

Džesika je bila veoma lepa; toliko lepa da je Ri ard povremeno hvatao sebe kako zuri u nju, pitajući se: Kako je samo završila sa mnom?

A pošto bi vodili ljubav - što su radili u Džesikinom stanu za Barbike, na Džesikinom mesinganom krevetu sa uštirkanim belim lanenim aršavima (jer su roditelji rekli Džesiki da su 'duvets' dekadentni) - u mraku, vrsto bi ga stezala; njene dugačke, smeđe kovrdže prekrile bi mu prsa; šaputala bi mu tada koliko ga voli, i on bi njoj kazao kako i on nju voli i da želi zauvek da bude sa njom i oboje su verovali da je to istina.

"Blagosloven ja, gospodine Vandemare. Ona usporava."

"Usporava, gospodine Krupe."

"Mora da gubi mnogo krvi, gospodine V."

"Divna krv, gospodine K. Divna vlažna krv."

"Još samo malo."

Klik: zvuk otvaranja noža-skakavca, prazan, usamljen i mračan.

"Ri arde? Šta to radiš?" upita Džesika.

"Ništa, Džesika."

"Nisi, valjda, opet zaboravio ključeve?"

"Nisam, Džesika."

Ri ard prestade da se tapka i gurnu šake duboko u džepove kaputa.

"Kada se većeras sretniš sa gospodinom Stoktonom", pita Džesika, "moraš ceniti ne samo to što je on važan čovek. On je takođe samostalna korporacija."

"Jedva čekam", uzdahnu Ri ard.

"Šta to bi, Ri arde?"

"Jedva čekam", ponovi Ri ard sa oduševljenjem.

"Oh, kora aj malo življe", reče Džesika koja je poela da ispušta oreol neega što se kod manje značajnih žena gotovo moglo pripisati živcima. "Ne smemo dozvoliti da nas gospodin Stokton čeka."

"Ne, Džes."

"Ne zovi me tako, Ri arde. Prezirem nadimke. Oni su tako ponižavaju i."

"Imate li nov i ?" ovek je sedeo u dovratku, sa znakom na grudima, ispisanim rukom, kojim je poru ivo svetu da je bez krova nad glavom i gladan. Nije bio potreban znak da biste to i sami zaklju ili, i Ri ad, ija je šaka ve bila u džepu, stade da pretura po njemu, traže i nov i .

"Ri arde. Nemamo vremena", re e Džesika, koja je davala priloge u dobrovoljne svrhe i eti ki ulagala. "Želim da ostaviš dobar utisak, mudri moj vereni e. Od životne je važnosti da budu i sapatnik ostavi dobar utisak." A onda joj se lice nabora, i ona ga na trenutak zagrl i re e: "Oh, Ri arde. Zaista te volim. Ti to znaš, zar ne?"

Ri ard klimnu; znao je.

Džesika proveri koliko je sati i ubrza korak.

Ri ard je diskretno bacio nov i od jedne funte unazad kroz vazduh prema ovek u dovratku - koji ga uhvati prljavom šakom.

"Nije bilo problema oko rezervacije, zar ne?" upita Džesika.

A Ri ard, koji nije umeo dobro da laže kada bi ga zasuli direktnim pitanjima, izusti. "Ah."

Pogrešno je odabrala. Hodnik se završavao praznim zidom. U normalnim okolnostima to jedva da bi je na trenutak zaustavilo, ali bila je tako umorna, tako gladna, i toliki bol je ose ala...

Borila se za vazduh, štucaju i i jecaju i. Ruka joj je bila hladna, a leva šaka utrnila.

"Oh, neka je blagoslovena moja mala crna duša, gospodine Vandemare; da li i vi vidite ono što ja vidim?" Glas je bio mek i tako blizu: mora da su bili bliži nego što je zamišljala. "Otkrio sam nešto svojim okicama što e biti..."

"Mrtvo o as posla, gospodine Krup", re e glas iznad nje.

"Naš gospodar bi e oduševljen."

A ona povu e sve što je mogla da na e u dubini svoje duše, iz sveg bola, povre enosti i straha. Bila je istrošena spaljena, i krajnje iscrpljena. Nije imala kuda da po e, nije posedovala više nimalo mo i, niti je imala vremena.

"Ako to budu i poslednja vrata koja u otvoriti", molila se, nemo, Hramu, Luku. "Negde... bilo gde... bezbedno..." a onda pomisli: Neko.

Kada ju je tama progutala, za ula je glas gospodina Krupa, kao iz velike daljine.

Rekao je: "Klipane."

"Ti to meni ozbiljno kažeš da si morao da im obe aš dodatnih pedeset funti za naš sto ve eras? Ti si idiot, Ri arde."

Džesiki to nije bilo zabavno.

"Izgubili su moju rezervaciju. I rekli su da su svi stolovi rezervisani."

"Verovatno e nas smestiti odmah do kuhinje", uzdahnu Džesika. "Ili pored vrata. Jesi li im kazao da je to za gospodina Stoktona?"

"Jesam."

Ona uzdahnu.

U zidu se otvoriše vrata, malo ispred njih, i neko izi e i ostade zanose i se jedan dugi trenutak, a potom se skljoka na beton.

Ri ard se strese.

"U razgovoru sa gospodinom Stoktonom moraš paziti da ga ne prekidaš. Ne smeš ni da mu protivure iš - on ne voli kada se ljudi ne slažu s njim. Kada izrekne kakvu šalu, smeji se. Ako nisi na isto da li je to bila šala ili nije, pogledaj u mene. Ja u... mmm, lupnu u kažiprstom."

Stigli su do osobe na plo niku. Džesika ju je prekora ila. Ri ard je oklevao. "Džesika?"

"U pravu si. Mogao bi pomisliti da sam dosadna. Ako se našali, po eša u ušnu školjku."

"Džesika?"

"Šta je?"

"Pogledaj." Pokazao je na pločnik. Osoba je bila okrenuta licem prema dole i umotana u nezgrapnu odeću; Džesika ga uhvati za ruku i povuče ka sebi.

"Ako obrađu naš na njih pažnju, pregaziće te. Svi oni imaju domove, zaista. Kada se ispava, sigurna sam da će s njom sve biti u redu."

Ona? Riard spusti pogled. Bila je to neka devojka.

Džesika je nastavila: "Rekla sam gospodinu Stoktonu da smo..." Riard se spustio na jedno koleno. "Riarde šta to radiš?"

"Nije pijana", reče Riard. "Povređena je." Pogledao je svoje prste. "Krvvari."

Džesika spusti pogled na njega, nervozna i zbunjena. "Zakasnićeš", napomenu ona.

"Povređena je."

Džesika ponovo pogleda devojku na pločniku. Prioriteti: Riard nije znao za prioritete.

Devojčino lice bilo je okorelo od prljavštine, a odeća natopljena krvlju.

"Riarde. Zakasnićeš."

"Povređena je", odvrati on jednostavno. Na licu mu je bio izraz koji Džesika ranije nije videla.

"Riarde", upozori ga ona, a zatim se malo povuče i ponudi kompromis. "Pozovi onda ambulantna kola. Samo brzo."

Devojka otvori oči bez zenica, širom, na licu koje jedva da je predstavljalo nešto više od mrlje prašine i krvi. "Ne u bolnicu, molim. Pronađite me. Odvedite me na neko bezbedno mesto. Molim vas." Glas joj je bio slab.

"Krvariš", reče Riard. Pogledao je unaokolo ne bi li video otkuda se stvorila: ali zid je bio prazan, od cigala, bez pukotina.

"Pomozi mi?" prošaputa ona i sklopi oči.

"Kada budeš zvao hitnu pomoć", primeti Džesika, "nemoj im dati svoje ime. Možda bi morao da daš izjavu ili nešto slično, a ja neću da mi veče upropasti... Riarde? Šta to radiš?"

Riard je podigao devojku u naručje. Bila je iznenađujuće laka. "Nosim je nazad do mene, Džes. Ne mogu jednostavno da je ostavim. Reci gospodinu Stoktonu da mi je zaista žao, ali ovo je hitno. Uveren sam da će razumeti."

"Riarde Olivere Mejhju", počeo je Džesika, ledenim glasom. "Smesta da si spustio tu mladu osobu i vratio se ovamo. Ili je ovo kraj naše veridbe. Upozoravam te."

Riard je osetio lepljivu toplu krv kako mu natapa košulju. Ponekad ništa ne možete da učinite.

Stao je da se udaljava.

Džesika je ostala da stoji na pločniku, gledajući ga kako uništava njeno veliko vešanje, i oči su je pekale od suza. Posle kraćeg vremena nestao je s vidika i tada, i tek tada, ona reče, glasno i jasno "Sranje!" i zavrlija i tašnu koliko je mogla na tle, dovoljno jako da se po betonu razletoše mobilni telefon, ruž za usne i dnevnik, kao i pregršt tampona.

A potom, pošto joj ništa drugo nije preostalo, sve je to pokupila i vratila u tašnu i otišla do restorana, da sačekaj gospodina Stoktona.

Dok je pijuckala belo vino, pokušala je da pronađe verodostojne razloge zbog kojih njen verenik nije sa njom i uhvatila je sebe kako se očajnički pita da li bi jednostavno mogla da izjavi kako je Riard mrtav.

"Zbilo se veoma iznenada", rekla je Džesika setno, tihim glasom.

Riard nijednom nije zastao da razmisli. To nije bilo ništa nadim je on posedovao bilo kakvu volju. Negde u razumnom delu njegovog mozga, neko - normalan, razuman Riard Mejhju - govorio mu je da se poneo glupo, da je trebalo da pozove policiju, ili hitnu pomoć; da je bilo opasno podići ranjenu osobu; da je zaista ozbiljno uznemirio Džesiku; da će noćas morati da spava na sofi; da će upropastiti jedino pristojno odelo; da devojka užasno smrdi... Ali Riard je i dalje koračao, osećajući grčeve u rukama i bol u leđima, ne obraćajući pažnju na poglede prolaznika, jednostavno je nastavljao dalje. A onda se našao u prizemlju, pa je posrtao uz stepenice i obreo se ispred svojih ulaznih vrata, shvativši da je ostavio ključeve na stočiću u predvorju...

Devojka je ispružila musavu ruku prema vratima i ona se širom otvoriše.
Nikada nisam mislio da će mi biti drago što se vrata nisu zatvorila kako treba, pomisli Ri ard, unese devojku unutra - zatvorivši za sobom vrata nogom - i spusti je na krevet.
Prednji deo košulje bio mu je natopljen krvlju.
Izgleda da je bila u polusvesnom stanju. Kapci su joj treperili.
Skinuo joj je kožnu jaknu. Imala je duga ku posekotinu duž leve mišice i ramena.
Ri ard zaustavi dah.
"Slušaj, pozva u lekara", reče on tiho. "Uješ li me?"
Otvorila je oči, širom, uplašeno. "Molim te, nemoj. Biće mi dobro. Nije toliko loše kao što izgleda. Potreban mi je samo san. Bez lekara."

"Ali tvoja ruka - tvoje rame..."
"Biće mi dobro. Sutra. Molim te?" Izgovorila je to jedva nešto jačim glasom od šapata.
"Hm, valjda, u redu", i dok mu se razum polako vraćao, on reče: "Uj, mogu li da te pitam...?"
Ali ona je već bila zaspala.
Izišao je na vrhovima prstiju i zatvorio vrata za sobom. Potom je seo na sofu, pred televizor, i zapitao se šta li je to učinio.

2.

Nalazio se negde duboko ispod zemlje: u nekakvom tunelu, možda, ili u kanalizaciji. Svetlost se probijala na mahove, definišući tamu, ali je ne razgorećivala.
Nije bio sam. Još je ljudi išlo pored njega.
Sada je već trčao kroz unutrašnjost kanalizacije, pljuskajući i kroz blato i kal. Kapi vode padale su lagano, kristalno jasne u tami.
Zavio je za ugao, i ono ga je čekalo.
Bilo je ogromno. Ispunjavalo je kanalizaciju: masivna glava spuštена, telo i dah puše se na hladnom vazduhu. Neka vrsta divljeg vepra, pomislio je u prvi mah, a onda je shvatio da je to bilo glupo: nema tog vepra koji bi mogao biti toliko veliki. Bilo je veliko poput bika, tigra, kola.
Zurilo je u njega, i trebalo mu je stotinu godina da podigne koplje.
A onda je jurnulo.
Hitnuo je koplje, ali već je bilo suviše kasno, i on oseti kako mu zver odseca deo slabine kljovama oštrim poput brijača, oseti kako mu život otiče u blato: shvati da je pao licem u vodu, koja se crvenela od gustih vrtloga dave i krvi...

Tooliko se trudio da vrisne, pokušao je da se probudi, ali uspevao je jedino da udahne blato, krv i vodu, mogao je da oseti samo bol...

"Ružni snovi?" upita devojka.

Ri ard se uspravi na kauču, boreći se da dođe do vazduha. Zavesе su još bile navučene, ali znao je da je jutro. Dao se u potragu za daljinskim poučkom; ovaj je nekako uspeo da se uklješti ispod njegovih krsta i isključi televizor.

"Da", odvrati on. "Tako nekako."

Otrao je krmeljivost iz oči i zainteresovano osmotrio samog sebe, primetivši sa zadovoljstvom da je izuo cipele i sako pre no što je zaspao. Košulja mu je spreda bila skorena od krvi i prljavštine.

Devojka-beskućica nije izustila ni reči. Izgledala je grozno: bleđa, ispod prljavštine i smeđe skorele krvi, i sitna. Na sebi je imala ko zna koliko slojeva raznolike odeće: udna odeća, prljavi somot, blatnjava cipka, rupe kroz koje su se mogli videti drugi slojevi i stilovi.

Izgledala je, pomisli Ri ard, kao da je u ponoć poharala odeljenje 'Istorija mode' u muzeju Viktorija i Albert, i kao da je još nosila sve što je pokupila odatle.

Ri ard je zaista mrzeo ljude koji govore o igledne stvari: ljude koji vam pri u i govore vam stvari koje i sami, hteli-ne hteli, morate da primetite: "Pada kiša", ili: "Pukla vam je kesa i hrana vam je upravo ispala u baru", ili ak: "Ooh. Kladim se da to boli."

"Ustala si, zna i", izgovori Ri ard, mrze i sam sebe.

"ija je ovo baronija?" upita devojka. "ije lensko dobro?"

"Hm. Izvini?"

Sumnji avo se osvrnula oko sebe. "Gde sam ja to?"

"Stan broj etiri, Njuton Mensons, ulica Litl Komden..."

Zastao je. Razmakla je zavese. Zurila je napolje u sasvim obi nu okolinu koja se videla sa Ri ardivog prozora. Zurila je širom otvorenih o iju u automobile i autobuse, i mali niz radnji ispod njih - prodavnicu novina, pekaru, hemijsko iš enje i prodavnicu alkoholnih pi a.

"Ja sam u Londonu Iznad", prozbori ona.

"Da, u Londonu si", uzvratil Ri ard. Iznad ega? - pitao se. "Mislil da si sino bila u šoku ili tako ne em. Zadobila si gadnu posekotinu na ruci." e kao je da ona nešto kaže, da objasni. Pogledala ga je, a zatim vratila pogled na autobuse i radnje. Ri ard je nastavio: "Ja, hm, našao sam te na plo niku. Bilo je dosta krvi."

"Ne brini", re e ona ozbiljno. "Najve i deo te krvi nije bio moj."

Pustila je zavesu da padne na mesto.

Zatim se zagledala u posekotinu na ruci.

"Mora emo da se pobrinemo za ovo", izjavi ona. "Ho eš li da mi pomogneš?"

Ri ard je po eo da se ose a pomalo nesigurno. "Zaista ne znam baš mnogo o ukazivanju prve pomo i", re e on.

"Pa", po e ona, "ako si zaista gadljiv, mogao bi samo da držiš zavoje i povežeš krajeve koje ne mogu da dosegnem. Imaš zavoje, zar ne?"

Ri ard klimnu. "Oh, da", re e on. "U kutiji za prvu pomo . Ispod lavaboa."

Potom je otišao u spava u sobu i presvukao se, pitaju i se ho e li uopšte biti mogu e oprati košulju (njegovu najbolju košulju, koju mu je kupila, oh bože, Džesika. Podilkani e).

Krvava voda podsetila ga je na nešto, na nekakav san koji je jednom sanjao, možda, ali ni da mu je život zavisio od toga, nije ta no mogao da ga se seti.

Povukao je ep, pustio vodu da otekne iz lavaboa i ponovo ga napunio istom, kojoj je dodao malo 'Detola': oštar antisepti ki miris u inio mu se tako razuman i medicinski: lek za ovu udnu situaciju u kojoj se našao i njegovu posetiteljku. Nagnula se, i on pljusnu toplu vodu preko njene ruke i ramena.

Ri ard nikada nije bio gadljiv koliko je mislio da jeste. To jest, bio je zastrašuju e gadljiv kada je u pitanju bila krv na ekranu: dobar zombi film ili drama iz oblasti medicine koja sve jasno prikazuje naterali bi ga da se skupi u uglu, ostane bez vazduha, sa šakama preko o iju, mrmljaju i stvari kao što su 'Recite mi kada se završi'. Ali kada su u pitanju bili prava krv, pravi bol, on bi jednostavno produžio i preduzeo nešto prakti no.

O istili su posekotinu - koja je bila manje gadna nego što je se Ri ard se ao od sino - previli je, a devojka se zaista trudila da ni ne trepne za sve to vreme. Ri ard uhvati sebe kako se pita koliko li joj je godina, i kako li izgleda ispod prljavštine, i zašto živi na ulici, i...

"Kako se zoveš?" upita ona.

"Ri ard. Ri ard Mejhju. Dik."

Ona klimnu, kao da je upravo njegovo ime pohranila u se anje. "Ri ardmejhudik", ponovi ona.

Oglasi se zvono na vratima.

Ri ard se zagleda u kaos u kupatilu, u devojku, i zapita se kako li e to sve zajedno da izgleda nekom razumnom posmatra u ispred vrata. Kao što je, na primer... "Oh bože", izusti on, jer mu je upravo pala na pamet najgora mogu nost. "Kladim se da je to Džes. Ubi e me." Umanji štetu. Umanji štetu. "Slušaj", re e on devojci. "Sa ekaj ovde unutra."

Zatvorio je vrata od kupatila za sobom i uputio se niz hodnik.

Otvorio je ulazna vrata i s velikim olakšanjem odahnuo. Nije bila Džesika. Bili su to - šta? Mormoni? Jehovini svedoci? Policija? Nije bio siguran. U svakom sluaju, bila su dvojica.

Na sebi su imali crna odela, pomalo umaš ena, pomalo izlizana, i ak je i Ri ard, koji je sebe smatrao potpunom nezalicom kada je posredi moda, ose ao da je kroj njihovih odela nekako udan. Bila su to odela kakva bi sašio neki kroja pre dve stotine godina, kome je neko objasnio kako izgleda moderno odelo, ali ga nikada nije video. Nabori su bili pogrešni, isto kao i masne mrlje.

Lisica i vuk, pomisli nevoljno Ri ard. A onda se zapita zašto mu je to palo na pamet.

ovek koji je stajao ispred, lisica, bio je niži od Ri arda. Imao je retku, masnu kosu i bledunjav ten; kada je Ri ard otvorio vrata, razvukao je usta u osmeh, ali deli sekunde prekasno. "Dobar jutar želim vam, dobri gospodine", re e on, "na ovaj divan i prelep dan."

"Ah. Zdravo", odvrati Ri ard.

"Sprovodimo li nu istragu delikatne prirode, da tako kažem, od vrata do vrata. Da li biste imali nešto protiv da u emo?"

"Ovaj, sada baš nije zgodno", odvrati Ri ard. Zatim upita. "Jeste li iz policije?"

Drugi posetilac, onaj visoki, vuk, koji je stajao malo iza svoga prijatelja, drže i gomilu fotokopija na grudima, još ni re nije izustio, samo je ekao, onako ogroman i nepomi an. Sada se nasmejao, jednom, duboko i prljavo. Bilo je ne eg nezdravog u tom smehu.

"Avaj", izusti onaj manji, "ne možemo da se podi imo tom sre om. Karijera uvara zakona i reda, iako nesumnjivo primamljiva, nije bila zapisana u kartama koje je Gospa Fortuna podelila mom bratu i meni. Ne, mi smo samo privatna lica. Dozvolite mi da nas predstavim. Ja sam gospodin Krup, a ovaj gospodin je moj brat, gospodin Vandemar."

Nisu li ili na bra u. Nisu li ili ni na šta što je Ri ard do tada video.

"Vaš brat?" upita Ri ard. "Zar ne bi trebalo da nosite isto prezime?"

"Zadivljen sam. Kakav mozak, gospodine Vandemare. Oštrouman i pronicljiv, a to nije ni polovina. Neki od nas su tako oštri", i on se nagnu bliže prema Ri ardu, unese mu se u lice, izdigavši se na prste, "da se možemo pose i."

Ri ard ustuknu jedan korak.

"Možemo li da u emo?" upita gospodin Krup.

"Šta želite?"

Gospodin Krup uzdahnu, o igledno smatraju i da je to uradio krajnje setno. "Tražimo našu sestru", objasni on. "Svoje glavo dete, uporno i tvrdoglavo, koje samo što nije slomilo srce naše jadne majke udovice."

"Pobegla je", objasni gospodin Vandemar, blago. Tutnuo je Ri ardu u ruke fotokopiju. "Ona je pomalo... udna", dodade on i zavrte prstom prislonjenim uz slepoo nicu, ne bi li pokazao da je devojk potpuno luda.

Ri ad spusti pogled na list hartije.

Pisalo je: JESTE LI VIDELI OVU DEVOJKU?

Ispod ovoga bila je fotokopirana fotografija devojk koja je Ri ardu izgledala poput urednije, istije verzije devojk, sa dužom kosom, koju je ostavio u svom kupatilu.

Ispod nje je pisalo:

'Odaziva se na ime Dorin. Ujeda i šutira. Pobegulja.

Recite nam ako ste je videli. Želimo je nazad. Sledi nagrada.'

A ispod toga, broj telefona.

Ri ard vrati pogled na fotografiju. Nema sumnje da je na njoj bila devojk iz njegovog kupatila.

"Ne", re e on. "Bojim se da je nisam video. Žao mi je."

Gospodin Vandemar ga, me utim, nije slušao. Podigao je glavu i stao da njuši vazduh, poput oveka koji je namirisao nešto udno ili neprijatno. Ri ard ispruži ruku u želji da mu vrati list hartije, ali se krupni ovek jednostavno progura pored njega i u e u stan, poput vuka u potrazi za plenom.

Ri ard potr a za njim.

"Šta to radite? Ho ete li prestati? Izlazite. Slušajte, ne možete tamo unutra..." A gospodin Vandemar se uputio pravo ka kupatilu.

Ri ard se nadao da je devojka... Dorin?... bila toliko prisebna da zaklju a vrata od kupatila. Ali ne; otvorila su se kada ih je gospodin Vandemar gurnuo. Ušao je unutra, a Ri ard, koji se ose ao poput malog i nesposobnog psa što kev e prate i poštaru u stopu, u e unutra za njim.

Nije to bilo veliko kupatilo. U njemu su se nalazili kada, toalet šolja, umivaonik, nekoliko boca šampona, sapun i peškir. Kada je Ri ar pre nekoliko minuta izišao iz njega, u njemu su se nalazili i jedna prili no prljava, krvava devojka, veoma krvav lavabo i otvorena kutija za prvu pomo . Sada je sve bilo blistavo isto.

Nije bilo mesta na kome bi se devojka mogla sakriti.

Gospodin Vandemar je izišao iz kupatila i otvorio vrata spava e sobe, ušao unutra, pogledao unaokolo.

"Ne znam šta umišljate da radite", re e Ri ard. "Ali ako vas dvojica smesta ne izi ete iz mog stana, zva u policiju."

A onda se gospodin Vandemar, koji je upravo pretraživao Ri arduv trpezariju, ponovo okrenuo ka Ri ardu, i Ri ard je odjednom shvatio da je bio veoma, veoma uplašen, poput malog psa koji je upravo otkrio da je onaj za koga je mislio da je poštar u stvari vanzemaljac koji jede pse iz one vrste filmova za koje Džesika nije imala vremena.

Ri ard uhvati sebe kako se pita da li je gospodin Vandemar vrsta osobe kojoj kažete: "Nemojte me povrediti!" a ako jeste, da li e to biti od koristi.

A onda je lisac gospodin Krup rekao: "Ovaj, da, šta vas je to spopalo, gospodine Vandemare? Kladam se da mu je tuga za našom slatkom sestricom pomutila pamet. Izvinite se gospodinu, gospodine Vandemare."

Gospodin Vandemar klimnu i zamisli se na trenutak. "Mislio sam da mi se ide u toalet", re e on. "Ali nije. Izvinite."

Gospodin Krup krenu hodnikom.

"Eto. Verujem da ete oprostiti mom grešnom bratu nedostatak društvene ugla enosti. Usled brige zbog naše jadne majke udovice i zbog naše sestre koja, dok mi ovde pri amo, luta ulicama Londona bez ikoga da je voli i da se brine o njoj, potpuno je otkao, tako mi svega. Ali i pored toga, nije ga loše imati na svojoj strani. Nije li tako, krupno mom e?"

I tako su izišli i obreli se na stepeništu. Gospodin Vandemar ništa ne re e. Nije baš delovao kao da je potpuno otkao od bola.

Krup se ponovo okrenu prema Ri ardu i uputi mu još jedan lisi ji osmeh. "Obavesti ete nas ako je budete videli", re e on.

"Do vi enja", odvrati Ri ard. Potom je zatvorio i zaklju ao vrata. I prvi put od kada je živeo tu stavio je i sigurnosni lanac.

"Nisam debeo", primeti gospodin Vandemar.

Gospodin Krup, koji je presekao Ri ardiv telefonski gajtan im je ovaj prvi put pomenuo da e pozvati policiju, i koji se pitao da li je presekao pravi gajtan ili ne, tehnologija dvadesetog veka nije mu bila ja a strana, uze letak od njega.

"Nikada nisam rekao da jeste", odvrati on. "Pljunite!"

Gospodin Vandemar hraknu usta puna sluzi, koju uredno ispljunu na pole inu letka. Gospodin Krup snažno pritisnu letak na zid, pored Ri ardivih vrata. Istog asa se zalepio, i to vrsto.

JESTE LI VIDELI OVU DEVOJKU? pisalo je.

"Rekli ste krupno mom e'. To zna i debeo."

"Krupan tako e zna i snažan, vrst, jedar, pouzdan, krepak, vitalan, hrabar, odlu an i neustrašiv", re e gospodin Krup. "Verujete li mu?"

Po eše da silaze niz stepenice.

"Da li bludni im?" odvrati gospodin Vandemar. "Mogao sam da je namirišem."

Ri ard je e kao kod vrata sve dok nije uo kako su se ulazna vrata u zgradu zalupila, nekoliko spratova ispod. Vra ao se hodnikom ka kupatilu kada je telefon bu no zazvonio i prepao ga.

Odjurio je nazad hodnikom i podigao slušalicu.

"Da?" izgovori Ri ard. "Da?"

Iz slušalice ne dopre nikakav zvuk. Umesto toga, ulo se jedno klik, i Džesikin glas dopre sa sekretarice na stoli u pored telefona. Ona re e: "Ri arde? Ovde Džesika. Źao mi je što nisi tu, jer e ovo biti naš poslednji razgovor, i zato sam Źelela da ti ovo kaŹem u lice."

Shvatio je da telefon uopšte ne radi. Iz slušalice se protezao gajtan još otprilike jednu stopu, a onda je bio uredno prese en. Ipak je viknuo u nju, izgovaraju i stvari kao što su "Džesika!" i "Ovde sam!" i "Molim te, ne prekidaj!"

"Strašno si me sino obrukao, Ri arde", nastavio je glas. "Što se mene ti e, mi više nismo vereni. Nemam nameru da ti vratim prsten, niti da te ikada više vidim. Nadam se da ete ti i tvoja opava patka istrunuti u paklu. Zbogom."

"Džesika!" povika Ri ard, u nadi da e se pukom drekom probiti u telekomunikacionu mreŹu.

Traka je prestala da se okre e, ulo se još jedno klik, i crvena svetiljkica stade da trep e.

"Loše vesti?" upita devojka.

Stajala je neposredno iza njega, u minijaturnoj kuhinji, sa uredno prepovijenom rukom. Vadila je kesice sa ajem i stavljala ih u šolje. Voda u ajniku je vrila.

"Da", odgovori Ri ard. "Veoma loše." Prišao joj je i pruŹio joj poster na kome je pisalo JESTE LI VIDELI OVU DEVOJKU? "To si ti, zar ne?"

Ona izvi obrvu. "Na fotografiji sam ja."

"I ti si... Dorin."

Ona odmahnu glavom. "Ja sam Dor, 'Door' - 'Vrata', neprevodiva igra re i; prim. prev. Ri ardmejhjudik. Mleko i še er?"

Ri ard je sada ve bio potpuno van sebe, te re e: "Ri ard. Samo Ri ard. Bez še era." A potom: "Slušaj, ako to nije li no pitanje, šta ti se dogodilo?"

Dor usu kipu u vodu u šolje. "Ne Źeliš da znaš", odvrati ona jednostavno.

"Oh, ovaj, izvini ako sam..."

"Ne, Ri arde. Zaista, ne Źeliš da znaš. Nikakve koristi od toga ne bi imao. Ve si u inio i više nego što je trebalo."

Izvadila je kesice sa ajem i pruŹila mu šolju. Prihvatio ju je, shvativši da još vu e unaokolo telefonsku slušalicu.

"Ovaj, ho u da kaŹem. Nisam tek tako mogao da te ostavim tamo."

"Mogao si", re e ona. "Ali nisi."

Priljubila se uza zid i provirila kroz prozor. Ri ard ode do prozora i pogleda napolje. Gospodin Krup i gospodin Vandemar upravo su preko puta izlazili iz prodavnice novina: JESTE LI VIDELI OVU DEVOJKU? osvanulo je na vidnom mestu u izlogu novinarnice.

"Jesu li oni zaista tvoja bra a?" upita on.

"Molim te", prozbori Dor ravnodušno. "Oładi."

Pijuckao je aj i pretvarao se da je sve normalno.

"Pa, gde si bila?" upita on. "Malopre?"

"Bila sam ovde", re e ona. "Slušaj, pošto su ova dvojica još u blizini, moramo proslediti poruku..." Zastala je. "Nekome ko moŹe da pomogne. Ne usu ujem se da izi em odavde."

"Zar ne postoji neko mesto na koje bi mogla da odeš? Neko kome bismo mogli da telefoniramo?"

Ona mu iz ruke uze nemu slušalicu iz koje se vukla prese ena Źica i odmahnu glavom. "Moji prijatelji se ne sluŹe telefonima", re e ona. Vratila je slušalicu na mesto, gde je ostala, beskorina i usamljena.

Osmehnula se, hitro i vragolasto. "Mrvice hleba!" re e ona.

"Molim?" upita Ri ard.

Otvorila je mali prozor u stražnjem delu spava e sobe koji je gledao na predeo crepova i oluka, te razbacala unaokolo mrvice. Da biste doprli do tog malog prozora, morali ste da se popnete na Ri ardov krevet.

"Ne razumem", izusti Ri ard.

"Svakako da ne razumeš", složi se ona. "A sada, tiho."

Za uo se lepet krila, i on ugleda purpurno-sivo-zeleni sjaj goluba. Stao je da kljuca mrvice, a Dor ispruži napolje šaku i pokupi ga. Znatiželjno ju je posmatrao, ali se nije bunio.

Sedoše na krevet. Dor dade Ri ardu da drži goluba, dok mu je ona pri vrš ivala poruku za nogu, upotrebivši za to jarkoplavu gumicu kojom je Ri ard pre toga povezao ra une za struju.

Ri ard nije bio baš oduševljen što mora da drži goluba.

"Ne shvatam svrhu ovoga", objasni on. "Ho u da kažem, to nije golub-pismonoša. Ovo je jedan sasvim obi ni londonski golub. Od onih koji pogane po Lordu Nelsonu."

"U pravu si", složi se Dor. Obraz joj je bio ogreban, a kosa zamršena; zamršena, ali ne i upava. Uzela je pticu od njega, nežno, podigla je i zagledala joj se u lice. Ova je nagnula glavu na jednu stranu i uzvratila joj pogled.

"U redu", re e ona, a zatim ispusti zvuk koji je podse ao na te no golubje gugutanje: "U redu crrrrplrr, tražiš markiza de Karabasa. Jesi li shvatila?"

Golubica joj uzvratila te nim gugutanjem.

"Tako je, devojk. Ovo je važno, tako da bi ti bilo bolje da..."

Golubica ju je prekinula prili no nestrpljivim gugutanjem. "Izvini", re e Dor. "Svakako da znaš šta radiš."

Odnela je pticu do prozora i pustila je.

Ri ard je sve ovo posmatrao sa izvesnim u enjem. "Znaš li da je gotovo zvu alo kao da te je razumela?" primeti on, kada se ptica vinula put neba i nestala iza nekih krovova.

"Stvarno", primeti Dor. "A sada ekamo."

Otišla je do police sa knjigama u uglu spava e sobe, pronašla primerak Mensfield parka za koji Ri ard nije ni znao da ga ima, i uputila se u trpezariju.

Ri ard ju je sledio. Smestila se na sof u i otvorila knjigu.

"Zna i, to je skra enica od Dorin?" upita on.

"Šta?"

"Tvoje ime."

"Nije."

"Kako se piše?"

"D-o-o-r. Kao ono kroz šta prolaziš."

"Oh." Morao je nešto da kaže, te primeti: "Kakvo ti je onda to ime, Dor?"

Pogledala ga je onim svojim o ima udne boje i rekla: "Moje ime." Zatim se ponovo udubila u Džejn Ostin.

Ri ard dohvati daljinski i uklju i televizor. Zatim promeni kanal. Još jednom ga promeni. Uzdahnu. Ponovo ga promeni.

"Šta mi to ekamo?"

Dor okrenu stranicu. Nije podigla pogled. "Odgovor."

"Kakav odgovor."

Ona slegnu ramenima.

"Oh. Dobro."

Pade mu u o i tada da joj je koža veoma bela, sada kada je najve i deo prljavštine i krvi bio uklonjen. Pitao se da li je bleđa usled bolesti ili je to posledica gubitka krvi. Ili jednostavno nije mnogo izlazila. Možda je bila u zatvoru. Mada mu je izgledala premlada za to. Možda je onaj veliki govorio istinu kada je rekao da je luda...

"Slušaj, kada su oni ljudi došli..."

"Ljudi?" Sevanje o iju udne boje.

"Krup i hm, Vanderbilt."

"Vandemar." Na trenutak je mozgala, a potom klimnu. "Pretpostavljam da bi ih mogao nazvati ljudima, da. Dve noge, dve ruke, svaki po jednu glavu."

Ri ard nastavi. "Kada su ušli ovamo. Gde si ti bila?"

Liznula je prst i okrenula stranicu. "Bila sam ovde."

"Ali..."

Za utao je, ostavši bez reči. U stanu nije bilo mesta na koje je mogla da se sakrije. A nije ni napustila stan. Ali...

Za ulu se neko grebanje i jedno tamno obličje izjuri iz gomile video traka ispod televizora.

"Isuse!" izusti Ri ard i hitnu daljinski na njega, zamahnuvši što je jače mogao. Resko je udario o video trake. Od tamne prilike nije bilo ni traga.

"Ri arde!" oslovi ga Dor.

"Sve je u redu", objasni on. "Mislim da je to bio samo pacov ili nešto slično."

Zurila je u njega. "Svakako da je bio pacov! Prepao si jadni kćerka." Osvrnula se po sobi, a zatim ispustila tihi zvižduk između prednjih zuba. "Zdravo?" pozva ona. Klekla je na pod, zaboravivši na Mensfield park. "Zdravo?"

Ošinula je Ri arda pogledom. "Ako si ga povredio", zapreti ona, a zatim se nežno obrati sobi: "Izvini, on je idiot, zdravo?"

"Nisam ja idiot", reče Ri ard.

"Šššš!" opomenu ga ona. "Zdravo?"

Dva mala crna oka proviriše ispod sofe. Za njima usledi i ostatak glave, i životinja stade sumnjičavo da gleda unaokolo. Bila je prevelika za miša, u to je Ri ard bio sasvim siguran.

"Zdravo!" pozdravi je Dor. "Jesi li dobro?"

Ispužila je šaku. Životinja se popela u nju, a zatim ustrala uz podlakticu i ugnezdila se u pregibu. Dor ju je milovala prstom po boku. Bila je tamnosmeđa i imala duga kćerka, ružičast rep. Nešto poput smotanog komada hartije bilo joj je pričvršćeno uz bok.

"To je pacov", izusti Ri ard, sa osećanjem da ponekad iskrsne trenutak kada ovekume može biti oprošteno što govori ono što je očigledno.

"Tako je. Hoćeš li se izviniti?"

"Molim?"

"Izviniti."

Možda je nije dobro čuo. Možda je on bio taj koji je pokušao da ludi. "Pacovu?"

Dor ništa nije rekla, što je ipak bilo i te kako rečeno.

"Izvini", izusti Ri ard, obrativši se pacovu, sa dostojanstvom, "ako sam te uplašio."

Pacov podiže pogled prema Dor.

"Ne, on to zaista misli", reče ona. "Ne kaže to tek tako. Šta to imaš za mene?"

Stala je da petlja oko pacova, te izvukla mnogo puta presavijen komad smeđe hartije, koji je bio pričvršćen na nešto što je Ri ardu veoma ličilo na jarkoplavu gumicu.

Rastvorila ga je: komad iskrzane smeđe hartije, ispisane pauzinasto crnim rukopisom.

Prigurala je i klimnula. "Hvala ti", reče ona pacovu. "Cenim sve što si uradio."

Odskakutao je na kauč, na trenutak se zagledao u Ri arda, a potom nestao među senkama.

Devojka po imenu Dor pruži hartiju Ri ardu. "Evo", reče ona. "Prigurala je ovo."

Bilo je pozno popodne u Centralnom Londonu, i pošto je na pragu bila jesen, već je gotovo pao mrak. Ri ard je podzemnom stigao do Totenhem Kort Rouda, i sada je išao na zapad ulicom Oksford, držeći list hartije.

"To je poruka", rekla je kada mu ju je dala. "Od markiza de Karabasa."

Ri ard je bio siguran da je i ranije čuo to ime. "Baš lepo", rekao je on. "Ponestalo mu razglednica?"

"Ovako je brže."

Prošao je pored osvetljene Virdžinove velike prodavnice i radnje sa suvenirima: šlemove londonskih policajaca i male crvene londonske autobuse; potom kraj mesta na kome se prodavala pica na komad, a onda je skrenuo desno...

"Moraš slediti uputstva ovde ispisana. Pokušaj da te niko ne prati." Potom je uzdahnula i rekla: "Zaista ne bi trebalo toliko da te upli em."

"Ako sledim ova uputstva... ho e li to ubrzati tvoj odlazak odavde?"

"Da."

Ušao je u ulicu Henvej, usku i tamnu, ispunjenu mra nim radnjama sa plo ama i zatvorenim restoranima, gde se jedina svetlost proivala iz tajnih klubova u kojima se pilo na gornjim spratovima zgrada. Uputio se njome.

"...skreni u Ulicu Henvej, levo u Henvej Plejs, potom ponovo desno u Ormeov prolaz. Zastani kod prve uli ne svetiljke na koju nai eš...' Jesi li siguran da je ovo u redu?"

"Jesam."

Nije se se ao Ormeovog prolaza, iako mu ovo nije bilo prvi put da se našao na Hanvej Plejsu. Tamo se nalazio podzemni indijski restoran koji je voleo Geri sa posla. Koliko je Ri ard mogao da se seti, Henvej Plejs je bio orsokak.

Mandir: tako se zvao restoran. Prošao je pored ulaznih vrata, stepenice restorana primamljivo su vodile naniže, a potom je skrenuo levo...

Pogrešio je. Postojao je Ormeov prolaz. Mogao je da vidi znak.

ORMEOV PROLAZ W1

Nije udo što ga ranije nije primetio: jedva da je predstavljao nešto više od uli ice izme u ku a, osvetljen cvr e im petrolejkama.

Više nema mnogo ovih, pomisli Ri ard i podiže svoja uputstva ka svetlosti petrolejki, zagledavši se u njih.

"Zatim se okreni triput, porebarke'?"

"Porebarke zna i suprotno od kretanja kazaljke na satu, Ri arde."

Okrenuo se tri puta, ose aju i se glupo.

"Slušaj, zašto moram sve to da radim, samo da bih se video sa tvojim prijateljem. Ho u da kažem, sve te gluposti..."

"Nisu to gluposti. Zaista. Samo - u ini mi ovaj put, važi?"

I onda mu se osmehnula.

Prestao je da se okre e. Zatim je otišao do kraja uli ice. Ništa. Jedna metalna kanta za otpatke i pored nje nešto što je moglo predstavljati gomilu krpa.

"Halo?" povika Ri ard. "Ima li koga? Ja sam Dorin prijatelj. Halo?"

Ne. Tamo nije bilo nikoga.

Ri ardu je i te kako laknulo. Sada e oti i ku i i objasniti devojci da se ništa nije dogodilo. Potom e pozvati nadležne organe i oni e sve razrešiti.

Zgužvao je hartiju u vrstu lopticu i bacio je prema kanti za otpatke.

Ono šta je Ri ard smatrao gomilom rita se razmota, raširi i ustade jednim te nim pokretom i šaka uhvati zgužvanu hartiju u vazduhu.

"Verujem da je ovo moje", re e markiz de Karabas.

Na sebi je imao ogroman mantil, visoke crne izme i dronjavu ode u. O i su mu gorele belinom na tamnom licu. Na trenutak se osmehnuo, pokazavši bele zube, kao da je izrekao kakvu šalu, a potom se naklonio Ri ardu i rekao: "De Karabas, vama na usluzi, a vi ste...?"

"Hm", promuca Ri ard. "E. Hmmm."

"Vi ste Ri ard Mejhju, ovek koji je spasao našu ranjenu Dor. Kako je ona sada?"

"Eh. Dobro je. Ruka joj je još malo..."

"Vreme njenog oporavka nesumnjivo e nas sve zapanjiti. Njena porodica poseduje izuzetne okrepljuju e mo i. Pravo je udo kako je neko uopšte uspeo da ih pobije, zar ne?"

ovek koji je sebe nazivao markiz de Karabas nemirno je kora ao gore-dole po uli ici. Sve vreme je bio u pokretu.

"Neko je pobio Dorinu porodicu?" upita Ri ard.

"Ne emo daleko doterati ako budete ponavljali sve što ja kažem, nije li tako?" primeti markiz koji je sada stajao pred Ri ardom. "Sedite", naredi on.

Ri ard se osvrnu po uli ici ne bi li našao nešto na šta bi seo. Markiz spusti šaku na njegovo rame i on se prostre po kaldrmi.

"Ona zna da nisam jeftin. Šta mi ta no nudi?"

"Izvinite?"

"Kakva je pogodba? Poslala vas je ovamo da pregovarate, mladi u. Nisam jeftin i nikada ništa ne dajem besplatno."

Ri ard sleže ramenima, koliko je to mogao da u ini leže i na kaldrmi. "Rekla mi je da vam kažem da želi da je otpratite ku i - gde god da se to nalazi - i da joj obazbedite telohranitelja."

ak i kada je Markiz mirovao, njegove o i nikada nisu prestajale da se pokre u. Gore, dole, unaokolo, kao da traži nešto, kao da razmišlja o ne emu. Dodaju i, oduzimaju i, procenjaju i.

Ri ard se pitao da li je taj ovek pri sebi.

"A nudi mi?"

"Ovaj. Ništa."

Markiz dunu u nokte i stade da ih glanca o rever kaputa. Zatim se okrenu od njega. "Ona meni nudi Ništa." Zvu ao je uvre eno.

Ri ard se nekako podiže na noge. "Ovaj, nije pomenula nikakav novac. Samo je rekla da e morati da vam duguje uslugu."

O i sevnuše. "Kakvu ta no vrstu usluge?"

"Zaista veliku", odvrati Ri ard. "Rekla je da e morati da vam duguje zaista veliku uslugu."

De Karabas se isceri poput tigra koji je ugledao izgubljeno selja e. Zatim se okrenu ka Ri ardu. "I ti si je ostavio samu?" upita on. "Dok su Krup i Vandemar tamo napolju? Šta ekaš?"

On kleknu i izvadi mali metalni predmet iz džepa. Gurnu ga u rupu od šahta uz rub uli ice i zavrnu. Poklopac šahta se podiže, lako; markiz skloni metalni predmet i izvu e nešto iz drugog džepa što je Ri arda pomalo podsetilo na duga ki štapin za vatromet ili baklju.

Prešao je šakom duž njega i on na jednom kraju planu skerletnim plamenom.

"Smem li nešto da priupitam?" re e Ri ard.

"Svakako da ne", odvrati Markiz. "Ne postavljaš nikakva pitanja. Ne dobijaš nikakve odgovore. Ne skre eš sa puta. ak ni ne razmišljaš o tome šta ti se upravo doga a. Jesi li ukapirao?"

"Ali..."

"I najvažnije od svega: bez ali. A sada: imamo damu u nevolji", re e de Karabas. "Najvažnije od svega jeste vreme. Kre i!"

Ri ard krenu, s mukom se spuštaju i niz metalne lestvice ugra ene u zid ispod poklopca šahta; ose ao je kako ponire u dubinu iz koje ga je na površinu mogla izbaviti samo podmornica.

Ri ard se pitao gde li se to nalaze. Ovo kao da nije bila kanalizacija. Možda je bio tunel za telefonske kablove, ili za veoma male vozove. Ili za... nešto. Shvatio je da ne zna baš mnogo o onome što se doga alo ispod njegovih nogu.

Kora ao je nervozno, plaše i se da e zapeti za nešto, da e se spota i u tami i slomiti zglob. De Karabas je grabio ispred njega, nonšalantno, o igledno uopšte ne vode i ra una o tome da li je Ri ard još s njim ili nije.

Crveni plamen bacao je ogromne senke po zidovima tunela.

Ri ard potr a ne bi li ga sustigao.

"Da vidimo..." progovori de Karabas. "Mora u da je odvedem na pijacu. Naredna se održava, hmm, kroz dva dana, ako me pam enje služi, što je nedvosmisleno slu aj. Mogu do tada da je skrivam."

"Pijacu?" upita Ri ard.

"Pokretnu pijacu. Ali ti ne želiš ništa da znaš o tome. Dosta pitanja."

Ri ard se osvrnu oko sebe. "Ovaj, nameravao sam da vas priupitam gde se mi to sada nalazimo. I pretpostavljam da ćete odbiti to da mi kažete."

Markiz se još jednom isceri. "Odli no!" reče on. "Već si se uvalio u dovoljno veliku nevolju."

"Možete to i da ponovite", uzdahnu Ri ard. "Verenica me je napustila i verovatno ću morati da nabavim novi telefon..."

"Hrama mu i Luka! Telefon je tvoja najmanja briga."

De Karabas spusti baklju na tle, gde je nastavila da cvrči i plamti, i stade da se penje uz neke metalne prstenove umetnute u zid.

Ri ard je oklevao, a potom krenu za njim.

Prstenovi su bili hladni i zarđali. Mogao je da oseti kako se grubo krune pod njegovim šakama dok se peo, a deli i re upadali su mu u oči i usta.

Skerletna svetlost odozdo je treperila, a onda se ugasila. Peli su se u potpunom mraku.

"Vraćamo li se kod Dor?"

"Na kraju. Moram prvo nešto da organizujem. Osiguranje. Kada stignemo na svetlost dana, ne gledaj dole."

"Zašto?" upita Ri ard.

A onda ga dnevna svetlost udari u lice; i on pogleda naniže.

Bio je dan (Kako to da je dan? - upita neki glasi, u pozadini njegovog uma. Bila je veče skoro noć kada je ušao u ulicu, pre koliko? Jedan sat?), i držao se za metalne lestvice koje su se pružale spoljašnjom stranom neke veoma visoke zgrade (ali pre nekoliko sekundi peo se tim istim lestvicama, i nalazio se unutra, zar ne?), a pod sobom, mogao je da vidi...

London.

Si ušna kola. Autobuse i taksije. Si ušne zgrade. Drveće. Minijaturne kamione. Si ušne, si ušne ljude. Uplivavali su u žižu i isplivavali iz nje ispod njega.

Kada bismo rekli da Ri ard nije baš voleo visinu, bilo bi tačno, ali ne bi pružalo pravu sliku. Bilo bi to kao da opisujete planetu Jupiter i kažete da je veća od patke. Istina, od početka do kraja; ali moglo se ići i dalje.

Mrzeo je vrhove stenja i visoke zgrade: negde duboko u njemu nahodio se strah da će se jednog dana zateći kako ide ka ivici stene i jednostavno zakoračiti u prazan prostor.

Ri ard se sledio. Prvo se držao za prstenove. Oči su ga bolele, negde iza oči jabučica. Stao je suviše brzo da diše, suviše duboko.

"Neko", reče glas koji se zabavljao iznad njega, "nije poslušao, je li tako?"

"Ja..." Ri ardu grlo nije dejstvovalo. Progutao je knedlu, ovlaživši ga. "Ne mogu da se pomerim." Šake su mu se znojile. Šta ako pokušaju suviše da se znoje i on jednostavno sklizne u prazninu...

"Svakako da možeš da se pomeriš. Ili, ako ne možeš, možeš ostati ovde, držeci se za zid dok ti se šake ne smrznu i noge ne pokušaju da klecaju, i dok se ne strovališ u neurednu smrt hiljadu stopa ispod."

Ri ard podiže pogled prema markizu. Gledao je nadole u Ri arda, i dalje se smeše. Kada je primetio da ga Ri ard gleda on pusti prstenove i stade da mrda prstima.

Ri ard oseti vrtoglavicu.

"Kopile", promumla Ri ard; potom pusti prsten koji je držao desnom šakom i pomeri je osam inča, dok ne napipa naredni. Zatim podiže i desnu nogu za jedan prsten.

Potom ponovi to isto levom šakom.

Posle izvesnog vremena obreo se na ivici ravnog krova: prevalio se preko nje i srušio.

Bio je svestan da markiz korača preko krova i da se udaljava. Ri ard zagnjuri lice u šake i oseti prvo zdanje ispod sebe. Srce mu je u grudima lupalo kao ludo.

Jedan angrizavi glas reče: "Niko te ne želi ovde, de Karabase. Gubi se. Istac!"

"Stari Bejli", rekao je kako kaže de Karabas. "Izgledaš neverovatno zdravo."

A onda neko stade da vu e noge prema njemu i ne iji prst ga nežno bocnu u rebra. "Jesi li dobro, mom e? Kuvam gulaš. Ho eš li? Od vrane je."

Ri ard otvori o i. "Ne, hvala", re e on.

Prvo je ugledao pera. Nije bio siguran da li je to kaput, pelerina, ili nešto drugo, ali bez obzira na to o kakvoj vrsti ogrta a da je bila re , bio je pokriven perjem. A iz sveg tog perja virilo je jedno lice. Izgledalo je ljubazno i izborano. Telo, tamo gde nije bilo prekriveno perjem, bilo je obmotano i uvezano konopcima. Ri ard se priseti izvo enja Robinzona Krusoa na koje su ga odveli kao dete: ovo je bio Robinzon Kruso, koji se nasukao na krovu umesto na usamljenom ostrvu.

"Zovu me Stari Bejli, mom e", re e Robinzon Kruso. Stade da petlja oko nao ara koje su mu visile na uzici oko vrata, stavi ih i zagleda se kroz njih u Ri arda. "Ne prepoznajem te. Kojoj baroniji si odan? Kako se zoveš?"

Ri ard se uspravi u sede i položaj. Na drugom kraju krova nalazilo se nešto što je li ilo na šator. Stari sme i šator, mnogo popravljan, poprskan belim pti jim izmetom.

"Zaveži!" re e markiz de Karabas. "Da nisam uo više nijednu re ." Zatim se okrenu starom Bejlju. "Ljudi koji guraju noseve tamo gde im nije mesto ponekad..." on puknu prstima, bu no, starcu ispred nosa, nateravši ga da posko i, "...izgube ih. A sada. Duguješ mi uslugu ve dvadeset godina, Stari Bejli. Veliku uslugu. Sada se pozivam na to."

Starac žmirnu. "Bio sam budala", izgovori on tiho.

"Nema takve budale do stare budale", složi se markiz. On zavu e šaku u unutrašnji džep kaputa i izvu e iz njega srebrnu kutiju, ve u od burmutice, manju od kutije cigara i mnogo ukrašeniju od obe. "Znaš li šta je ovo?"

"Voleo bih da ne znam."

" uva eš je za mene."

"Ne želim je."

"Nemaš izbora", odvrati markiz. Zatim gurnu Ri arda zatupastom crnom izmom. "Tako je", re e on. "Bi e bolje da krenemo dalje, zar ne?"

I on se udalji duž krova; Ri ard ga je sledio, pomno paze i da bude što dalje od ivica. Markiz otvori neka vrata i oni si oše slabo osvetljenim kružnim stepeništem.

"Ko je bio taj ovek?"

Koraci su odzvanjali po stepeništu pri prigušenoj svetlosti.

"Nisi ni re uo od onoga što sam rekao? Ve si u nevolji. Sve što uradiš, sve što kažeš, sve što uješ, samo to još više pogoršava. Bi e bolje da se pomoliš da nisi suviše zagazio."

Ri ard nagnu glavu na jednu stranu. "Izvinite", re e on. "Znam da je ovo li no pitanje. Ali jeste li vi pri zdravoj pameti?"

"Možda, ali malo je verovatno. Zašto?"

"Ovaj", prozbori Ri ard. "Jedan od nas mora biti."

Sada je ve bilo potpuno mra no i Ri ard se malo spoplitao dok nije stigao do poslednjih stepenika i stao da pipa traže i naredni koga nije bilo.

"Pazi glavu", re e markiz i otvori vrata u trenutku kada je Ri ard udario elom u nešto i izišao napolje, zaklanjaju i o i od svetlosti.

Ri ard protrlja elo. Zatim protrlja o i. Vrata kroz koja su upravo prošli bila su vrata ostave na njegovom stepeništu.

Markiz je osmotrio poster sa natpisom JESTE LI VIDELI OVU DEVOJKU? zalepljen pored Ri ardovih ulaznih vrata.

"Nije njeno najbolje izdanje", primeti on.

Ri ard potom otklju a ulazna vrata i obre se u svom domu. Bila je, laknulo mu je kada je video kroz prozore, ponovo no .

"Ri arde!" pozva ga Dor. "Uspeo si!"

Oprala se dok ga nije bilo, a slojevi njene ode e delovali su kao da se bar potrudila da ukloni najve i deo prljavštine i krvi. Prljavština je nestala s njenog lica i šaka. Ri ard se zapita koliko li joj je godina: petnaest? Šesnaest? Starija? I dalje nije umeo da proceni.

Navukla je kožnu vetrovku koju je nosila kada ju je pronašao: ogromnu, sme u stvar, nalik na staru pilotsku jaknu, u kojoj je izgledala nekako manja nego što je bila, i još ranjavija.

"Ovaj, jesam", re e Ri ard.

Markiz de Karabas spusti se na jedno koleno pred devojkom i pognu glavu, te re e: "Gospo moja."

inilo se da joj je neprijatno.

"Oh, ustani, de Karabase. Drago mi je što si došao."

Ustao je jednim glatkim pokretom. "Koliko sam shvatio", po e on, "re i usluga, zaista, i velika bile su izre ene. Zajedno."

"Kasnije." Otišla je do Ri arda i uzela njegove šake u svoje. "Ri arde. Hvala. Zaista cenim sve što si u inio. Promenila sam aršave na krevetu. I volela bih da nekako mogu da ti uzvratim uslugu."

"Odlaziš?"

Ona klimnu. "Od sada sam bezbedna. Manje-više. Nadam se. Bar nakratko."

"Kuda eš sada?"

Nežno se osmehnula i odmahнула glavom. "Uh-uh. Odlazim iz tvog života. Bio si divan."

Popela se na prste i poljubila ga u obraz.

"Ako mi ikada bude potrebno da stupim s tobom u vezu...?"

"Ne e. Nikada. I...", a onda je zastala. "Slušaj, žao mi je, u redu?"

Ri ard se zagledao u svoja stopala, na neki udan na in. "Nema zbog ega da ti bude žao", re e on, pa dodade, sumnji avo: "Bilo je zabavno."

Potom podiže pogled.

Tamo nije bilo nikoga.

3.

U nedelju ujutro Ri ard je, iz ladice na dnu garderobnog ormana, izvadio telefon u obliku Betmenovog automobila, koji mu je za Boži pre nekoliko godina poklonila tetka Mod, i uklju io ga u zid.

Pokušao je da dobije Džesiku, ali bez uspeha. Njena sekretarica bila je isklju ena, isto kao i njen mobilni telefon. Pretpostavio je da je otišla u roditeljsku ku u u unutrašnjosti.

Ri ardovi roditelji bili su mrtvi. Otac mu je naprasno umro dok je još bio de ak, od sr anog udara. Majka mu je posle toga veoma sporo umirala, i kada je Ri ard otišao od ku e, ona je jednostavno uvenula; šest meseci po preseljenju u London vratio se u Škotsku i proveo dva poslednja dana u bolnici pored nje. Povremeno bi ga prepoznala; a ina e ga je oslovljavala o evim imenom.

Ri ard je sedeo na kau u, prepustivši se mra nim mislima. Doga aji od prethodna dva dana postajali su sve nestvarniji i sve neverovatniji. Stvarna je bila poruka koju mu je Džesika ostavila na sekretarici. Pustio ju je iz po etka nebrojeno puta te nedelje, svaki put se nadaju i da e ona smekšati, da e za uti toplinu u njenom glasu. Ali to se nije dogodilo.

Razmišljao je o tome da izi e i kupi nedeljne novine, ali je ipak odlu io da to ne u ini. Arnold Stokton, Džesikin šef, karikatura od oveka sa višeslojnim podbratkom, koja je do uspeha stigla vlastitim snagama, bio je vlasnik jedinih nedeljnih novina koje nisu pripadale Rupertu Mardoku. Njegove novine donosile su vesti o njemu. Baš kao i ostale o svom vlasniku.

Umesto toga proveo je dosta vremena u toploj kadi, pojeo veliki broj sendvi a i popio nekoliko šolja aja. Malo je gledao televiziju i vodio izmišljene razgovore sa Džesikom u glavi.

Na kraju svakog mentalnog razgovora vodili su ljubav, divlje, u besu, umrljani suzama i strasno; i onda bi sve bilo u redu.

U ponedjeljak ujutro Ri ardov budilnik nije se oglasio. Izleteo je na ulicu u deset do devet, mašu i aktovkom i osvr u i se gore dole po putu poput kakvog ludaka, mole i se da nai e taksi.

A onda je odahnuo sa olakšanjem, jer su velika crna kola išla prema njemu, sa upaljenim žutim znakom. Mahnuo mu je.

"Taksi!"

Taksi je glatko prošao pored njega, uopšte ne obrativši pažnju, zavio za ugao i nestao.

Još jedan taksi. Još jedan slobodan taksi. Ovog puta Ri ard je iskora io nasred puta ne bi li ga zaustavio.

Auto ga je zaobišao i nastavio svojim putem.

Ri ard po e prigušeno da psuje.

Potom je potr ao prema najbližoj stanici metroa.

Izvadio je šaku sitniša, pritisnuo dugme automata za karte da mu izbacijednu do ering Krosa, i ubacio sitninu u prorez.

Svaki nov i koji je ubacio prošao je pravo kroz utrobu mašine i angrljaju i ispao na poslužavnik u dnu. Nikakva karta nije se pojavila.

Pokušao je na drugom automatu. I još na jednom.

Prodavac karata u kancelariji telefonirao je kada je Ri ard otišao da se požali i da od njega kupi kartu, i uprkos - ili možda upravo zbog - Ri ardovih povika "Hej!" i njegovog o ajni kog lupkanja nov i em po pleksiglasu, ovek je uporno nastavljaoda telefonira.

"Jebi ga", objavi Ri ard i presko i prepreku.

Niko ga nije spre io.

Nikoga, izgleda, nije bila briga.

On potr a, bez daha i znoje i se, niz pokretne stepenice i stiže na pretrpanu platformu upravo u trenutku kada se pojavio voz.

Dok je bio dete, Ri ard je imao košmare u kojima on jednostavno nije bio tu. Bez obzira na to koliku buku pravio, bez obzira na to šta radio, niko ga nikada nije prime ivao.

I sada je po eo tako da se ose a, dok su se ljudi gurali ispred njega; gomila ga je muvala, gurali su ga tamo-amo ljudi koji su silazili i oni koji su ulazili.

Odoleo je, i sam se guraju i, i umalo nije uspeo da u e - jedna ruka mu je ve bila u vozu, kada su vrata po ela šište i da se zatvaraju. Povukao je šaku, ali vrata su mu zatvorila rukav kaputa.

Ri ard stade da udara pesnicom po vratima i da vi e, o ekuju i da voza bar otvori vrata ne bi li oslobodio rukav. Ali umesto toga voz krenu i Ri ard bi primoran da tr i duž platforme, spoti u i se, sve brže i brže.

Ispustio je aktovku na platformu i u o ajanju povukao rukav slobodnom šakom.

Rukav se otkinuo i on je pao napred, odraivši šaku o platformu i pocepavši pantalone na kolenu.

Nesigurno se podigao na noge i uputio se nazad platformom po aktovku.

Spustio je pogled na otkinut rukav, odranu šaku i pocepane pantalone.

Zatim se popeo stepenicama i izišao iz stanice podzemne železnice. Niko mu nije tražio kartu na izlasku.

"Izvinite što kasnim", re e Ri ard, ne obra aju i se nikom posebno.

Sat na zidu kancelarije pokazivao je 10:30.

Spustio je aktovku na stolicu i otrao znoj sa lica maramicom.

"Da ne poverujete šta me je snašlo na putu ovamo", nastavi on. "Bio je to pravi košmar."

Pogledao je na svoj radni sto. Nešto je nedostajalo. Ili, ta nije, sve je nedostajalo.

"Gde su moje stvari?" obrati se on sobi, nešto malo glasnije. "Gde su moji telefoni? Gde su moji trolovi?"

Proverio je ladice radnog stola. I one su bile prazne: nije ak bilo ni omotnice 'Bar'okoladice ili iskrivljene spajalice koje bi posvedo ile da je Ri ard ikada bio tu.

Silvija je išla prema njemu, razgovaraju i sa dva prilično mišićava gospodina. Riard joj krenu u susret.

"Silvija? Šta se to dešava?"

"Molim?" izusti Silvija u tivo. Ona pokaza sto dvojici rmpalija, koji ga poduhvatiše svaki na jednom kraju i stadoše da ga iznose iz kancelarije.

"Moj sto. Kuda ga nose?"

Silvija je zurila u njega, blago zbunjena. "A vi ste...?"

Nije mi potrebno ovo sranje, pomisli Riard. "Riard", reče on sarkastično. "Riard Mejhju."

"Dobar dan", odvrati Silvija. A onda njena pažnja skliznu sa Riarda poput vode sa nauljene patke, i ona reče: "Ne! Ne tamo!" obrativši se ljudima za selidbe, i pohita za njima dok su i dalje nosili Riardov sto.

Riard je zurio za njom. A zatim se uputi kroz kancelariju do Gerijevog stola.

"Geri. Šta se to dešava? Je li ovo neka šala?"

Geri se osvrnuo oko sebe, kao da je nešto čuo. A onda zavrte glavom, podiže slušalicu i stade da okreće broj.

Riard lupi šakom po telefonu, prekinuvši Geriju vezu. "Slušaj, ovo nije smešno, Geri. Ne znam šta to svi izvode!" Geri podiže pogled prema njemu. Riard nastavi. "Ako sam otpušten, onda mi jednostavno reci da sam otpušten, ali svo ovo pretvaranje kao da nisam ovde..."

A onda se Geri osmehnu i reče: "Dobar dan. Ja sam Geri Peruni. Mogu li da vam pomognem?"

"Mislim da ne možeš", odvrati Riard, hladno, i izađe iz kancelarije, ostavivši aktovku za sobom.

Riardova kancelarija nalazila se na trećem spratu jedne velike, stare zgrade kroz koju je duvala promaja, u blizini Stranda.

Džesika je radila na polovini jednog velikog kristalnog, staklenog zdanja u Sitiju, na petnaest minuta hoda od njega.

Riard krenu pešice.

Stigao je do Stoktonove zgrade za deset minuta, prošao bez zaustavljanja pored uniformisanih dežurnih stražara u prizemlju, ušao u lift i krenuo gore.

Unutrašnjost lifta bila je u ogledalima i on je zurio u sebe dok se peo. Kravata mu je bila napola razvezana i stajala je ukrivo, kaput mu je bio pocepan, isto kao i pantalone, kosa znojava i u neredu... Bože, izgledao je grozno.

Za ulaz se muzika i vrata lifta se otvoriše.

Sprat Stoktonove zgrade na kome je Džesika radila bio je luksuzan u svojoj oskudnoj nameštenosti.

Pored lifta nalazila se recepcionistkinja, jedno postojano i elegantno stvorenje, koje je izgledalo zadovoljno sobom. Stajala je Kosmopoliten. Nije podigla pogled kada je Riard prišao.

"Moram da razgovaram sa Džesikom Bertram", reče Riard. "Važno je. Moram da razgovaram s njom."

Recepcionistkinja nije obratila pažnju na njega.

Riard se uputi hodnikom ka Džesikinoj kancelariji. Otvorio je vrata i ušao. Stajala je ispred tri velika postera koji su oglašavali: 'Anđeli u Engleskoj - putujući izložba', a svaki od njih prikazivao je drugu anđela. Okrenula se kada je ušao i toplo mu se osmehnula.

"Džesika. Hvala bogu! Slušaj, mislim da ludim ili tako nešto. Počelo je kada nisam mogao jutros da zaustavim taksu, potom u kancelariji i podzemnoj i..." Pokazao joj je otkinut rukav. "Kao da sam postao neka vrsta nepostojeće osobe."

Ponovo mu se ohrabruje i osmehnula.

"Slušaj", reče Riard. "Žao mi je zbog onoga od pre nekoliko dana. Ovaj, nije mi žao zbog onoga što sam uradio, već zbog toga što sam te uznemirio i... slušaj, izvini, sve je to ludo, a iskreno rećeno, ne znam šta da radim."

Džesika klimnu i nastavi da se osmehuje; kona no re e: "Pomisli ete da sam apsolutno grozna, ali zaista užasno slabo pamtim lica. Dajte mi sekund, i seti u se."

U tom trenutku, Ri ard shvati da je ovo java. Da se ludilo, kakvo god bilo u pitanju, koje se dešavalo toga dana, zaista dešavalo.

"U redu je", re e on. "Zaboravi."

I on ode, kroz vrata i niz hodnik. Ve je gotovo stigao do lifta kada ga je pozvala po imenu.

"Ri ard!"

Okrenuo se. Bila je šala. Neka vrsta sitne osvete. Nešto što je mogao da objasni.

"Ri ard... Mejbari?" Izgleda da se ponosila sama sobom što je i toliko uspela da se seti.

"Mejhju", re e Ri ard i u e u lift, a vrata otpevaše tužnu melodiju za spuštanje dok su se zatvarala za njim.

Ri ard se vratio u svoj stan, uznemiren, zbunjen i ljut. Povremeno bi pokušao da zaustavi taksi, ali bez prave nade da e se koji zaustaviti, kao što i nije.

Noge su ga bolele, o i pekle, i znao je da e se uskoro probuditi iz današnjice i onda e po eti pravi ponedeljak, razuman, doli an, pošten ponedeljak.

Napunio je kadu toplom vodom, odbacio je ode u na krevet i ušao u kadu.

Umalo nije zadremao kada je uo kako se okre e klju u bravi, kako se vrata otvaraju i zatvaraju i ugla en muški glas kaže:

"Razume se, vi ste prvi koga sam danas doveo, ali imam spisak ljudi duga ak kao vaša ruka koji su zainteresovani."

"Zamišljala sam da je ve i, po opisu", primeti neka žena.

"Kompaktan je, to da. Ali ja to smatram vrlinom."

Ri ard se nije potrudio da zaklju a vrata kupatila. Kona no, u stanu nikog drugog nije bilo.

Jedan osorniji, grublji muški glas re e: "Mislim da ste rekli kako je stan nenamešten. Meni se ini da je i te kako pretrpan."

"Prethodni stanar mora da je ostavio nešto od svojih stvari. udno. Nisu mi to pomenuli."

Ri ard ustade iz kade. Pošto je bio nag, a oni su mogli u svakom trenutku da u u unutra, on ponovo sede u kadu. A onda po e u velikom o ajanju da se osvr e po kupatilu, traže i peškir.

"Oh, pogledaj, Džordže", re e žena u hodniku. "Neko je ostavio peškir na ovoj stolici."

Ri ard je razmotrio i odbacio kao bedne mogu e zamene za peškir: sun er, napola praznu bocu šampona i žutu gumenu patkicu.

"Kakvo je kupatilo?" upita žena.

Ri ard zgrabi flanel za lice i obmota ga oko prepona. Zatim ustade, okrenuvši se le ima zidu i pripremi se na strahovito poniženje.

Vrata su bila otvorena. Njih troje u oše u kupatilo: mladi muškarac u kaputu od kamelhara i jedan sredove ni par. Ri ard se pitao da li je i njima onoliko neprijatno koliko je njemu.

"Dosta je malo", primeti žena.

"Kompaktno", ispravi je kaput od kamelhara glatko. "Nije teško za održavanje."

Žena pre e prstom duž ivice umivaonika i nabra nos.

"Mislim da smo sve videli", izjavi sredove ni muškarac.

Izi oše iz kupatila.

"Bio bi veoma zgodan za sve", re e žena. Razgovor se nastavi nešto tiše.

Ri ard izi e iz kade i ode do vrata. Uo io je peškir na stolici u hodniku, nagnuo se i dohvatio ga.

"Uze emo ga", re e žena.

"Ho ete?" izusti kaput od kamelhara.

"To je upravo ono što želimo", objasni ona. "Ili e biti, kada od njega napravimo svoj dom. Može li biti spreman do srede?"

"Svakako. Sutra emo izbaciti svu ovu starudiju odavde, nema problema."

Ri ard je onako smrznut, cede i se i umotan u peškir, zurio u njih s vrata.

"To nije starudija", primeti on. "To su moje stvari."

"Uze emo onda klju eve iz vaše kancelarije."

"Izvinite", obrati im se Ri ard. "Ja stanujem ovde."

Progurali su se pored Ri arda idu i prema ulaznim vratima.

"Bilo je pravo zadovoljstvo poslovati s vama", izjavi kaput od kamelhara.

"Može li... može li iko od vas da me uje? Ovo je moj stan. Ja živim ovde."

"Ako pošaljete faksom pojediniosti oko ugovora u moju kancelariju..." re e osorni ovek i vrata se za njima zalupiše, a Ri ard ostade da stoji u hodniku svog nekadašnjeg stana, tresu i se, u tišini, od hladno e.

"Ovo se", objavi Ri ard svetu, uputivši direktan izazov dokazima svojih ula, "ne dešava."

Betmenov telefon je zapištao i svetla su zatreperila. Ri ard oprezno podiže slušalicu.

"Halo?"

Veza je šuštalala i pucketala kao da je poziv izdaleka. Glas na drugom kraju bio mu je nepoznat.

"Gospodin Mejhju?" upita neko. "Gospodin Ri ard Mejhju?"

"Da", odvrati on. A potom, oduševljeno: "Vi me ujete! Oh, hvala Bogu. Ko je to?"

"Moj saradnik i ja sreli smo se s vama u subotu, gospodine Mejhju. Raspitivao sam se o izvesnoj mladoj dami. Se ate se?" Ton je bio ljigav, ogavan, lisi ji.

"Oh. Da. To ste vi."

"Gospodine Mejhju. Rekli ste da Dor nije s vama. Imamo razloga da verujemo da ste prili no zaobilazili istinu."

"Ovaj, vi ste rekli da ste njen brat."

"Svi muškarci su bra a, gospodine Mejhju."

"Ona više nije ovde. I ja ne znam gde je."

"Mi to znamo, gospodine Mejhju. I te kako smo svesni obe te injenice. I da budem veli anstveno iskren, gospodine Mejhju - a ube en sam da vi želite da budem iskren, zar ne? - da sam na vašem mestu, ne bih više brinuo zbog te mlade dame. Njeni dani su odbrojani, a ta broj nije ak ni dvocifren."

"Slušajte, zašto ste me nazvali?"

"Gospodine Mejhju", re e gospodin Krup, uslužno, "znate li kakav ukus ima vaša vlastita jetra?"

Ri ard ništa ne odvrati.

"Gospodin Vandemar mi je obe ao da e je li no izvaditi i nabiti vam je u usta pre no što vam prerežemo vaše tužno, malo grlo. Te ete tako otkriti, zar ne?"

"Smesta u pozvati policiju. Ne možete da mi pretite."

"Gospodine Mejhju. Možete pozvati koga god želite. Ali mrsko mi je što ste uopšte pomislili da vam pretimo. Niti ja niti gospodin Vandemar ne pretimo, je li tako, gospodine Vandemare?"

"Ne? A šta onda, do avola, radite?"

"Obe avamo", odvrati gospodin Krup iji se glas probijao kroz statiku, odjek i šuštanje. "A i znamo gde stanujete."

I on spusti slušalicu.

Ri ard je vrsto stezao Betmenov telefon, zure i u njega, a potom tri puta pritisnu broj devet.

"Služba za hitne slu ajeve. Koju službu tražite?"

"Možete li da me spojite sa policijom? Neki ovek je upravo pretio da e me ubiti i mislim da se nije šalio."

Nastupila je pauza. Nadao se da će ga spojiti sa policijom. Posle nekoliko trenutaka, glas reče: "Služba za hitne slučajeve. Halo? Ima li koga? Halo?"

Ričard tada spusti Batmanov telefon i ode u spavaću sobu, obuče se, jer mu je bilo hladno i jer je bio nag i uplašen, i jer ništa drugo nije mogao da uradi.

Izvukao je crnu sportsku torbu ispod kreveta i stavio u nju sokne. Gađe. Nekoliko majica. Pasoš. Novčanik.

Na sebi je imao farmerke, patike, debeli džemper.

Setio se na ženu na kojoj se devojka koja je sebe nazivala Dor oprostila. Na ženu na kojoj je zastala. Na ženu na kojoj je rekla da joj je žao...

"Znala si", obrati se on praznom stanu. "Znala si da će se ovo dogoditi."

Otišao je u kuhinju, uzeo malo vina iz frižidera i stavio i to u torbu. Potom ju je zatvorio i izašao na mračnu ulicu.

Automat za novac primio je njegovu karticu uz zujanje.

UKUCAJTE ŠIFRU, MOLIM VAS, ispisao je.

Ričard ukuca svoju šifru.

Ekran se isprazni. A zatim se na njemu pojavi: MOLIM VAS SAČEKAJTE.

Prazan ekran. Negde u dubinama mašine nešto počelo da mrmlja i reži.

OVA KARTICA JE NEVAŽEĆA. MOLIM VAS STUPITE U VEZU SA IZDAVAČEM KARTICE.

Za ulaz se nekakvo angrikanje, i kartica skliznu napolje.

"Imate li išta sitno?" reče neki slab glas iza njega.

Ričard pruži čoveku svoju karticu.

"Evo", reče on. "Zadrži je. Ima oko hiljadu pet stotina funti na račun, ako uspeš da dopreš do njih."

Čovek je bio visok, mršav i imao je retku svetlu bradu i šake prljave od boravka na ulici; uze karticu, pogleda je, okrenu i ravnim glasom reče: "Hvala. To je šezdeset penija priskrbiće mi finu šolju kafe." A onda vrati Ričardu karticu.

Ričard podiže torbu. Okrenu čoveku leđa i reče: "Stani malo. Ti možeš da me vidiš."

"S mojim ocima je sve u redu", odvrati čovek.

"Slušaj", počeo je Ričard, "jesi li ikada bio za mesto pod nazivom 'Pokretna pijaca'? Moram da stignem tamo. Ima jedna devojka po imenu Dor..."

Međutim, čovek stade nervozno da se udaljava od Ričarda.

"Uj, zaista mi je potrebna pomoć", reče Ričard. "Molim te?"

Čovek je zurio u njega.

Ričard uzdahnu. "U redu", reče on. "Izvini na gnjavaži."

Okrenuo se i, stežući i dršku torbe obema šakama, tako da se gotovo uopšte nisu tresle, krenu ulicom Haj.

"Hej", prosi ga čovek.

Ričard se osvrnu prema njemu. Pozivao ga je.

"Dođi, ovamo dole, brzo, čoveče!"

Neznamac pohita niz neke stepenice pored puta - stepenice posute ubretom, od one vrste koje vode u napuštene podrumске stanove. Ričard je posrtao za njim. Na dnu stepeništa nalazila su se vrata. Čovek ih otvorio, sačekao da Ričard prođe kroz njih i zatvorio vrata za njima.

Obreli su se u mraku.

Grebanje, buka zapaljene šibice. Čovek prinese šibicu fitilju jedne stare svetiljke pružnih radnika, ovaj se zapali, bacaju i tek nešto manje svetlosti od šibice, i oni zajedno krenuše kroz to mračno mesto.

Zaudaralo je na plesan, vlagu i staru ciglu, na trulež i tamu.

"Gde smo mi to?" prošaputa Ričard.

Njegov vodič ga u utka.

Stigoše do još jednih vrata u zidu.

Čovek ritmički zakuca po njima. Nastupila je pauza.

Vrata se otvoriše.

Na trenutak Ri arda zaslepi iznenadna svetlost. Nalazio se u jednoj ogromnoj, zasvo enoj sobi, nekoj podzemnoj dvorani, ispunjenoj svetloš u sa ognjišta i dimom. Male vatre gorele su po sobi. Ljudi u senci stajali su pored vatri, peku i male životinje na ražnju. Ljudi su se kretali od vatre do vatre.

To ga je podsetilo na pakao. Ili pre bi se moglo re i na na in na koji je on razmišljao o paklu, kao u enik.

Dim mu je grebao grudi, i on se zakašljao.

Stotinu o iju zagleda se u njega. Stotinu neprijateljskih o iju koje su ga netremice gledale.

Jedan ovek žurno se uputi prema njima. Imao je duga ku kosu i prosedu bradu, i Ri ardu se u ini da je njegova iskrzana ode a oivi ena krznom - narandžastim, belim i crnim krznom, nalik na kaput ma ke-kornja e. Bio je visok, ali je kora ao pognuto, sa šakama na grudima.

"Šta? Šta je bilo? Šta je ovo?" upita on Ri ardogov vodi a. "Kog si nam to doveo, Ilijastere? Pri aj-pri aj-pri aj."

"On je Odozgo", re e vodi . (Ilijaster? pomisli Ri ard.) "Raspitivao se o gospi Dor. I pokretnoj pijaci. Doveo sam ga k tebi, gospodaru pacov-govornika. Pomislih da eš ti znati šta da uradimo s njim."

Do tada ih je ve okružilo više od desetak ljudi u kaputima oivi enim krznom. Bilo je žena i muškaraca, pa ak i nekoliko dece. Žurno su se kretali: trenuci nepokretnosti, isprekidani žurnom jurnjavom.

Gospodar pacov-govornika poseže u dronjke obrubljene krznom i izvu e komad stakla koji je gadno izgledao, duga ak otprilike osam in a. Oko donjeg dela stakla bilo je vezano bedno krzno koje je obrazovalo improvizovan drža .

Plamenovi su se svetlucaju i odbijali od staklene oštrice.

Gospodar pacov-govornika prisloni krhotinu-se ivo uz Ri ardogo grlo.

"Oh, da. Da-da-da", zaskvi ao je. "Ta no znam šta emo s njim."

4.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar nastanili su se u podrumu jedne viktorijanske bolnice, zatvorene pre deset godina zbog smanjenja budžeta za zdravstvo.

Planeri, koji su objavili da nameravaju da pretvore bolnicu u blok jedinstvenih, luksuznih stanova, isparili su im je bolnica bila zatvorena, i tako je ona ostala da stoji, iz godine u godinu, siva, prazna i neželjena, sa daskama preko prozora i katancima na vratima.

Krov je istruleo i kiša se cedila kroz praznu unutrašnjost bolnice, šire i vlagu i trulež kroz zgradu.

Bolnica se prostirala oko središnjeg svetlarnika koji je propuštao sivu i neprijateljsku svetlost.

Podrumski prostor ispod praznih odeljenja sadržao je preko stotinu sobi aka, od kojih su neki bili prazni, a u drugima se nalazio napušten medicinski materijal. U jednoj prostoriji bila je smeštena zdepasta, džinovska metalna pe . U narednoj, kabine toaleta i tuševa bez vode. Ve ina podova u podrumu bili su prekriveni tankim slojem uljaste kišnice, koja je odražavala tamu i propadanje prema tavanicama koje su trulile.

Ako krenete niz bolni ke stepenice, sve do samog njihovog kraja, pro ete kroz napuštene prostorije sa tuševima, pa pored toaleta za osoblje i pokraj prostorije ispunjene polomljenim staklom u kojoj se tavanica potpuno urušila, tako da je sada zjapila ka stepeništu iznad, sti i ete do jednog malog železnog stepeništa. Ako se spustite njime i pre ete preko baruštine u podnožju stepenica, te se probijete kroz napola istrulela drvena vrata, obreš ete se u pod-podrumu, jednoj ogromnoj prostoriji, u kojoj se sto dvadeset godina gomilao bolni ki otpad, ostavljan tu i zaboravljan; upravo tu su gospodin Krup i gospodin Vandemar, za sada, svili svoj dom.

Zidovi su bili vlažni, i voda je kapala sa tavanice. Udne neke stvari raspadale su se po uglovima: neke od njih nekada su bile žive.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar ubijali su vreme.

Gospodin Vandemar je negde nabavio stonogu - crveno-narandžasto stvorenje, duga ko gotovo osam inča, sa opakim, otrovnim zubima na oba kraja - te ju je puštao da mu trči preko šaka, posmatraju i je kako se grabi izme u njegovih prstiju, kako nestaje u jednom od rukava i kako se minut kasnije pojavljuje iz drugog.

Gospodin Krup se igrao žiletima. Pronašao je celu jednu kutiju žileta starih pedeset godina, umotanih u masnu hartiju, u uglu, i pokušao je da smisli šta se s njima.

"Ako biste mogli da mi malo posvetite svoju pažnju, gospodine Vandemare", pokaže on, uglaeno. "Usmerite svoje sitne i zrnaste oči na ovo."

Gospodin Vandemar je pažljivo držao glavu stonoge izme u ogromnog palca i krupnog kažiprsta, kako bi je sprečio da se migolji, te je pogledao gospodina Krupa.

Gospodin Krup je položio levu šaku na zid, raširivši prste. Uzeo je pet žileta u desnu šaku, pažljivo nanišanio i hitnuo ih prema zidu.

Svi su se zarili u zid izme u prstiju gospodina Krupa. Lijepo je na tačku vrhunskog bacala a noževa u minijaturi.

Gospodin Krup je sklonio šaku, ostavivši žilete u zidu da obeleže mesto na kome su se nalazili njegovi prsti, pa se okrenuo prema svom partneru, iščekujući pohvalu.

To na gospodina Vandemara nije ostavilo nikakav utisak.

"Šta je u tome tako pametno?" upita on. "Nisi pogodio ni jedan jedini prst."

Gospodin Krup uzdahnu. "Nisam?" reče on. "Prereži mi grkljan, u pravu si. Kako sam mogao da budem takva šeprtlja?" Izvukao je žilete iz zida, jedan po jedan, i spustio ih na drveni sto. "Zašto mi ti ne pokažeš kako je trebalo da to izvedem?"

Gospodin Vandemar klimnu. Vratio je stonogu u praznu teglu od marmelade.

Zatim je prislonio levu šaku uz zid.

Podigao je desnu ruku: u desnoj je držao nož, opak, oštar i savršeno izbalansiran. Za kiljio je i hitnuo ga.

Nož je poleteo kroz vazduh poput kakvog strašno velikog i oštrog noža za bacanje, i to zaista brzo. Zario se u zid oštricom koja je prethodno pogodila i probila nadlanicu gospodina Vandemara.

Oglasilo se zvono.

Gospodin Vandemar je podigao pogled, zadovoljan probijenom šakom. "Eto, ovako", reče on.

U uglu prostorije nalazio se stari telefon. Veoma stari, dvodelni telefon, koji se u bolnici nije koristio od dvadesetih godina, napravljen od drveta i bakelita. Gospodin Krup je podigao slušalicu, na duga kom gajtanu obmotanom tkaninom, i stao da govori u mikrifon pri vršenju za osnovu. "Krup i Vandemar", reče on uglaeno. "Stara firma. Prepreke uništene, napasti zbrisane, neugodni udovi uklonjeni. Vršimo zaštitnu popravku zuba."

Osoba na drugoj strani veze nešto reče. Gospodin Krup se pogrbio.

Gospodin Vandemar povuče levu šaku. Nož ju je vrsto držao pri vršenju za zid.

"Oh. Da, gospodine. Da, svakako. Smem li da primetim da je vaše telefonsko avrljanje osvežilo i razveselilo inače užasan dan bez ikakvih događaja?" Još jedna pauza. "Svakako da ću prestati sa laskanjem i puzanjem. Biću oduševljen. Nast mi je, i... šta znamo? Znamo da..." Prekid. Frknuo je nosom, zamišljeno, strpljivo. "Ne, ne znamo gde je baš u ovom trenutku. Ali ni ne moramo to da znamo. Biće veeras na pijaci i..." Usta mu se stisnuše. "Nemamo nameru da narušimo njihovo pijanost primirje. Više sam imao na umu da sačekamo da napusti pijacu, pa da je onda smotamo..." Ponovo je zašutio i slušao, klimaju i glavom s vremena na vreme.

Gospodin Vandemar pokušao je slobodnom rukom da izvuce nož iz zida, ali nož se duboko zario.

"To se može srediti, da", reče gospodin Krup u mikrifon. "Hoću da kažem, biće srećeno. Svakako. Da. Jasno mi je. Gospodine, možda bismo mogli da popričamo o...?"

Onaj koji je zvao ve je, me utim, bio spustio slušalicu. Gospodin Krup je zurio u slušalicu trenutak, a onda ju je ponovo obesio.

"Misliš da si prokleta pametan", prošaputa on. A onda je primetio u kakvom se škripcu našao gospodin Vandemar i dodao: "Prekinite s tim." Nagnuo se napred i izvukao nož iz zida i šake gospodina Vandemara, te ga spustio na sto.

Gospodin Vandemar protrese levu šaku i promrda prstima, a zatim obrisa deli e vlažnog gipsa sa oštrice noža. "Ko je to bio?"

"Naš poslodavac", odvrati gospodin Krup. "Izgleda da sa drugom ne e uspeti. Nije dovoljno stara. To e ipak morati da bude ta ženska Dor."

"Zna i da nam više nije dozvoljeno da je ubijemo?"

"To bi, gospodine Vandemare, naduga ko i ukratko, bilo to, da. Izgleda da je mala gospo ica Dor objavila da ima nameru da unajmi telohranitelja. Na pijaci. Ve eras."

"Pa?" Gospodin Vandemar pljunu na nadlanicu, na mestu gde je ušao nož, kao i na dlan, tamo gde je nož izišao.

Gospodin Krup dohvati sa poda svoj kaput, težak, crn i sjajan usled izlizanosti. Zatim ga obu e.

"Pa, gospodine Vandemare, zar ne emo i mi sebi unajmiti telohranitelja?"

Gospodin Vandemar vrati nož u futrolu u rukavu. I on je obukao kaput, gurnuo šake duboko u džepove i bio prijatno iznena en kada je u jednom od njih pronašao gotovo pola miša. Bio je gladan.

Zatim je porazmislio o poslednjoj izjavi gospodina Krupa s usredsre enoš u anatoma koji raš lanjuje ljubav svog života; shvativši da postoji nedoslednost u logici njegovog partnera, gospodin Vandemar re e: "Nama nije potreban telohranitelj, gospodine Krup. Mi povre ujemo ljude. Ne povre uju oni nas."

Gospodin Krup je isklju io svetlo.

"Oh, gospodine Vandemare", po e on, uživaju i u zvuku re i, "ako nas pose eš, zar mi ne krvarimo?"

Gospodin Vandemar je trenutak o ovom razmišljao, u mraku. Zatim je sasvim ta no primetio. "Ne."

"Uhoda iz Gornjeg sveta", re e gospodar pacov-govornika. "Hej? Trebalo bi da te raspolim od grla do želuca i prorekнем budu nost pomo u tvoje utrobe."

"Slušajte", po e Ri ard, le ima oslonjen uza zid, sa staklenim bodežom prislonjenim uz Adamovu jabu icu. "Mislim da grešite. Zovem se Ri ard Mejhju. Mogu da dokažem ko sam. Imam kartice za biblioteku. Kreditne kartice. Stvari", dodade on u o ajanju.

Ri ard je primetio, sa ravnodušnom jasno om koja se javlja u trenutku kada se kakav ludak sprema da vam prereže grkljan komadom slomljenog stakla, da se na suprotnom kraju dvorane ljudi ni ice bacaju na tle, da se duboko klanjaju i ostaju na podu.

Jedna mala crna prilika išla je prema njima po tlu.

"Mislim da bi kratkotrajno razmišljanje moglo da pokaže kako smo se svi budalasto poneli", primeti Ri ard. Nije imao pojma šta te re i zna e, ve samo da su doprle iz njegovih usta, i da sve dok bude govorio, nije mrtav. "Zašto to ne biste sklonili i... izvinite, to je moja torba", ove poslednje re i uputio je jednoj mršavoj, blatnjavoj devojci koja je uzela Ri ardovu torbu i stala grubo da izbacuje njen sadržaj na tle.

Ljudi u dvorani nastavili su da se klanjaju i da ostaju povijenih le a, dok se malo obli je približavalo.

Obli je je stiglo do skupine ljudi oko Ri arda. Niko od njih nije ga primetio. Svi su gledali u Ri arda.

Bio je to pacov. Podigao je pogled prema njemu. Ri ard je na trenutak imao bizaran utisak da mu je ovaj namignuo.

A onda je glasno zacijukao.

ovek koji je držao stakleni bodež baci se na kolena. Isto u iniše i ljudi okupljeni oko njih. Isto u ini, posle kra eg oklevanja, i nekako udnije, besku nik, onaj koga su zvali Ilijaster.

Ri ard je bio jedini koji je još stajao. Mršava devojka povu e ga za lakat, te se i on spusti na jedno koleno.

Gospodar pacov-govornika naklonio se tako duboko da mu je duga ka kosa o ešala tle, i cijukanjem je uzvratio pacovu, mrdaju i nosom, pokazuju i zube, krešte i i sik u i, za sve okupljene poput kakvog ogromnog pacova.

" ujte, da li bi mi neko kazao..." promrmlja Ri ard.

"Tišina!" re e devojka.

Pacov zakora i, pomalo oholo, u grubu šaku gospodara pacov-govornika, i ovek je s puno poštovanja prinese Ri ardom licu. Lenjo je mahao repom.

"Ovo je poglavar Dugorep, iz klana Sivih", predstavi ga gospodar pacov-govornika. "Kaže da si mu strašno poznat. Źeli da zna da li te je ve sre." "

Ri ard se zagleda u pacova. Pacov se zagleda u Ri arda. "Pretpostavljam da je mogu e", priznade on.

"Kaže da je namirivao obavezu prema markizu de Karbasu."

Ri ard se još pomnije zagleda u njega. "To je onaj pacov? Da, sreli smo se. U stvari, ga ao sam ga daljinskim upravlja em mog televizora."

Neki ljudi koji su stajali unaokolo našli su se u šoku. Mršava devojka je ak zacvilela. Ri ard to jedva da je i primetio; bar mu je nešto bilo poznato u ovom ludilu.

"Zdravo, Pacov e", re e on. "Drago mi je što te ponovo vidim. Znaš li gde je Dor?"

"Pacov e!" ponovi devojka glasom izme u skvi anja i užasnutosti. Mali, vodom umrljani, crveni bedž bio joj je prika en za dronjavu ode u. Na njemu je, žutim slovima, pisalo Ja sam 11.

Gospodar pacov-govornika zamahnu staklenim bodežom u znak upozorenja prema Ri ardu. "Ne smeš se obra ati poglavaru Dugorepu neposredno, ve samo preko mene", re e on.

Pacov zaskvi a nare enje. ovekovo lice se smrknu.

"On?" re e on, prezrivo gledaju i Ri arda. " ujte, nemam nikoga slobodnog. Kako bi bilo da mu jednostavno prerežem grkljan i pošaljem ga dole narodu iz kanalizacije..."

Pacov ponovo zacijuka, odlu no, a zatim sko i sa ovekovog ramena na tle i nestade u jednoj od mnogobrojnih rupa koje su opasivale zid.

Gospodar pacov-govornika ustade.

Stotinu o iju bilo je uprto u njega. Okrenuo se prema dvorani i pogledao ostale, koji su u ali pored svojih masnih vatri.

"Ne znam u šta ste se vi to zablenu", povika on. "Ko okre e ražanj, a? Źelite li da jelo izgori? Nema šta da se vidi. Hajde. Gubite se."

Ri ard nervozno ustade.

Gospodar pacov-govornika pogleda Ilijastera. "Treba ga odvesti na pijacu. Nare enje poglavara Dugorepa."

Ilijaster zavrte glavom i pljunu na tle. "E, pa, ja nemam nameru da ga vodim", re e on. "To putovanje je vrednije od mog života. Vi pacov-govornici uvek ste bili dobri prema meni, ali ja tamo ne mogu da idem. Ti to znaš."

Gospodar pacov-govornika klimnu. Zatim skloni bodež.

Osmehnu se Ri ardu, pokazavši pokvarene zube. "Nisi ni svestan koliko si imao sre e, malopre", primeti on.

"Jesam", odvrati Ri ard. "Zaista jesam."

"Ne", re e ovek, "nisi. Zaista nisi." A onda zavrte glavom i re e, onako za sebe. "Pacov e!"

Gospodar pacov-govornika uhvati Ilijastera za ruku, i njih dvojica se odmakoše malo dalje kako ih Ri ard ne bi mogao uti, i po eše da razgovaraju, povremeno bacaju i poglede ka njemu.

Mršava devojka proždirala je jednu od Ri ardovih banana, i to, pomisli Ri ard, krajnje neerotski; nikada nije video da neko tako nezavodljivo jede bananu.

"Znaš, to je trebalo da bude moj doru ak", primeti Ri ard.

Pogledala ga je kao krivac.

"Ja se zovem Ri ard. A ti?"

Devojka je, shvati on, uspela da pojedje najve i deo vo a koje je Ri ard poneo sa sobom, i sada ga je nekako udno pogledala. A onda je razvukla usta u nekakav poluosmeh i izgovorila nešto što je dosta li ilo na Anastazija.

"Bila sam gladna", re e ona.

"I ja sam", re e joj on.

Pogledala je prema malim vatrama na drugom kraju sobe. A onda ponovo Ri arda.

"Voliš li ma ke?" upita ona.

"Da", odvrati Ri ard. "Veoma volim ma ke."

Anastaziji je laknulo. "Butinu?" upita ona. "Ili grudi?"

Devojka po imenu Dor prešla je preko dvorišta, u pratnji markiza de Karabasa.

Bilo je stotinu drugih malih dvorišta, staja pregra enih u garaže i uli ica u Londonu sli nih ovima, majušni ostaci starih dana, koji se nisu menjali tri stotine godina. ak je i smrad mokra e ovde bio isti kao u Pepisovo vreme.

Ne e svanuti još itav sat, ali nebo je ve po elo da svetli, dobijaju i istu boju olova.

Vrata su bila grubo zakucana daskama i prekrivena umrljanim posterima zaboravljenih grupa i odavno zatvorenih mesta za no ne izlaske.

Zastali su pred vratima i markiz ih odmeri pogledom, sve daske, eksere i postere; nisu ostavili neki naro iti utisak na njega.

"Zna i, to je ulaz?" upita on.

Ona klimnu. "Jedan od njih."

Prekrstio je ruke. "Pa? Reci: 'Otvori se, Sezame, ili šta god da ve radiš.'"

"Ne želim to da uradim", odvrati ona. "Zaista nisam sigurna da inimo pravu stvar."

"U redu", raširio je ruke i naklonio joj se. "Vidimo se, onda."

Stao je da se vra a putem kojim su došli. Dor ga uhvati za ruku. "Ti bi me napustio?" upita ona. "Tek tako?"

On se isceri, bez imalo humora. "Svakako. Imam strašno puno posla. Stvari koje treba videti. Ljude koje treba uraditi."

"Stani." Pustila mu je rukav i stala da grize donju usnu. "Poslednji put kada sam bila ovde..." Glas joj je zamro.

"Poslednji put kada si bila ovde, zatekla si mrtvu porodicu. Eto, vidiš. Ne moraš dalje da objašnjavaš. Ako ne u emo, onda se naš poslovni odnos završava."

Podigla je pogled prema njemu, lica bledog na svetlosti pred zoru. "I to je sve?"

"Mogao bih da ti poželim sve najbolje u budu oj karijeri, ali isto sumnjam da eš dovoljno dugo poživeti da je imaš."

"Prava si mustra, zar ne?"

Ništa nije odgovorio.

Vratila se do vrata. "Pa", zausti ona. "Hajde. Uveš u nas unutra."

Dor je spustila levu šaku na zamandaljena vrata, a u svoju desnu uzela je ogromnu sme u šaku markiza de Karabasa. Njeni si ušni prsti prepleše se s njegovim velikim. Zatvorila je o i.

...nešto zašaputa, zatrese se i promeni...

...i vrata se urušiše u tamu...

Se anje je bilo sveže, staro svega nekoliko dana. Dor se kretala kroz Ku u Bez Vrata izvikuju i 'Kod ku e sam!' i 'Zdravo?'. Skliznula je iz predvorja u trpezariju, biblioteku, u salon; niko joj nije odgovorio. Nigde nije bilo nikog. Prešla je u narednu prostoriju.

Bazen je bio unutrašnji, viktorijanski, napravljen od mermera i kovanog gvož a. Njen otac pronašao ga je u mla im danima, napuštenog i pred uništenjem, i utkao ga je u tkanje Ku e Bez Vrata.

Dor nije imala pojma gde se bilo koja od prostorija u njenoj kući nalazila. Kuću je podigao njen deda, uzevši jednu sobu odavde, jednu odande, iz celog Londona, zasebno i bez vrata.

Išla je ivicom starog bazena, zadovoljna što je kod kuće. A onda je spustila pogled.

Neko je plutao u vodi, vukući za sobom dva istovetna obla i a krvi, jedan iz grla i jedan iz utrobe. Bio je to njen brat, Ark. Oči su mu bile širom otvorene i ukočene.

Shvatila je da su joj usta otvorena. Ula je sebe kako vrišti.

"To boli", rekao je markiz. Protrljao je čelo, snažno, zaokrenuo glavom na vratu, kao da pokušava da odagna iznenadnu ukočenost.

"Sećanja", objasni ona. "Utisnuta su u zidove."

On izvi obrvu. "Mogla si da me upozoriš."

"Ah", izusti ona. "U pravu si."

Nalazili su se u nekoj ogromnoj, beloj sobi. Svi zidovi bili su prekriveni slikama. Svaka slika predstavljala je drugu sobu.

"Zanimljiv dekor", primeti markiz.

"Ovo je ulazni hol. Odavde možemo u svaku sobu u Kući. Sve su povezane."

"Gde su smeštene ostale prostorije?"

Ona odmahnu glavom. "Ne znam. Miljama daleko, verovatno. Razbacane su po celom Podzemlju."

Markiz je prešao celu prostoriju nestrpljivim koracima, povremeno zastajkujeći. "Zaista izvanredno. Kuća na spajanje, gde se svaka prostorija nalazi negde drugde. Kakva mašta. Tvoj je deda bio ovek s vizijom, Dor."

"Nisam ga upoznala." Progutala je knedlu, a zatim nastavila da razgovara sama sa sobom, a ujedno se i njemu obračunava. "Trebalo bi ovde da budemo bezbedni. Niko ne bi trebalo da bude u stanju da nam naudi. Samo članovi moje porodice mogu po njoj da se kretati."

"Nadajmo se da će nam dnevnik tvoga oca pružiti neki trag", reče on. "Odakle da po nemo da tražimo?"

Ona slegnu ramenima.

"Jesi li sigurna da je vodio dnevnik?"

Ona klimnu. "Imao je običaj da ode u svoju radnu sobu i zauzme veze dok ne završi diktiranje."

"Onda ćemo krenuti od radne sobe."

"Ali tražila sam tamo. Jesam. Tražila sam tamo. Kada sam istila telo..." I ona poče da plače, tihim, isprekidanim jecajima koji kao da su bili otkidani iz njene utrobe.

"Hajde, hajde", poče markiz de Karabas, nespretno, tapšući je po ramenu. A zatim dodade: "Eto."

Nije umeo baš da uteši.

Dorine oči udne boje bile su pune suza. "Daj mi... daj mi samo sekund? Biće sve u redu."

On klimnu i ode na suprotni kraj prostorije. Kada se osvrnuo, ona je i dalje tamo stajala, sasvim sama - njen obris u beloj ulaznoj prostoriji ispunjenoj slikama soba - grle i samu sebe, podrhtavajući i plačući poput kakvog malog deteta.

Ri ard je još bio uznemiren usled gubitka torbe.

To na gospodara pacov-govornika nije ostavilo nikakav utisak. Glatko je izjavio da pacov - poglavar Dugorep - baš ništa nije kazao o tome da treba da vrate Ri arдове stvari. Već samo da ga treba odvesti na pijacu.

Zatim je taj ovek kazao Anastaziji da će ona odvesti posetioca iz Gornjeg sveta na pijacu i da je to naređenje, da. Te da prestane da cmizdri i krene.

Rekao je Ri ardu da ako on, gospodar pacov-govornika, ikada ponovo vidi njega, Ri arda, da će on, Ri ard, biti u velikoj nevolji.

Stalno je ponavljao da Ri ard ni ne zna koliko je srećan, i ne obazrevši se na Ri arđov zahtev da mu vrati stvari - ili bar novčanik - otpratio ih je do vrata i zaključao ih za njima.

Ri ard i Anastazija uputiše se u tamu jedno pored drugog.

Ona je nosila improvizovanu svetiljku, napravljenu od sve e, konzerve, malo žice i stare staklene boce. Ri ard se iznenadio kako su mu se o i brzo privikle na gotovo potpunu tamu. Imao je utisak da idu kroz niz podzemnih komora. S vremena na vreme u inilo bi mu se da je video nekakvo kretanje, u dalekim uglovima komora, ali bez obzira na to da li je u pitanju bilo nekakvo ljudsko bi e ili pacov, ili nešto sasvim drugo, uvek bi nestalo pre nego što bi oni stigli do mesta na kome se nalazilo.

Kada je pokušao da porazgovara sa Anastazijom o tom kretanju, naredila mu je da u uti.

Osetio je promaju na licu. Pacov-devojka u nula je bez ikakvog upozorenja, spustila svetiljku-sve u, dohvatila i snažno povukla metalnu rešetku u zidu. Iznenada se otvorila, tako da se ona pru ila po tlu.

Dala je Ri ardu znak rukom da pro e kroz otvor.

On kleknu i ukoso krenu kroz rupu u zidu. Posle otprilike jedne stope poda nestade.

"Izvini", prošaputa Ri ard. "Ovde je rupa."

"Nije veliki nagib", re e mu ona. "Hajde, samo napred."

Zatvorila je za sobom rešetku. Sada se nalazila neprijatno blizu Ri arda. Nastavio je nervozno da se ukoso kre e napred, kroz mrak. Zatim stade.

"Evo ti", re e ona. Dodala mu je ru ku svoje male svetiljke da je pridrži i spustila se u mrak.

"Eto", primeti ona. "Nije bilo tako strašno, zar ne?" Lice joj se nalazilo na nekoliko stopa od Ri ardovih stopala koja su se klatila. "Hajde. Dodaj nam svetiljku."

Spustio ju je ka njoj. Morala je da sko i kako bi je preuzela od njega.

"A sada", prošaputa ona. "Hajde."

Prebacio se preko ivice, trenutak ostao da visi, a onda se pustio. Do ekao se na šake i stopala u meko, vlažno blato. Otro je blato sa šaka o džemper.

Nekoliko stopa napred Anastazija je ve otvarala nova vrata.

Prošli su kroz njih, i ona ih zatvori za njima.

"Sada možemo da pri amo", re e ona. "Ne glasno. Ali možemo. Ako želiš."

"Oh. Hvala", re e Ri ard. Nije mogao da smisli ništa drugo da kaže. "Tako. Hm. Ti si pacov, je li tako?" upita on.

Ona se zakikota. "Nisam ja te sre e. Volela bih da jesam. Ne. Ja sam pacov-govornik. Mi pri amo sa pacovima."

"Šta, samo avrljate s njima?"

"Oh ne. Obavljamo razne stvari za njih. Ho u da kažem", a ton njenog glasa stavlja je do znanja da je to bilo nešto što nikada ne bi Ri ardu palo na pamet bez njene pomo i, "postoje neke stvari koje pacovi ne mogu da obave, znaš. Pošto nemaju prste, pal eve, i ostalo. Stani..."

Pritisla ga je uza zid, iznenada, i prljavom šakom prekrila mu usta. Zatim je dunula i ugasila sve u.

Ništa se nije dogodilo.

A onda je u daljini za uo glasove.

ekali su.

Ljudi su prolazili pored njih, tiho razgovaraju i.

Kada su svi zvuci zamrli, Anastazija je sklonila šaku sa Ri ardovih usta, ponovo zapalila sve u, i oni nastaviše dalje.

"Ko je to bio?" upita Ri ard.

Ona slegnu ramenima. "Nije bitno", re e ona.

"Zbog ega si onda pomislila da im ne e biti drago da nas sretnu?"

Pogledala ga je nekako tužno, poput majke koja pokušava da objasni detetu da i ovaj plamen pe e. Svi plamenovi peku. Veruj joj, molim te.

"Hajdemo", re e ona. "Znam pre icu. Možemo malo štrpnuti od Londona Iznad."

Popeli su se uz nekakave kamene stepenice, i devojka gurnu i otvori neka vrata. Pro oše kroz njih, i vrata se za njima zatvoriše.

Ri ard stade zbunjeno da se osvr e oko sebe.

Stajali su na obali Temze. Još je bila no - ili je ponovo bila no . Nije bio siguran koliko dugo su hodali kroz podzemlje i tamu.

Nije bilo mese ine, ali je zato nebo predstavljalo izobilje prhkih i svetlucavih jesenjih zvezda. Uli ne svetiljke bile su upaljene kao i svetla na zgradama i mostovima, i li ila su na zvezde vezane za zemlju, i sijale su u odsjajima na vodi Temze.

To je zemlja iz bajke, pomisli Ri ard.

Anastazija dunu i ugasi sve u.

A on upita: "Jesi li sigurna da je ovo pravi put?"

"Jesam", odvrati ona. "Sasvim sigurna."

Približavali su se jednoj klupi, i onog trenutka kada ju je ugledao, Ri ardu se u inilo da je ta klupa jedan od najpoželjnijih predmeta koje je ikada video. "Možemo li da sednemo?" upita on.

Ona slegnu ramenima. Seli su na suprotne krajeve klupe.

"U petak sam", po e Ri ard, "imao posao u jednoj od najboljih firmi za analizu investicija u Londonu."

"Šta su to investicije i ono drugo?"

"To je vrsta posla."

Ona zadovoljno klimnu. "U redu. I...?"

"Samo podse am sebe, zapravo. Ju e... kao da više nisam postojao, ni za koga ovde gore."

"To je zato što ne postojiš", objasni Anastazija.

Jedan kasni par, koji je lagano išao duž obale ka njima, drže i se za ruke, sede na sredinu klupe, izme u Ri arda i Anastazije i stade da se strasno ljubi.

"Izvinite", obrati im se Ri ard.

Muškarac je zavukao ruku ispod ženinog džempera željno je pomi u i unaokolo, usamljeni putnik koji otkriva neistraženi kontinent.

"Želim svoj život nazad", re e Ri ard paru.

"Volim te", re e muškarac ženi.

"Ali tvoja žena..." primeti ona, ližu i ga po obrazu.

"Jebeš je", odvrati muškarac.

"Ne želim nju da jebem", re e žena i zakikota se, pijano. "Ve tebe..." Spustila mu je šaku na prepone i ponovo se zakikotala.

"Hajdemo", re e Ri ard Anastaziji, osetivši da klupa više nije poželjno susedstvo, i oni ustadoše i udaljiše se. Anastazija se osvrnula, znatiželjno pogledavši par na klupi, koji se postepeno spuštao u vodoravan položaj.

Ri ard ništa nije kazao.

"Nešto nije u redu?" upita Anastazija.

"Ništa osim svega", odvrati Ri ard. "Da li oduvek živiš tamo dole?"

"Ne. Ro ena sam ovde gore", oklevala je. "Ne želiš da uješ o meni."

Ri ard je shvatio, gotovo sa iznena enjem, da zaista želi. "Želim da ujem."

Stala je da preme e po prstima grube kvarcne perle iz ogrlice koja joj je visila oko vrata, i stala da pri a, ne gledaju i u njega.

"Mama je imala mene i moje sestre, ali je postala nekako udna u glavi. Došla je jedna gospo a i pobrinula se za moje sestre, a ja sam otišla kod tetke. Živela je s onim klipantom. Povre ivao me je. Radio i druge stvari. Rekla sam tetki, a ona me je udarila. Rekla mi da lažem. Rekla je da e zvati policiju. Ali ja nisam lagala. I zato sam pobegla. Bio je moj ro endan."

Stigli su do Albertovog mosta, ki erskog spomenika oki enog hiljadama si ušnih žutih svetiljki.

"Bilo je tako hladno", re e Anastazija, pa zastade. "Spavala sam na ulici. Spavala sam danju kada je bilo nešto toplije, a hodala unaokolo no u, samo radi kretanja. Imala sam

jedanaest godina. Krala sam hleb i mleko sa pragovala da bih se prehranila. Mrzela sam što to moram da radim. Visila sam oko uli njih pijaca, uzimala trule jabuke i narandže i ostale stvari koje bi ljudi bacili. A onda sam se strašno razbolela. Živela sam ispod jednog nadvožnjaka u Noting Hilu. Kada sam se oporavila, nalazila sam se u Londonu Ispod. Pacovi su me našli."

"Jesi li ikada pokušala da se vratiš svemu ovome?" upita on, pokazavši rukom unaokolo. Utihle, tople, naseljene kuće. Automobili koji se kreću u kasno noćno, stvarni svet...

Ona odmahnu glavom. Svaka vatra peče, bebice. Već ne možeš. Ili jedno ili drugo. Niko ne dobija oba."

"Žao mi je", reče Dor, oklevajuć. Oči su joj i dalje bile crvene.

Markiz, koji se zabavljao premećući i neke stare novine i kosti preko zglavaka prstiju, podiže pogled. "Stvarno?"

Grizla je donju usnu. "Ne. Zapravo, nije. Nije mi žao. Bežala sam, skrivala se i toliko bežala... ovo je prva prilika koju sam imala..." Ustala je.

Markiz pokupi novine i kosti i vrati ih u jedan od svojih mnogobrojnih džepova.

"Posle tebe", reče on.

Sledio ju je nazad do zida sa slikama. Spustila je jednu šaku na sliku o dve radne sobe, a drugom prihvatila markizovu šaku.

...stvarnost se iskrivila...

Nalazili su se u stakleniku i zalivali su biljke.

Ingres je imala vlastitu kanticu za zalivanje. Bila je tako ponosna na nju. Bila je ista kao majka.

Poela je da se smeje, spontano, smeh male devojice.

I majka se smejala, dok je gospodin Krup lisac nije povukao za kosu, snažno i iznenada, i presekao joj grlo od uha do uha.

"Zdravo, tata", tiho reče Dor.

Dodirnula je oboje poprsje prstima, pomilovavši ga po obrazu. Mršavi asketa, gotovo elav. Cezar kao Prospero, pomisli markiz de Karabas. Osetio je mučninu. Ta poslednja slika bila je bolna.

Ipak: nalazio se u radnoj sobi gospodara Portika. To je bilo najvažnije.

Obuhvatio je pogledom sobu, prelazeći oboje s jedne pojedinosti na drugu. Preparirani krokodil visio je sa tavanice; knjige, astrolab, ogledala, udni naučnici i karte na zidovima; sto, prekriven pismima.

Na belom zidu iza radnog stola nalazila se crvenkasto-smeđa mrlja.

Na stolu mali portret Dorine porodice. Markiz se zagledao u njega.

"Tvoja majka i sestra. Tvoj otac. I tvoj brat. Svi mrtvi. Kako si ti umakla?"

Spustila je šaku. "Imala sam sreću. Otišla sam na nekoliko dana u istraživanje... da li znaš da još ima rimskih vojnika koji logoruju na reci Kilburn?"

Markiz to nije znao, što ga je iznerviralo. "Hmmm. Koliko ih je?"

Ona slegnu ramenima. "Nekoliko desetina. To su dezerteri iz Devetnaeste Legije, mislim. Moj latinski nije baš najbolji. U svakom slučaju, kada sam se vratila ovamo..."

Zastala je, progutala knedlu, a njene oči udne boje napuniše se suzama.

"Saberu se", reče markiz kratko. "Potreban nam je dnevnik tvoga oca. Moramo otkriti ko je to uinio."

Namrštila se na njega. "Znamo ko je to uinio. Bili su to Krup i Vandemar..."

Otvorio je šaku i stao da miče prstima dok je govorio. "Oni su ruke. Šake. Prsti. Postoji glava koja je to naredila, koja želi i tebe da vidi mrtvu. Ta dvojica nisu jeftini."

Osvrnuo se po natrpanoj kancelariji.

"Njegov dnevnik?" reče markiz.

"Nije ovde", odvrati ona. "Rekla sam ti. Tražila sam."

"Izgleda da sam pogrešio misle i kako je tvoja porodica vešta u pronalaženju vrata, kako onih o iglednih tako i onih drugih."

Ošinula ga je pogledom. Zatim je zatvorila o i i spustila prst i palac svaki s jedne strane mosta nosa.

Markiz je prou avao predmete na Portikovom stolu. Mastionica; šahovska figura; koštana kocka, zlatni džepni sat; nekoliko guš ijih pera i...

Zanimljivo.

Bio je to mali kip divljeg vepra, medveda koji u i ili možda bika. Teško je bilo re i. Bio je veli ine neke krupne šahovske figure, grubo izrezbaren od crnog opsidijana. Podsetio ga je na nešto, ali nije umeo da kaže na šta.

Podigao ga je, okrenuo. Obavio prste oko njega.

Dor je spustila šaku. Delovala je zbunjeno i zbrkano.

"Šta je bilo?" upita on.

"Ovde je", jednostavno je kazala. Krenula je kroz radnu sobu, okrenuvši glavu prvo na jednu pa na drugu stranu.

Markiz je potajno spustio izrezbareni kip u unutrašnji džep.

Dor je stajala ispred visokog kabineta. "Tamo", re e ona. Pružila je ruku: za ulo se jedno klik, i mala daska u bo noj strani kabineta se otvori. Dor posegnu u tamu i izvadi nešto otprilike veli ine i oblika lopte za kriket. Predala ju je markizu.

Bila je to kugla od starog mesinga i uglanog drveta, u koje su bila umetnuta so iva od uglanog bakra i stakla.

Uzeo ju je od nje.

"To je to?"

Ona klimnu.

"Odlino obavljeno."

Delovala je tužno. "Ne znam kako mi je ranije promakla."

"Bila si uznemirena", odvrati markiz. "Bio sam siguran da je ovde. A ja veoma retko grešim. A sada..." Podigao je malu drvenu kuglu. Svetlost je prošla kroz staklo i odbila se od bakra i mesinga.

Bilo mu je mrsko, ali je ipak upitao: "Kako ovo radi?"

Anastazija je odvela Ri arda u jedan mali park s druge strane mosta, zatim su sišli niz neke stepenice, postavljene uza zid. Ponovo je upalila sve u. Otvorila je vrata za radnike i zatvorila ih kada su ušli.

Spustili su se niz neke stepenice, obavijeni tamom.

"Postoji devojka po imenu Dor", re e Ri ard. "Nešto je mla a od tebe. Poznaješ li je?"

"Gospa Dor. Znam ko je ona."

"Onda, kojoj, hm, baroniji ona pripada?"

"Nikakvoj baroniji. Ona je od Ku e Luka. Njena porodica je nekada bila veoma važna."

"Nekada? Zašto više nisu?"

"Neko ih je pobio."

Da, se ao se da je markiz pomenuo nešto sli no.

Pacov im pretr a preko puta. Anastazija zastade na stepenicama i duboko se nakloni. Pacov zastade.

"Sire", oslovi ona pacova.

"A", izusti Ri ard.

Pacov ih je posmatrao jedan otkucaj srca, a zatim je jurnuo niz stepenice.

"Pa", po e Ri ard. "Šta je to pokretna pijaca?"

"Veoma je velika", re e ona. "Ali pacov-govornici skoro nikada ne idu na pijacu. Da ti kažem istinu..." Oklevala je. "Ne. Smeja eš mi se."

"Ne u", iskreno re e Ri ard.

"Ovaj", izjavi mršava devojka. "Pomalo se plašim."

"Plašiš? Pijace?"

Stigli su u podnožje stepenica. Anastazija je oklevala, a potom je skrenula levo. "Oh. Ne. Na pijaci vlada primirje. Ako iko ikoga tamo povredi, ceo London Ispod obrušio bi se na njih poput tone blata."

"Ega se onda plašiš?"

"Odlaska tamo. Svaki put je održavaju na drugom mestu. Kreće se unaokolo. A da bismo stigli do mesta gde će se noćas održati..." Nervozno se poigravala kvarcnim perlama koje su joj visile oko vrata. "Moraš emo da prođemo kroz stvarno gadan kraj." Zaista je zvučala uplašeno.

Riordan je potisnuo želju da joj prebaci ruku preko ramena.

"A gde će to biti?" upita on.

Okrenula se prema njemu, sklonila kosu sa čela i rekla: "Najts Bridž."

"Najts Bridž", ponovi Riordan i stade tiho da se kikoće.

Okrenula se od njega. "Eto, vidiš?" primeti ona. "Rekla sam da nećeš se smeјati."

Duboki tuneli bili su sagrađeni dvadesetih godina radi produžetka Severne Linije. Za vreme Drugog svetskog rata na hiljade vojnika bilo je tamo smešteno; njihove izlucne evine morale su biti ispumpavane komprimovanim vazduhom do nivoa kanalizacije koja se nalazila daleko iznad: sa obe strane tunela bili su porušeni metalni kreveti. Kada se rat završio, metalni kreveti su ostali i na njihovim žičanim osnovama gomilane su kartonske kutije, a svaka od njih bila je ispunjena pismima, dosjeima i hartijama: tajne, one najdosadnije, duboko uskladištene, da bi bile zaboravljene.

Ekonomija je potpuno zatvorila duboke tunele početkom devedesetih godina. Kutije sa tajnama bile su uklonjene, da bi bile pohranjene u kompjutere, odnosno iscepane ili spaljene.

Varni je stvorio sebi dom u najdubljem od dubokih tunela, daleko ispod Kamden Taunaa. Nagomilao je metalne krevete ispred jedinog ulaza. A onda se bacio na dekoraciju. Varni je voleo oružje. Sam ga je pravio, od bilo čega što je uspevao da nađe, ili uzme, ili ukrade. Delova kola i sa uvanih delova mašina, koje je pretvarao u kuke, bodeže, lukove i lukostrele, male mangonele i bacač kamena za lomljene zidova, palice, mačeve i nobkerije. Visili su po zidovima dubokog tunela ili po stropu u uglovima, izgledaju i opako.

Varni bi ličio na bika, da su se bikovi brijali, da nisu imali rogove, da su bili tetovirani i da su patili od potpunog kraha zuba. Tako i je hrkao.

Uljana svetiljka pored njegovog kreveta bila je prituljena. Varni je spavao na gomili krpa, hrkao i hunjkao, sa balakom dvoseklog mača na tlu pored šake.

Jedna ruka je pojačala plamen u uljanoj svetiljki.

Varni je već držao dvosekli mač pre nego što je i otvorio oči. Zažmirkao je, zablujio se unaokolo. Nije bilo nikoga: ništa nije poremetilo gomilu kreveta koji su blokirali vrata. Počeo je da spušta mač.

Jedan glas reče: "Pssst."

"Ha?" izusti Varni.

"Iznenađenje!" izgovori gospodin Krup, izišavši na svetlo.

Varni se povuče za korak: greška. Osetio je nož prislonjen uz slepoočnicu, vrh oštice pored oka.

"Ne preporučuju se daljnji pokreti", reče gospodin Krup, poučno. "Gospodin Vandemar bi mogao da ima malu nezgodu sa svojim starim ražnjem za žabe. Većina nesrećna događaja se kod kuće. Nije li tako, gospodine Vandemare?"

"Ne verujem u statistiku", odvrati gospodin Vandemarov glas. Šaka u rukavici pojavi se iza Varnija, posegnu naniže, slomi mač, i ispusti izuvijanuu stvar na pod.

"Kako si, Varni?" upita gospodin Krup. "Dobro, pretpostavljamo? Da? U odličnoj formi, oran li i oči za večerašnju pijacu? Znaš li ko smo?"

Varni je klimnuo najpribližnije što je mogao, a da ne pokrene nijedan mišić. Znao je ko su Krup i Vandemar.

Njegove oči pretraživale su zidove. Da, tamo: zvezda zornjača: drvena lopta sa šiljcima, na i kana ekserima, na lancu, u udaljenom uglu sobe...

"Prije a se da je izvesna mlada dama veeras prirediti audiciju za telohranitelja. Da li si razmišljao o tome da se prijaviš za taj zadatak?" Gospodin Krup je rekao kao zube. "Izjasni se."

Varni je podigao zvezdu zornjaču u pomoć u misli. Bio je to njegov trik. Lagano, sada... polako... Skinuo ju je sa kuke i povukao prema vrhu tunelskog zida...

Ustima je izgovorio: "Varni je najbolji razbojnik i stražar u Podzemlju. Kažu da sam ja najbolji posle Lovca."

Varni je pomoć u uma smestio zvezdu zornjaču u u senke iznad i iza glave gospodina Krupa.

Prvo je smrskati Krupovu lobanju, a zatim je se pobrinuti za Vandemara...

Zvezda zornjača porinula je prema glavi gospodina Krupa: Varni se bacio na pod, što dalje od noža uperenog u njegovo oko.

Gospodin Krup nije podigao pogled. Nije se okrenuo. Samo je pomerio glavu, neverovatno brzo, i zvezda zornjača projurila je pored njega, udarivši u pod gde je otkinula komadije cigle i betona.

Gospodin Vandemar je podigao Varnija jednom rukom. "Da ga povredim?" upitao je svog partnera.

Gospodin Krup je odmahnuo glavom: ne još. A Varniju je rekao: "Nije loše. Znači, 'najbolji razbojnik i uvar'. Želimo da se veeras na večer na pijaci. Želimo da uradiš sve što je potrebno da bi postao lični telohranitelj te izvesne mlade dame. A kada dobiješ posao, jednu stvar ne smeš da zaboraviš. Možeš je štititi od ostatka sveta, ali kada je mi poželimo, mi je uzimamo. Jesi li shvatio?"

Varni pre je jezikom preko krša od zuba.

"Da li vi to mene podmičujete?" upita on.

Gospodin Vandemar podigao je zvezdu zornjaču. Zatim je stao da rastura lanac, kariku po kariku, ispuštajući i komadije iskrivljenog metala na pod. ink.

"Ne", odvrati gospodin Vandemar. ink. "Želimo da te uplašimo." ink. "A ako ne u iniš onako kako ti gospodin Krup kaže, mi ćemo da te..." ink "... povredimo..." ink "... veoma gadno, pre nego što te..." ink "... ubijemo. Još gore."

"Ah", izusti Varni. "Znači, ja to onda radim za vas, je li tako?"

"Da, tako je", re je gospodin Krup. "Bojim se da nemamo nijednu pozitivnu crtu."

"Meni to ne smeta", re je Varni.

"Odlično", uzvratila gospodin Krup. "Dobro došao."

Bio je to elegantan mehanizam, napravljen od ugla ane orahovine, mesinga, stakla, bakra i ogledala, u duborezu, sa intarzijama od slonovače, sazdan od kvarcnih prizmi, mesinganih prenosnika, opruga i zubaca. Cela stvar bila je mnogo veća od televizora, mada stvarni ekran nije imao više od šest inča po dijagonali. Uveli avajue staklo preko ekrana povećavalo je sliku.

Sa strane je izlazila velika mesingana truba, onakva kakvu ste mogli da nađete na starinskim gramofonima. Ceo mehanizam ličio je na kombinaciju televizora i video plejera, kako bi on izgledao da ga je pre tri stotine godina izmislio ser Isak Njutn. Što je, manje više, i bio slušaj.

"Gledaj", re je Dor.

Smestila je drvenu loptu na platformu. Svetla su zasijala kroz mašinu u loptu. Stala je beprestanaka da se vrti.

Na malom ekranu pojavilo se jedno plemičko lice, u živim bojama. Pomalo van vremena, iz trube dopre jedan glas, pucketajuć i usred govora.

"...ta dva grada trebalo bi da su tako blizu, a opet u svim stvarima tako daleko; posednici iznad nas i rasposednuti, mi koji živimo ispod i između, koji živimo u pukotinama."

Dor je zurila u ekran, bledog lica.

"...pa ipak sam mišljenja da ono što nas obogaljuje, nas koji naseljavamo Podzemlje, jeste naše sitnišvo frakcionašenje. Sistem baronija i lenskih dobara samo nas rascepkava i

glup je." Gospodar Portiko imao je na sebi iznošen stari smoking i kapicu koja mu je prekrivala vrh lobanje. Njegov glas kao da je stizao do njih kroz vekove, a ne dane ili nedelje.

Nakašljao se.

"Nisam jedini koji u to veruje. Ima onih koji žele da vide stvari onakve kakve jesu. Ima i takvih koji žele da se situacija pogorša. Ima onih..."

"Možeš li da ubrzaš?" upita markiz.

Dor klimnu. Dodirnula je polugu od slonova e sa strane: slika je postala magli asta, iscepkana, preoblikovala se.

Portiko je sada na sebi imao kaput. Kapica je nestala sa glave. Na glavi je imao posekotinu. Više nije sedeo za svojim stolom. Govorio je žurno, tiho. "Ne znam ko e ovo videti, ko e ovo prona i. Ali ko god da si, molim te odnesi ovo mojoj k eri, gospi Dor, ako preživi..." Stati ko kr anje izbrisalo je sliku i zvuk.

"Dor? Devojko, ovo je loše. Ne znam koliko mi je još vremena ostalo pre nego što prona u ovu sobu. Mislim da su moja jadna Porcija, tvoj brat i sestra mrtvi."

Zvuk i kvalitet slike po eše da se pogoršavaju.

Markiz pogleda Dor. Lice joj je bilo vlažno: suze su joj se slivale iz o iju, sijaju i niz obraze. Izgleda da uopšte nije bila svesna da pla e, tako da nije ni pokušavala da obriše suze. Samo je zurila u sliku svoga oca, slušala njegove re i.

Kr anje. Nestanak. Kr anje. " uaj me, devojko", rekao je njen mrtvi otac. "Idi do Islingtona... u Islingtona možeš imati poverenja... Moraš mi poverovati... Islington..."

Pretvarao se u duha. Krv mu je kapala sa ela u o i, i on je otra. "Dor? Osveti nas. Osveti svoju porodicu." Jedan reski pucanj dopre iz gramofonske trube. Portiko okrenu glavu od ekrana, zbunjen i uplašen. "Šta?"

Iskora io je iz okvira. Na trenutak, slika je ostala nepromenjena: sto, prazan beli zid iza njega. A onda luk jarko crvene krvi poprska zid.

Dor je pomerila jednu ru icu sa strane, ispraznivši ekran, i okrenula se od njega.

"Uzmi." Markiz joj dodade maramicu.

"Hvala." Obrisala je lice i bu no izduvala nos. A onda se zagledala u prazno. Na kraju je izgovorila: "Islington."

"Nikada nisam imao nikakva posla sa Islingtonom", re e markiz.

"Mislila sam da je on samo legenda", primeti ona.

"Nipošto."

Posegnuo je preko stola, uzeo zlatni džepni sat i otvorio ga palcem. "Lep rad", primeti on.

Ona klimnu. "Bio je o ev."

Zatvorio je poklopac, uz jedno klik. "Vreme je da po emo na pijacu. Uskoro po inje. Gospodin Vreme nam nije prijatelj."

Još jednom je izduvala nos, pa zavukla šake duboko u džepove kožne jakne. Zatim se okrenula prema njemu, namrštivši vilenja ko lice, sa sjajnim o ima udne boje. "Zar zaista misliš da možemo na i telohranitelja koji je u stanju da izi e na kraj sa Krupom i Vandemarom?"

Markiz se isceri, pokazavši svoje bele zube. "Nije se pojavio niko posle Lovca ko bi imao bilo kakve izgleda. Ne, zadovolji u se nekim ko je u stanju da ti obezbedi vreme koje e ti možda biti potrebno da utekneš."

Pri vrstio je kraj lanca od sata za svoj prsluk i gurnuo sat u džepi predvi en za njega.

"Šta to radiš?" upita Dor. "To je sat mog oca."

"On ga više ne koristi, je li tako? Eto. Baš izgleda elegantno."

Posmatrao je kako se ose anja smenjuju na njenom licu; bol, bes, pomirenost.

"Hajdemo", re e ona.

"Najts Bridž više nije daleko", primeti Anastazija.

Ri ard se nadao da je to ta no. Ve su koristili tre u sve u. Bio je zapanjen što se još nalaze ispod Londona: gotovo da je verovao da su prevalili najve i deo puta do Kraja Zemlje.

"Zaista sam uplašena", nastavi ona. "Nikada pre nisam prešla preko mosta."

"Mislio sam da si rekla da si ranije već bila na toj pijaci."

"To je Pokretna pijaca, ludo. Rekla sam ti to. Seli se. Razlika ita mesta. Poslednja na kojoj sam bila održana je u onoj velikoj kuli sa satom. Big... neko ime. A naredna je bila..."

"Big Ben?"

"Možda. Bili smo tamo unutra gde se okreću svi ti veliki točkovi, i tamo sam dobila ovo..."

Podigla je ogrlicu. Svetlost svega odbila se žutim svetlućanjem sa sjajnog kvarca. Osmehnula se poput deteta.

"Da li ti se dopada?" upita ona.

"Sjajna je. Je li bila skupa?"

"Trampila sam neku robu za nju. Tako se ovde dole obavljaju stvari. Trampom."

A onda su zavili za ugao i ugledali most.

Mogao je to biti jedan od mostova preko Temze, pomisli Riard; ogroman, kameni most koji se protezao preko provalije, u noć. Ali iznad njega nije bilo neba, niti vode ispod.

Uzdizao se u tamu.

Riard se pitao ko li ga je sagradio i kada. Pitao se kako je nešto poput ovoga moglo da postoji, ispod grada Londona, a da to niko ne zna.

Iza njega za uše se glasovi.

Neko obori Riarda na tle. On podiže pogled. Jedan ogroman ovek, grubo istetoviran, obučen u improvizovanu odeću od gume i kože koje su delovale kao da su isekle iz unutrašnjosti kola, zabulji se od ozgo u njega. Iza njega se nalazilo još njih desetak, muškaraca i žena: ljudi koji su izgledali kao da su se uputili na maskenbal u kostimima koji se iznajmljuju po izrazito niskim cenama.

"Neko", pokaže Varni koji nije bio dobro raspoložen, "mi se našao na putu. Neko bi trebalo da pazi kuda ide."

Jednom, kao mali dečak na putu kući iz škole, Riard je sreo pacova, u jarku pored puta. Kada je pacov ugledao Riarda, propeo se na zadnje noge i zasiktao, zatim skočio, uplašivši Riarda. On se povukao, divio i se tom sićušnom stvorenju koje je bilo u toj meri spremno da se suprotstavi nekome ko je bio toliko veći od njega.

Anastazija se ispreko izmeću Riarda i Varnija. Zagledala se u tog krupnog oveka i zasiktala poput ljutitog pacova koji se brani. Varni se povuče za korak.

Varni pljunu na Riardove cipele. Zatim se okrenu, a gomila ljudi prešla preko mosta i izgubi se u tami.

"Jesi li dobro?" upita Anastazija, pomažući Riardu da ustane.

"Dobro sam", reče on. "To je bilo zaista hrabro od tebe."

Ona stidljivo obori pogled. "Ja, zapravo, nisam hrabra", reče ona. "I dalje se plašim mosta. Čak je i ta gomila bila uplašena. Zato su ga prešli zajedno. Sigurnost je u brojnosti. Velike kavgadžije."

"Ako idete preko mosta, i ja u s vama", reče neki ženski glas.

Riard nikako nije mogao da odredi odakle potiče njen naglasak. U prvi mah je pomislio da je možda Kanaćanka ili Amerikanka. Kasnije mu se činilo da bi mogla poticati iz Afrike, Australije, ili da je čak možda Indijka. Nikada nije bio u stanju da odredi.

Bila je visoka i imala je dugačku, plavosmeđu kosu i tamnu kožu boje karamela. Na sebi je imala šarenu sivo-smeđu kožnu odeću. Preko ramena je nosila ofucanu kožnu vreću.

U ruci je držala štap, za pojasom nosila nož, a baterijska svetiljka bila joj privezana za zglavak.

Nema nikakve sumnje da je bila najlepša žena koju je Riard ikada video.

"Sigurnost je u brojnosti. Dobro ste došli da prečete s nama", reče on, posle trenutka oklevanja. "Zovem se Riard Mejhju. Ovo je Anastazija. Od nas dvoje, ona je ta koja zna šta radi."

Pacov-devojka rasla je poput kvasca.

Žena u koži ga odmeri od glave do pete. "Ti si iz Londona Iznad", reče mu ona.

"Jesam."

"Putuješ s jednim pacov-govornikom. Tako mi svega."

"Ja sam njegov uvar", re e Anastazija, divlje. "Ko si ti? Kome duguješ odanost?"
Žena se osmehnu. "Ne dugujem odanost nijednom oveku, pacov-devojko. Da li je ijedno od vas ikada ranije prešlo Najts Bridž?"

Anastazija odmahnu glavom.

"Ovo e baš biti zabavno, ha?"

Krenuše prema mostu.

Anastazija dodade Ri ardu svoju svetiljku sa sve om. "Drži", re e ona.

"Hvala." Ri ard pogleda ženu odevenu u kožu. "Postoji li stvarno išta ega bi se trebalo plašiti?"

"Samo no i na mostu", odvrati ona.

"Od one vrste u oklopu?"

"Od one vrste koja dolazi kada se dan završi."

Anastazijina šaka potraži Ri ardovu. On vrsto stegnu njenu si ušnu šaku u svojoj. Osmehnula mu se i uzvratila stisak.

I tako zakora iše na most, i Ri ard po e da shvata tamu: tamu kao nešto vrsto i stvarno.

Ri ard je osetio kako mu dodiruje kožu, ispituje, pokre e se, istražuje: klizi kroz njegov um. Skliznula mu je u plua, iza o iju, u usta...

Sa svakim korakom svetlost sve e postajala je slabija. Shvatio je da se ista stvar doga a sa baterijom žene u koži.

Tama, potpuna i kona na.

Zvuci. Šuškanje, meškoljenje. Ri ard trepnu, zaslepljen od no i.

Zvuci su postajali sve opakiji, gladniji. Ri ard je zamišljao da je u stanju da uje glasove: hordu ogromnih, izobli enih trolova, ispod mosta...

Nešto je nesigurno skliznulo pored njih u tami.

"Šta je to?" zaskvi a Anastazija. Njena šaka podrhtavala je u njegovoj.

" ut!" prošaputa žena. "Ne privla i mu pažnju."

"Šta se dešava?" prošaputa Ri ard.

"Tama", izjavi žena u koži, veoma tiho. "Svi košmari koji su izišli kada je sunce zašlo, još od vremena pe ina, kada smo se zbijali u gomilu traže i sigurnost i toplinu. Sada je trenutak za strah od tame."

Ri ard je znao da se nešto sprema da prepuzi preko njegovog lica. Zatvorio je o i: bilo je svejedno šta vidi ili ose a. No je bila potpuna.

A onda su po ele halucinacije.

Ugledao je neku priliku kako pada prema njemu kroz no , gore i, krila i kose u plamenu.

Podigao je ruke: tamo nije bilo ni ega.

Džesika ga je gledala sa prezirom u o ima.

Hteo je da joj dovikne, da joj kaže da mu je žao.

Korak po korak.

Bio je dete, išao je ku i iz škole, no u, putem koji nije bio osvetljen uli nim svetiljkama. Bez obzira na to koliko puta to inio, uopšte nije postajalo nimalo lakše, nikada nije postalo bolje.

Nalazio se duboko u kanalizaciji, izgubljen u lavirintu. Zver ga je ekala.

Mogao je da uje lagano kapanje vode. Znao je da zver eka. Š epao je svoje koplje...

A zatim kr anje, duboko u njegovom grlu, otpozadi. Okrenuo se. Sporo, bolno sporo, jurnula je na njega, kroz tamu.

I nasrnula.

Umro je.

I nastavio da hoda.

Sporo, bolno sporo, jurišala je na njega, iznova i iznova, kroz tamu...

Za ulu se prštanje; a onda plamen tako jak da je nanosio bol. Bio je to plamen sve e u njegovoj boci-svetiljki. Nikada nije video da jedna sve a može tako jarko da zaplamsa. Ponosno ju je podigao.

"Izgleda da emo uspešno pre i", primeti žena u koži.

Ri ard shvati da mu srce divlja ki lupa u grudima, da nije u stanju da govori. Naterao je sebe da uspori disanje, da se smiri.

"Pretpostavljam", po e on, zastajkuju i, "da i nismo bili ni u kakvoj stvarnoj opasnosti. Lilo je na sablasni voz... malo buke u tami. Ostalo ini vlastita mašta. Ni ega nije ni trebalo da se plašimo, je li tako?"

Žena ga pogleda, gotovo sažaljivo; i Ri ard shvati da ga niko ne drži za ruku.

"Anastazija?"

Iz tame na kraju mosta za u se neka neodre ena buka, nalik na šuškanje ili uzdah. Šaka nepravilnih kvarcnih perli zadobova niz luk mosta, prema njima.

Ri ard podiže jednu. Poticala je iz devoj ine ogrlice.

"Bi e bolje. Moramo se vratiti. Ona je..."

Žena podiže bateriju i pre e njenim snopom preko mosta. Ri ard je mogao da vidi ceo most. Bio je prazan.

"Gde je ona?"

"Otišla", odvrati ravnodušno žena. "Uzela ju je tama."

"Moramo nešto u initi", re e Ri ard.

"Kao, na primer?"

On zinu. Zatim ponovo zatvori usta. Premeštao je komadi kvarca po prstima, zagledan u ostale na tlu. "Ne znam."

"Nje više nema", re e žena. "Most napla uje prelazak. Budi zahvalan što nije i tebe uzeo. Ako želiš na pijacu, to je ovuda. Ideš li?"

Ri ard je ostao da stoji u tami još nekoliko snažnih otkucaja srca, zatim je gurnuo perlu od kvarca u džep farmerki i krenuo za ženom koja je bila nekoliko koraka ispred njega.

Dok ju je sledio, pade mu na pamet da i dalje ne zna njeno ime.

5.

Ljudi su odmicali i klizili kroz tamu oko njih, drže i svetiljke, baklje i sve e. To je Ri arda podsetilo na filmove o jatima riba koje svetlucaju i jure kroz okean... Duboka voda, naseljena stvorenjima koja su izgubila potrebu za o ima. To je zaista dolazilo iz njegove dubine...

Ri ard je sledio ženu u koži uz neke stepenice. Kamene stepenice, oivi ene metalom. Nalazili su se u nekoj stanici podzemne železnice.

Pridružili su se redu ljudi koji su ekali da se provuku kroz rešetku, otvorenu otprilike jednu stopu da bi otkrili vrata koja su vodila napolje na plo nik.

Neposredno ispred njih nalazila su se dva de aka; obojica su imala po uzicu vezanu oko zglavka. Uzice je držao jedan bledunjavi, elavi ovek, koji je bazdio na formaldehid. Odmah iza njih ekao je ovek sede brade sa crno-belim ma etom na ramenu. Ono se uredno umivalo, liznulo ovek uvo, a potom se sklup alo na njegovom ramenu i zaspalo.

Red se lagano pomerio jer su se prilike, jedna po jedna, na kraju provla ile kroz prostor izme u rešetke i zida i postrance nestajale u no i.

"Zbog ega ideš na pijacu, Ri arde Mejhju?" tiho upita žena u koži.

"Nadam se da u tamo sresti neke prijatelje. U stvari, samo jednu prijateljicu. Ja, zapravo, ne poznajem mnogo ljudi u ovom svetu. Na neki na in sam upoznao Anastaziju, ali..." za utao je. A onda je postavio pitanje. "Je li mrtva?"

Žena slegnu ramenima. "Jeste. Ili kao da jeste. Nadam se da e tvoj odlazak na pijacu opravdati njen gubitak."

Ri ard se strese. "I ja se nadam", odvrati on.

Približavali su se po etku reda.

" ime se baviš?" upita on.

Ona se osmehnu. "Prodajem li ne fizi ke usluge."

"Oh", izusti on. A potom: "Koju vrstu li nih fizi kih usluga?"

"Iznajmljujem svoje telo."

"Ah."

I oni zakora iše u no .

Ri ard se osvrnu. Na stanici je bila tabla na kojoj je pisalo: Najts Bridž. Nije znao da li da se smeje ili da tuguje. Kao da je bilo vreme negde pred zoru. Ri ard pogleda na sat, i uopšte se ne iznenadi kada vide da je broj anik potpuno prazan. Možda su se baterije istrošile. Možda je vreme u Londonu Ispod bilo tek neznatno nalik na onu vrstu vremena na koju je bio navikao. Skinuo je sat i spustio ga u najbližu kantu za otpatke.

Reka udnih ljudi prelazila je preko puta i prolazila kroz dvostruka vrata ispred njih.

"Tamo?" upita on zapanjeno.

Žena klimnu. "Tamo."

Zgrada je bila velika i prekrivena svetlima. Grbovi na vidnom mestu okrenutom prema njima objavljivali su da se tu prodaje svakovrsna roba sa odobrenjem raznih lanova kraljevske porodice. Ri ard koji je proveo mnoge sate tokom mnogih vikenda na bolnim nogama vuku i se iza Džesike po svim istaknutim radnjama Londona, znao bi, i da nije bilo ogromnog znaka, da je to:

"Harods?"

Lovac klimnu. "Samo za ve eras", re e ona. "Naredna pijaca može biti bilo gde."

"Ali", zausti Ri ard. "Harods."

Ušli su kroz sporedna vrata. Prostorija je bila u mraku. Prošli su pored bureau de change i odeljenja za pakovanje poklona. Pa kroz narednu prostoriju u mraku u kojoj su se prodavale nao ari za sunce i razne figurice. A onda su ušli u egipatsku sobu. Boje i svetlo udariše Ri arda poput udarca u grudi. Njegova saputnica se okrenu prema njemu: ona zevnu, poput ma ke, zaklonivši jarkoruži astu boju svojih usta nadlanicom.

"Evo. Tu si. Bezbedan i, manje više, itav. Imam neka posla. Želim ti svako dobro." Kratko mu je klimnula i nestala u gomili.

Ri ard je ostao da stoji, sam u vrevi, upijaju i je.

Bilo je to isto ludilo. U to nije bilo nikakve sumnje.

Bilo je bu no. Ljudi su se prepirali, cenkali, vikali, pevali. Izlagali su i mamili kupce svojoj robi, naglas hvale i ponu ene proizvode. Svirala je muzika - desetina razli itih vrsta muzike svirana je na desetini razli itih na ina na mnogobrojnim razli itim instrumentima, od kojih je ve ina bila improvizovana, doterana, neverovatna.

Ri ard je mogao da namiriše hranu. Sve vrste hrane.

Kroz celu radnju bile su postavljene tezge. Pored pultova ili na onima na kojima su se tokom dana prodavali parfemi, satovi, ilibar ili svileni šalovi, ljudi su podigli vlastite provizorne tezge.

Svi su kupovali. Svi su prodavali.

Lutao je kroz ogromne prostorije robne ku e, kao u transu. Nije ak bio u stanju ni da naga a koliko je bilo ljudi na pijaci: hiljadu? Dve hiljade? Pet hiljada?

Na jednoj tezgi bile su nagomilane boce, pune i prazne, raznih oblika i veli ina; na drugoj su prodavane svetiljke i sve e; prošao je pored tezge na kojoj je bio izložen sjajan zlatni i srebrni nakit; na drugoj su prodavali nakit koji je, kako izgleda, bio napravljen od delova što kao da su poticali iz unutrašnjosti starih radio-aparata; bilo je tezgi na kojima su se prodavale sve vrste knjiga; na drugima se prodavala ode a - zakrpljena, nova, neobi na; bili su tu i tetovatori, zubar, pogrbljen starac koji prodaje šešire; nešto što je veoma li ilo na kadu; ak i kova ...

A na svakih nekoliko tezgi dolazio je neko ko je prodavao hranu. Neki od njih kovali su hranu iznad zapaljenih vatri; kari i krompir, kestenje, pe urke i hleb.

Ri ard je uhvatio sebe kako se pita zašto dim od vatri nije aktivirao protivpožarni sistem u zgradi. Zatim je zatekao sebe kako se pita kako to da niko još nije krenuo u poharu robne ku e: zbog ega su podizali vlastite male tezge? Zašto nisu jednostavno uzeli stvari iz radnje?

Bilo je neeg duboko plemenskog u ovim ljudima, zaključio je Riard. Pokušao je da raspozna grupice: oni tamo izgledaju kao da su pobjegli iz historijskog igrokaza; pojedinci su ga podsećali na hipike; albino ljudi u sivoj odeći i sa tamnim naočarima; uglancani i opasni u širokim odelima i sa crnim rukavicama; ogromne, gotovo istovetne žene koje su išle u parovima i trojkama i klimale glavama kada bi ugledale jedne druge; zatim oni sa zamršenim kosama koji su izgledali kao da žive u kanalizaciji i koji su strašno zaudarali; i na stotine drugih...

Pitao se kako bi normalan London - njegov London - izgledao kakvom tuđincima. I to ga je ohrabrilо.

Poenta je da se raspituje u prolazu:

"Izvinite? Tražim neke ovekа po imenu de Karabas i devojkа koju zovu Dor. Da li znate gde bih mogao da ih nađem?"

Ljudi su odmahivali glavama, odvrćali poglede, odlazili dalje, izvinjavali se.

Riard zakora i unazad i nekoga nagazi.

Taj neko imao je prilično povrh sedam stopa visine i bio je prekriven svetlom crvenkastoplavom dlakom skupljenom u bezbroj kćikica. Zubi tog nekog bili su zašiljeni. Taj neko podiže Riarda šakom veličine ovčje glave i prinese Riardovu glavu ustima tog nekog tako da Riard umalo nije povratio.

"Zaista mi je žao", rekao je Riard. "Ja... tražim devojkа koju zovu Dor. Znate li..."

Taj neko ga ispusti na pod i udalji se.

Miris kuvane hrane povlacio se preko poda, i Riard, koji je uspeo da zaboravi koliko je gladan (još od kada je odbio najbolji komad pečene mačke, ni sam nije znao pre koliko asova), oseti da mu curi pljuvaka iz usta i da uopšte više nije u stanju da razmišlja.

Žena veličine neke kose koja je držala narednu tezgа sa hranom nije sezala Riardu ni do struka. Kada je Riard pokušao da razgovara sa njom, ona odmahnu glavom, prevuče prstom preko usana. Nije mogla da govori, ili nije govorila, ili nije želela da razgovara. Riard zateče sebe kako pantomimom pregovara oko sendviča sa sirom i salatом, i šolje nečega što je ličilo i mirisalo na neku vrstu domaće limunade.

Hrana ga je stajala flomastera i šibica na koje je potpuno zaboravio.

Mala žena mora da je smatrala kako je daleko bolje prošla u ovoj razmeni jer, kada je uzeo hranu, ona ubaci i nekoliko kolačića od oraha.

Riard je stajao usred gungule, slušajući i muziku - neko je, iz razloga koje Riard nije mogao da shvati, pevao tekst iz pesme 'Zeleni rukavi' na muziku 'Jaketi-Jaka' - posmatrajući i bizarni bazar koji se odvijao oko njega i jedući sendviče.

Shvatio je kada je završio i poslednji sendvič da nema pojma kakvog je ukusa bilo ono što je upravo pojeo; rešio je stoga da uspori, tako da je kolačiće žvakao mnogo sporije. Pijuckao je limunadu, koju je ostavio za kraj.

"Da li vam je potrebna ptica, gospodine?" upitala ga neka vesela glas, u blizini. "Imam vrane grakuše i gavrane, čak i vorkе. Fine, mudre ptice. Ukusne i mudre. Veličanstvene."

Riard odvrati: "Ne, hvalа", i okrenu se.

Na rukom ispisanoj tabli iznad tezge pisalo je :

'PTICE I OBAVEŠTENJA STAROG BEJLIJA'

Unaokolo su bile raštrkane i druge, manje table: 'Vi to želite, mi to znamo!' i 'Ne ete na i prostijeg vorka!!!' i 'Kada dođe vreme za vranu grakušu, onda je vreme za starog Bejlja!'. Riard se setio ovekа koga je video kada je tek bio stigao u London, koji je stajao ispred stanice podzemne železnice na Lester Skveru sa drvenom reklamnom sendvič-tablom, opominjući i svet se da Okane Požude Pomo u Manje Proteina, Jaja, Mesa, Pasulja, Sira i Sedenja. Ptice su skakutale i lepršale po malim kavezima koji su izgledali kao da su bili na injeni od televizijskih antena.

"Obaveštenja, onda?" nastavljao je Stari Bejli, uživajući i se u svoju ulogu. "Karte krovova? Historija? Tajno i tajanstveno znanje? Ako ja nešto ne znam, onda je verovatno i bolje da je zaboravljeno. To vam ja kažem."

Starac je i dalje nosio svoj kaput od perja, i dalje je bio obmotan konopcima i užadima. Zažmirkao je na Ri arda, a potom povukao cvikere koje su mu visile na uzici oko vrata i stao pažljivo da ga prou ava kroz njih.

"Stani malo. Znam ja tebe. Bio si sa markizom de Karabasom. Na krovovima. Se aš se? A? Ja sam Stari Bejli. Se aš li me se?" Ispružio je ruku i žestoko prodrmao Ri ardovu.

"Zapravo", re e Ri ard, "ja tražim markiza. I mladu damu koju zovu Dor. Mislim da su verovatno zajedno."

Starac se trgnuo, tako da mu je nekoliko pera otpalo sa kaputa; izazvavši bu no i razuzdano neslaganje me u raznim pticama oko njih.

"Obaveštenje! Obeveštenje!" objavi on prepunoj sobi. "Vidite. Rekao sam im. Proširite asortiman, rekoh. Proširite asortiman! ne možete doveka prodavati vrane grakuše za gulaš - ionako imaju ukus poput kuvane papu e. Ali oni su tako glupi. Kao panjevi. Jesi li ikada jeo vranu grakušu?" Ri ard odmahnu glavom. U svakom slu aju, u to je mogao biti siguran.

"Šta eš mi dati?" upita Stari Bejli.

"Izvini?" izusti Ri ard, nespretno ska u i sa jedne ledene sante na drugu u struji star eve svesti.

"Ako u ti dam obaveštenje. Šta u dobijem?"

"Novca nemam", re e Ri ard. "A upravo sam dao flomaster."

Po eo je da vadi sadržaj džepova.

"Evo!" uzviknu Stari Bejli. "To!"

"Moju maramicu?" upita Ri ard. To nije bila baš naro ito ista maramica; dobio ju je od tetke Mod, za poslednji ro endan.

Stari Bejli je š epa i stade sre no da maše njome iznad glave.

"Ništa se ne plaši, mom e!" po e on da peva, pobedni ki. "Tvoja potraga bliži se kraju! Si i tamo dole, kroz vrata. Ne možeš ih promašiti. Imaju audiciju."

Jedna vrana grakuša zlobno zagrakta.

"To se ne ti e tvog kljuna", re e Stari Bejli vrani grakuši. A Ri ardu: "Hvala ti na barjak i u."

Zaigrao je oko tezge, sav oduševljen, mašu i tamo-amo Ri ardovom maramicom.

Audicija? - pomisli Ri ard. A onda se osmehnu. Nije bilo važno. Njegova potraga, kako se izrazio ludi starac sa krova, bližila se kraju.

Uputio se ka Pijaci Hrane.

Telohranitelji su bili u modi. Svi su oni bili Stru njaci za ovo ili ono i svi su o ajni ki želeli da prikažu svetu ono što znaju.

U ovom trenutku Ruislip se suo io sa Fopom Bez Imena.

Fop Bez Imena izgledao je pomalo poput razvratnika s po etka osamnaestog veka, koji nije uspeo da prona e pravu razvratni ku ode u, te je morao da se zadovolji onim što je pronašao u nekoj 'Oksfam' radnji. Imao je belo napuderisano lice i nakarminisane usne.

Ruislip, Fopov protivnik, li io je na san koji ste mogli usniti ako biste zaspali gledaju i sumo rva e na televiziji, dok u pozadini svira plo a Boba Marlija: ogromni Rastafarijan koji je najviše od svega li io na debelu i ogromnu bebu.

Stajali su jedan naspram drugog, na sredini raš iš enog kruga gledalaca, drugih telohranitelja i namernika.

Nijedan nije pomerio nijedan miši .

Fop je bio za dobru glavu viši od Ruislipa. S druge, pak, strane, Ruislip je težio kao etiri ovakva fi firi a, od kojih svaki nosi veliki kožni kofer do vrha ispunjen salom.

Zurili su jedan u drugoga bez prekida.

Markiz de Karabaz kucnu Dor po ramenu i pokaza. Nešto se spremalo.

Dva mušakarca koja se samo gledaju...

A onda se Fopova glava zaljulja unazad, kao da ga je neko udario u lice. Na obrazu mu se pojavila mala purpurna modrica. Napu io je usne i zatreptao kopcima.

"La!" izgovori on, a zatim široko razmaknu svoje narumenjene usne, u sablasnoj parodiji osmeha. Napravi pokret rukom.

Ruislip se zatetura i uhvati se za stomak.

Fop Bez Imena neobuzdano se zacereka, zamalataru prstima i otposla poljupce nekolicini gledalaca.

Ruislip je ljutito zurio u Fopa, udvostruivši svoj mentalni napad.

Krv po e da kaplje sa Fopovih usana. Levo oko stade da mu oti e. On se zatetura. Publika zamumlja sa odobravanjem.

"Nije baš upe atljivo kao što izgleda", prošaputa Dori markiz.

Fop Bez Imena iznenada se zatetura. Pao je na kolena, kao da ga je neko na to primorao, a zatim se pruio po podu. A onda se trgnuo, kao da ga je neko snažno šutnuo u stomak.

Ruislip je likovao. Gledaoci su u tivo tapšali. Fop se previjao i pljuvao krv po piljevini na podu odeljenja ribe i mesa u Harodsu.

"Slede i", re e markiz.

Fopa je nekolicina prijatelja odvukla u ugao, gde mu je strašno pozlilo.

Slede i mogu i telohranitelj opet je bio mršaviji od Ruislipa (otprilike kao dva i po fi firi a koji zajedni ki nose jedan jedini kofer ispunjen salom). Bio je sav istetoviran i odeven u ode u koja je izgledala kao da je skrpljena od presvlaka iz kola i gumenih dušeka. Imao je obrijanu glavu i frktao je na svet kroz trule zube.

"Ja sam Varni", re e on, hra nu i ispljunu zelenu pljuva ku na piljevinu. Zatim u e u ring.

"Kada budete spremni, gospodo", objavi markiz.

Ruislip zatapka bosim stopalima po podu, jedan-dva, jedan-dva, i zagleda se u Varnija. Na Varnijevom elu otvori se mala posekotina, i krv po e da curka iz nje u jedno oko. Varni se na to nije obazirao; izgleda da se usredsredio na svoju desnu ruku.

Polako ju je podigao poput oveka koji se suprotstavlja ogromnom pritisku. Zatim je zabio pesnicu u Ruislipovu Adamovu jabuicu. Ruislip je tresnuo o tle, proizvevši zvuk kao kada bi pola tone vlažne džigerice bilo ispušteno u kadu.

Varni se zakikota.

Ruislip se polako uspravio.

Varni otra krv sa ela i razvu e ruševna usta u grozan osmeh upu en svetu. "Hajde", izgovori on. "Debeljko. Udari me ponovo."

"Ovaj obeava", promrmlja markiz.

Dor se strese. "Ne izgleda baš lepo."

"Tražiti lepo kod telohranitelja", stade da joj popuje markiz, "isto je onoliko korisno kao i sposobnost da povратиš cele jastoge. Izgleda opasno."

Za ulo se odobravanje kada je Varni uradio nešto prili no bolno Ruislipu, nešto brzo, što je ukljuivalo iznenadni susret Varnijevog kožom povezanog kolena i Ruislipovih prepona. Mrmljanje je li ilo na prigušen i krajnje neoduševljen pljesak kakav se obi no uje samo tokom pospanog nedeljnog popodneva na seoskim utakmicama kriketa.

Markiz je u tivo tapšao sa ostalima. "Odli no, gospodine", re e on.

Varni pogleda Dor i namignu joj, gotovo posedni ki, pre nego što je pažnju ponovo usredsredio na Ruislipa.

Dor se strese.

Ri ard je uo tapšanje i krenuo ka njemu.

Pet gotovo istovetno odevenih, veoma blelih žena pro e pored njega. Na sebi su imale duga ke haljine od somota, svaka od njih bila je tako tamna da su delovale gotovo crne: tamnozeleno, tamno okoladno, kraljevski plavo, tamnokrvavo i isto crno.

Sve su imale crne kose i nosile srebrni nakit; sve su imale savršene frizure i bile savršeno našminkane. Kratale su se ne ujno; ulo se samo šuštanje teškog somota dok su prolazile, što je zvulo gotovo kao uzdah.

Poslednja, ona koja je bila odevena sva u crno, najble a i najlepša, osmehnu se Ri ardu.

On joj oprezno uzvрати osmeh.

Zatim nastavi ka mestu gde se održavala audicija.

Odražavala se u odeljenju ribe i mesa, u oblasti ispod Harodsove skulpture ribe.

Publika mu je bila okrenuta le ima i stajala je u dva ili tri reda. Ri ard se pitao ho e li lako mo i da prona e Dor i markiza: a onda se gomila razmakla i on ih oboje ugleda kako sede na staklenoj površini tezge gde su se prodavali dimljeni lososi. Zaustio je da povi e 'Dor!', i kada je to u inio, shvatio je zbog ega se gomila razmakla; jedan ogroman ovek groznog izgleda, gotovo nag osim što je imao zelenu, žutu i crvenu tkaninu obmotanu poput pelene oko trbuha, bio je izba en kao iz katapulte i proleteo kroz okupljene, kao da je izleteo iz mangonele i sru io se koliko je dug i širok pravo na njega.

"Ri arde?" oslovi ga ona.

Otvorio je o i. Lice mu je ulazilo u žižu i izlazilo iz nje. O i udne boje zurile su u njegove, sa mladog, gotovo vilinskog, bledog lica.

"Dor?" prozbori on.

Bila je besna. Bila je više nego besna.

"Tako mi Hrama i Luka, Ri arde. Ne mogu da poverujem. Šta ti radiš ovde?"

"I meni je drago što te vidim", re e Ri ard slabim glasom. Seo je i zapitao se nije li dobio potres mozga. Zatim se zapitao kako da sazna da li ga je dobio. I na kraju se zapitao zašto je uopšte mislio da e Dor biti drago da ga vidi.

Uporno je zurila u svoje nokte, šire i i skupljaju i nozdrve, kao da nije imala poverenja u sebe da išta više kaže.

Krupni ovek sa veoma lošim zubima, koji ga je oborio na mostu, borio se sa patuljkom. Borili su se železnim polugama, i borba nije bila baš onoliko neravnopravna kao što se moglo initi. Patuljak je bio neverovatno brz: kotrljao se, udarao, odskakao, zaranjao; svaki njegov pokret inio je da Varni u pore enju s njim izgleda nezgrapno i trapavo.

Ri ard se okrenu ka markizu koji je napeto posmatrao borbu.

"Šta se dešava?" upita on.

Markiz ga udostojia jednog pogleda, a zatim se ponovo usredsredi na ono što se dešavalo ispred njega. "Ti si", re e on, "u velikoj nevolji, u gadnim govnicima, i pretpostavljam na svega nekoliko asova od prevremenog i van svake sumnje gadnog kraja. Što se nas ti e, mi imamo audiciju za telohranitelje."

Varni potka i svojom železnom motkom patuljka koji istog asa prestade da poskakuje i jurca, i umesto svega toga osta da leži, neosetljiv na sve ostalo.

"Mislim da smo dovoljno videli", re e glasno markiz. "Hvala vam svima. Gospodine Varni, da li biste mogli da sa ekate?"

"Zašto si morao da do eš ovamo?" ledenim glasom upita Dor.

"Nisam imao baš neki izbor", odvrati Ri ard.

Ona uzdahnu.

Markiz je kora ao po perimetru, otpuštaju i razne telohranitelje koji su ve bili u audijenciji, dele i pohvale ovde, savete onde. Varni je strpljivo ekao, izdvojen po strani.

Ri ard se osmehnu Dor. Nije obra ala pažnju na njega.

"Kako si stigao na pijacu?" upita ona.

"Postoje ti ljudi pacovi..." po e Ri ard.

"Pacov-govornici", izusti ona. "I, vidiš, pacov koji nam je doneo markizovu poruku..."

"Poglavar Dugorep", re e ona.

"E, pa, on im je kazao da me moraju dovesti ovamo."

Ona izvi obrvu, malo nakrivi glavu na jednu stranu. "Neki pacov-govornik te je doveo ovamo?"

On klimnu. "Najve im delom puta. Zvala se Anastazija. Ona... ovaj, nešto joj se dogodilo. Na mostu. Ta druga dama me je sproveda ostatak puta dovde. Mislim da je... Znaš ve " Oklevao je, a potom izgovori. "Kurva."

Markiz se vratio. Stajao je ispred Varnija, koji je delovao nepristojno zadovoljan samim sobom.

"Stru njak za oružje?" upita markiz.

"Za neka", odvrati Varni. "Recimo to ovako. Ako nekoga možete njime pose i, nekom rascopati njime glavu, polomiti kost ili napraviti gadnu rupu u nekome, onda je Varni stru njak za to oružje."

"Prethodni zadovoljni poslodavci se podrazumevaju?"

"Olimpija, obanska kraljica, Krou Enders. Obavljao sam obezbe enje na Majskom Sajmu izvesno vreme."

"Pa", po e markiz de Karabas. "Na sve nas su tvoje veštine ostavile veliki utisak."

" ula sam", re e neki ženski glas, "da ste tražili telohranitelje. A ne amatere entuzijaste."

Koža joj je bila boje toplog karamela, a osmehom bi mogla da zaustavi revoluciju. Od glave do pete bila je odevena u meku sivu i sme u kožu.

"To je ona", prošaputa Ri ard Dor. "Kurva."

"Varni", izusti Varni, stavši nasuprot nje, "jeste najbolji uvar i razbojnik u Podzemlju. Svi to znaju."

Žena pogleda markiza. "Jeste li završili provere?" upita ona.

"Jesmo", odvrati Varni.

"Ne nužno", re e markiz.

"Onda bih volela da se prijavim", re e mu ona.

Prošao je trenutak pre nego što je markiz de Karabas rekao: "Dobro", i povukao se unazad, sko io na tezgju za prodaju sušenog lososa i smestio se udobno da prati akciju.

Varni je izvan svake sumnje bio opasan, da ne pominjemo da je bio napasnik, sadista i aktivno poguban po fizi ko zdravlje onih oko njega. Ali zato nije naro ito brzo razmišljao. Zurio je u markiza dok je nov i padao i padao i nastavljaio da pada. Kona no je u neverici zapitao: "Mora u da se borim s njom?"

"Da", odvrati žena u koži. "Osim ako ne bi voleo prethodno da malo priligneš."

Varni po e da se smeje: pomahnitalo da se kiko e.

Trenutak kasnije prestao je da se smeje, kada ga je žena snažno šutnula u pleksus, i on se stropoštao poput drveta.

U blizini njegove šake, na podu, našla se železna šipka koju je koristio u borbi sa patuljkom. On je š epa, odalami njome ženu po licu - ili bi to u inio da se ona nije sagnula. Zatim mu je prilepila zauške po oba uveta, veoma brzo. Šipka je poletela preko prostorije.

I dalje posr u i od bola u ušima, Varni izvu e nož iz izme. Nije baš bio siguran šta se posle toga dogodilo: znao je samo toliko da mu se svet izmakao ispod nogu i da leži licem okrenut prema tlu, dok mu krv te e iz ušiju, sa vlastitim nožem uperenim u grlo, i da je markiz de Karabas rekao:

"Dosta!"

Žena je podigla pogled, i dalje drže i Varnijev nož prislonjen uz njegovo grlo. "Pa?" izusti ona.

"Veoma upe atljivo", re e markiz.

Dor klimnu.

Ri arda kao da je pogodila munja: kao da je gledao Emu Pil, Brusa Lija i neki naro ito opasan tornado, sve zajedno i za injeno obilatim koriš enjem stopala kakvo je jednom video u programu o svetu divljine kada je mungos ubio kraljevsku kobru. Tako se ona kretala. Tako se ona borila.

Žena pogleda Varnija. "Hvala vam, gospodine Varni", izgovori ona u tivo. "Bojim se da nam vaše usluge ipak ne e biti potrebne."

Ustala je sa njega i zadenula njegov nož za svoj pojas.

"A vas zovu?" upita markiz.

"Mene zovu Lovac", odvrati ona.

Niko ništa ne re e. A onda Dor oklevaju i progovori: "Onaj Lovac?"

"Tako je", re e Lovac i otra podnu prašinu sa kožnih pantalona. "Vratila sam se."

Odnekud se oglasi zvono, dva puta, dubok odzvanjaju i zvuk od koga Ri ardu zatreperiše zubi. "Pet minuta", prošaputa markiz. Zatim se obrati ostatku okupljenih: "Mislim da smo pronašli našeg telohranitelja. Svima vam mnogo hvala. Nema više šta da se vidi."

Lovac ode do Dor i odmeri je.

"Možete li spre iti ljude da me ubiju?" upita Dor.

Lovac nagnu glavu ka Ri ardu. "Danas sam njemu tri puta spasla život, dok je prelazio preko mosta, na putu za pijacu." Varni, koji je uspeo da ustane, umom podiže šipku.

Markiz ga je posmatrao kako to ini; i ništa nije rekao.

Na Dorinim usnama zatitra osmeh. " udno", re e ona. "Ri ard je mislio da si..."

Lovac nikada nije otkrila šta je to Ri ard mislio da je ona. Šipka je poletela ka njenoj glavi. Jednostavno je ispružila ruku, i uhvatila je: zadovoljno se smestila na njenom dlanu.

Zatim je otišla do Varnija.

"Je li ovo tvoje?" upitala je.

On joj se iskezi, pokazavši žute, crne i sme e zube.

"Trenutno nas obavezuje", re e Lovac, "Pija no primirje. Ali ako ponovo pokušaš nešto sli no, prekrši u primirje, polomi u ti obe ruke i natera u te da ih odneseš ku i u zubima. A sada", nastavi ona, zavrnuvši mu ruku iza le a, "lepo se izvini."

"Ou", procedi Varni.

"Da?" stade ona da ga hrabri.

Ispjunuo je re kao da e da ga udavi. "Izvini."

Pustila ga je.

Varni je pohitao da se udalji, uplašen i besan, sve vreme se povla e i unatraške, licem okrenut prema Lovcu. A kada je stigao do vrata odeljenja sa hranom, zastade, i povika: "Mrtva si! Mrtva skroz naskroz, jesi!" glasom na ivici suza.

Zatim se okrenuo i istr ao iz prostorije.

"Amateri", uzdahnu Lovac.

Vratili su se istim putem kojim je Ri ard došao.

Zvono je sada bez prestanka potmulo odzvanjalo. Zvonio je krupni crnac, u crnoj odori dominikanskog sveštenika, a zvono je bilo postavljeno pored štanda sa Harodsovim pihtijama za sladokusce.

Koliko god da je pijaca bila praznik za oko, po mnogo emu je bio još ve i praznik gledati kojom brzinom su je raš iš avali i sklanjali. Svi dokazi da je ikada tu bila nestajali su: tezge su rastavljane, tovarene na le a, odnošene.

Ri ard je primetio Starog Bejlja, ruku punih neskladnih natpisa i kaveza sa pticama, kako posr u i napušta robnu ku u.

Gomila se smanjivala. Pijaca je nestala. Prizemlje Harodsa izgledalo je kao i obi no, isto tako dosadno, uredno, kao i svaki put kada je šetao njime sa Džesikom.

"Lov e", zausti markiz. " uo sam za tebe, razume se. Gde si bila sve ovo vreme?"

"U lovu", jednostavno je odgovorila. A zatim se obratila Dor. "Umeš li da primaš nare enja?"

Dor klimnu. "Ako moram."

"Dobro. Onda u možda mo i da te održim u životu", re e Lovac. "Ako prihvatim posao."

Markiz zastade. Sevnu o ima prema njoj, u neverici. "Rekla si, ako prihvatiš posao...?"

Lovac otvori vrata, i oni kro iše na londonski no ni plo nik. Padala je kiša dok su bili na pijaci, i uli ne svetiljke sada su se svetlucale na vlažnom asfaltu.

"Prihvatila sam ga", re e Lovac.

Ri arda je sve više obuzimalo osećanje da se vuče za njima. Dor nije htela da sretne njegov pogled, markiz ga je prenebregavao, a Lovac se odnosila prema njemu kao da joj je svejedno da li je tu ili ne.

"ujte", poe on. "Ne želim da budem na teretu ili bilo šta slično, ali šta je sa mnom?"

Markiz se okrenu i zagleda u njega, ogromnim i belim oči ima na tamnom licu. "S tobom?" upita on. "Šta s tobom?"

"Ovaj", poe Ri ard. "Kako da se ponovo vratim u normalu? Imam utisak da sam se obreo u košmaru. Prošle nedelje sve je imalo smisla, a sada više ništa nema smisla..." Za utao je. Progutao knedlu. "Zanima me kako da povratim svoj život", objasni on.

"Ne eš ga povratiti putuju i s nama, Ri arde", ree Dor. "Ionako e ti biti veoma teško. Ja... zaista mi je žao."

Lovac, koja je išla na celu, kleknu na pločnik. Izvadila je mali metalni predmet iz pojasa i upotrebila ga da otključa poklopac kanalizacije. Povukla je poklopac, pogledala u šaht, oprezno, spustila se niz njega, a zatim stala da požuruje Dor da i ona siđe u kanalizaciju.

Dor nije pogledala Ri arda pre nego što je sišla.

Markiz se poeša po nosu. "Mladiću", poe on, "postoje dva Londona. Tu je London Iznad - u njemu ti živiš - a tu i London Ispod, Podzemlje, naseljeno ljudima koji su pali kroz pukotine u svetu. Sada si jedan od njih. Laku noć."

Stao je da se spušta niz lestvice u šahtu. Ri ard ree: "Stani!" i uhvati poklopac šahta pre nego što se ovaj spustio. Krenuo je da silazi za markizom.

Zaudaralo je na vodu na vrhu kanalizacije - mrtav, sapunjav, kupusav miris. Očekivao je da e se pogoršati što bude dalje silazio, ali umesto toga mirisa je nestalo, i to veoma brzo.

Proticala je siva voda, plitka, ali brza, po dnu tunela od cigala.

Ri ard zakora i u nju. Mogao je da vidi svetla ostalih ispred sebe, te potrčapluskaju i niz tunel da bi ih sustigao.

"Odlazi", ree markiz.

"Neću", odvrati on.

Dor ga okrznu pogledom. "Zaista mi je žao, Ri arde", ree ona.

Markiz se isprei izme u njih. "Ne možeš se vratiti u svoj stari dom, na svoj stari posao, niti svom starom životu", ree on, gotovo nežno. "Ništa od toga više ne postoji. Tamo gore, ti ne postojiš." Stigli su do raskršća: mesta na kome su se spajala tri tunela. Dor i Lovac uputiše se jednim od njih, onim iz koga nije doticala nikakva voda, ni ne osvrnuvši se. Markiz se dvoumio.

"Mora eš ovde dole da izvučeš što najviše možeš", ree on Ri ardu, "u kanalizaciji, magiji i tami." A onda se široko osmehnuo: "E pa - bilo mi je drago što smo se ponovo videli. Sve najbolje. Ako ti poe za rukom da preživiš naredni dan ili dva možda izguraš i ceo mesec."

Rekavši to, on se okrenu i ode niz kanalizaciju.

Ri ard se osloni o zid i stade da osluškuje njihove korake koji su se udaljavali odzvanjaju i, proticanje vode na putu ka pumpnim stanicama u Istočnom Londonu i rad kanalizacije.

"Sranje", ree on.

A onda, na svoje iznenađenje, prvi put od kada mu je otac umro, sam, u tami, Ri ard Mejhju zaplaka.

Stanica podzemne železnice bila je sasvim prazna i u potpunom mraku. Varni proe kroz nju, drže i se zidova, bacaju i nervozne poglede ispred i iza sebe, i sa jedne na drugu stranu.

Ovu stanicu izabrao je nasumce, uputio se ka njoj preko krovova i kroz senke, proveravaju i da ga neko ne prati. Nije se uputio nazad u svoju jazbinu u tunelima Kamden Tauna duboko pod zemljom. To bi bilo suviše rizično. Postojala su i druga mesta na kojima je Varni pohranio oružje i hranu. Na izvesno vreme e se pritajiti. Dok se sve ovo ne završi.

Zastao je pored mašine za karte i oslušnuo, u tami.

Potpuna tišina. Uverivši se da je sam, dozvolio je sebi da se opusti. Zastao je na vrhu spiralnog stepeništa i duboko udahnuo vazduh.

Jedan glas iza njega, mastan poput taloga ulja, razgovorljivo reče: "Varni je najbolji razbojnik i stražar u Podzemlju. Svi to znaju. Gospodin Varni nam je to sam kazao."

A glas s njegove druge strane odvrati, nežno: "Nije lepo lagati, gospodine Krup."

U mrklom mraku, gospodin Krup se zagrejao za ovu temu. "Nije, gospodine Vandemare. Moram reći, ja na to gledam kao na ličnu izdaju, koja me je duboko povredila. I razoran sam. Kada nemate u izgledu ništa ime biste se mogli iskupiti, ne gledate baš naročito ljubazno na razoranje, je li tako, gospodine Vandemare?"

"Nimalo ljubazno, gospodine Krup."

Varni se bacio napred i potrao, glavom bez obzira, u tamu, niz spiralno stepenište.

Glas sa vrha stepeništa, glas gospodina Krupa, reče: "Zaista, trebalo bi na to da gledamo kao na ubistvo iz milosrđa."

Varnijeva stopala klopurala su po metalnim pregradama, i taj zvuk odzvanjao je stepeništem. Duvao je i dahtao, ruke i ramenima zidove, naslepo se spopli u i nizbrdo u tamu.

Stigao je do dna stepeništa i obreo se pored znaka upozorenja namenjenog putnicima, na kome je stajalo da ima 259 stepenika do vrha i da samo zdravim ljudima uopšte treba da padne na pamet da pokušaju. Svi ostali, upozoravao je znak, trebalo bi da koriste lift.

Lift?

Nešto je lupnulo, i vrata lifta se otvoriše, veli anstveno polako, preplavivši prolaz svetlošću.

Varni stade da petlja, traže i nož: opsova kada shvati da je ostao kod one kućke Lovca. Posegnuo je za mačetom u futroli koja mu je visila preko ramena.

Nije je bilo.

Zaučio je u tivo nakašljanje iza sebe i okrenuo se.

Gospodin Vandemar sedeo je na stepenicama, u dnu spiralnog stepeništa.

Istio je nokte Varnijevom mačetom.

A onda se gospodin Krup obrušio na njega, zubima, kandžama i sitnim oštricama; i Varni nije došao u priliku čak ni da vrisne.

"Pa, pa", reče gospodin Vandemar, ravnodušno, i nastavi da sređuje nokte.

A onda poteče krv. Vlažna, crvena krv u ogromnim količinama, jer Varni je bio krupan i uvao ju je svu unutra.

Međutim, kada su gospodin Krup i gospodin Vandemar završili, teško da biste primetili makar i najmanju mrlju na podu u dnu spiralnog stepeništa.

Posle narednog pranja podova sve je zauvek nestalo.

Lovac je bila na delu. Dor je išla u sredini. Markiz de Karabas bio je na za delu. Niko od njih ništa nije rekao od kada su ostavili Riardu, pre pola sata.

Dor iznenada stade. "Ne možemo to da uradimo", reče ona odlučno. "Ne možemo ga ostaviti tamo."

"Svakako da možemo", reče markiz. "Upravo jesmo."

Ona odmahnu glavom. Osećala se krivo i glupo još od kada je ugledala Riardu, na ležanju ispod Ruislipa, na audiciji. Umorila se od toga.

"Ne budi blesava", reče markiz.

"Spasao mi je život", reče mu ona. "Mogao me je ostaviti na pločniku. Nije."

Markiz izvi obrvu: ravnodušan, dalek - ironično stvorenje. "Draga moja mlada damo", reče on. "Na ovaj pohod ne vodimo putnike."

"Ne ponašaj se pokroviteljski, de Karabase", reče Dor. Zvućala je umorno. "Mislim da sam u stanju da odlučim ko ide sa nama. Ti radiš za mene, je li tako? Ili je možda obrnuto?"

Zurio je u nju, hladno i ljutito. "On ne ide sa nama", izjavi on, odlučno. "Ionako je do sada sigurno već mrtav."

Ri ard nije bio mrtav. Sedeo je u mraku, na ivici, pored slivnika koji je služio da odvodi vodu za vreme oluja, pitaju i se koliko još duboko može da zabrazdi.

Život ga je do sada savršeno pripremio za posao u Osiguranju, za kupovinu u samoposluzi, za gledanje fudbalskih utakmica na televizoru subotom po podne, da uključi i grejalicu ako je hladno. Ali je zato veli anstveno omanuo da ga pripremi za život kao neosobe po krovovima i u kanalizaciji Londona, za život na hladnom, vlažnom i u mraku.

Zasijala je nekakva svetlost. Koraci krenuše prema njemu. Ako je to, zaključi on, skupina ubica, kanibala ili udovišta, ne e se ak ni boriti. Pusti e ih da okonaju sve ovo za njega; bilo mu je dosta. Zagledao se u tamu, ka mestu gde je trebalo da se nalaze njegova stopala. Koraci su dolazili sve bliže.

"Ri arde?" bio je to Dorin glas.

Skočio je. A zatim ju je namerno prenebregao. Da nije bilo tebe, pomisli on...

"Ri arde?"

Nije podigao pogled. "Šta je?" upita on.

"Slušaj", po e ona. "Zaista ne bi bio u ovoj gužvi da nije bilo mene. Tako e mislim da sa nama ne bi bio ništa bezbedniji. Ali. Ovaj." Ona slegnu remanima. Duboko uvuče vazduh. "Izvini. Ideš li?"

"Ništa drugo trenutno ne radim", odvrati on, sa sra unatom ravnodušnošću u koja se graničila sa histerijom. "Zašto da ne?"

Snažno ga je zagrlila.

"Pokušajmo ponovo da te vratimo", reče ona. "Obećavam. Kada nađemo ono što tražim."

Uputiše se niz tunel. Ri ard je mogao da vidi Lovca i markiza koji su ih čekali na ulazu u tunel. Markiz je izgledao kao da je bio promoran da proguta sredinu limuna. "Šta ti to tražiš?" upita Ri ard, malo se razveselivši.

"Duga je to priča", odvrati ona, sve ano. "Trenutno tragamo za anđelom po imenu Islington."

Ri ard po e da se smeje. Nije mogao da se obuzda. Nema sumnje da je bio histeričan, ali i iscrpljen, jer je, nekako, uspeo da poveruje u nekoliko desetina nemogućih stvari, a da nije valjano ni doručkovao. Njegov smeh odzvanjao je tunelima.

"Anđelom?" ponovi on, tupo se kikoćući. "Po imenu Islington?"

"Pred nama je dug put", reče Dor.

A Ri ard zavrte glavom, osetivši se isceđen, ispražnjen i kao odran.

"Anđelo", prošapta on tunelima i tami. "Anđelo."

Cela Velika Dvorana bila je preplavljena svetlošću. Sve e su se nalazile pored stube i njih stubova koji su držali krov. Sve e su čekale pored vodopada koji se slivao niz jedan zid u mali kameni bazen ispod njega. Sve e su bile nagomilane pored kamenog zida. Sve e su se skutrile na podu. Sve e su bile pobodene u drva e pored ogromnih vrata koja su se nalazila između dva tamna stuba. Vrata su bila od ugljanog crnog kamena, postavljena u srebrnu osnovu koja je tokom vekova izgubila sjaj i postala gotovo crna.

Sve e nisu bile upaljene; ali dok je prolazio pored njih, one su se treperavo palile. Nijedna ruka ih nije dodirnula; nikakav plamen nije dodirnuo njihove fitilje. Njegova je odora bila jednostavna i bela; ili više nego bela. Boja, ili odsustvo boje, tako svetla da je to bilo zapanjujuće. Stopala bosa na hladnom kamenom podu Velike Dvorane. Lice mu je delovalo bledo, mudro i nežno; i, možda, pomalo usamljeno.

Bilo je prelepo.

Uskoro su sve svetle e u Dvorani gorele.

Zastao je pored kamenog bazena; klekao je pored vode, spojio šake, spustio ih u istu vodu, podigao ih i po e da pije. Voda je bila hladna i veoma čista. Kada je završio, zatvorio je na trenutak oči, kao da blagosilja.

Zatim je ustao i udaljio se nazad kroz Dvoranu, putem kojim je i došao; i sve e su se gasile s njegovim prolaskom, kao što su to činile većestotinama hiljada godina.

Nije imao krila; pa ipak, nema nikakve sumnje da je bio aneo. Islington je izišao iz Velike Dvorane; i poslednje sve se su utrnule, i vratila se tama.

6.

Ri ard je zapisao u dnevnik koji je vodio u glavi.

Dragi Dnevniče, poeo je. U petak sam imao posao, verenicu, dom i život koji je imao smisla. (Onoliko koliko bilo koji život ima smisla.) A onda sam pronašao ranjenu devojkicu koja je krvarila na pločniku i pokušao sam da izigram dobrog Samarijanina. Sada nemam više verenicu, nemam dom, nemam posao i lutam unaokolo nekoliko stotina metara ispod ulica Londona poput mušice koja nerazumno naleće na svetiljku, iako se je to stajati života.

"Ovuda", reče markiz.

"Zar svi ovi tuneli ne izgledaju isto?" upita Ri ard, odloživši pisanje dnevnika. "Kako ih razlikujete?"

"Nikako", odvrati markiz. "Beznadežno smo se izgubili. Nikada više ne ćemo izaći. Kroz nekoliko dana mećusobno ćemo se ubijati zbog hrane."

"Zaista?"

"Ne."

Ri ard se vrati pisanju mentalnog dnevnika.

Na stotine ljudi živi u ovom drugom Londonu. Hiljade možda. Ljudi koji potiru u oдавde ili ljudi koji su propali kroz pukotine. Lutam unaokolo sa devojkicom po imenu Dor, njenom telohraniteljkom i njenim neurotičnim velikim vezirom. Prošle noći i spavali smo u jednom malom tunelu za koji je Dor kazala da je nekada bio deo kraljevske kanalizacije. Telohraniteljka je bila budna kada sam ja zaspao i budna kada su me probudili. Mislim da ona nikada ne spava. Doru kovali smo nekakav voćni kolač; markiz je imao povećani komad u džepu. Zašto bi iko nosio veliki komad voćnog kolača u džepu. Cipele su mi se gotovo osušile dok sam spavao.

Hoću kući.

Zatim je u svom umu podvukao poslednju rečenicu tri puta, ponovo je ispisao velikim slovima crvenim mastilom i zaokružio je, pre nego što je stavio nekoliko usklikova pored nje na mentalnoj margini.

Bar je tunel kojim su sada išli bio suv. Bio je to tunel visoke tehnologije: sav u srebrnastim cevima i belim zidovima.

Markiz i Dor išli su zajedno, napred. Ri ard se držao na nekoliko koraka iza njih. Lovac se kretala unaokolo: ponekad je bila iza njih, ponekad s jedne ili s druge strane, često malo ispred, stapaju i se sa senkama. Nije proizvodila nikakav zvuk dok se kretala, što je Ri arda prilično uznemiravalo.

Ispred njih se pojavi tračak svetlosti.

"Evo nas", izjavi markiz. "Stanica Benk. Dobro mesto za pošetak."

"Poludeli ste", izusti Ri ard. Nije mu bila namera da ga udju, ali već inače sotto voce odjekivala je u tami.

"Zaista?" upita markiz.

Tle stade da podrhtava: voz podzemne železnice, negde u blizini.

"Ri arde, mani se toga", reče Dor.

Ali ipak mu je izletelo: "Ovaj", poe on, "oboje ste blesavi. Anđeli ne postoje."

Markiz klimnu, reče: "Ah. Da. Sada te razumem. Anđeli ne postoje. Isto kao što ne postoji London Ispod, ni pacov-govornici ni pastiri u Pastirskom Grmu."

"Nema pastira u Pastirskom Grmu", tvrdoglavo istaknu Ri ard.

"Ima", javi se Lovac, iz tame kod Ri ardovog uha. "Pomoli se da ih nikada ne sretniš." Zvučala je krajnje ozbiljno.

"Ovaj", zausti Ri ard, "I dalje ne verujem da postoje jata anđela koji lutaju ovde dole."

"I ne postoje", složi se markiz. "Samo je jedan." Stigli su do kraja tunela. Ispred njih su se nalazila zaključana vrata. Markiz se povuče. "Moja gospo?" obrati se on Dor.

Ona položi šaku na njih, na trenutak. Vrata se tiho otvoriše.

"Možda", uporno nastavi Riard, "mislimo na različite stvari. Anđeli na koje ja mislim imaju krila, oreole, trube, i stalno ponavljaju 'Mir na zemlji, dobra volja među ljudima'."

"Tako je", reče Dor. "Shvatio si. Anđeo."

Prošao kroz vrata.

Riard zatvori oči, i protiv svoje volje. Toliko svetlosti: zabola mu se u glavu poput migrene. Kada su mu se oči privikle na svetlost, Riard je shvatio da se nalazi u dugačkom tunelu za pešake koji povezuje stanicu Monjument i stanicu Benk. Kroz tunele su se kretali svakodnevni putnici i nijedan od njih ih nije ni ovlaš pogledao.

Živahano zavijanje saksofona odzvanjalo je tunelom: 'Nikada se više neću zaljubiti', Berta Bakaraka i Hala Dejvida, neko je izvodio manje-više uspešno.

Riard je potisnuo želju da zapevuši.

Uputili su se ka stanici Benk.

"Koga mi to tražimo, onda?" upita on, prilično prostodušno. "Anđela Gabrijela? Rafaela? Mihajla?"

Prolazili su pored karte podzemne železnice. Markiz lupnu po 'Anđelovoj' stanici: 'Islington'.

Riard promeni temu. "Znate li da mi voz podzemne železnice pre nekoliko dana nije dozvolio da se ukrcam."

"Trebalo je samo da im staviš do znanja ko je gazda, i to je sve", tiho reče Lovac, otpozadi.

Dor je grizla donju usnu. "Ovaj će nam dozvoliti da uđemo", primeti ona. "Ako uspemo da ga pronađemo."

Šta dobiješ ako se zaljubiš?

Dovoljno klica da zaradiš upalu pluća.

A pošto ti se to desi, nikada te neće nazvati...

Sišli su niz nekoliko stepenika i zavili za ugao.

Ispred saksofoniste bio je rasprostrt kaput na podu tunela. Na kaputu se nalazilo nekoliko novčića, koji su delovali kao da ih je sam tamo stavio kako bi uverio prolaznike da svi to rade.

Nije uspeo nikoga da prevari.

Saksofonista je bio neobično visok; imao je tamnu kosu do ramena i dugačku bradu razdeljenu po sredini, koja je uokviravala duboko usmešeno i ozbiljan nos. Na sebi je imao iscepanu majicu i stare farmerke pune masnih mrlja.

Kada su putnici stigli do njega, prestao je da svira, istresao pljuvaku iz piska, vratio ga na mesto i počeo staru pesmu Džuli Landon: 'Oplakuj mi reku'.

Sad kažeš da ti je žao...

Riard shvati, sa iznenađenjem, da taj čovek može da ih vidi - i da daje sve od sebe kako bi to prikrio. Markiz zastade ispred njega. Zavijanje saksofona umuknu, nervozno. Markiz mu uputi ledeni osmeh.

"Ti si Lir, je li tako?" upita on.

Čovek klimnu, oprezno. Prstima je prelazio preko dugmadi saksofona.

"Tražimo Erls Kort", Earl's Court, doslovno 'Erlovi dvori', stanica podzemne železnice u Londonu; prim. prev. nastavi markiz. "Da nemaš slučajno kod sebe nešto kao red vožnje?"

Lir ovlaš usne vrhom jezika. "Nije nemoguće. Šta bih ja imao od toga, ako ga posedujem?"

Markiz gurnu šake duboko u džepove kaputa. Zatim se osmehnu, poput mačke kojoj su upravo povereni ključevi doma jogunastih, ali pothranjenih kanarinaca.

"Pri a se", re e on, onako usput, kao da samo ubija vreme, "da je Merlinov gospodar, Blez, jednom napisao tako o aravaju u posko icu da bi mogla da izmami novi e iz džepova svih koji bi je uli."

Lirove o i se suziše. "To bi vredelo više od jednog reda vožnje", izjavi on. "Ako biste je imali."

Markizov izraz lica govorio je: Oh, zaista bi, zar ne? "E, pa, onda", re e on, velikodušno, "pretpostavljam da eš morati da mi duguješ, je li tako?"

Lir klimnu, polako, nevoljno. Markiz stade da pretura po stražnjem džepu i izvu e iz njega mnogo puta ispresavijan komad hartije. Podiže ga.

Markiz posegnu za njim. Lir povu e šaku. "Prvo da ujem posko icu, stari prevarantu", re e on. "I bi e ti bolje da vredi."

Markiz izvi obrvu. Brzo zavu e šaku u jedan od unutrašnjih džepova kaputa; kada ju je ponovo izvukao u njoj su se nalazile jeftina svirala i mala kristalna kugla. Pogleda u kristalnu kuglu, izusti jedno 'Hmmm' što je trebalo da zna i, 'Ah, tamo je to, zna i, otišlo', i ponovo je skloni. Zatim je razmrdao prste, primeo sviralu usnama i po eo da svira.

Bila je to neka udna, bu na melodija, koja je poskakivala i izvijala se. Ri ard je imao ose aj da mu je ponovo trinaest godina i da sluša tranzistor svog najboljeg druga za vreme pauze za ru ak u školi, da sluša top listu dvadeset najpopularnijih, u danima kada je pop muzika bila važna onoliko koliko je to mogla samo kada si tinejdžer: imala je sve što je oduvek želeo da uje u jednoj pesmi...

Šaka puna novi a zazveketa po Lirovom kaputu.

Markiz spusti svoju jeftinu sviralu.

"U redu, dugujem ti, ti stara lopužo", re e Lir, klimnuvši.

"Da. Duguješ mi." Markiz uze hartiju - red vožnje - od Lira, pregleda ga i klimnu. "Mali savet. Nemoj je previše koristiti. Može da ti prisedne."

I njih etvoro se udaljše, niz hodnik, slušaju i jecaj saksofona i zvuk novca koji je padao na kaput, okruženi posterima koji su oglašavali filmove i donji veš, i povremenim obaveštenjima službenog izgleda iji je cilj bio da oteraju uli ne zabavlja e sa stanice.

Markiz ih povede na platformu Centralne Linije.

Ri ard ode do ivice platforme i pogleda nadole. Pitao se, kao i uvek, koja je od šina aktivna; a onda uhvati sebe kako se osmehuje, i protiv svoje volje, si ušnom sivom mišu koji je hrabro hodio šinama, u svojoj mišjoj potrazi za napuštenim sendvi ima i ispuštenim ipsom.

"Pazi na Pukotinu", žurno re e Lovac Ri ardu. "Stani tamo pozadi. Pored zida."

"Molim?" upita Ri ard.

"Rekoh", po e Lovac, "pazi na..."

A onda to nahrupi preko ivice platforme. Bilo je providno, kao iz snova, sablasno, boje crnog dima i naviralo je, poput svile ispod vode i kretalo se zapanjuju e brzo dok se i dalje inilo da se vu e gotovo polako, te se vrsto obmotalo oko Ri ardivog lanka.

Bolo je, ak i kroz leviske. Ta ga je stvar povukla prema ivici platforme i on se zateturao.

Shvatio je, kao iz daljine, da je Lovac izvukla štap i da njime udara po pipku, snažno, bez prestanka.

Iz daljine se za uo vrisak, slabašan i malouman, kao kada detetu-idiotu oduzmete igra ku.

Dimni pipak pusti Ri ardiv zglavak i skliznu nazad preko ivice platforme, te nestade.

Lovac uhvati Ri arda za kožu na vratu i povu e ga prema stražnjem zidu.

Ri ard udari u zid. Farmerke su izgubile boju na mestu gde ga je ta stvar dodirnula, tako da su izgledale kao da su bile nestru no vezane u vor i spuštene u boju. Podigao je nogavicu: po koži lanka i lista po ele su da mu izlaze si ušne crvene modrice.

"Šta..." pokušao je nešto da kaže, ali re i nisu izlazile. Progutao je knedlu. Pokušao je ponovo. "Šta to bi?"

Lovac spusti pogled na njega. Lice joj je isto tako moglo biti izrezbareno od sme eg drveta. "Mislim da nema imena", primeti ona. "Žive u pukotinama. Upozorila sam te."

"Nikada... ranije nisam nijednog video."

"Ranije nisi bio deo Podzemlja", odvrati Lovac. "Samo ekaj pored zida. Bezbednije je."

Markiz je proveravao koliko je sati na velikom zlatnom džepnom satu. Vratio ga je u džep na prsluku, osmotrio hartiju koju mu je Lir dao i zadovoljno klimnuo. "Imamo sreće", objavi on. "Voz za Eriks Kort trebalo bi ovuda da prođe kroz otprilike pola sata."

"Eriks Kort nije na Centralnoj Liniji", primeti Riarda.

Markiz se zagleda u Riarda, ne skrivajući i da se zabavlja. "Kako si ti osvežavajuće pametan, mladiću", reče on. "Zaista, nema ništa od tog potpunog neznanja, je li tako?"

Po čuo je da duva vetar. U stanicu je ušao podzemni voz. Ljudi su sišli, ljudi su ušli, idu i svojim putem, i Riarda ih je posmatrao sa zavišću.

"Pazite na Pukotinu", izgovarao je snimljeni glas. "Udaljite se od vrata. Pazite na Pukotinu."

Dor baci pogled na Riarda. Zabrinuvši se zbog onoga što je videla, ode do njega i uzela ga za ruku. Bio je veoma bleđ i ubrzano je i kratko disao.

"Pazite na pukotinu", ponovo stade da odzvanja snimljeni glas.

"Dobro sam", hrabro slagala Riarda, ne obračunavajući se nikom posebno.

Centralno stepenište bolnice gospodina Krupa i gospodina Vandemara bilo je vlažno, hladno i sumorno mesto. Krzava trava rasla je kroz napuštene stolove, gume i komade kancelarijskog nameštaja. Opšti utisak koji je odavala ova oblast bio je da je pre deset godina (možda iz dosade, možda usled osuječnosti, možda čak u želji da nešto izjave, ili kao umetnički čin) izvestan broj ljudi izbacio sadržaj svojih kancelarija kroz prozore, visoko iznad, i ostavio ga tamo da istrune.

Bilo je ovde i polomljenog stakla. Polomljenog stakla u izobilju. A bilo je i nekoliko dušeka. Iz razloga koji nije bilo lako objasniti, neki od tih dušeka bili su u izvesnom trenutku zapaljeni. Niko nije znao zašto; nikoga nije bilo briga. Trava je rasla kroz opruge.

Nastala je cela jedna ekologija oko ukrašene fontane u središtu stepenišnog šahta, koja već dugo nije bila ni ukrašena ni fontana. Puknuta vodovodna cev u blizini, uz pomoć kišnice, pretvorila ju je u uzgajalište mnoštva malih žaba koje su veselo skakutale unaokolo, uživajući u tome što u blizini nije bilo nikakvih drugih grabljivica osim onih koje lete. Vrane i gavranovi, pa čak i povremeni galebovi smatrali su, pak, za delikatesnu radnju u kojoj nije bilo maćaka, a žaba su specijalitet bile žabe.

Puževi balavci lenjo su puzali ispod opruga spaljenih dušeka; drugi puževi ostavljali su sluzave tragove preko razbijenog stakla. Velike crne bube hitale su užurbano preko polomljenih, sivih, plastičnih telefona i raskomadanih 'Sindi' lutaka.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar popeli su se radi promene vazduha. Lagano su šetali po perimetru centralnog dvorišta, drobeći i pod nogama polomljeno staklo. Ličilo im je na senke u svojim izlizanim, crnim odelima.

Gospodin Krup se pušio od ledenog besa. Hodao je dvostruko brže od gospodina Vandemara, kružeći i oko njega i gotovo pocupkujući u svojoj ljutnji. Povremeno, kao da nije bio u stanju da zadrži bes u sebi, gospodin Krup bi se zaleteo u bolnički zid, fizički kičujući ga napao pesnicama i stopalima, kao da mu je on jedina zamena za neku stvarnu osobu.

S druge, pak, strane, gospodin Vandemar je jednostavno hodao. Bio je to suviše dosledan, suviše smiren i neumoljiv hod da bi mogao biti opisan kao šetanje. Smrt je hodala poput gospodina Vandemara. Gospodin Vandemar je posmatrao gospodina Krupa, ravnodušno, kada je gospodin Krup šutnuo komad stakla oslonjen o zid. Razbio se uz zadovoljavajuću lomljivost.

"Meni je, gospodine Vandemare", izjavi gospodin Krup, razgledajući i štetu, "meni je, kao prvo, veš svega gotovo sasvim dosta. Gotovo. Obigravanje, gubljenje vremena, nespretno vrludanje, kolebanje... žaba krasta a sa licem od sirutke - mogao sam da mu izvadim oči i palčevima..."

Gospodin Vandemar zavrte glavom. "Ne još", reče on. "On je naš šef. U ovom poslu. Pošto budemo isplaćeni, možda bismo mogli da se malo zabavimo za svoj račun."

Gospodin Krup pljunu na tle. "On je bezvredni, obzirni tikvan... Trebalo bi da iskasapimo ku ku. Da je ukinemo, poništimo, pokopamo i amortizujemo."

Zazvoni telefon, resko. Gospodin Krup i gospodin Vandemar se obazreše unaokolo, zbunjeni. Gospodin Vandemar je na kraju ipak pronašao telefon ispod gomile šuta na hrpi medicinskih kartona sa mrljama od vode. Iz njega su se vukle pokidane žice. Podiže ga i predade gospodinu Krupu.

"Za vas", re e on.

Gospodin Vandemar nije voleo telefone.

"Ovde gospodin Krup", re e Krup. A potom, pokorno: "Oh, to ste vi gospodine..."

Pauza.

"Trenutno, kao što ste tražili, šeta unaokolo, slobodna poput ptice. Bojim se da je vaša ideja sa telohraniteljem propala... Varni? Da, on je i te kako mrtav."

Još jedna pauza.

"Gospodine, po inju da me more neki pojmovni problemi vezani za moju ulogu i ulogu moga partnera u ovim smicalicama."

Nastupila je i tre a pauza, a onda je gospodin Krup pobledeo kao krpa.

"Neprofesionalni?" upita on blago. "Mi?"

Stegao je šaku u pesnicu, kojom je tresnuo, prili no jako, po zidu od cigala. Me utim, u glasu mu se nije mogla nazreti nikakva promena kada je kazao: "Gospodine. Da li bih vas mogao, uz svo dužno poštovanje, podsetiti na to da smo gospodin Vandemar i ja spalili Troju? Doneli smo crnu kugu u Flandriju. Zadatak koji je prethodio ovom sastojao se u mu enju do smrti celog jednog manastira u Toskani iz šesnaestog veka. Mi smo krajnje profesionalni."

Gospodin Vandemar, koji se zabavljao hvataju i žabice i proveravaju i koliko ih može natrpati u usta, pre nego što bude primoran da po ne da žva e, re e, punim ustima: "Dopada mi se da to radim..."

"Šta ho u da kažem?" upita gospodin Krup, dok je otrešao zamišljenu prašinu sa izlizanog crnog odela, ne obra aju i pri tom pažnju na stvarno postojanje u. "Ho u da kažem da smo mi ubice. Kolja i. Mi ubijamo."

Saslušao je nešto, a onda: "A šta je sa onim iz Gornjem sveta? Zašto njega ne možemo da ubijemo?" Gospodin Krup se trgnu i ponovo pljunu, šutnu zid, dok je tako stajao drže i napola zar ao i napola polomljen telefon.

"Da je uplašimo? Mi smo kolja i, a ne strašila." Pauza. Duboko je uvukao vazduh. "Da, razumem, ali mi se ne dopada." Osoba na drugom kraju prekinula je vezu. Gospodin Krup se zagleda u telefon. Zatim ga odvagnu u jednoj ruci i stade metodi no njime da udara u zid tako da su komadi plastike i metala prštali na sve strane.

Pri e mu gospodin Vandemar. Pronašao je jednog velikog crnog sluzavca sa svetlonarandžastim stomakom i sada ga je žvakao, kao da je še erna lula. Sluzavac, koji nije bio naro ito bistar, pokušavao je da otpuzi niz bradu gospodina Vandemara.

"Ko je to bio?" upita gospodin Vandemar.

"Ko, do avola, misliš da je bio?"

Gospodin Vandemar je zamišljeno žvakao, a onda je usisao sluzavca u usta, poput debelog, lepljivog, crnonarandžastog špageta. "Strašilo?" mozgao je on.

"Naš poslodavac."

"On je bio naredni na mom spisku."

"Strašila", pljunu gospodin Krup, zga eno. Raspoloženje mu je variralo od crvenog usijanja do zejtinjave sive mrzovolje.

Gospodin Vandemar proguta sadržaj iz usta i obrisa usne rukavom. "Najbolji na in da se zaplaše vrane", primeti gospodin Vandemar, "jeste da im se prikrađeš s le a i uhvatiš ih za njihove male vratove, te nastaviš da stežeš dok ne prestanu da se mrdaju. To ih na smrt prepadne."

A onda je u utao; daleko iznad njih za uli su ljutito graktanje vrana koje su preletale.

"Vrane. Porodica corvidae. Zajedni ki naziv", zapevao je gospodin Krup, uživaju i u zvuku te re i: 'ubistvo'.

Ri ard je rekao kod zida, pored Dor. Ona je malo govorila, grizla je nokte, provlačila šake kroz kosu dok joj se nije nakostrešila u svim pravcima, a onda je pokušala ponovo da je zalije.

Nema sumnje da nije bila nalik nikome koga je ikada upoznao.

Kada je primetila da je posmatra, slegla je ramenima i još se više uvukla u slojeve svoje odeće, dublje u svoju kožnu jaknu. Njeno lice posmatralo je svet iz jakne. Izraz njenog lica podsetio je Ri arda na malog beskućnika koga je video prethodne zime, iza Kovent Gardena: nije bio siguran da li je dečak ili devojčica. Majka mu je prosilila, preklinjući i prolaznike da joj udele koji novac da nahrani dete i bebu koju je nosila u naručju. Ali dete je zurilo u svet, bez reči, iako mu je sigurno bilo hladno, a verovatno je bilo i gladno. Samo je zurilo.

Lovac stade pored Dor, prelazeći i pogledom gore-dole po platformi. Markiz im je rekao gde da čekaju i nestao. Ri ard zaupla bebe, odnekud.

Markiz skliznu kroz jedina izlazna vrata i krenu ka njima. Žvakao je nekakav slatkiš.

"Jeste li se zabavili?" upita Ri ard. Voz se približavao.

"Obavio sam neke poslove", odvrati markiz. Pogledao je par sekundi hartije, a zatim je bacio pogled na svoj sat. Pokazao je na jedno mesto na platformi. "Sad je Eriks Kort. Vas troje stanite ovde iza mene."

Kada je voz podzemne železnice - voz prilično dosadnog izgleda, razočarano primeti Ri ard - tutnje i klikaraju i ušao u stanicu, markiz se nagnu preko Ri arda i rekao Dor: "Moja gospo? Ima nešto što je možda trebalo ranije da pomenem."

Ona ga pogleda oči u oči. "Da?"

"Pa, ovaj", pokaže on, "Eriks možda baš ne može biti naročito srećan što me vidi."

Voz uspori i stade. Vagon ispred koga je stajao Ri ard bio je potpuno pust; svetla su bila pogašena, bio je ogoljen, prazan i u mraku. Ostala vrata na vozu se šišta i otvoriše. Putnici su ušli i izašli. Vrata vagona u mraku ostadoše zatvorena.

Markiz zalupa pesnicom po vratima, složenim ritmičkim udarcima. Ništa se ne dogodi. Ri ard se upravo zapitao hoće li voz krenuti bez njih, kada neko otvori vrata, gurnuvši ih iznutra. Otvorila su se otprilike za šest inča, i jedno postarije lice se zagleda u njih.

"Ko je kucao?" upita on.

Ri ard je kroz pukotinu ugledao zapaljene vatre, ljude i dim. Međutim, kroz stakla na vratima i dalje je video samo prazan vagon u mraku.

"Gospo Dor", objavi markiz, ne trepnuvši, "i njeni sadruzi."

Vrata skliznuše do kraja i oni se našli u Eriks Kortu.

7.

Po podu je bila pobacana slama, preko sloja rogozovine. Gorela je vatra, iskakale su varnice i lizali plamenovi u velikom ognjištu. Po podu se ko operilo i ključalo nekoliko kokošaka. Bilo je i sedišta sa ručno izvezenim jastucima, a tapiserije su prekrivale prozore i vrata.

Ri ard je posrnuo napred kada je voz poleteo iz stanice. Ispružio je ruku, uhvatio se za najbližu osobu i povratio ravnotežu.

Ta najbliža osoba bio je jedan niski, sedokosi, postariji oklopnik, koji bi izgledao, zaključujući Ri arda, baš kao kakav nedavno penzionisani državni činovnik, da nije imao limeni šešir, široki ogrtač koji se nosi preko oklopa, prilično neveselo na njegovom panciru i koplje. Ovako je izgledao kao nedavno penzionisani državni službenik koji je, protiv svoje volje, bio primoran da se u letnji u lokalnu amatersku dramsku družinu u kojoj su ga naterali da glumi oklopnika.

Niski sedokosi ovek žmirnu kratkovidno prema Ri ardu i rekao: "Izvinite."

"Ja sam kriv", dodade Ri ard.

"Znam", izjavi ovek.

Jedan irski vu jak dotapka niz prolaz i zastade pored svira a na lautu, koji je sedeo na podu, prebiraju i po žicama nekakvu vedru melodiju bez mnogo takta. Vu jak se zbulji u Ri arda, prezrivo frknu, a zatim leže da spava.

Na suprotnom kraju vagona jedan postariji sokolar, sa sokolom na zglavku koji je nosio kukuljicu, razmenjivao je dosetke sa malom skupinom precvalih gospo ica, a nekolicini od njih ve je poprili no istekao rok upotrebe. Pojedini putnici upadljivo su buljili u etvoro novopridošlih; ostali su ih, isto tako upadljivo, prenebregavali.

Ri ard zaklju i da mu sve ovo li i na kakav mali srednjevekovni dvor koji je neko premestio, kako je najbolje znao i umeo, u jedan od vagona podzemne železnice. Glasnik podiže svoj lova ki rog do usana i nemelodi no stade da duva u njega. Jedan ogroman, postariji ovek, u velikom ku nom ogrta u oivi enom krznom i u papu ama, bauljaju i pro e kroz spojna vrata u naredni odeljak, sa rukom koja je po ivala na ramenu lakrdijaša u šarenoj pohabanoj ode i dvorske lude.

Taj ogromni ovek bio je izvan razmera u svakom pogledu. Preko jednog oka nosio je povez, što ga je inilo pomalo bespomo nim i neuravnoteženim, jer je li io na jednooku pti urinu. U njegovoj crvenkasto-sedoj bradi zadržali su se ostaci hrane, a ispod ruba ofucanog krznenog ogrta a naziralo se nešto što je li ilo na donji deo pidžame.

To, ispravno pomisli Ri ard, mora da je Erl.

Erlova luda, postariji oveki šiljatih usta i obojenog lica, izgledao je kao da je skliznuo sa dna plakata kojima su se oglašavale priredbe u muzi kim dvoranama pre stotinu godina. Odveo je Erla do drvene stolice izrezbarene u obliku prestola, na koju je Erl seo, pomalo nesigurno. Vu jak je ustao, prošao vagonom i smestio se kod Erlovih nogu u papu ama.

Erls Kort, pomisli Ri ard. Tako je. Erlovi dvori. A onda se zapita da li postoji kakav Baron u Barons Kortu, ili Gavran u Ravenskortu ili... Barons Court (Baronovi dvori), Ravenscourt (Gavranovi dvori), stanice podzemne železnice u Londonu; prim. prev.

Mali oklopnik se asmati no zakašlja i re e: "Dakako, družino. Da ujemo zašto ste ovde!"

Dor istupi napred. Držala je glavu visoko podignutu, tako da je izgledala viša i opuštenija nego što ju je Ri ard ikada pre video, te re e: "Tražimo audijenciju kod njegove milosti Erla."

Erl viknu kroz vagon. "Šta je rekla devoj ica, Halvarde?" upita on. Ri ard se zapita nije li gluv.

Halvard, postariji oklopnik, uzmuva se unaokolo, a zatim prinese sklopljene šake ustima.

"Traže audijenciju, vaša milosti", povika on, nadja avši tandrkanje voza.

Erl odbaci svoju debelu krznenu kapu i po eša se po glavi, zamišljeno. Bio je elav ispod kape. "Zaista? Audijencija? Kako je to divno. Ko su oni, Halvarde?"

Halvard se ponovo okrenu ka njima. "Želi da zna ko ste, svi vi. Budite kratki. Bez opširnosti."

"Ja sam gospa Dor", objavi Dor. "Gospodar Portiko je bio moj otac."

Erlovo lice se ozari kada to u; on se nagnu napred i zagleda se kroz dim svojim jedinim zdravim okom. "Da li to ona re e da je Portikova najstarija k erka?" upita on ludu.

"Da, vaša milosti."

Erl pozva Dor da pri e. "Do i ovamo", re e on. "Do i-do i-do i. Da te pogledam." Ona se uputi niz vagon, hvataju i se za debele konopce koji su visili sa tavanice u prolazu, kako bi sa uvala ravnotežu. Kada se zaustavila ispred Erlove drvene stolice, ona napravi kniks. On se po eša po bradi i zagleda u nju.

"Sve nas je duboko pogodilo kada smo uli za nesre nu..." po e Erl, a onda prekinu sam sebe i re e: "Pa, cela tvoja porodica, bilo je to..." Za utu, pa nastavi: "Dobro znaš da gajim najtopliju naklonost prema njemu, obavili smo neke posli e zajedno... Dobri, stari Portiko... tako pun ideja...." U utao je. Zatim je lupnuo lakrdijaša po ramenu i prošaputao mrzovoljno i dovoljno glasno da su ga svi mogli lako uti i pored buke koju je stvarao voz: "Idi i glupiraj se, Tuli. Zaradi platu."

Luda posr u i krenu prolazom, rahiti no vuku i noge i reumati no se uvijaju i. Zaustavio se pred Ri ardom.

"A ko bi ti mogao biti?" upita on.

"Ja?" upita Ri ard. "Hm. Ja? Moje ime? Ri ard. Ri ard Mejhju."

"Ja?" zaskvi a luda, teatralno oponašaju i Ri ardov škotski naglasak. "Ja? Hm. Ja? Ovo nije ovek, ve rugoba u kiltu!"

Dvorani se prigušeno i prašnjavo zakikotaše.

"A ja sam", obrati se de Karabas lakrdijašu, sa zaslepljuju im osmehom, "markiz de Karabas."

Luda zatrepta.

"De Karabas lopov?" upita lakrdijaš. "De Karabas kradljivac tela? De Karabas izdajica?" Okrenuo se prema okolnim dvoranima. "Ali ovo ne može biti de Karabas! A zašto? Jer je de Karabas odavno oteran iz Erlove blizine. Možda je ovo lasica koja je izrasla neobi no velika."

Dvorani se zakikotaše, ovog puta sa nelagodnoš u, i otpo e tihi zabrinuti razgovor. Erl ništa ne re e, ve samo vrsto stisnu usne i po e da se trese.

"Mene zovu Lovac", re e Lovac lakrdijašu.

Dvorani tada u utaje. Lakrdijaš zinu, kao da se sprema nešto da kaže, a onda se zagleda u nju i ponovo zatvori usta.

Nagoveštaj osmeha zaigra u uglovima Lov evih savršenih usana. "Hajde", podstaknu ga ona. "Reci nešto smešno."

Lakrdijaš je zurio u izdužene vrhove svojih cipela. A onda promrmlja: "Moj lova ki pas nije imao nos."

Erl je zurio u markiza de Karabasa poput sporogoru eg fitilja, iskola enih o iju, pobeelih usana, ne mogavši da poveruje svojim ulima. A onda je sumanuto sko io na noge, sedobradi vulkan, ostareli goropadnik. Glavom je o ešao krov vagona. Upro je prst u markiza i povikao, pljuju i unaokolo: "Ne u to da trpim, ne u! Naterajte ga da pri e!"

Halvard zamahnu jadmim kopljem prema markizu koji otumara prema prednjem delu voza i zastade kada se našao pored Dor ispred Erlovog prestola. Vu jak mu zareža za vratom.

"Ti", progovori Erl, bodu i vazduh drhtavim prstom. "Poznajem ja tebe, de Karabase. Nisam zaboravio. Možda jesam star, ali nisam zaboravio."

Markiz se nakloni.

"Smem li da podsetim vašu milost", re e on uljudno, "da smo imali dogovor? Isposlova sam primirje izme u vaših ljudi i Gavranovih dvora. Zauzvrat ste pristali da mi u inite jednu malu uslugu."

Zna i, postoje i Gavranovi dvori, pomisli Ri ard. Pitao se kako li izgledaju.

"Malu uslugu?" ponovi Erl. Pocrveneo je poput cvekle. "Tako ti to nazivaš? Izgubio sam desetak ljudi zbog tvoje ludosti u povla enju iz Belog Grada. Izgubio sam oko."

"Ako smem da primetim, vaša milosti", graciozno re e markiz, "to je veoma privla an povez. Savršeno odgovara vašem licu."

"Zakleo sam se..." praskao je Erl, a brada mu se kostrešila, "zakleo sam se... da u, ako ikada kro iš na moje vlastelinstvo..." za utao je. Zavrteo glavom. Nastavio. "Seti u se ve . Ne zaboravljam ja."

"Izgleda da nije baš zadovoljan što te vidi?" prošaputa Dor de Karabasu.

"Pa, izgleda da nije", uzvratu on mrmljanjem.

Dor još jednom istupi napred. "Vaša milosti", po e ona, glasno, jasno, "de Karabas je ovde sa mnom kao moj gost i moj saputnik. Zarad prijateljstva koje je oduvek vladalo izme u vaše i moje porodice, zarad prijateljstva izme u mog oca i..."

"Zloupotrebio je moje gostoprinstvo", besneo je Erl. "Zakleo sam se da u... ako ikada u e na moje vlastelinstvo narediti da mu izvade utrobu i da ga osuše... poput, poput ne eg emu je, hm, izva ena utroba, prvo, a onda je to, ovaj, osušeno, hm..."

"Možda - sušeni losos, gospodaru moj?" predloži lakrdijaš.

Erl slegnu ramenima. "Nije važno. Stražari, š epajte ga."

Oni to i u iniše. Iako nijedan od stražara nikada više ne e imati šezdeset godina, svi su držali samostrele uperene u markiza; šake im nisu podrhtavale, ni od starosti ni od straha.

Ri ard pogleda Lovca. Nju kao da se sve ovo uopšte nije ticalo: inilo se ak da je predstava zabavlja: delovala je poput osobe koja gleda kakvu dramu što se izvodi njoj u ast.

Dor prekrsti ruke i ispravi se tako da je izgledala viša; zabaci glavu unazad i isturi zašiljenu bradu. Sada više nije ostavljala utisak odrpane uli narke; ve pre nekoga ko je nau io da radi po svome. O i udne boje su sevale. "Vaša milosti, markiz je ovde sa mnom kao moj pratilac, na moj zahtev. Naše porodice su odavno u prijateljskim odnosima..."

"Da. Jesu", prisko i joj Erl u pomo . "Stotinama godina. Stotinama i stotinama. Znao sam i tvog dedu. Smešan star i . Pomalo mutan tip."

"Primorana sam da kažem da u in nasilja prema mom saputniku smatrati kao agresiju na mene li no i na moju ku u." Devojka je zurila u starca. Nadnosio se nad njom. Ostali su tako da stoje nekoliko trenutaka, sle eni. On iznervirano stade da upka svoju ri o-sedu bradu. Zatim isturi donju usnu poput kakvog malog deteta. "Ne želim ga ovde", re e on.

Markiz izvadi zlatni džepni sat koji je pronašao u Portikovoj radnoj sobi. Nonšalantno ga je razgledao. A onda se okrenuo prema Dor, kao da se ništa nije dogodilo. "Moja gospo", po e on, "o igledno u vam biti od ve e koristi ako si em s ovog voza, nego u njemu. A i moram da istražim još neke prilaze."

"Ne", re e ona. "Ako ti po eš, svi idemo."

"Mislim da ne ete", re e markiz. "Lovac e paziti na tebe sve dok budeš u Londonu Ispod. Vidimo se na narednoj pijaci. U me uvremenu nemoj da u iniš ništa glupo."

Voz je upravo ulazio u stanicu.

Dor nije skidala pogled sa Erla: ogromne o i udne boje na bledom licu u obliku srca. "Ho ete li ga pustiti da ode u miru, vaša milosti?" upita ona.

On pre e šakom preko lica, protrlja zdravo oko i povez preko drugog, a onda ponovo pogleda nju.

"Pustite ga", re e Erl. "Naredni put..." on pre e debelim starim prstom preko Adamove jabu ice, "... sušeni losos."

"Sam u izi i", re e markiz stražarima i zakora i prema otvorenim vratima.

Halvard podiže samostrel i uperi ga u markizova le a. Lovac ispruži ruku i gurnu kraj samostrela nazad prema podu.

Markiz izi e na platformu, okrenu se i ironi no im mahnu u znak pozdrava. Vrata se uz šištanje zatvoriše za njim.

Erl sede u svoju ogromnu stolicu na kraju vagona. Ništa ne re e.

Voz je tandrkao i teturao se kroz mra ni tunel.

"Gde su mi lepi maniri?" promrmlja Erl sebi u bradu. Zagleda se u goste jedinim okom. Zatim ponovi iste re i, o ajni ki zagrmevši tako da je Ri ard mogao to da oseti u stomaku, nalik na udarce bubnja. "GDE SU MI LEPI MANIRI?"

Erl pozva jednog od ostarelih oklopnika. "Sigurno su gladni, posle putovanja, Dagvarde. A i žedni, ne bi me udilo."

"Da, vaša milosti."

"Zaustavite voz!" povika Erl.

Vrata se uz šištanje otvoriše i Dagvard se trkom uputi na platformu.

Ri ard je posmatrao ljude na platformi. Niko nije ušao u njihov vagon. Izgleda da niko nije prime ivao da bilo šta nije u redu.

Dagvard ode do mašine na platformi. Skide šlem. Zatim zalupa šakom u oklopljenoj rukavici po bo noj strani mašine.

"Erlova narudžbina", re e on. " okladice."

Duboko iz unutrašnjosti mašine za u se tandrkanje i zujanje i ona po e da izbacuje na desetine okoladica sa vo em i lešnicima, jednu za drugom. Dagvard ih je hvatao u metalni šlem.

Vrata po eše da se zatvaraju. Halvard zaglavi dršku koplja izme u krila, i vrata se ponovo otvoriše, te nastaviše da se otvaraju i zatvaraju udaraju i po dršci koplja.

"Molim vas da se sklonite od vrata", dopre glas iz zvu nika. "Voz ne može da nastavi dalje dok sva vrata nisu zatvorena."

Erl je zurio u Dor postrance, onim svojim jednim zdravim okom.

"I. Šta te dovodi kod mene?"

Ona obliza usne. "Ovaj, posredno, vaša milosti, o eva smrt."

On lagano klimnu. "Da. Tražiš osvetu. I to je sasvim u redu." On se zakašlja, a onda odrecitova, dubokim basom: "Hrabro, borbeno se ivo, donesi pomamni plamen, eli ni ma zariven u omraženo srce, grimizna... ovaj... nešto. Da."

"Osvetu? Da. To je moj otac rekao. Ali ja jednostavno želim da razumem šta se dogodilo i da zaštitim sebe. Moja porodica nije imala neprijatelja."

Dagvard se posr u i vrati u voz sa šlemom punim okoladica i konzervi koka-kole; vratima je bilo dozvoljeno da se zatvore, i voz još jednom krenu.

Kaput je bio prekriven nov i ima i papirnatim nov anicama - i cipelama. Cipelama na nogama koje su šutirale nov i e, prljaju i i cepaju i papirnatim nov anice, razdiru i tkaninu kaputa. I pod nogama je bilo novca.

"Ostavite me na miru", preklinjao je Lir. Bio se povukao uza zid prolaza. Niz lice mu je curela krv i onako grimizna kapala mu u bradu. Saksofon mu je mlitavo, udno visio na grudima.

Bio je okružen malom skupinom ljudi - više od dvadeset, manje od pedeset - i svi oni su se muvali i gurali, beslovesna rulja, ispraznog pogleda i izbuljena, i svi odreda su se upirali i rukama i nogama, o ajni ki, da Liru daju novac.

Bilo je krvi i na zidu prekrivenom plo icama, na mestu gde je Lir udario glavom. Lir zamahnu prema jednoj sredove noj ženi, ija je tašna bila širom otvorena i koja mu je gurala šaku punu petaka. Zaletela se noktima ka njegovom licu u žarkoj želji da mu da svoj novac. On se izvio kako bi je izbegao i pao na pod tunela.

Neko mu stade na šaku. Lice mu bi gurnuto u gomilu nov i a. On po e da jeca i da psuje.

"Rekoh ti da ne preteraš", re e ne iji elegantni glas u blizini. "Nevaljalko."

"Pomozi mi", zadahta Lir.

"Pa, postoji protiv arolija", priznade onaj glas, gotovo nevoljno.

Gomila se gurala sve bliže. Jedan ba eni nov i od pedeset centi zapara mu obraz. Smotao se poput fetusa, grle i sam sebe, zarivši lice me u kolena.

"Odsviraj je, proklet bio", re e Lir. "Šta god želiš... Samo neka prestanu..."

Jeftina svirala zacijuka nežno i njen zvuk stade da odzvanja niz prolaz. Jednostavna fraza, koja se ponavljala bez prestanka, pomalo razli ita svaki put: de Karabasove varijacije.

Koraci po eše da se udaljuju. U po etku je gomila vukla noge, a onda je krenula sve brže, udaljuju i se od njega. On otvori o i.

Markiz de Karabas je stajao oslonjen o zid, sviraju i u jeftinu frulicu. Kada je primetio da ga Lir gleda, on izvadi sviralu iz usta i vrati je u unutrašnji džep. Dobacio je Liru platnenu maramicu obrubljenu ipkom. Lir obrisa krv sa ela i lica.

"Bili bi me ubili", primeti on sa prizvukom optužbe u glasu.

"Upozorio sam te", re e de Karabas. "Smatraj se sre nim što sam se vra ao ovim putem."

Pomogao je Liru da sedne.

"E, pa", po e de Karabas. "Mislim da mi duguješ još jednu uslugu."

Lir podiže kaput - iscepan i blatnjav sa otiscima mnogih stopala - sa poda prolaza. Odjednom mu je bilo strašno hladno i on obmota iscepani kaput oko ramena. Nov i i popadaše i papirnatim nov anice odlepršaše na pod. Ostavio ih je da tamo leže.

"Zar sam zaista imao sre e? Ili si mi smestio?"

Markiz ga gotovo uvre eno pogleda. "Nije mi jasno kako je tako nešto uopšte moglo da ti padne na pamet."

"Jer te znam. Eto kako. Šta je ovog puta posredi? Kra a? Paljevina? Ubistvo?" Lir je zvu ao ozloje eno i pomalo tužno.

De Karabas posegnu i dohvati svoju maramicu. "Bojim se da je u pitanju kra a!" odvrati on. "Hitno mi je potrebna jedna skulptura iz dinastije T'ang."

Lir se strese. A onda polako klimnu.

Ri ardu su pružili okoladu sa vo em i lešnicima dobijenu iz mašine, kao i veliki srebrni pehar, obrubljen safirima, bar se Ri ardu tako inilo. Pehar je bio napunjen koka-kolom.

"Želeo bih da nazdravim našim gostima", re e Tuli, ostareli lakrdijaš. "Dete, razbojnik, budala. Može li svako od njih dobiti šta zaslužuje."

"Koji sam ja od to troje?" prošaputa Ri ard Lovcu.

"Budala, razume se", odvrati mu ona šapatom.

"U starim danima", re e Harvard turobno, pošto je srknuo koka-kolu, "imali smo vino. Više volim vino. Nije tako lepljivo."

"Da li vam sve mašine tek tako daju stvari?" upita Ri ard.

"Oh, da", odgovori starac. "One slušaju Erla, znaš. On vlada Podzemljem. Kontroliše vozove. On je gospodar Centralne, Serkla, Džubilija, Viktorije, Bakerlua... ovaj, svih njih osim Donje Linije."

"Šta je to Donja Linija?" upita Ri ard.

Harvard odmahnu glavom i napu i usne.

Lovac o eša prstima Ri ardovo rame. "Se aš se šta sam ti kazala o pastirima iz Pastirskog Grma?"

"Rekla si da ne želim da ih sretnem i da ne pitam."

"Odlino", odvrati ona. "Sada dodaj i Donju Liniju spisku stvari o kojima je bolje da ništa ne znaš."

Dor se vrati niz vagon do njih. Osmehivala se. "Pristao je da nam pomogne", re e ona. "Hajdemo. eka nas u biblioteci."

Ri ard gotovo da se ponosio sam sobom što nije upitao 'Kakvoj biblioteci?' niti je istakao da ne možeš smestiti biblioteku u voz. Umesto svega toga krenuo je za Dor prema Erlovom praznom prestolu, zaobišao ga i prošao kroz spojna vrata iza njega, te ušao u biblioteku.

Bila je to ogromna kamena prostorija sa visokom tavanicom. Svi zidovi bili su prekriveni policama. Svaka polica pretrpana predmetima: bilo je tu knjiga, da. Ali na policama se nalazilo i mnoštvo drugih stvari: teniski reketi, palice za hokej, kišobrani, lopata, portabl-kompjuter, drvena noga, nekoliko kr aga, desetine cipela, parovi dogleda, jedna mala cepanica, šest plišanih ku i a, svetiljka od lave, razni CD-i, plo e (LP, na 45 obrtaja i na 78), kasete i osmotrakaši, kockice, igra ke automobil i i, odabrani parovi zubnih proteza, satovi, baterijske svetiljke, etiri baštenska gnoma raznih veli ina (dvojica su pecala, jedan od njih duhovno odsutan), gomile novina, asopisa, grimoari, Uputstva za vradžbinarstvo; prim. prev. tronošci, kutija cigara, plasti na glava Alzašanina koja se klanja, arape... Ta prostorija predstavljala je si ušno carstvo izgubljenih stvari.

"Ovo je, zapravo, njegovo vlastinstvo", promrmlja Lovac. "Izgubljene stvari. Zaboravljene stvari."

U kamenim zidovima postojali su prozori. Kroz njih je Ri ard mogao da vidi tandrkvu tamu i svetla podzemnih tunela koja su promicala.

Erl je sedeo na podu, nogu ispruženih u stranu, tapšu i vu jaka i eškaju i ga ispod brade. Pored njega je stajao lakrdijaš, kome kao da je bilo neprijatno. Kada ih je ugledao, Erl se s mukom podiže na noge. elo mu se nabora.

"Ah. Tu ste. Postojao je razlog zbog koga sam vas pozvao ovamo, seti u se ve ..." On upnu svoju ri o-sedu bradu - si ušan pokret za jednog tako ogromnog oveka.

"An eo Islington, vaša milosti", u tivo re e Dor.

"Oh, da. Tvoj je otac imao mnogo ideja, znaš. Pitao me je za njih. Ne verujem u promene. Poslao sam ga Islingtonu." Zastao je. Zatreptao onim svojim jedinim okom. "Jesam li ti ovo već ispričao?"

"Jeste, vaša milosti. A kako da stignemo do Islingtona?"

On klimnu glavom kao da je rekla nešto zaista dubokomno. "Samo jednom brzim putem. Posle toga morate sići i dužim. Opasno."

Dor strpljivo reče: "A koji je brzi put?"

"Ne, ne. Mora postojati otvarača da bi se on mogao koristiti. Važi samo za Portikovu porodicu." Spustio je ogromnu šaku na njeno rame. A onda mu šaka skliznu do njenog obraza. "Bolje da ostaneš ovde sa mnom. Da greješ starca noću, a?" Iscerio joj se i dodirnuo joj zamršenu kosu svojim starim prstima.

Lovac zakora i ka Dor. Dor joj dade rukom znak: ne. Još ne.

Dor podiže pogled prema Erlu i reče: "Vaša milosti, ja sam Portikova najstarija kćer. Kako da stignem do anđela Islingtona?"

Ri ardu je bilo teško da poveruje da je Dor u stanju da se obuzdava kada je bilo očajno da Erl gubi bitku sa vremenom.

Erl joj namignu svojim jedinim okom krajnje svečano: stari soko, glave nakrivljene na jednu stranu. Zatim je sklonio šaku sa njene kose.

"Tako je. Tako je. Portikova kćer. Kako je tvoj dragi otac? Nadam se da se dobro drži. Divan čovek. Dobar čovek."

"Kako da stignemo do anđela Islingtona?" upita Dor, ali sada joj je glas već podrhtavao.

"Hmmm? Upotrebi Angelusa, razume se."

Ri ard uhvati sebe kako zamišlja Erla od pre šezdeset, osamdeset, pet stotina godina: moćni ratnik, lukavi strateg, veliki obožavalac žena, odličan prijatelj, dušmanin koga su se grozili. Tamo negde još je postojala olupina tog čoveka.

"Evo, curo", reče Erl. "Sve je ovde. Pretpostavljam da će biti bolje da te odbacim tamo kuda treba da pođeš."

"Vi ćete nas odbaciti?" upita Ri ard. "Vozom?"

Erl se osvrnu unaokolo tražeći izvor tog zvuka, usredsredi se na Ri arda i razvuče usta u ogroman osmeh. "Oh, nije to ništa", zagrmje on. "Sve za Portikovu kćer."

Dor vrsto i pobednički šepa svitak.

Ri ard je mogao da oseti kako voz usporava, i on, Dor i Lovac behu izvedeni iz kamene sobe i vraćeni u vagon.

Ri ard se zagleda u platformu dok su usporavali.

"Izvinite. Koja je ovo stanica?" upita on.

Voz stade ispred jednog od stanih natpisa: BRITANSKI MUZEJ, pisalo je. Na izvestan način, ova udnovatost prelila je kašuu. Mogao je da prihvati da treba da pazi na Stvar iz Pukotine, i Erlove dvore, pa čak i neobičnu biblioteku. Ali, prokletstvo, znao je kartu podzemne. Ovo je prevršilo svaku meru. "Ne postoji stanica 'Britanski muzej'", tvrdoglavo reče Ri ard.

"Zaista?" zagrmje Erl. "Onda, hmmm, onda moraš biti veoma pažljiv kada iziđeš iz voza." Bunu se nasmejao, oduševljeno, i lupnuo svog lakrdijaša po ramenu. "Jesi li čuo ovo, Tule. Umem da budem smešan isto koliko i ti."

Lakrdijaš se osmehnuo; nikada nije viđen bleđi osmeh. "Bokovi mi se raspadaju, rebra mi pucaju, i moje veselje je neizmerno, vaša milosti", reče on.

Vrata se uz šištanje otvoriše.

Dor se osmehnu Erlu. "Hvala", reče ona.

"Silazite, silazite", stade da ih požuruje ogromni starac, izgone i Dor, Ri arda i Lovca iz toplog, zadimljenog vagona na praznu platformu. A onda se vrata zatvoriše i voz nastavi dalje, a Ri ard uhvati sebe kako bulji u natpis na kome je, bez obzira na to koliko puta trepnuo - pa čak i pošto bi skrenuo pogled, a onda ga iznenada vratio kako bi ga iznenadio - tvrdoglavo i dalje stajalo: BRITANSKI MUZEJ

8.

Bilo je rano veče i nebo bez oblaka preivalo se od kraljevsko plave do tamnoljubiaste, sa mrljom vatreno narandžaste i jarkozelene iznad Kensigtona na zapadu, gde je, bar iz perspektive Starog Bejlja, sunce nedavno zašlo.

Nebo. Nikada dva ista prizora neba. Ni danju ni noću. On je pomalo bio poznavalac neba, Stari Bejli, a ovo je bilo dobro.

Stari Bejli je podigao šator za ovu noć na krovu naspram katedrale Svetog Pavla, u središtu londonskog Sitija. Voleo je katedralu Svetog Pavla, i bar se ona nije mnogo promenila za poslednjih tri stotine godina. Bila je izgrađena od belog portlandskog kamena, koji je lagano pocrneo od prašine i prljavštine u dimljivom londonskom vazduhu, i sada je bila očišćena i ponovo bela. Ali ipak je i dalje to bila katedrala Svetog Pavla.

Nije bio baš siguran da bi se to isto moglo reći za ostali deo londonskog Sitija: pogledao je preko krova, skrenuo pogled sa svog voljenog neba ka natrijumom osvetljenom pločniku ispod. Mogao je da vidi kamere obezbeđenja pri vršenju za zid, nekoliko kola i jednog odocnelog službenika kako zaključava vrata i odlazi prema podzemnoj železnici.

Brrr. čak i sama pomisao na silazak ispod zemlje naterala je Starog Bejlja sa zadržki. On je bio ovek krovova i ponosio se time; tako davno je utekao od života na nivou tla...

Stari Bejli se sećao vremena kada su ljudi živeli ovde u Sitiju, a ne samo radili; živeli, smežurali i smejalili se, podizali kućne koje su se naslanjale jedna na drugu, i svaka od njih bila je ispunjena ljudima. Buka, gužva i smrad kao i pesme iz uličice preko puta (tada poznate kao Ustrani sokak) bili su legendarni u svoje vreme.

Sada niko nije živeo u Sitiju. Bilo je to hladno i neveselo mesto kancelarija, ljudi koji su radili danju, a noću odlazili kućama koje su se nalazile negde drugde. To više nije bilo mesto za život. Nedostajao mu je čak i smrad.

Poslednja mrlja narandžastog sunca izbledela je u noćnom purpuru.

Prekrio je kaveze, kako bi ptice mogle da otpočinu. Malo su se bunile, pa zaspale.

Stari Bejli se počešao po nosu, a potom ode u svoj šator, uze pocrneli lonac za gulaš, malo vode, nekoliko šargarepa i krompira i so, kao i par mrtvih, oerupanih voraka.

Izišao je na krov, zapalio malu vatru u posudačavoj limenki od kafe i upravo je stao da priprema gulaš kada je osetio da ga neko posmatra iz senke pored odžaka.

Podigao je viljušku i pretek i zamlatarao njome prema odžaku. "Ko je to tamo?"

Markiz de Karabas iziše iz senki, površno se nakloni i bajno se osmehnu. Stari Bejli spusti viljušku za probanje gulaša. "Oh", izusti on. "To si ti. Pa, šta hoćeš? Znanje? Ili ptice?"

Markiz mu priče, izvadi komadi sirove šargarepe iz gulaša Starog Bejlja, i stade da ga žvaka. "Obaveštenje, zapravo", reče on.

Stari Bejli se zakikota. "Ha!" izusti on. "Okrenuli smo se knjigama, a?" A onda se nagnu ka markizu. "Šta imaš za trampu?"

"Šta ti je potrebno?"

"Možda bi trebalo da radim isto što i ti. Da tražim uslugu, jednog dana. Ilaganje." Stari Bejli se isceri.

"Preskupo, na duge staze", reče markiz neveselo.

"Onda cipele. I baliklavu." Pomno je stao da proučava svoje rukavice bez prstiju; bile su prepune rupa. "I nove rukavice. Biće ovo cičak zima."

"U redu. Doneću ti ih." Markiz de Karabas zavuče šaku u unutrašnji džep i izvadi, kao što mačioničar stvori ružu iz vazduha, crnu figuricu životinje koju je uzeo iz Portikove radne sobe. "A sada. Šta mi možeš reći o ovome?"

Stari Bejli stavi naočari. Uze predmet od de Karabasa. Bio je hladan na dodir. Sede na uređaj za klimatizaciju, te posle premetanja malog kipa od opsidijana po rukama objavi: "To je Velika Zver Londona."

Markiz ništa ne reče. Oni su mu nestrpljivo šarale izmeću kipa i Starog Bejlja.

Stari Bejli, uživaju i u maloj markiževnoj nelagodnosti, nastavi: "Postoji priča o tome da je pre vatre i kuge živio mesar koji je stanovao dole pored Kanala što vodi u Temzu, i da je on imao neko jadno stvorenje koje je nameravao da utovi za Božić. (Neki kažu da je to bilo prasence, a neki da nije, a neki nisu sigurni.) Jedne noći i zverka je pobegla, pobegla u Kanal, i nestala u kanalizaciji. Hranila se otpadom, i rasla, i rasla. I prozrla se, postajala je sve opakija. S vremena na vreme slali su ljude da je ulove."

"Mora da je čekala pre tri stotine godina."

Stari Bejli zavrte glavom. "Takve stvari suviše su opake da bi crkle. Suviše stare, velike i gadne."

Markiz uzdahnu. "Mislio sam da je to samo legenda", primeti on. "Poput aligatora u kanalizaciji Njujorka."

Stari Bejli mudro klimnu: "Šta, veliki beli bludnici? Tamo su oni dole. Došli su glave jednom mom prijatelju." Nastupila je kratka tišina. Stari Bejli vrati kip markizu. Zatim podiže šaku i škljocnu njome, kao da je glava krokodila, prema de Karbasu. "Ništa strašno", zabrunđa stari Bejli. "Imao je drugu."

Markiz smota kip Zveri, koji nestade u unutrašnjosti njegovog kaputa.

"Sačekaj malo", reče Stari Bejli.

Vratio se u smeđe šator, a potom izišao nose i srebrnu kutiju koju mu je markiz dao pri prethodnom susretu. Pružio ju je markizu. "Kako stoje stvari s ovim?" upita on. "Jesi li spreman da je uzmeš nazad? Ježim se od nje kada mi se mota unaokolo."

Markiz ode do ivice krova i skoči na krov susedne zgrade koja je bila niža osam stopa. "Uzeću je kada se sve ovo završi", doviknu on. "Nadajmo se da nećemo morati da je upotrebiš."

Stari Bejli se nagnu preko ivice. "Kako ćete znati, ako budem morao?"

"Znaćete", doviknu markiz. "Pacovi će vam reći i šta da radiš s njom."

Rekavši to, nestao je niz zgradu, klizajući se, koristeći se za to oluke i ispuste.

"Nadam se da nikada neću saznati, to je sve što mogu da kažem", promrmlja Stari Bejli sebi u bradu. A onda mu nešto pade na pamet. "Hej!" viknu on noć i u Sitiju. "Ne zaboravi cipele i rukavice!"

Plakati su reklamirali Horliks, putovanje do obale za dva šilinga, sušene haringe i još enje cipela. Bile su to od dima pocrnele relikvije kasnih dvadesetih ili ranih tridesetih.

Mesto je delovalo potpuno napušteno: zaboravljeno. "Ovo jeste stanica Britanski muzej", priznade Ričard. "Ali... nikada nije postojala stanica Britanski muzej. Ovo je sve pogrešno."

"Zatvorena je negde oko 1933. i zapečaćena", reče Dor.

"Kako je to bizarno", primeti Ričard. Kao da šeta kroz istoriju. Mogao je da uđe u vozove kako odzvanjaju kroz obližnje tunele, da oseti potisak vazduha dok su prolazili. "Ima li mnogo ovakvih stanica?"

"Oko pedeset", odvrati Lovac. "Nisu sve pristupačne. Čak ni nama."

U senkama na ivici platforme nešto se pokrenulo.

"Zdravo", izgovori Dor. "Kako si?" upitala je. Jedan smeđi pacov izađe na svetlo. Onjušio je Dorinu šaku.

"Hvala", veselo reče Dor. "I meni je drago što ti nisi mrtva."

Ričard priđe ivici. "Hm. Dor. Da li bi mogla pacovu da kažeš nešto umesto mene?"

Pacov okrenu glavu prema njemu.

"Gospo ica Dlačica kaže da joj sam kažeš to što imaš", reče Dor.

"Gospo ica Dlačica?"

Dor slegnu ramenima. "To je bukvalni prevod. Bolje zvuči na pacovskom."

Ričard nimalo nije sumnjao u to. "Hm. Zdravo... gospo ica Dlačice... uh, bila je jedna od vaših pacog-govornika, devojka po imenu Anastazija. Vodila me je na pijacu. Prelazili smo taj most po mraku, i ona naprosto nije stigla na drugu stranu."

Pacov ga prekinu, jednim ostrim skvik. Dor oklevaju i po e da govori, poput simultanog prevodioca. "Kaže... da te pacovi ne krive za gubitak. Tvog vodi a uzela je... hmm... no kao danak."

"Ali..."

Pacov ponovo cijuknu. "Ponekad se vra aju..." re e Dor. "Primila je k znanju tvoju zabrinutost... i zahvaljuje ti se na tome."

Pacov klimnu Ri ardu, trepnu svojim perlastim crnim o icama, zatim sko i na pod i nestade u mraku.

"Fini pacov", re e Dor. Njeno raspoloženje izgleda da se vidno popravilo od kada je dobila svitak. "Tamo gore", re e ona, pokazavši prema luku, uspešno blokiranom eli nim vratima.

Odoše do njih. Ri ard se navali na metal. Bila su zabravljena s druge strane.

"Izgleda da su zavarena", primeti Ri ard. "Bi e nam potrebne posebne alatke."

Dor se iznenada nasmeja; lice kao da joj sinu. Njeno vilinsko lice na trenutak je bilo prelepo. "Ri arde", po e ona. "Moja porodica. Mi smo otvara i. To je naš Dar. Pogledaj..." Ispružila je prljavu šaku, dodirnula vrata. Jedan dugi trenutak ništa se nije dogodilo, a onda se za ula bu na lomljava s druge strane vrata, i jedno klik s njihove. Dor gurnu vrata i ona se otvoriše uz žestoku škripu koja je poticala od zar alih šarki.

Dor podiže kragnu svoje kožne jakne, gurnu šake duboko u džepove. Lovac obasja tamu s druge strane vrata svojom baterijskom svetiljkom; kameno stepenište protezalo se uvis, u mrak.

"Lov e. Možeš li se pobrinuti za odstupnicu?" upita Dor. "Ja idem prva. Ri ard može po i u sredini."

Popela se uz nekoliko stepenika. Lovac je ostala na istom mestu. "Gospo?" pozva je ona. "Idete u London Iznad?"

"Tako je", odvrati Dor. "Idemo u Britanski muzej."

Lovac je grizla donju usnu. Zatim je odmahнула glavom. "Ja moram ostati u Londonu Ispod", re e ona. Glas joj je podrhtavao.

Ri ard shvati da je to bilo prvi put da je video Lovca kako izražava bilo kakvo ose anje, pored spretnosti i veštine, odnosno, povremeno, popustljive uveseljenosti.

"Lov e", re e Dor. "Ti si moj telohranitelj."

Lovac je bila na mucu. "Ja sam tvoj telohranitelj u Londonu Ispod", re e ona. "Ne mogu po i s tobom u London Iznad."

"Ali moraš."

"Gospo. Ne mogu. Mislila sam da si shvatila. Markiz zna."

Lovac e paziti na tebe sve dok budeš boravila u Londonu Ispod, priseti se Ri ard.

"Ne", re e Dor, isturivši šiljatu bradicu i suzivši o i udne boje. "Ne razumem. Šta je posredi?" namršteno je dodala. "Neka kletva ili tako nešto?"

Lovac je oklevala, oblizala usne, zatim klimnula. Kao da je upravo priznala da boluje od neke društveno sramotne bolesti.

"Slušaj, Lov e", Ri ard za u vlastiti glas, "ne budi luda."

Na trenutak je pomislio da e ga udariti, što bi bilo loše, ili ak da e zaplakati, što bi bilo mnogo, mnogo, gore. Ona je, me utim, duboko udahnula i rekla odmerenim glasom: "I i u pored tebe dok si u Londonu Ispod i štiti u tvoje telo od svih zala koja bi te mogla sna i. Ali ne traži od mene da te pratim u London Iznad. Ja to ne mogu."

Prekrstila je ruke ispod grudi, malo raširila noge i za ceo podzemni svet li ila je na kip žene koja nigde ne ide, isklesan u mesingu, bronzi i karameli.

"U redu", re e Dor. "Hajdemo, Ri arde." I ona se uputi uz stepenište.

"Slušaj", po e Ri ard. "Zašto ne ostanemo ovde dole? Možemo prona i markiza, pa onda krenuti svi zajedno i..." Dor je ve nestala u tami iznad njega. Lovac je nepomi no stajala u podnožju stepenica.

" eka u je ovde da se vrati", re e mu Lovac. "Ti možeš da po eš ili da ostaneš, kako god ho eš."

Ri ard pojuri uz stepenice koliko su ga noge nosile, po mraku. Uskoro je ugledao svetlost Dorine svetiljke iznad sebe. "ekaj!" zadahta on. "Molim te!"

Zastala je i sa ekala ga da je stigne. A onda, kada je došao do nje i stao na klaustrofobi no malom odmorištu, sa ekala je da povрати dah.

"Ne možeš samo tako odjuriti", re e Ri ard.

Dor ništa ne odvrati; samo je malo ja e stegla usne; brada joj je i dalje bila malo isturena.

"Ona je tvoj telohranitelj!" re e Ri ard.

Dor nastavi da se penje uz stepenice. Ri ard ju je sledio. "Brzo emo se vratiti", re e Dor. "Tada može da nastavi da me uva."

Vazduh je bio težak, vlažan, sparan. Ri ard se pitao kako ovek može znati da li je vazduh loš, bez kanarinca, i stade da se teši nadom da nije. "Mislim da je markiz verovatno znao. Za tu njenu kletvu, ili šta god da je", re e on.

"Da", odvrati ona. "Pretpostavljam da jeste."

"On..." zausti Ri ard. "Markiz. Ovaj, znaš, da budem iskren, meni se ini da je on pomalo ljigav."

Dor zastade. Stepenice su se završavale orsokakom kod jednog grubog zida od cigala. "Aha. On je isto onako pomalo ljigav kao što su pacovi pomalo prekriveni krznom."

"Zašto si onda od njega tražila da ti pomogne? Zar nije postojao neko drugi kome si me mogla poslati po pomo ?"

"Pri a emo o tome kasnije." Razmotala je svitak koji joj je Erl dao, pogledala arhai ni rukopis, a onda ga ponovo smotala. "Bi e s nama sve u redu", re e ona odlu no. "Sve je ovde. Treba samo da u emo u Britanski muzej, prona emo Angelusa, izi emo. Ma ji kašalj. Sitnica. Zatvori o i."

Ri ard poslušno zatvori o i.

"Ma ji kašalj", ponovi on. "Kada to neko kaže na filmu, to uvek zna i da e se nešto strašno dogoditi."

Osetio je povetarac na licu. Nešto u kvalitetu tame s druge strane njegovih zatvorenih kapaka se promenilo.

"Na šta ciljaš?" upita Dor. I akustika se izmenila: nalazili su se u nekoj ve oj prostoriji. "Sada možeš da otvoriš o i."

Otvorio je o i. Nalazili su se s druge strane zida - kako je pretpostavio, u nekom spremištu. Ne bilo kakvom spremištu: bilo je ne eg prili no udnog i naro itog u pogledu svojstava stvari koje su ovde odložene. Bila je to veli anstvena, retka, udnovata i skupa starudija kakvu bi ovek o ekivao da vidi samo na mestu kao što je...

"Da li smo mi to u Britanskom muzeju?" upita on.

Ona se namršti i kao da se zamislila ili je možda osluškivala. "Ne baš. Vrlo smo blizu. Mislim da je ovo nekakvo skladište ili nešto sli no."

Ona podiže ruku da dodirne tkaninu starinskog odela, izloženog na voštanoj lutki.

"Bilo bi mi milije da smo ostali sa telohraniteljem", re e Ri ard.

Dor nakrivi glavu na jednu stranu i zna ajno se zagaleda u njega. "Od ega bi to trebalo da te štiti, Ri arde Mejhju?"

"Ni od ega", priznade on. A onda su zavili za ugao i on re e: "Ovaj... možda od njih", a Dor istovremeno izusti: "Sranje."

Razlog zbog koga je Ri ard rekao 'Možda od njih' i razlog zbog koga je Dor rekla 'Sranje' bio je ovaj: gospodin Krup i gospodin Vandemar stajali su na podnožju stubova sa obe strane prolaza kojim su došli. Strašno su podsetili Ri arda na izložbu savremene umetnosti na koju ga je Džesika jednom odvela: uzbu eni mladi umetnik priredio je izložbu koju je najavio kao rušenje svih tabua umetnosti, te se u tu svrhu odlu io za sistematsko plja kanje grobnica, i na kraju izložio u staklenim kov ezima trideset najzanimljivih objekata kojih se tako domogao.

Izložba je zatvorena pošto je umetnik prodao 'Ukradeni leš 25' jednoj reklamnoj agenciji za šestocifrenu svotu, a ro aci ukradenog leša 25, videvši fotografiju skulpture u listu

San, tužili i prodavca i kupca, zahtevaju i svoj postotak, kao i izmenu naziva umetni kog dela u 'Edgar Fospring, 1919-1987 voljeni muž, otac i ujak. Po ivaj u miru, tata'.

Ri ard je sa užasom buljio u leševe u staklu u njihovim umrljanim odelima i ošte enim haljinama: mrzeo je sebe zbog toga što gleda, ali nije mogao da skrene pogled.

Gospodin Krup se osmehnuo, poput zmiје koja pokušava da proguta polumesec, i njegova sli nost sa Ukradenim leševima od broja 1 do broja 30 samim tim je postala još ve a. "Šta?" izusti gospodin Krup, osmehnuvši se. "Nema gospodina 'toliko sam pametan da sve znam' markiza? Nema 'Oh, zar vam nisam rekla? Ups! Ne mogu gore?' Lovca?" Zastao je radi ja eg efekta. Bilo je ne eg sli nog truloj šunci u pogledu gospodina Krupa. "Ofarbaj me u sivo i zovi me opaki vuk ako to nisu dva mala izgubljena jagnjeta, sama samcijata, napolju po mraku."

"Možete i mene nazvati vuk, gospodine Krupe", prisko i mu u pomo gospodin Vandemar.

Gospodin Krup se spusti sa svog podnožja. "Nežna re za vaše vunaste uši, jaganjci moji", re e on. Ri ard se osvrnu unaokolo. Mora da su negde mogli pobe i. Posegao je naniže i uhvatio Dor za šaku, osvrnuvši se u o ajanju.

"Ne, molim vas. Ostanite gde ste", re e gospodin Krup. "Dopadate nam se tako. A i ne želimo da vas povredimo."

"Želimo", re e gospodin Vandemar.

"Ovaj, da, gospodine Vandemare, kada ve to tako kažete. Želimo oboje da vas povredimo. Veoma mnogo želimo da vas povredimo. Ali trenutno nismo zbog toga ovde. Ovde smo da bismo stvari u inili zanimljivijim. Vidite, kada stvari postanu dosadne, moj partner i ja postajemo jogunasti, i mada e vam biti teško da u to poverujete, onda više nismo raspoloženi i veseli."

Gospodin Vandemar im pokaza zube, što je trebalo da predstavlja prikaz njegovog veselog raspoloženja. Nema sumnje da je to bila najužasnjia stvar koju je Ri ard ikada video.

"Ostavite nas na miru", re e Dor. Glas joj je bio pribran i staložen.

Ri ard stegnu njenu šaku. Ako ona može da bude hrabra, onda može i on. "Ako nameravate da je povredite", re e on, "mora ete prvo mene da ubijete."

Gospodinu Vandemaru kao da je bilo neobi no milo zbog toga. "U redu", re e on. "Hvala."

"Naudi emo i tebi", re e gospodin Krup.

"Mada ne još", re e gospodin Vandemar.

"Vidite", stade da objašnjava gospodin Krup glasom nalik na užegli puter, "trenutno smo ovde samo da bismo je bacili u brigu."

Glas gospodina Vandemara podse ao je na no ni vetar koji duva preko kostiju u pustinji. "Da je nateramo da pati", re e on. "Da vam pokvarimo dan."

Gospodin Krup sede na osnovu podnožja gospodina Vandemara. "Posetili ste danas Erlove dvore", re e on, a Ri ard je podozrevao da spodoba pred njim smatra da je to rekla na lakim, askaju im tonom.

"Pa?" upita Dor. Postrance se udaljavalala od njih.

Gospodin Krup se osmehnu. "Kako mi to znamo? Kako smo znali gde da vas sada na emo?"

"Možemo do i do vas u bilo kom trenutku", re e gospodin Vandemar, gotovo šapatom.

"Izdali su te, pti ice", re e gospodin Krup, i Ri ard shvati da su te re i bile namenjene samo Dor. "U vašem gnezdu postoji izdajica. Kanarinac."

"Ma, hajde!" re e ona. I potr a.

Ri ard je potr ao s njom, kroz dvoranu sa starudijama, prema vratima. Ona se otvoriše im ih je Dor dodirnula.

"Pozdravite ih, gospodine Vandemare", re e glas gospodina Krupa iza njih.

"Pa, pa", re e gospodin Vandemar.

"Ne-ne", ispravi ga gospodin Krup. "Au revoir."

A zatim je ispustio zvuk - zacvrkutao poput kanarinca, ali nekog koji je visok pet i po stopa i sklon proždiranju ljudskog mesa - dok je gospodin Vandemar, bliži svojoj prirodi, zabacio zatupastu glavu i stao da zavija poput vuka, sablasno, divlje i luda ki.

Bili su napolju, na otvorenom, u noć, ali su plo nikom. Ri ard je mislio da će mu srce iskočiti iz grudi. Pročulo je neka velika crna kola.

Britanski muzej nalazio se iza visoke ograde obojene u crno. Diskretna, skrivena rasveta obasjavala je spoljašnost visoke bele zgrade, stubove, stepenište i zidove.

Stigli su do kapije. Dor ju je šepala obema šakama i nasrnula na nju. Ništa se nije dogodilo.

"Zar je ne možeš otvoriti?" upita Ri ard.

"A šta misliš da pokušavam da uradim?" odbrusi ona.

Nekoliko stotina stopa niz pločnik, kod glavne kapije, zaustavljala su se velika kola; parovi u svetonosnim odećama i izlazili su iz njih i odlazili prilaznim putem ka muzeju.

"Tamo dole", reče Ri ard. "Glavna kapija."

Dor klimnu. Osvrnula se.

"Izgleda da nas ne slede", reče ona. Pohitali su ka glavnoj kapiji.

"Jesi li dobro?" upita Ri ard. "Šta se dogodilo?"

Dor se zavukla duboko u svoju kožnu jaknu. Bila je bleđa, sa tamnim podonjajcima ispod oči.

"Umorna sam", reče ona tupo. "Danas sam otvorila suviše vrata. Svako novo otvaranje uzima po deli mene. Potrebno mi je malo vremena da se oporavim. Nešto da pojedem, i biće mi dobro."

Na kapiji se nalazio stražar i detaljno je proveravao kitnjaste pozivnice koje su uredno izbrijani muškarci u vešernjim odelima i namirisane žene u vešernjim haljinama morali da pokažu, a zatim je obeležavao njihova imena na spisku, pre nego što bi im dozvolio da uđu. Uniformisani policajac stajao je pored njega i pomno zagledao goste.

Ri ard i Dor prošli su kroz kapiju, a da ih niko nije dvaput pogledao. Red ljudi stajao je na kamenom stepeništu koje je vodilo do vrata muzeja, i Ri ard i Dor im se pridružiše. Jedan sedokosi muškarac, u pratnji žene koja je hrabro nosila bundu od nerca, stao je u red odmah iza njih.

Ri ardu nešto pade na pamet: "Da li oni mogu da nas vide?" upita on.

Dor se okrenu gospodinu. Zabuljila se u njega. "Zdravo", reče ona.

Uvek se osvrnuo unaokolo, sa zbunjenim izrazom lica, kao da nije bio siguran šta mu je to privuklo pažnju. A onda je primetio Dor koja je stajala neposredno ispred njega. "Zdravo...?" uzvratilo joj on.

"Ja sam Dor", reče mu ona. "Ovo je Ri ard."

"Oh..." izusti on. Zatim stade da pretura po unutrašnjem džepu, izvadi tabakeru i potpuno zaboravi na njih.

"Eto. Razumeš?" upita Dor.

"Mislim da razumem", odvratio on.

Izvesno vreme nisu ni reprogovorili, dok se red lagano pomerao do jednih jedinih otvorenih vrata muzeja. Dor pogleda u zapis na svom svitku, kao da je morala u nešto da se uveri. A Ri ard reče: "Izdajica?"

"Samo su nas palili", odvratio Dor. "Pokušali su da nas uznemire."

"Uradili su to prokletu dobro", reče Ri ard. I oni pročulo kroz otvorena vrata i obreše se u Britanskom muzeju.

Gospodin Vandemar bio je gladan, tako da su se vratili preko Trafalgar Skvera.

"Uplaši je", promrmlja sa njim gospodin Krup. "Uplaši je. Na šta smo samo spali."

Gospodin Vandemar je pronašao pola morskog ra i a i sendvi sa salatama u kanti za otpatke; nežno ih je kidao na komadiće koje je bacao na kamene ploče ispred sebe, ne bi li privukao malo jato pomalo gladnih i okasnelih golubova.

"Trebalo je da se držimo moje ideje", primeti gospodin Vandemar. "Mnogo bismo je ja e zaplašili da sam mu otkinuo glavu dok nije gledala, a onda provukao šaku kroz njegovo grlo i mrdao prstima. Uvek vrište", dodade on u poverenju, "kada o ne jabu ice ispadnu."

Pokazao je kako bi to uradio desnom šakom, bodu i naviše prstima, a zatim zamrdavši njima.

Gospodin Krup nije hteo ni da uje za tako nešto. " emu tolika izbirljivost u ovoj fazi igre?" upita on.

"Uopšte nisam izbirljiv, gospodine Krupe", odvrati gospodin Vandemar. "Jednostavno volim kada o ne jabu ice ispadaju. Volim okice izvan o njih duplji."

Okupilo se još sivih golubova no obdija da kljucaju mrvice hleba i ra i a i prezrivo zaobilaze salatu.

"Nisam mislio na vas", re e gospodin Krup. "Ve na guvernera. Ubij je, kidnapuj je, uplaši je. Zašto se ve jednom ne odlu i?"

Gospodinu Vandemaru ponestade sendvi a, te on jurnu me u okupljene golubove, koji zalepetaše krilima, uplašeno gu u i i bune i se.

"Odli no hvatanje, gospodine Vandemare", s odobravanjem re e gospodin Krup.

Gospodin Vandemar držao je jednog iznena enog goluba koji se bunio i migoljio u njegovom stisku, i bez ikakvog u inka ga kljucao po prstima.

Gospodin Krup uzdahnu, dramati no. "Pa, nije ni važno. Nema sumnje da smo sada pustili ma ku me u golubove", re e on oduševljeno.

Gospodin Vandemar primese goluba licu. Za ulo se krckanje kada mu je otkinuo glavu i po eo da je žva e.

Stražari iz obezbe enja upu ivali su goste muzeja u predvorje koje je, kako se inilo, imalo ulogu recepcije. Dor se uopšte nije obazirala na stražare i uputila se ka dvoranama muzeja, sa Ri ardom koji se vukao za njom.

Prošli su kroz egipatske sale, popeli se nekoliko spratova i ušli u prostoriju ozna enu kao 'ranoengleska'.

"Prema ovom svitku", re e ona, "Angelus se nalazi u narednoj."

Dor pogleda svitak. Osvrnula se po prostoriji. Napravila grimasu. "C-c", objasni ona i krenu nazad niz stepenice, putem kojim su došli.

Ri arda je progonilo snažno ose anje dQja vu-a, pre nego što je shvatio da mu je ovo, naravno, bilo poznato: ovako je provodio vikende u Džesikino vreme. O kome je ve po eo da razmišlja kao o ne emu što se dogodilo nekom drugom pre mnogo, mnogo vremena.

"Angelus, zna i, nije bio tamo?" upita Ri ard.

"Ne, nije bio tamo", odvrati Dor, malo žeš e nego što je Ri ard smatrao da je trebalo.

"Oh", re e on. "Samo sam se pitao."

Otišli su u drugu prostoriju. Ri ard se zapita nije li po eo da halucinira usled prevelike koli ine še era koju je uneo u Erlovim dvorima ili usled sputanih ula. " ujem muziku", re e on. Zvu alo je kao guda ki kvartet.

"Prijem", re e Dor.

Tako je. Ljudi u ve ernjim odelima s kojima su ekali u redu. Ne, Angelus, izgleda, nije ni ovde bio. Dor pre e u narednu dvoranu, a Ri ard ju je pratio. Bilo mu je žao što nije mogao da bude od ve e koristi.

"Taj Angelus", po e on. "Kako on izgleda?"

Na trenutak je pomislio da e ga prekoreti što pita. Ali ona zastade i po eša se po elu. "Ovde samo kaže da je na njemu slika an ela. Nemogu e da ga je tako teško prona i. Kona no", dodade ona punonadežno, "koliko ovde ima stvari na kojima su an eli?"

9.

Džesika se nalazila pod izvesnim pritiskom. Bila je zabrinuta, nervozna i razdražljiva. Napravila je katalog zbirke, sredila sve da Britanski Muzej bude doma in izložbe,

organizovala restauraciju glavnog eksponata, pomagala pri vešanju i postavljanju eksponata i sa inila spisak zvanica za spektakularno otvaranje.

Baš je bilo dobro što nije imala momka, re i e svojim prijateljima. Ne bi za njega imala vremena. Pa ipak, bilo bi lepo, pomisli ona, kada je ugrabila slobodan trenutak: imati nekog s kim bi obilazila galerije vikendom. Nekoga da...

Ne. Nije zalazila na to mesto u svojoj glavi. Nije mogla da se veže za to, baš kao što ne bi mogla ni da spusti prst na kap žive, tako da je misli ponovo upravila prema izložbi.

ak i sada, u poslendjem trenutku, bilo je toliko stvari koje su mogle po i naopako. Mnogo konja posrnulo je kod poslednje prepreke. Mnogi samouvereni generali videli su kako se sigurna pobeda pretvara u poraz u poslednjim minutima bitke.

Džesika je jednostavno želela da se obezbedi da ništa ne krene naopako.

Na sebi je imala zelenu svilenu haljinu, general bez epoleta koji upravlja svojim trupama, i stoi ki se pretvarala da gospodin Stokton ne kasni ve pola sata.

Njene trupe sastojale su se od glavnog kelnera, desetak obi nih kelnera, tri žene koje su poslali snabdeva i, guda kog kvarteta, i njenog pomo nika, mladi a po imenu Klarens. Džesika je bila ube ena da je Klarens dobio ovaj posao samo zato što nije tajio da je a) peder i b) što isto tako nije tajio da je crnac; a i jedno i drugo tim ju je više strašno nerviralo što se ispostavilo da je Klarens daleko najdelotvorniji, najsposobniji i najbolji pomo nik koga je do sada imala.

Obišla je sto sa pi em. "Imamo dovoljno šampanjca? Da?"

Glavni kelner pokaza na sanduk šampanjca ispod stola.

"A gazirane kisele vode?"

Ponovo je klimnuo. Još jedan sanduk.

Džesika napu i usne. "A šta je sa negaziranom kiselom vodom? Ne vole svi mehuri e, znate."

Imali su dovoljno i negazirane kisele vode. Dobro.

Guda ki kvartet se zagreva. Ipak nisu bili dovoljno glasni da bi prigušili buku koja je dopirala iz predvorja. Buku je stvarala mala, ali bogata skupina zvanica; žamor dama u bundama od nerca i muškaraca koji bi, da nije bilo natpisa na zidovima na kojima je izri ito stajalo ZABRANJENO PUŠENJE - pušili cigare; žamor novinara i slavni li nosti koje su mogle da namirišu canapQs, vol-au-vents, razne grickalice i besplatan šampanjac.

Klarens je razgovarao s nekim preko mobilnog, tankog aparata na rasklapanje pored koga bi komunikatori iz Zvezdanih staza izgledali kabasti i zastareli. Isklju io ga je, uvukao antenu, spustio ga u džep svog 'Armani' odela, ne poremetivši mu pad. Ohrabruju e se osmehnuo. "Džesika, voza gospodina Stoktona javio se iz kola. Kasni e još nekoliko minuta. Nema razloga za brigu."

"Nema razloga za brigu", kao odjek ponovi Džesika. Prokletstvo. Prokletstvo. Ovo e biti prava propast. Njena propast. Dohvatila je ašu šampanjca sa stola, ispraznila je i vratila praznu ašu kelneru.

Klarens nakrenu glavu na stranu, osluškuju i odjek žamora iz predvorja. Pogledao je na sat, a zatim je upitno pogledao Džesiku, kapetan koji pita svog generala. Ho emo li u Dolinu Smrti, šefe?

"Gospodin Stokton samo što nije stigao, Klarens", re e ona smireno. "Zahtevao je da sve li no pregleda pre po etka."

"Da izi em da vidim kako su?"

"Ne", re e Džesika, odlu no. A onda isto tako odlu no: "Da."

Pošto se pobrinula za hranu i pi e, Džesika se okrenula prema guda kom kvartetu i upitala ih, po tre i put te ve eri, šta ta no planiraju da sviraju.

Klarens otvori dvostruka vrata. Bilo je gore nego što je mislio: bilo je više od stotinu ljudi u predvorju. Nisu to bili samo ljudi. Bili su to Ljudi. Neki od njih bili su ak Li nosti.

"Izvinite", po e predsednik Umetni kog ve a. "Na pozivnicama stoji ta no u osam. Ve je osam i dvadeset."

"Još samo nekoliko minuta", stade da ga uverava Klarens. "Mere bezbednosti."

Jedna žena sa šeširovom obrušom se na njega. Imala je gromki glas, preteći i krajnje uljudan. "Mladiću", poe ona. "Znate li ko sam ja?"

"Zapravo, ne znam", slaga Klarens, koji je ta no znao ko su svi oni ponaosob. "Samo trenutak. Da vidim da li iko ovde unutra zna."

Zatvorio je vrata za sobom.

"Džesika? Pobuni se."

"Ne preteruj, Klarens."

Kretala se po prostoriji poput zelenog svilenog kovčuga, raspoređujući i osoblje sa poslužavnicama punim canapčama ili pića u strateške uglove dvorane; proveravajući i razglas, podijum, zavesu i konopac za povlačenje. "Već mogu da vidim naslove", primeti Klarens, i otvori zamišljene novine. 'Bruka u Muzeju', 'Canapče umesto izložbe', 'Nasankan džet-set'!

Neko je zakucao na vrata. Žagor u predvorju se pojačao. Neko je govorio, veoma glasno: "Izvinite. Hm. Izvinite." Neko drugi je obavestavao ostale da je to prava sramota, prava sramota, i da za to nema druge reči.

"Izvršna odluka", iznenadila reče Klarens. "Puštam ih unutra."

Džesika povika: "Ne! Ako to..."

Ali bilo je suviše kasno. Vrata su bila otvorena i horda se već probijala u dvoranu. Izraz na Džesikinom licu promenio se od užasa do oduševljenja. Blistajući, krenula je prema vratima. "Baroneso", izgovori ona sa srećnim osmehom. "Ne mogu vam reći koliko sam oduševljena što ste uspeli da dođete na našu malu izložbu večeras. Gospodina Stoktona su neodložno zadržali, ali on će uskoro stići. Molim vas, izvolite se poslužiti canapčama..."

Klarens joj veselo namignu preko baronesinog ramena u nerču. Džesika premetnu kroz glavu sva pogrdna imena koja je znala. Ona se baronesa uputila ka vol-au-vents, Džesika ode do Klarensa i šapatom ga nazva nekima od njih.

Ričard se sledio. Stražar obezbeđenja išao je pravo prema njima, šarajući i baterijskom svetiljkom s jednog na drugi kraj. Proveravao je nije li se ko sakrio.

Suviše kasno. Još jedan stražar on se približavao, prolazeći i pored ogromnih kipova mrtvih grčkih bogova sa razmahanom baterijskom svetiljkom.

"Sve u redu?" doviknu prvi stražar.

Drugi stražar mu prišao. Zaustavila se pored Ričarda i Dor.

"Pretpostavljam da jeste", reče ona. "Već sam morala da sprečim nekoliko tikvana u smokinzima da urežu svoje inicijale u kamen iz Rozete. Mrzim te zvekane."

Prvi stražar upre snop baterije pravo Ričardu u oči, a zatim ga skrenu, prelazeći i preko senki. "Stalno ti govorim", reče on, sa nepatvorenim uživanjem svakog pravog proroka: "Opet imamo Masku crvene smrti. Prijemi dekadentne elite dok civilizacija oko njih propada." Pročeka kao je nos i otroprst o kožni džon svojih uglancanih crnih izama.

Drugi stražar uzdahnu. "Hvala ti, Džeralde. Dobro, vratimo se patroliranju."

Stražari zajedno izišoše iz dvorane. "Još ćemo uhvatiti nekog od ovih kako povraća u sarkofag", reče jedno od njih, a onda se vrata za njima zatvoriše.

"Ti si deo Londona Ispod", reče Dor Ričardu, tonom naslanjanja, dok su išli jedno pored drugog u narednu dvoranu. "Obično nas uopšte ne prime uju, osim ako se ne zaustaviš i ne započneš razgovor s njima. Čak i tada te veoma brzo zaborave."

"A ja sam video tebe", primeti Ričard. To ga je mučilo već izvesno vreme.

"Znam", odvrati Dor. "Zar to nije čudno?"

"Sve je čudno", reče Ričard naglašeno. Gudači su postajali sve bučniji.

"Angelus je ovuda", objavi Dor, pokazavši u pravcu iz koga je dopirala muzika.

"Otkud znaš?"

"Znam", reče ona s krajnjom sigurnošću. "Hajdemo." Iskora iše iz tame u osvetljeni hodnik.

Preko hodnika visio je ogromni natpis. Na njemu je pisalo:

AN ELI IZNAD ENGLLESKE
IZLOŽBA U BRITANSKOM MUZEJU
Sponzor 'Stokton PLC'

Prešli su preko hodnika i kroz otvorena vrata ušli u veliku prostoriju u kojoj se održavao prijem.

Guda ki kvartet je svirao i brojni poslužitelji opsluživali su hranom i pi em prostoriju punu lepo obu enih ljudi. U jednom uglu sale nalazila se pozornica na kojoj je pored visoke zavese stajao podijum.

Prostorija je bila ispunjena an elima.

Bilo je kipova an ela na malim postoljima. Bilo je slika an ela po zidovima. Bilo je fresaka an ela. Bilo je ogromnih an ela i si ušnih an ela, ukru enih an ela i prijatnih an ela, an ela sa krilima i oreolima i an ela koji nisu imali ni jedno ni drugo, an ela rata i an ela mira. Bilo je modernih an ela i klasi nih an ela. Stotine i stotine an ela svih veli ina i oblika. Zapadnja kih an ela, an ela sa Srednjeg Istoka, Isto nja kih an ela. Mikelan elovih an ela. An ela Džoela Pitera Vitkina, Pikasovih an ela, Vorholovih an ela. Zbirka an ela gospodina Stoktona bila je 'krajnje nekriti ki sakupljena, ali izvan svake sumnje upe atljiva po svojoj eklekti nosti' (Tajm Aut.)

"Da li bi me smatrala zanovetalom", upita Ri ard, "ako bih primetio da e traženje ne ega sa an elom ovde biti sli no traženju... Oh, blagi Bože! Pa to je Džesika."

Ri ard oseti kako je prebledeo kao krpa. Do tada je smatrao da je to samo metafora. Nije smatrao da se to i bukvalno doga a.

"Neko koga si poznavao?" upita Dor.

Ri ard klimnu. "Bila je moja... Ovaj... Trebalo je da se ven amo. Bili smo zajedno nekoliko godina. Bila je sa mnom kada sam te pronašao. Ona je bila na... Ostavila je poruku. Na sekretarici."

Džesika je razgovarala sa Endrjuom Lojdom Veberom, Dženet Strit-Porter i nekim gospodinom sa nao arima za koga je i te kako podozrevala da je iz Sa ija. Svakih nekoliko minuta bacala je pogled na sat i pogledavala prema vratima.

"Ona?" upita Dor, prisativši se. A onda, o igledno osetivši da bi trebalo da kaže nešto lepo o osobi do koje je Ri ardu bilo stalo, re e: "Pa, vrlo je..." zastade i promisli, "... ista."

Ri ard je zurio preko prostorije. "Ho e li... da li e je uznemiriti naše prisustvo?"

"Sumnjam", re e Dor. "Iskreno govore i, osim ako ne u iniš nešto glupo, kao što bi bilo da joj se obratiš, ne e te verovatno ak ni primetiti." A onda, sa mnogo više oduševljenja, dodade: "Hrana!"

Obrušila se na canapQe poput devoj ice a avog nosa, zamršene kose, u prevelikoj, sme oj, kožnoj jakni, devoj ici koja nije jela kako treba ko zna od kada. Istog asa nagomilala je u usta ogromne koli ine hrane, sažvakala ih i progutala, dok je, istovremeno, konkretnije sendvi e umotala u salvete i spustila u džepove.

Zatim je sa papirnatim tanjirom pretrpanim batcima, kriškama dinje, pe urkama vol-au-vents, kavijarom i malim kobasicama od divlja i stala da kruži po prostoriji, pomno zagledaju i svakog an ela. Ri ard se vukao za njom, jedu i sendvi od sira brije i divlje miro ije i piju i sveže isce en sok od pomorandže.

Džesika je bila strašno zbunjena. Primetila je Ri arda, i pošto je primetila njega, primetila je i Dor. Bilo joj je nešto poznato u vezi sa njima: kao da ju je nešto golicalo pri potiljku, nije mogla nigde da ih smesti, a to ju je strašno nerviralo.

Podsetilo je Džesiku na nešto što joj je majka jednom rekla, o tome kako je ona srela neku ženu koju je poznavala celog života - s kojom je išla u školu, služila u lokalnom administrativnom telu što je delilo milostinju sirotinji, vodila tombolu na seoskom vašaru - i kako je potom, na nekoj proslavi, iznenada shvatila da ne zna ženino ime, iako je znala da ta žena ima muža koji radi u izdavaštvu, po imenu Erik, kao i zlatnog ritrivera po imenu Major.

To je Džesikinu majku krajnje oneraspoložilo.

Na Džesiku je uticalo tako da je postala rastresena.

"Ko su oni ljudi?" upitala je Klarena.

"Oni? Pa, on je novi urednik Voga, a ona umetni ki dopisnik Njujork Tajmsa. Žena izme u njih je Ema Frejd, mislim..."

"Ne, ne oni", re e Džesika. "Oni. Tamo."

Klarens pogleda prema mestu ka kome je pokazivala. Hm? Oh. Oni. Nije mu bilo jasno kako ih do tada nije primetio. Starost, pomisli on. Uskoro e napuniti dvadeset tri. "Novinari?" primeti on, ne baš ubedljivo. "Deluju prili no trendovski. Uvrnuti šik? Molim te! Znam da sam pozvao Fejs..."

"Ja njega znam", osuje eno re e Džesika. A onda je nazvao šofer gospodina Stoktona iz Holborna, rekavši da samo što nije stigao do Britanskog muzeja, i Ri ard joj istog asa iskliznu iz pameti, kao te na živa izme u prstiju.

"Vidiš li išta?" upita Ri ard.

Dor odmahnu glavom i proguta usta puna na brzinu sažvakanog batka. "To ti je kao da se igraš ĩrona i goluba na Trafalgar Skveru", re e ona. "Nema ni ega što se ose a na Angelusa. U svitku stoji da u ga prepoznati kada ga vidim."

Odlutala je dalje, probivši se pored glavnog industrijalca, zamenika vo e opozicije i najskuplje kolgerle u južnom delu Engleske.

Ri ard se okrenu - i na e se licem u lice sa Džesikom. Kosu je pokupila na vrh glave, i ona joj je savršeno uokvirivala lice, padaju i u kestenjastim uvojcima koji kao da su bili izva eni vadi epom. Bila je veoma lepa. Osmehivala mu se. Osmeh je bio kriv.

"Zdravo, Džesika", re e on. "Kako si?"

"Zdravo. Da ne poverujete", po e ona, "ali moj pomo nik nije pribeležio iz kojih ste novina, gospodine..."

"Novina?" ponovi Ri ard.

"Jesam li rekla novina?" po e Džesika, zasmekjavši se zvonko, slatko i smerno. " asopisa... televizijske stanice. Vi jeste iz medija?"

"Veoma lepo izgledaš, Džesika", re e Ri ard.

"Vi ste u prednosti u odnosu na mene", re e ona vragolasto.

"Ti si Džesika Bertram. Radiš kao šef marketinga kod Stoktona. Imaš dvadeset šest godina. Ro endan ti je dvadeset tre eg aprila i u trenucima najve e strasti imaš obi aj da pevušiš Monkijevu pesmu 'Ja sam vernik'..."

Džesika se više nije osmehivala.

"Je li ovo neka šala?" upitala je hladno.

"Oh, i bili smo vereni poslednjih osamnaest meseci", dodade Ri ard.

Džesika se nervozno nasmejala. Možda je ovo zaista bila nekakva šala: jedna od onih šala koje su, kako se inilo, svi sem nje razumeli.

"Mislim da bih znala da sam bila s nekim verena osamnaest meseci, gospodine..." re e Džesika.

"Mejhju", odvrati Ri ard u želji da joj pomogne. "Ri ard Mejhju. Šutnula si me i ja više ne postojim."

Džesika žurno mahnu, nikome posebno, preko cele prostorije. "Dolazim odmah!" doviknu ona u o ajanju i stade da se povla i.

"Ja sam vernik", zapeva Ri ard, veselo, "Ne bih mogao da je ostavim ni kada bih pokušao..."

Džesika dohvati ašu šampanjca sa poslužavnika u prolazu i iskapi je u jednom gutljaju. Na suprotnom kraju prostorije ugledala je šofera gospodina Stoktona, a tamo gde je bio šofer gospodina Stoktona...

Uputila se prema vratima.

"I, ko je on?" upita Klarens, pridruživši joj se.

"Ko?"

"Tvoj tajanstveni muškarac."

"Ne znam", priznade ona. A zatim re e: "Možda bi trebalo da pozoveš obezbe enje."

"U redu. Zašto?"

"Samo... Samo ti pozovi obezbe enje", a onda je gospodin Arnold Stokton ušao u predvorje i sve ostalo joj je iš ilelo iz uma.

Bio je skup, i te kako skup; pravi Hogar strašni, ogromnog obima struka, s mnogobrojnim podvaljcima i pove im stomakom. Imao je preko šezdeset godina; kosa mu je bila seda i srebrna; i suviše duga ka pozadi; ljudima je bilo neprijatno što je njegova kosa suviše duga ka, a gospodin Stokton je voleo što je ljudima neprijatno.

U pore enju sa Arnoldom Stoktonom, Rupert Murdok bio je sumnjiva sitna duša, a po ivši Robert Maksvel bio je nasukani kit. Arnold Stokton bio je pitbul, kako su ga esto i prikazivali u karikaturama.

Stokton je posedovao pomalo od svega: satelita, novina, kompanija za snimanje plo a, zabavnih parkova, knjiga, asopisa, stripova, televizijskih stanica, filmskih kompanija.

"Sada u održati govor", objavi gospodin Stokton Džesiki umesto pozdrava. "Zatim u se izgubiti. Do i u neki drugi put, kada ovde ne budu svi ovi uširkani."

"U redu", odvrati Džesika. "Da. A sada govor. Razume se."

I ona ga povede do male pozornice i pope se s njim na podijum. Kvrncula je noktom po staklu, traže i tišinu. Niko je nije uo, te ona re e u mikrofon: "Izvinite." Ovog puta razgovor je utihnuo. "Dame i gospodo. Po asni gosti. Želela bih svima da vam poželim dobrodošlicu u Britanski Muzej", re e, "na izložbu 'An eli iznad Engleske', koju je sponzorovala kompanija 'Stokton'; tako e bih želela da pozdravim oveka koji stoji iza svega toga, našeg direktora i predsednika upravnog odbora, gospodina Arnolda Stoktona."

Gosti zapljeskaše, niko od njih nije uopšte sumnjao u to ko je sakupio tu zbirku an ela niti, kad ve o tome govorimo, ko je platio šampanjac koji su pili.

Gospodin Stokton pro isti grlo. "U redu", po e on. "Ovo ne e dugo trajati. Kao mali imao sam obi aj da dolazim u Britanski muzej subotom, jer je ulaz bio slobodan, a mi nismo imali mnogo novca. Popeo bih se velikim stepenicama do muzeja, sišao bih u ovu prostoriju pozadi i zagledao se u ovog an ela. Imao sam utisak da on ta no zna o emu razmišljam."

(Klarens se vratio sa nekoliko stražara iz obezbe enja. Pokazao je Ri arda koji je zastao da uje govor gospodina Stoktona. Dor je i dalje razgledala izložene predmete. "Ne, onaj", Klarens je bez prestanka ponavljao stražarima, prigušenim glasom. "Ne, pogledajte, onaj tamo. Da? Onaj.")

"Ali kao i sve o emu se ne vodi ra una", nastavio je gospodin Stokton, "i on je propao, raspao se usled stresa i napetosti modernih vremena. Istrulio. Pokvario se. I bila je potrebna gomila novca", zastao je, pustivši da re i legnu - ako je on, Arnold Stokton, smatrao da je to bila gomila novca, onda nema sumnje da je bila gomila novca - "i desetak stru njaka utrošilo je dosta vremena da ga restauriraju i srede. Odavde izložba ide u Ameriku, a onda na put oko sveta, tako da e možda nadahnuti nekog drugog malog siromašnog jadrnika da osnuje vlastito carstvo komunikacija."

Osvrnuo se unaokolo. Okrenuo se Džesiki, promrmljao: "Šta sada?"

Pokazala je prema konopcu, koji je visio pored draperije.

Gospodin Stokton je povukao konopac. Zavesa se nadula i rastvorila, otkrivši jedna stara vrata.

("Ne. Onaj", re e Klarens. "Pobogu! Jeste li slepi?")

Izgledala su kao da su nekada bila vrata katedrale. Bila su visoka kao dva oveka i dovoljno široka da kroz njih pro e poni. Izrezbaren u drvetu vrata, obojen u crveno i belo i pozla en, nalazio se neobi an an eo. Zurio je u svet ispraznim srednjevekovnim o ima.

Gosti su re ito zanemeli. A zatim su zapljeskali.

"Angelus!" Dor povu e Ri arda za rukav. "To je on! Ri arde, do i!"

Potr ala je prema pozornici.

"Izvinite, gospodine", obrati se jedan stražar Ri ardu. "Da li biste bili ljubazni da nam pokažete svoju pozivnicu?" re e drugi, vrsto, ali diskretno uhvativši Ri arda za ruku. "Imate li kakve isprave?"

"Ne", odvrati Ri ard.

Dor je već bila na pozornici. Riard je pokušao da se oslobodi i krene za njom, nadajući se da će stražari zaboraviti na njega. Ali nisu.

Pošto su konačno uspeli da obrate pažnju na njega, nameravali su da se odnose prema njemu kao što bi se odnosili i prema svakom drugom otrcanom, neopranom, delimično neobrijanom padobrancu. Stražar koji je držao Riarda pojačava stisak, promrmljavši: "To neće proći."

Dor je zastala na pozornici, pitajući se kako da natera stražare da puste Riarda. A onda je uginula jedinu stvar koju je uspela da smisli. Otišla je do mikrofona, popela se na prste i vrisnula, što je glasnije mogla, u javni razglas.

Neverovatno je snažno bila u stanju da vrišti: taj je vrisak mogao, bez ikakvih veštaka pomagala, da vam prođe kroz glavu poput nove električne bušilice sa pridodatim testerom za kosti. A pojačava...

Jedna kelnerica ispustila je poslužavnik sa pirom. Glave su se okrenule. Šake su prekrile uši. Zamro je svaki razgovor. Ljudi su se zablenu u pozornicu, zbunjeni i užasnuti.

Riard je to iskoristio. "Izvini", rekao je on ošamućenom stražaru, kada se otrgnuo i umakao. "Pogrešan London." Stigao je do pozornice, šepao Dorinu ispruženu levu šaku. Desnom je dodirnula Angelusa, ogromna vrata katedrale. Dodirnula ih je i otvorila.

Ovog puta niko nije ispustio pirom. Bili su slepi, izbuljeni, potpuno ošamućeni - i na trenutak zaslepljeni. Angelus se otvorio, i svetlost, s druge strane vrata, preplavila je prostoriju zračnjem. Ljudi su oklevaju i prekrili oči, potom ih ponovo otvorili i jednostavno ostali da bulje. Kao da je u sobi bio vatromet. Ne vatromet koji se koristi unutra, one udne puze i stvarice koje prskaju i grozno smrde; čak ni vatromet koji se koristi u stražnjem dvorištu; već onaj industrijski, snažan vatromet koji dopire dovoljno visoko da predstavlja potencijalnu opasnost za avione; vatromet kojim se završava dan u Diznilendu ili onaj koji zadaje glavobolje vatrogascima na koncertima Pinka Flojda. Bio je to trenutak iste magije.

Publika je zurila, kao u transu, zapanjena. Jedini zvuk koji se čuo bilo je dahtanje, gotovo stenjanje kojim izražavaju zaprepaštenje ljudi što posmatraju vatromet: strahopoštovanje.

A onda su jedan neuredan mladić i jedna musava devojka u ogromnoj kožnoj jakni zakora ili u taj lajt-šou i nestali. Vrata su se zatvorila za njima. Lajt-šou je bio završen.

I sve je opet bilo normalno. Gosti, stražari i poslužitelji su zatreptali, zatresli svojim uglednim glavama i pošto su imali posla s nekim što je u potpunosti prevazilazilo njihovo iskustvo, složili su se, na neki način, bez reči, da se to jednostavno nikada nije dogodilo.

Gudački kvartet ponovo je počeo da svira.

Gospodin Stokton je krenuo, otresito klimajući i glavom raznim poznanicima u prolazu.

Džesika ode do Klarena. "Šta", upita ona tiho, "oni stražari obezbeđenja rade ovde?"

Dotični stražari stajali su među gostima, osvrćući se unaokolo kao da ni sami nisu bili sigurni šta tu traže.

Klarens je upravo počeo da objašnjava šta stražari rade tu; a onda je shvatio da nema pojma. "Pobrinuće se za to", rekao je delotvorno Klarens.

Džesika klimnu. Osmotrla je okupljene i dobro udno stala da se osmehuje. Sve se odvijalo prilično dobro.

Riard i Dor ušli su u svetlost. A onda, iznenada, nastao je mrak i postalo je hladno; Riard je zatreptao, ugledavši na mrežnjaču i zaostalu sliku svetlosti koja ga je gotovo oslepela: sablasno narandžasto-zelena svetlost koja je lagano bledela, kako su mu se oči privikavale na tamu koja ih je okruživala.

Nalazili su se u nekoj ogromnoj dvorani, izdubljenoj u steni. Čelični stubovi, pocrneli i zarđali, pridržavali su krov, protezali su se u udaljenu tamu, možda miljama. Odnekud je mogao da čuje tiho pljuskanje vode: možda kakva fontana ili izvor. Dor ga je i dalje vrsto držala za ruku.

A u daljini, treperio je neki mali plamen. I još jedan. I još jedan. Bilo je to mnoštvo sve a, shvati Ri ard. Idu i prema njima izme u sve a, približavala se jedna visoka prilika odevena u jednostavnu belu odoru.

Ta se prilika naizgled kretala polako, ali mora da je išla veoma brzo, jer je prošlo svega nekoliko sekundi pre nego što se obrela pred njima. Imala je zlatastu kosu i blede lice. Nije bila mnogo viša od Ri arda, ali se pored nje ose ao poput deteta. To nije bio muškarac. Nije bila ni žena. Prilika je bila prelepa.

Imala je tihi glas. Rekla je: "Gospa Dor, zar ne?"

Dor odvrati: "Da."

Blag osmeh. Klimnula je prema njoj, gotovo ponizno. " ast mi je da kona no upoznam vas i vašeg saputnika. Ja sam an eo Islington."

Imao je jasne i širom otvorene o i. Odora mu nije bila bela, kao što je to Ri ard u prvi mah pomislio: kao da je bila istkana od svetlosti.

Ri ard nije verovao u an ele. Nikada nije verovao u an ele. Neka je proklet ako sada po ne da veruje. Pa ipak, mnogo je lakše u nešto ne verovati kada ne gleda pravo u vas i ne izgovara vaše ime.

"Ri ard Mejhju", re e. "I vi ste dobrodošli ovde, u moje dvorane."

Okrenuo se. "Molim vas", re e. "Sledite me."

Ri ard i Dor krenuše za an elom. Sve e su se gasile za njima.

Markiz de Karabas išao je kroz praznu bolnicu; polomljeno staklo i stari špricevi krckali su pod njegovim etvrtastim, crnim, motorciklisti kim izmama.

Zakora io je kroz dvostruka vrata koja su vodila do crnog stepeništa. Spustio se niz stepenice.

Prošao je kroz tunele ispod zgrade, gadljivo zaobilaze i gomile nagomilanog ubreta. Prošao je pored tuševa i toaleta, sišao niz staro eli no stepenište, kroz mo varni deo; a onda je povukao i otvorio napola istrulela drvena vrata i ušao.

Osvrnuo se unaokolo, izvršio inspekciju, sa odvratnoš u, napola pojedenog ma eta i gomile žileta.

Zatim je uklonio šut sa stolice i seo, smestivši se udobno, luksuzno, u vlazi podruma, te zatvorio o i.

Kona no su se vrata podruma otvorila i ljudi u oše.

Markiz de Karabas otvori o i i zevnu. A onda uputi gospodinu Krupu i gospodinu Vandemaru ogroman osmeh.

"Zdravo, momci", re e de Karabas. "Smatrao sam da je krajnje vreme da do em ovamo i li no s vama popri am."

10.

"Pijete li vino?" upitao je.

Ru ard klimnu.

"Ja sam jednom probala malo vina", re e Dor. "Moj otac... On. Za ve erom. Dozvolio nam je da probamo."

An eo Islington podiže bocu. Li ila je na stonu bocu od brušenog stakla sa epom. Ri ard se zapitao da li je boca napravljena od stakla; prelamala je i odbijala svetlost sve a tako udno. Možda je to bila neka vrsta kristala ili jedan veliki dijamant. ak je inila da vino u njoj sija, kao da je napravljeno od svetlosti.

An eo skinu vrh kristala i nasu in te nosti iz njega u ašu za vino. Bilo je to belo vino, ali nimalo sli no nijednom koje je Ri ard ikada video. Bacalo je unaokolo svetlost, nalik na sun evu odraze u bazenu.

Dor i Ri ard sedeli su za drvenim stolom pocrnelim od starosti, na ogromnim drvenim stolicama, i utali.

"Ovo vino", po e Islington, "ovo je poslednja boca. Dobio sam desetak boca od jednog od tvojih predaka."

Pružio je ašu Dor, a onda nasuo još in vina koje se presijavalo iz stone boce u drugu ašu. U inio je to sa strahopoštovanjem, gotovo s ljubavlju, poput sveštenika koji obavlja kakav obred.

"Bio je to dragi poklon. To je bilo pre, oh, trideset, etrdeset hiljada godina. U svakom slu aju, veoma davno."

Dodao je ašu sa vinom Ri ardu.

"Pretpostavljam da biste me mogli optužiti da rasipam nešto što bi trebalo da uvam", re e. "Ali tako retko primam goste. A ovde je teško."

"Angelus..." promrmlja Dor.

"Doputovali ste ovamo posredstvom Angelusa, da. Ali tim putem može se do i samo jednom." An eo podiže svoju ašu visoko, zure i u svetlost. "Pijte ga pažljivo", posavetova ih on. "Veoma je jako." Seo je za sto, izme u Ri arda i Dor. "Kada ga neko proba", re e sa ežnjom, "volim da zamišljam da, zapravo, proba sun evu svetlost prohujalih dana." Podigao je ašu. "Zdravica: za negdašnju slavu."

"Za negdašnju slavu", uglas rekoše Ri ard i Dor. A onda, pomalo zabrinuto, probali su vino; pijucnuli su ga, ne otpili.

"Neverovatno je", re e Dor.

"Zaista jeste", re e Ri ard. "Mislio sam da se staro vino pretvara u sir e kada se izloži vazduhu."

An eo odmahnu glavom. "Ovo ne. Sve zavisi od vrste grož a i mesta na kome je gajeno. Ova vrsta grož a, avaj, nestala je kada je vinograd iš ezao pod talasima."

"Magi no je", re e Dor, pijuckaju i te nu svetlost. "Nikada nisam probala ništa sli no."

"I nikada više ne eš", re e Islington. "Nema više vina iz Atlantide."

Ri ard je zaustio da svom doma inu kaže kako Atlantida nikada nije postojala, ali je onda shvatio da ne postoje ni an eli, a kad smo ve kod toga, ve ina njegovih iskustava iz poslednjih nekoliko dana tako e je bila nemogu a, te je ponovo zatvorio usta i opet pijucnuo vino.

Od vina se osetio sre an. Nateralo ga je da razmišlja o nebu ve em i plavljem od bilo koga koje je ikada video, zlatnom suncu koje po iva na nebu; svemu jednostavnijem, svemu mla em od sveta koji je poznavao.

Levo od njih nalazio se vodopad; bistra voda slivala se niz stenu i skupljala u kamenitom bazenu. Desno od njih stajali su vrata, smeštena izme u dva eli na stuba: vrata su bila od ugla enog kamena umetnutog u metal gotovo crne boje.

"Vi zaista tvrdite da ste an eo?" upita Ri ard. "Ho u da kažem, zaista ste sreli Boga i sve ostalo?"

Islington se popustljivo osmehnu. "Ništa ja ne tvrdim, Ri arde", re e. "Ali ja jesam an eo."

" inite nam ast", re e Dor.

"Ne. Vi ste meni u inili veliku ast što ste došli ovamo. Tvoj je otac bio dobar ovek, Dor, i moj prijatelj. Duboko me je ožalostila njegova smrt."

"Rekao je... u svom dnevniku... rekao je da bi trebalo da do em do vas. Rekao je da vama mogu verovati."

"Preostaje mi samo da se nadam da mogu da zavredim to poverenje." An eo otpi malo vina. "London Ispod je drugi grad o kome sam se brinuo. Prvi je potonuo ispod talasa i ja ništa nisam mogao da preuzmem da to spre im. Znam šta su to bol i gubitak. Saose am s tobom. Šta bi želela da znaš?"

Dor zastade. "Moju porodicu... pobili su ih gospodin Krup i gospodin Vandemar. Ali - ko je to naru io? Želim... želim da znam zašto."

An eo klimnu. "Mnoge tajne prona u put do mene", re e. Zatim se okrenu ka Ri ardu. "A ti? Šta ti želiš, Ri arde Mejhju?"

Ri ard slegnu ramenima. "Želim da mi se vrati moj život. I moj stan. I moj posao."

"To može da se dogodi", reče aneo.

"Aha. Kako da ne", odlučno odvrati Riard.

"Sumnjaš u mene, Riarde Mejhu?" upita aneo Islington. Riard mu se zagleda u oči. Zurio je u oči stare kao sama Vaseljena: oči koje su videle kako se galaksije sažimaju iz zvezdane prašine.

On odmahnu glavom.

Islington mu se ljubazno osmehnu. "Neće biti jednostavno, i ti i tvoji saputnici suočite se sa izvesnim teškoćama. Ali postoji naivna ključna za oba vaša problema." Ustao je, otišao do male police od kamena i dohvatio mali kip, jedan od nekoliko na polici. Bila je to crna statueta koja je predstavljala nekakvu životinju napravljenu od vulkanskog stakla. Aneo je predade Dor.

"Ovo će te bezbedno sprovesti kroz poslednju etapu tvog putovanja nazad do mene", reče. "Ostalo zavisi od tebe."

"Šta želiš da uradimo?" upita Riard.

"Crni Redovnici su uvari ključa", reče. "Donesite mi ga."

"A ti ga možeš upotrebiti da saznaš ko je pobio moju porodicu?" upita Dor.

"Nadam se", reče aneo.

Riard iskapi vino. Osetio je da ga je zagrejalo, da kola njime. Imao je neko udno osećanje da će, ako pogleda svoje prste, videti kako vino sija kroz njih. Kao da je bio sazdan od svetlosti...

"Srećno", prošaputa aneo Islington.

Za ulu se nekakvo šuštanje, kao kada vetar duva kroz izgublenu šumu ili nalik na lepet snažnih krila.

Riard i Dor sedeli su na podu dvorane u Britanskom muzeju, zureći u izrezbarenu sliku anela na vratima katedrale.

Prostorija je bila u mraku i prazna.

Prijem se odavno završio. Nebo napolju pošlo je da rudi.

Riard ustade, zatim se sagnu i pomože Dor da ustane. "Crni Redovnici?" upita on.

Dor klimnu.

"Ljudi ili mesto?" upita on.

"Ljudi."

Riard ode do Angelusa. Prešao je prstom niz njegovu oslikanu odoru. "Misliš li da on to stvarno može da učini? Da mi vrati moj život?"

"Nikada nisam učula za tako nešto. Ali mislim da nas ne bi lagao. On je aneo."

Dor otvori šaku i zagleda se u mali kip Zveri.

"Moj je otac imao jednog od ovih", reče ona.

Spustila ga je duboko u jedan od džepova smeđe kožne jakne.

"Pa", reče Riard. "Nećemo se domoći ključa motajući se ovuda, je li tako?"

Prošao je praznim hodnicima.

"Šta ti znaš o tom ključu?" upita Riard.

"Ništa", odvrati Dor. Stigli su do glavnih vrata muzeja. "Učula sam za Crne Redovnike, ali nikada nisam imala ništa s njima."

Dodirnula je staklena vrata, i ona se otvoriše.

"Gomila kaluđerica..." počeo je Riard, zamišljeno. "Kladim se da bi nam oni, kada bismo im samo rekli da je to za jednog anela, i to pravog, dali sveti ključ i dodali magični otvarač konzervi i zapanjujući zvižde i otvarač za boce, kao bonus iznenađenja." Počeo je da se smeje.

"Dobro si raspoložen", primeti Dor.

On srčano klimnu. "Idem kući. Ponovo će sve biti normalno. Ponovo dosadno. Ponovo divno."

Riard se zagleda u kamenito stepenište koje je vodilo do Britanskog muzeja i zaključio da je napravljeno da niz njega plešu Fred Aster i Džindžer Rodžers. Primitivši da nijedno od

njih nije u blizini, on po e da silazi plešu i, ine i ono što mu je bilo prijatno da zamišlja kako neverovatno uspešno oponaša Freda Astera koji pevuši neke od svojih poznatih pesama.

Dor je stajala na vrhu stepeništa i s nevericom zurila u njega. A onda je stala da se kiko e, bespomo no.

Pogledao ju je i podigao svoj zamišljeni beli svileni cilindar.

"Cvrc", izgovori Dor i osmehnu mu se.

Ri ard je uhvati za ruku i nastavi da pleše gore-dole po stepenicama. Dor je plesala mnogo bolje od Ri arda.

U podnožju stepenica oni padoše, bez daha, iscrpljeni i kiko u i se, zagrljeni.

Ri ard oseti kako se njegov svet vrti.

"Hajde da na emo našeg telohranitelja", re e Dor.

I oni se zajedno udaljiše plo nikom, povremeno se spoti u i.

"Šta", upita gospodin Krup, "želiš?"

"Šta", upita markiz de Karabas, "svi žele?"

"Mrtve stvari", odvrati gospodin Vandemar. "Rezervne zube."

"Mislio sam da bismo možda mogli da se dogovorimo", re e markiz.

Gospodin Krup po e da se smeje. Zvu alo je kao da neko povla i školsku tablu preko zida od odse enih vrhova prstiju. "Oh, dragi markiže. Mislim da mogu u poverenju da izjavim, bez rizika da mi protivure i ijedna ovde prisutna strana, da ste potpuno sišli s uma po kome ste bili uveni. Vi ste, ako mi dozvolite da budem vulgaran, potpuno poludeli."

"Dovoljna je re ", re e gospodin Vandemar, koji je sada stajao iza markiževe stolice, "i odlete e mu s ramena pre no što kažete britva."

Markiz snažno dunu u vrhove prstiju i stade da ih glanca o rever kaputa. "Uvek sam ose ao", poveri im se on, "da je nasilje poslednje pribežište nesposobnih, a prazne pretnje kona no uto ište veoma glupih."

Gospodin Krup sevnu pogledom. "Šta eš ovde?" zasikta on.

Markiz de Karabas se protegnu, poput kakve velike ma ke: risa, možda, ili ogromnog crnog pantera. Na kraju protezanja on je stajao sa šakama duboko zavu enim u džepove.

"Vi ste", po e on nehajno, "kako sam shvatio, gospodin Krup, sakuplja figurina iz dinastije T'ang."

"Otkud to znate?"

"Ljudi mi govore stvari. Meni se može pri i." Markižev osmeh bio je ist, bezbrižan, bezazlen: osmeh oveka koji vam prodaje polovna kola.

" ak i da jesam..." po e gospodin Krup.

"Ako jeste", re e markiz de Karabas, "onda biste možda bili zainteresovani za ovo."

Izvadio je jednu šaku iz džepa i pokazao je gospodinu Krupu.

Do te ve eri nalazila se u staklenoj vitrini u sefu jedne od vode ih londonskih trgova kih banaka. Bila je poznata kao 'Duh jeseni (figura iz groba)'. Imala je oko osam in a: komad ugla ane grn arije. Bila je oblikovana, obojena i ispe ena dok je Evropa još bila u mra nom dobu.

Gospodin Krup zasikta, nevoljno, i posegnu za njom. Markiz je skloni izvan njegovog domašaja i prisloni na grudi.

"Šta nas spre ava da je uzmemo? I razbacamo vaše komadi e po celom Podzemlju?" upita gospodin Krup. "Još nikada nismo raš ere ili jednog markiza."

"Jesmo", re e gospodin Vandemar. "U Jorku. U etrnaestom veku. Ekseter."

"Nije bio markiz", primeti gospodin Krup. "Bio je Erl od Eksetera."

"I markiz od Vestmorlenda", gospodin Vandemar bio je prili no zadovoljan sobom.

Gospodin Krup frknu. "Šta nas spre ava da vas iseckamo u onoliko deli a u koliko smo iseckali markiza od Vestmorlenda?" upita on.

De Karabas izvu e i drugu šaku iz džepa. U njoj je držao mali eki . Bacio je eki u vazduh, poput barmena u filmu o spravljanju koktela, i uhvatio ga za dršku, tako da je eki završio iznad porculanske figurine. "Oh, molim vas", re e on. "Bez daljnjih glupavih pretnji. Mislim da bih se bolje ose ao kada biste obojica stali tamo."

Gospodin Vandemar uputi jedan brzi pogled gospodinu Krupu, koji klimnu, jedva primetno. Vazduh je zatreperio, i gospodin Vandemar je stajao pored gospodina Krupa.

Gospodin Krup se osmehivao poput lobanje. "Zaista sam poznat po tome što povremeno kupujem T'ang komade. Je li taj na prodaju?"

"Mi ovde u podzemlju ne marimo mnogo za kupovinu i prodaju, gospodine Krupu. Trampa. Razmena. To tražimo. Ali da, zaista, ovaj poželjni mali komad jeste, nema sumnje, vredan."

"Kažite svoju cenu", re e gospodin Krup.

Markiz dozvoli sebi da odahne sa olakšanjem. "Prvo, tri odgovora na tri pitanja", re e on.

Krup klimnu. "I obrnuto. Mi tako e dobijamo tri odgovora."

"To je fer", re e markiz. "Drugo, bezbedan odlazak odavde. I pristajete da mi date bar sat prednosti."

Krup žustro zaklima. "Pristajem. Postavite prvo pitanje." Nije skidao pogled sa kipa.

"Prvo pitanje. Za koga radite?"

"Oh, to je lako", odvrati gospodin Krup. "To je jednostavan odgovor. Radimo za svog poslodavca, koji želi da ostane anonimn."

"Hm. Zašto ste pobili Dorinu porodicu?"

"Po nare enju svog poslodavca", re e gospodin Krup iji je osmeh svakog trenutka sve više podse ao na lisi ji.

"Zašto niste ubili Dor kada ste bili u prilici?"

Pre nego što je gospodin Krup stigao da odgovori, gospodin Vandemar re e: "Moramo je sa uvati u životu. Ona je jedina koja može da otvori vrata."

Gospodin Krup ošinu pogledom svog saradnika. "Tako je", primeti on. "Sve mu recite, samo napred?"

"Želeo sam da i ja nešto kažem", promrmlja gospodin Vandemar.

"U redu", re e gospodin Krup. "Dobili ste svoja tri odgovora, ma od kakve koristi da vam mogu biti. Moje prvo pitanje: zašto je štitite?"

"Njen otac mi je spasao život", odvrati markiz. "Nikada mu nisam vratio dug. Više volim kada meni duguju."

"Imam i ja jedno pitanje", re e gospodin Vandemar.

"Kao i ja, gospodine Vandemare. Momak iz Gornjeg sveta, Ri ard Mejhju. Zašto putuje s njom? Zašto ona to dozvoljava?"

"Iz sentimentalnosti", odvrati markiz de Karabas.

"A sada ja", re e gospodin Vandemar. "Na koji broj mislim?"

"Molim?"

"Na koji broj mislim", ponovi gospodin Vandemar. "Nalazi se izme u jedan i mnogo", dodade on u želji da mu pomogne.

"Sedam", odgovori markiz.

Gospodin Vandemar klimnu, zadivljen.

Gospodin Krup zausti: "Gde je..." ali markiz odmahnu glavom. "O-ho-ho", re e on. "Postajemo pohlepni."

Nastupio je trenutak potpune tišine, u memljivom podrumu. A onda voda po e da kaplje, larve zašuškaše, a markiz re e: "Sat prednosti, ne zaboravite."

"Svakako", re e gospodin Krup.

Markiz de Karabas baci figurinu gospodinu Krupu koji je željno uhvati, poput narkomana koji hvata plasti nu kesicu ispunjenu belim prahom sumnjivog porekla.

A onda, ni ne osvrnuvši se, markiz napusti podrum.

Gospodin Krup stade da razgleda pomno figurinu, prevr u i je po rukama, nalik na Dikensovog sveštenika iz Starinskog putuju eg pozorišta. S vremena na vreme zapalacao bi jezikom poput zmije.

"Oh, divno, divno", prošaputa on. "Zaista je iz T'ang dinastije. Hiljadu dve stotine godina stara; najlepše grn arske figurine ikada napravljene na ovoj zemlji. Ovu je stvorio Kai Lung, najbolji od grn ara: ne postoji još jedna takva. Osmotri boju pocakline; to ose anje

razmera; život..." Osmehivao se poput bebe; taj nevini osmeh delovao je izgubljeno i zbunjeno na licu gospodina Krupa. "Dodaje malo uda i lepote svetu."

A onda se iscerio, suviše široko, i primakao lice figurini, te joj smrskao zubima glavu, otkidaju i i žva u i, gutaju i komade. Njegovi zubi mleli su porculan u fini prah koji mu je osuo donji deo lica.

Likovao je uništavaju i, predaju i se tome udnim ludilom i nekontrolisanom krvožednoš u lisice u kokošarniku.

A onda, kada nije ostalo ni eg osim prašine, okrenuo se gospodinu Vandemaru. Izgledao je neobi no dobre volje, gotovo opušten. "Šta smo rekli koliko prednost mu dajemo?"

"Jedan sat."

"Mmmm. A koliko je prošlo?"

"Šest minuta."

Gospodin Krup pognu glavu. Pre e prstom preko brade, te oliza prah gline sa vrhova prstiju.

"Krenite za njim, gospodine Vandemare", re e gospodin Krup. "Potrebno mi je još malo vremena da uživam u ovoj izuzetnoj prilici."

Lovac ih je ula kako silaze niz stepenice. Stajala je u senci, prekrštenih ruku, u istom pložaju u kome su je ostavili.

Ri ard je ne baš prigušeno pevušio.

Dor se neobuzdano kikotala. Zastala bi i opomenula Ri arda da bude tiši. A onda bi ponovo po ela da se kiko e.

Prošli su pored Lovca, a da je nisu uopšte primetili.

Izišla je iz senke i rekla: "Nije vas bilo osam sati." Izrekla je to kao injenicu, bez pokude ili znatiželje.

Dor trepnu. "Nije mi izgledalo tako dugo."

Lovac ništa ne odvrati.

Ri ard joj se neodre eno osmehnu. "Zar te ne zanima šta se dogodilo? Pa, ovako, presreli su nas gospodin Krup i gospodin Vandemar. Na nesre u nismo imali telohranitelja. Ipak sam im pokazao svoje."

Lovac izvi obrvu. "Zavidim ti na tvom bokferskom ume u", re e ona hladno.

Dor se zakikota. "Šali se. U stvari - ubili su nas."

"Kao stru njak za okon anje telesnih funkcija", po e Lovac, "moram vam protivusloviti. Nijedno od vas nije mrtvo. Ali mi se ini da ste oboje veoma pijani."

Dor isplazi jezik svom telohranitelju. "Glupost. Jedva da sam liznula. Tolicko."

Podigla je dva prsta da pokaže koliko je bezna ajno to 'tolicko' bilo.

"Bili smo na prijemu", re e Ri ard, "i videli smo Džesiku i pravog an ela i dobili malog crnog i vratili se ovamo."

"Popili smo samo malo", uporno je nastavljala Dor. "Starog, starog pi a. Pi ence. Malecno. Gotovo da ga i nije bilo."

Po ela je da štuca. Ponovo se zakikota. Štucanje ju je prekinulo, i ona iznenada sede na platformu.

"Mislim da smo malo pod gasom", re e Dor trezno.

Zatim zatvori o i i po e sve ano da hr e.

Markiz de Karabas tr ao je podzemnim prolazima kao da ga gone svi psi Pakla. Gacao je kroz šest in a duboku sivu vodu reke Tiburn, reke dželata, držao se mraka u kanalizaciji od cigala ispod Park Lejna, na putu ka Bakingemskoj palati. Tr ao je ve sedamnaest minuta.

Trideset stopa ispod Marbl Ar a, zastao je. Kanalizacija se ra vala u dve grane.

Markiz de Karabas je potr ao levim ogrankom.

Nekoliko minuta kasnije, kanalizacijom je prošao gospodin Vandemar. Kada je stigao do ra vanja i on je zastao na nekoliko trenutaka, njuše i vazduh. Zatim je i on krenuo levim ogrankom.

Lovac je spustila besvesno telo Ri arda Mejhua na gomilu slame, zastenjajući. On se zakotrljao kroz slamu, rekao nešto nerazumljivo i nastavio da spava.

Spustila je Dor u slamu pored njega, ali nežnije. Zatim je u nula pored Dor, u mranim štalama ispod zemlje, na mrtvoj straži.

Markiz de Karabas bio je iscrpljen. Oslonio se o zid tunela i zagledao se u stepenice ispred sebe. Zatim je izvukao zlatan džepni sat i pogledao koliko je sati. Prošlo je trideset pet minuta od kada je pobjegao iz podruma bolnice.

"Je li ve prošao sat?" upitao je gospodin Vandemar.

Sedeo je na stepenicama ispred markiza, iste i nožem nokte.

"Ni približno", zadahta markiz.

"Mislio sam da jeste", reče gospodin Vandemar.

Došlo je do podrhtavanja u svetu, i gospodin Krup se obreo iza markiza de Karabasa. Još je imao prah na bradi.

De Karabas je zurio u gospodina Krupa. Okrenuo se da pogleda gospodina Vandemara. A onda je sasvim spontano pao da se smeje.

Gospodin Krup se osmehnu. "Nalazite da smo smešni, markiže, zar ne? Izvor zabave. Nije li tako? Sa našom lepom odećom i našom preopširnošću..."

Gospodin Vandemar promrmlja: "Ja nemam preopšir..."

"...i našim budalastim ponašanjem. A možda i jesmo smešni." Gospodin Krup podiže tada jedan prst i zamaha njime prema de Karabasu. "Ali ne smete nikada pomisliti", nastavi on, "da samo zato što je neko smešan, markiže, nije i opasan."

Gospodin Vandemar hitnu svoj nož u markiza, snažno i precizno. Pogodio ga je balakom u slepoočnicu. Pogođeni je zakolutao oči, a kolena mu pokleknuše.

"Preopširnost", reče gospodin Krup. "To je kada u govoru obilaziš oko nečega. Digresija. Blagoglagoljivost."

Gospodin Vandemar podiže markiza de Karabasa, uhvativši ga za pojas, i stade da ga vuče uz stepenice, tako da mu je glava udarila po svakom prečnom stepeniku.

Gospodin Vandemar klimnu. "Baš sam se pitao", izusti on.

Znao je da ih čeka. Sa svakim tunelom niz koji je sišao, sa svakim skretanjem, svakim ogrankom, osećao je sve veći u hitnju i težinu. Znao je da je tamo. Osećanje predstojećeg katastrofe pojačavalo se sa svakim korakom.

Trebalo je da mu lakne kada je zaokrenuo za poslednji ugao i ugledao je kako stoji, uokvirena u tunelu, i čeka ga. Umesto toga osećao je samo užasan strah.

U njegovom snu bila je velika poput sveta. Nije bilo ni čega osim te zveri, čiji su se bokovi pušili. Polomljena koplja i krhotine starog oružja virile su joj ih kože. Na rogovima je bilo osušene krvi isto kao i na kljovama. Bila je neizmerno velika i zla.

A onda je jurnula.

Podigao je šaku (ali to nije bila njegova šaka) i hitnuo koplje u to stvorenje.

Video joj je oči, crvene, opake i likujuće, dok su lebdele prema njemu, i sve to u deli u sekunde koji je prerastao u sićušnu večnost. A onda se stuštila na njega...

Voda je bila hladna i pogodila je Ri arda u lice poput silovitog udarca. Otvorio je oči i stao da se bori za vazduh.

Lovac ga pogleda s visine. Držala je veliku drvenu kofu. Bila je prazna.

Podigao je jednu ruku. Kosa mu je bila mokra. Otrao je vodu iz očiju i stresao se.

"Nisi morala to da uradiš", reče Ri ard. Ukus u ustima bio mu je kao da ih je nekoliko sitnih životinja koristilo kao toalet, pre nego što su se pretvorila u nešto neodređeno zeleno. Pokušao je da ustane, ali je ponovo seo. "Oooh", objasni on.

"Kako tvoja glava?" upita Lovac, profesionalno.

"Bivala je i bolje", odvrati Ri ard.

Lovac dohvati drugu drvenu kofu - ova je bila puna vode - i stade da je vuče preko poda štale. "Ne znam šta ste pili", reče ona. "Ali mora da je bilo jako."

Lovac zamo i šaku u kofu i stade da prska Dorino lice vodom. Dor zatrepta.

"Nije ni udo što je Atlantida potonula", promrmlja Ri ard. "Ako su se svi ovako ose ali ujutro, to je onda verovatno za njih bilo olakšanje. Gde smo to mi?"

Lovac još jednom popraska Dorino lice. "U štalama jednog prijatelja", re e ona.

Ri ard se osvrnu unaokolo. Mesto je zaista pomalo li ilo na štalu. Pitao se da li je za konje - koja bi to vrsta konja živela ispod tla? Na zidu je bio naslikan nekakav crtež: slovo S (ili je to možda bila zmija - Ri ard nije umeo da kaže) okruženo sa sedam zvezda.

Dor oprezno ispuži ruku prema svojoj glavi i probno je dodirnu, kao da nije bila sigurna šta bi tamo mogla na i. "Ooh", izusti ona gotovo šapatom. "Hrama mu i Luka. Jesam li mrtva?"

"Nisi", odgovori Lovac.

"Šteta."

Lovac joj pomože da se osovi na noge. "Pa", primeti Dor pospano, "upozorio nas je da je jako."

A onda se Dor potpuno razbudila, i to veoma brzo. Zgrabila je Ri arda za rame, pokazala na crtež na zidu, ono zmijoliko S sa zvezdama koje su ga okruživale. Zadahtala je i za sav svet je u tom trenutku li ila na miši a koji je upravo shvatio da se probudio me u ma kama.

"Serpentina!" re e ona Ri ardu i Lovcu. "To je Serpentinina kresta. Ri arde, ustani! Moramo da bežimo... pre nego što otkrije da smo ovde..."

"Da li misliš", upita jedan suvi glas sa praga, "da možeš u i u Serpentininu ku u, a da Serpentina to ne zna, dete?"

Dor ustuknu ka drvenom zidu štale. Drhtala je. Ri ard shvati, kroz dobovanje u glavi, da nikada do tada nije video Dor uplašenu.

Serpentina je stajala na vratima. Na sebi je imala beli kožni korset i visoke, bele, kožne izme, kao i ostatke ne ega što je li ilo na davnašnju svilenopipkanu, konfekcijsku, belu ven anicu, a sada bilo u dronjcima, prljavo i iscepano. Nadosila se nad svima njima: uba kose, koja je po ela da joj sedi, ešala je dovratak. Imala je oštre o i, a usta su joj predstavljala okrutnu crtu na carskom licu.

Gledala je Dor kao da je užasan strah smatrala obaveznim; kao da ne samo da je bila naviknuta na strah, ve ga je sada i o ekivala, ak joj se i dopadao.

"Priberi se", re e Lovac.

"Ali ona je Serpentina", zacvile Dor. "Od sedam Sestara."

Serpentina nagnu glavu, kao da se klanja. A zatim napusti dovratak. Iza nje se nalazila neka mršava žena ozbiljnog lica i duga ke tamne kose, u crnoj haljini skupljenoj u tankom struku. Žena ništa ne re e.

Serpentina ode do Lovca.

"Lovac je davno radila za mene", re e Serpentina. Ispružila je beli prst i nežno pomilovala Lov ev sme i obraz, izražavaju i tim gestom posedništvo i naklonost. A zatim: "Uspela si bolje od mene da o uvaž svoj izgled, Lov e."

Lovac obori pogled.

"Njeni prijatelji su i moji prijatelji, dete", re e Serpentina. "Ti si Dor."

"Jesam", odvrati Dor suvih usta.

Serpentina se okrenu ka Ri ardu. "Šta si ti?" upita ona ravnodušno.

"Ri ard", odvrati Ri ard.

"Ja sam Serpentina", re e ona graciozno.

"Toliko sam shvatio", odvrati Ri ard.

"eka vas hrana", re e Serpentina, "ako poželite da prekinete post."

"Oh, Bože, ne", u tivo zastenja Ri ard.

Dor ništa ne re e. I dalje je stajala le ima oslonjena o zid, i dalje je pomalo podrhtavala, poput lista na letnjem povetarcu. "Šta ima za jelo?" upita Lovac.

Serpentina pogleda ženu sa strukom ose na dovratku. "Šta?" upita ona.

Žena se osmehnu najledenijim osmehom koji je Ri ard ikada video na ljudskom licu. Zatim re e: "Kajgana jaja na oko ukiseljena jaja srnetina sa karijem kiseli luk i i haringe u

marinatu dimljene haringe usoljene haringe gulaš od pe urki usoljena šunka punjeni kupus pe ena ov etina sa krompirom pihtije..."

Ri ard zausti da je zamoli da prestane, ali bilo je suviše kasno. Odjednom mu je strašno pozlilo.

Poželeo je da ga neko pridrži, da mu kaže kako e sve biti u redu, da e se uskoro ose ati bolje; da mu neko da aspirin i ašu vode, i da ga vrati u krevet. Ali niko to nije u inio; a njegov krevet sada je bio iz drugog života. Odagano je mu ninu sa lica i šaka vodom iz kofe. Zatim je isrpao usta. A potom je, malo se zanose i, krenuo za etiri žene na doru ak.

"Dodaj mi pihtije", re e Lovac punih usta.

Serpentinina trpezarija nalazila se, kako se inilo, na najmanjoj platformi podzemne železnice koju je Ri ard video. Bila je duga ka otprilike dvanaest stopa, a najve i deo tog prostora zauzimao je trpezarijski sto. Sto je bio prekriven belim damastnim stolnjakom i po njemu je bio raspore en srebrni servis za ru avanje. Bio je pretrpan smrdljivom hranom. Najgore su smrdela ukiseljena jaja od prepelice, pomisli Ri ard.

Koža mu je bila lepljiva, imao je ose aj da su mu o i pogrešno umetnute, dok mu je lobanja odavala opšti utisak da je za dva do tri broja premala.

Na nekoliko stopa od njih prošao je voz podzemne železnice; vetar koji je izazvao njegov prolazak zahvatio je sto. Buka od njegovog prolaska prošla je Ri ardu kroz glavu poput usijanog noža kroz mozak. Ri ard zastenja.

"Tvoj junak nije u stanju da izdrži vino, koliko vidim", ravnodušno primeti Serpentina.

"Nije on moj junak", re e Dor.

"Bojim se da jeste. Nau iš da prepoznaš taj tip. Nešto u o ima, možda." Okrenula se prema ženi u crnom, koja je, kako se ispostavilo, bila neka vrsta majordoma. "Nešto okrepljuju e za gospodina."

Žena se osmehnu stisnutim usnama i otkliza.

Dor se posluži jelom od pe uraka. "Veoma smo vam zahvalni na svemu ovome, gospo Serpentina", re e ona.

Serpentina frknu nosom. "Samo Serpentina, dete. Nemam ja vremena za blesave titule. Zna i, ti si Portikova najstarija devojka."

"Da."

Serpentina umo i prst u slani sos u kome se nalazilo, kako se inilo, nekoliko malih jegula. Olizala je prst i s odobravanjem klimnula. "Nisam imala vremena za tvog oca. Sve te gluposti oko ujedinjena Podzemlja. Trice i gluposti. Budalast ovek. Samo je tražio nevolje. Poslednji put kada sam videla tvog oca, rekla sam mu da u ga, ako se ikada vrati ovamo, pretvoriti u slepog crva." Okrenula se prema Dor. "Uzgred budi re eno, kako ti je otac?"

"Mrtav je", odvrati Dor.

Serpentina je delovala krajnje zadovoljno. "Vidiš?" izusti ona. "Upravo o tome ti govorim."

Dor ništa ne re e.

Serpentina uhvati nešto u svojoj kosi. Kratko je to prou avala, zatim je smrskala izme u kažiprsta i palca i bacila na platformu. Potom se okrenula prema Lovcu, koja je uništavala malo brdo ukiseljenih haringi. "Zna i, ti si Zverolovac?" primeti ona.

Lovac klimnu punim ustima.

"Bi e ti, razume se, potrebno koplje", re e Serpentina.

Žena sa strukom ose sada je stajala pored Ri arda, drže i mali poslužavnik. Na poslužavniku se nalazila mala aša sa nekom napadno smaragdnom te nošu. Ri ard je zurio u nju, a onda je pogledao Dor.

"Šta to ho ete da mu date?" upita Dor.

"Ništa što e ga povrediti", odvrati Serpentina, ledenim osmehom. "Vi ste gosti."

Ri ard iskapi zelenu te nost koja je imala ukus timijana, pepermintaa i zimskih jutara.

Osetio je kako mu klizi niz grlo i ve se spremio da je spre i da se ponovo vrati. Duboko je udahnuo vazduh i shvatio, ne bez iznena enja, da ga glava više ne boli.

I da je mrtav gladan.

Stari Bejli nije posedovao uro eni smisao za humor. Uprkos ovom nedostatku, nije prestajao da pri a viceve. Vicevi koje je uporno pri ao bili su nedotupavne, preterano duga ke pri e koje je trebalo da se završe igrama re i, ali ih je Stari Bejli zaboravljao kada bi do njih stigao.

Jedina publika koja je slušala viceve Starog Bejlja sastojala se od male skupine uhva enih ptica koje su, naro ito vrane grakuše, gledale na njegove pri e kao na dubokomislene i filozofske parabole koje sadrže neko pronicljivo i sveobuhvatno vi enje toga šta zna i biti ljudsko bi e, i jedino su one, zapravo, s vremena na vreme, tražile da im ispri a koju od svojih pri a.

"U redu, u redu, u redu", govorio je Stari Bejli. "Prekinite me ako ste ovu ve uli. Jedan ovek u e u bar. Ne, nije to bio ovek. To je bila šala. Izvinite. Bio je konj. Konj... ne... komad žice. Tri komada vrpce. Tako je. Tri komada vrpce u oše u bar."

Jedna ogromna stara vrana grakuša odgaka pitanje.

Stari Bejli se po eša po bradi, a potom slegnu ramenima. "Jednostavno one to rade. To je vic. U vicu mogu da hodaju. Zatražila je pi e za sebe i po jedno za svoje prijatelje. A barmen re e: mi ovde ne služimo komadi e vrpce. Jednom od tih komada vrpce. I tako. Vrpca se vra a svojim prijateljima i kaže im da ovde ne služe komade vrpce. A pošto je to vic, onda i srednji u ini isto, od njih tri, shvatate, a potom se poslednji doseti, sveže se oko srednjeg i izvu e jedan njegov kraj skroz napolje. I naru i pi e."

Vrana grakuša ponovo mudro zagakta.

"Tri pi a. Tako je. A barmen kaže, nisi li ti jedan od onih komada vrpce? A on kaže, komad vrpce, on kaže, ne. Ja sam samo zakrpa. A barmen razume 'prpa' i poslu ih pi em. Igra re i. Shvataš. Prpa, zakrpa. Veoma, veoma smešno.

vorci su se u tivo oglasali. Vrane grakuše zaklimale su glavama, a onda ih nakrenule na jednu stranu. Potom najstarija vrana odgaka nešto Starom Bejlju.

"Još jedan. Nisam ja nepresušni izvor veselja, znate. Pustite me da razmislim..."

Iz šatora dopre neka buka. Duboka, pulsiraju a buka, poput udaranja udaljenog srca. Stari Bejli pohita u svoj šator. Buka je dolazila iz starog drvenog sanduka u kome je Stari Bejli uvao stvari koje je naro ito cenio. Otvorio je sanduk.

Buka postade mnogo ja a.

Povrh blaga Starog Bejlja nalazila se mala srebrna kutija. Posegao je vornovatom šakom i dohvatio je. Crvena svetiljkica ritmi ki je pulsirala i svetlela u njoj, poput otkucaja srca, i prodirala kroz srebrni filigranski rad i kroz pukotine i kop e.

"On je u nevolji", re e Stari Bejli.

Najstarija vrana grakuša odgrakta pitanje.

"Markiz", odvrati Stari Bejli. "U velikoj je nevolji."

Ri ard je ve napola bio po istio drugi tanjir za doru ak kada Serpentina odgurnu svoju stolicu od stola. "Mislim da mi je bilo dosta da izigravam ljubaznu doma icu", re e ona. "Dete, mladi u, do vi enja. Lov e..." zastala je. Zatim je prešla prstom nalik na kandžu duž Lov eve vilice. "Lov e, uvek si ovde dobrodošla."

Klimnula im je poput kakve kraljice, ustala i udaljila se, u pratnji svog batlera sa strukom ose.

"Trebalob i da krenemo", re e Lovac. Ustala je od stola, isto je u inila i Dor, a Ri ard ih je manje voljno sledio.

Išli su hodnikom koji je bio suviše uzak da bi mogli stupati naporedo. Popeli su se uz neke kamene stepenice. Prešli su preko železnog mosta u mraku, dok su vozovi podzemne tutnjali ispod njih. Zatim su ušli u nešto što je li ilo na beskrajnu mrežu podzemnih komora, koje su smrdale na vlagu i raspadanje, od cigala, kamena i vremena.

"To ti je stara šefica, a? Izgleda prili no fina", re e Ri ard Lovcu.

Lovac ništa ne odvrati.

Dor, koja je bila nekako povu ena, re e: "Kada u Podzemlju žele da nateraju decu da se lepo ponašaju, kažu im: 'Budi dobar, ili e te Serpentina odneti.'"

"Oh", izusti Ri ard. "I ti si radila za nju, Lov e?"

"Radila sam za svih Sedam sestara."

"Mislila sam da ne govore jedna s drugom, oh, bar trideset godina", re e Dor.

"Sasvim je mogu e. Ali onda su još govorile."

"Koliko si stara?" upita Dor. Ri ardu bi milo što ju je to pitala; on se nikada ne bi usudio.

"Stara sam kao moj jezik", odvrati lovac, "i nešto starija od mojih zuba."

"U svakom slu aju", po e Ri ard, glasom osobe iji je mamurluk prošao i koja zna da je, negde iznad njih, nekome divan dan, "to je bilo sasvim u redu. Dobra hrana. I niko nije pokušao da nas ubije."

"Sigurna sam da e se to promeniti što dan bude više odmicao", sasvim ispravno primeti Lovac. "U kom pravcu su Crni Redovnici, gospo?"

Dor zastade i usredsredi se.

"Idemo prema reci", re e ona. "Ovamo."

"Je li se osvestio?" upita gospodin Krup.

Gospodin Vandemar bocnu markiževu opruženo telo duga kim prstom. Jedva da je disao. "Nije još, gospodine Krupe. Mislim da sam ga slomio."

"Morate biti pažljiviji sa svojim igra kama, gospodine Vandemare", re e gospodin Krup.

11.

"Šta ti želiš?" upita Ri ard Lovca.

Njih troje išli su obalom podzemne reke. Ri ard je s poštovanjem posmatrao sivu vodu kako promi e i kovitla se, tu nadohvat. Ovo nije bila reka u koju možeš da upadneš i ponovo iz nje izi eš. To je bila druga vrsta reke.

"Posle?"

"Ovaj", re e on. "Ja pokušavam da se vratim u stvarni London i svom starom životu. Dor želi da otkrije ko je pobio njenu porodicu. Šta ti želiš?"

Vukli su se duž obale, korako po korak, sa Lovcem na elu.

Ništa nije odgovorila.

Reka je usporila i ulila se u malo podzemno jezero. Išli su pored jezera, njihove svetiljke odslikavale su se u crnoj vodi, a odrazi su bili zamrljani re nom maglom.

"Šta, dakle?" upita Ri ard. Nije o ekivao da e dobiti bilo kakav odgovor.

Lov ev glas bio je tih i mo an. Nije zastala. "Borila sam se u kanalizaciji ispod Njujorka sa velikim, slepim, belim, kraljevskim aligator. Bio je duga ak trideset stopa, utovio se od otpadaka u kanalizaciji i žestoko se borio. Nadjala sam ga i ubila. O i su mu bile poput ogromnih perli u tami."

Njen glas sa udnim naglaskom odjekivao je podzemljem, udvojen u magli.

"Borila sam se protiv medveda koji se šepurio gradom ispod Berlina. Ubio je hiljadu ljudi, i kandže su mu bile sme e i crne od stogodišnje sasušene krvi, ali je pokleknuo preda mnom. Šaputao je re i na ljudskom jeziku dok je umirao."

Magla je nisko po ivala iznad jezera. Ri ard je zamišljao da može da vidi stvorenja o kojima je govorila, bele obrise koji se uvijaju u isparenjima.

"U podzemnom gradu Kalkute postojao je tigar. Ljudožder, veli anstven i ogoren, veli ine omanjeg slona. Tigar je ugledan protivnik. Savladala sam ga golim rukama."

Bacio je pogled na Dor. Pomno je slušala Lovca: ni ona sve ovo nije znala.

"Pogubi u i londonsku Zver. Kažu da joj je koža na i kana ma evima, kopljima i noževima koje su u nju zaboli oni koji su pokušali i nisu uspeli. Njene kljove su žileti, a kopita munje.

Ubi u je, ili u umreti pri tom pokušaju."

O i su joj sijale dok je razmišljala o svojoj lovini. Re na izmaglica pretvarala se u debelu žutu maglu.

Negde u blizini tri puta se oglasilo zvono, zvuk koji se preneo preko vode.

Postajalo je svetlije. Ri ard je mislio da vidi obrise zgrada svuda oko sebe. Žuto-zelena magla postala je guša: imala je ukus pepela i a i hiljadu urbanih godina. Lepila im se za svetiljke, prigušuju i njihov sjaj.

"Šta je ovo?" upita on.

"Londonska magla", re e Lovac.

"Ali nestala je pre mnogo godina, zar nije tako? Akt o istom vazduhu, i sve to?" Ri ard se setio kljiga o Šerlocku Holmsu iz svog detinjstva. "Kako su je ono zvali?"

"Supa od graška", odvrati Dor. "Londonska znamenitost. U Gornjem svetu nema je ve, oh, ima tome etrdeset godina. Mi ovde dole imamo njene duhove. Mmm. Ne duhove. Više kao odjeke."

Ri ard je udahnuo pramen žuto-zelene magle i po eo da kašlje.

"To ne zvu i baš dobro", primeti Dor.

"Magla mi je ušla u grlo", re e Ri ard.

Tle je postajalo lepljivije, blatnjavije: usisavalo je Ri ardova stopala u hodu.

"Malo magle nikada nikom nije naudilo", re e on kako bi samog sebe razuverio.

Dor ga pogleda krupnim, vilinskim o ima. "Bila je jedna 1952. za koju se smatra da je pobila etiri hiljade ljudi."

"Ljudi odavde?" upita on. "Iz Londona Ispod?"

"Tvojih ljudi", re e Lovac.

Ri ard je bio spreman da u to poveruje. Pomišljao je na to da prestane da diše, ali magla je postajala sve guša. Tle je bivalo sve kašastije. "Ne razumem. Zašto vi ovde dole imate magle, kada ih mi nemamo?"

Dor se po eša po nosu. "Postoje mehuri i prohujalog vremena u Londonu, u kojima stvari i mesta ostaju isti, poput mehuri a u ilibaru", objasni ona. "U Londonu postoji pregršt vremena, i ono mora nekuda da ode, ne biva svo odjednom utrošeno."

"Možda sam još mamuran", uzdahnu Ri ard. "To gotovo da je imalo smisla."

Opat je znao da e ovaj dan doneti hodo asnike. Znanje je bilo deo njegovih snova; okruživalo ga je, poput tame. I tako je taj dan postao dan iš ekivanja, što je, dobro je to znao, bilo greh: trenutke treba iskusiti; ekanje je bilo greh kako protiv vremena koje je tek trebalo da do e, tako i protiv trenutaka koje ovek upravo potcenjuje.

Pa ipak, ekao je. Tokom svakodnevnih službi, za vreme njihovih oskudnih obroka, Opat je pomno osluškivao, ekaju i da se zvono oglasi, ekaju i da sazna ko i koliko.

Uhvatio je sebe kako se nada istoj smrti. Poslednji hodo asnik potrajao je skoro godinu dana, blebetava, vrište a stvar. Opat svoju slepo u nije smatrao ni blagoslovom ni kletvom: ona je jednostavno bila to što jeste; ali ipak je bio zahvalan što nije mogao da vidi lice tog jadnog stvorenja. Brat Džet, koji se starao o toj spodobi, još se budio no u, vrište i, jer je pred o ima video njegovo izobli eno lice. Zvono se oglasilo kasno po podne, tri puta. Opat se nalazio u kapeli, na kolenima, razmišljaju i o njihovoj odgovornosti. Ustao je i otišao do hodnika gde je ostao da eka.

"O e?" Glas je pripadao bratu Fuliginusu.

"Ko uva most?" upita ga opat. Imao je iznena uju e dubok i melodi an glas za tako starog oveka.

"Brat Sabl", stiže odgovor iz tame.

Opat ispruži ruku, š epa mladi ev lakat i krenu pored njega, lagano, hodnicima opatije.

Nije bilo vrstog tla; nije bilo jezera. Gacali su i pljeskali kroz neku vrstu mo vare i žutu maglu.

"Ovo je", izjavi Ri ard, "odvratno." Ulazilo mu je kroz cipele, napadalo sokne i mnogo se prisnije upoznavalo s njegovim prstima nego što je to Ri ardu prijalo.

Ispred njih nalazio se most, izdizao se iz mo vane, i jedna prilika, odevena u crno, ekala je u podnožju mosta. Na sebi je imala crnu mantiju dominikanskog sveštenika. Koža joj je bila boje starog mahagonija. Bio je visok ovek i držao je drveni štap iste visine kao i on sam.

"Odmah da ste stali!" doviknu im on. "Recite mi svoja imena i položaje."

"Ja sam gospa Dor", re e Dor. "Ja sam Portikova k er, od Ku e Luka."

"Ja sam Lovac. Ja sam njen telohranitelj."

"Ri ard Mejhju", re e Ri ard. "Mokar."

"I vi želite da pro ete?"

Ri ard istupi napred. "Da, zapravo, želimo. Došli smo po klju ."

Kalu er ništa ne re e. Podigao je štap i nežno gurnuo njime Ri arda u grudi. Ri ard izgubi tle pod nogama i završi u blatnjavoj vodi (ili, da budemo još ta niji, vodenom blatu).

Kalu er sa eka nekoliko trenutaka da vidi ho e li se Ri ard podi i i nasnuti. Ri ard to nije u inio.

Ali jeste Lovac.

Ri ard je ustao iz blata i stao prvi put da posmatra, otvorenih usta, borbu štapovima.

Kalu er je bio dobar. Bio je krupniji od Lovca, i Ri ard je podozrevao da je i ja i. Lovac je, s druge strane, bila brža od kalu era.

Drveni štapovi su se sudarali i fijukali kroz sumaglicu.

Kalu erov štap ostvari iznenandi kontakt s Lov evim trbuhom. Posrnula je kroz blato. Prišao joj je - suviše blizu, kada je shvatio da je to bila samo finta, i njen ga štap opau i, snažno i precizno, sa unutrašnje strane kolena, tako da noge više nisu mogle da izdrže njegovu težinu.

"Dosta!" doviknu neki glas sa mosta.

Lovac se povu e za korak. Stajala je pored Ri arda i Dor.

Krupni kalu er ustade iz blata. Usna mu je krvarila. Duboko se naklonio Lovcu, a zatim otišao do podnožja mosta.

"Ko su oni, brate Sabl?" doviknu glas.

"Gospa Dor, k erka gospodara Portika, od Ku e Luka; Lovac, njen telohranitelj, i Ri ard Mejhju Mokri, njihov saputnik", odvrati brat Sabl, kroz modre usne. "Pobedila me je u poštenoj borbi, brate Fuliginuse."

"Pusti ih da se popnu", re e glas.

Lovac ih povede uz most. Na vrhu mosta ekao ih je drugi kalu er: brat Fuliginus. Bio je mla i i sitniji od onog prvog koga su sreli, ali odeven na isti na in. Koža mu je bila tamno, bakarno sme a.

Bilo je još u crno odevenih prilika, na granici vidljivosti, dalje u žutoj magli. Još Crnih Redovnika, naga ao je Ri ard.

Drugi kalu er zurio je u njih troje trenutak, a onda re e:

"Kada okrenem glavu, možeš i i kuda želiš.

Kada je ponovo okrenem, ostaješ dok ne istruneš.

Ja nemam lice, ali živim ili umirem

zbog svojih krivih zuba - ko sam ja?"

Dor iskora i jedan korak. Oblizala je usne i napola zatvorila o i. "Kada okrenem glavu..." ponovi ona mozgaju i naglas. "Krivi zubi... i i kuda..." A onda joj se licem razli osmeh. Zagledala se u brata Fuliginusa. "Klju ", re e ona. "Odgovor je, klju "

Iz žute magle iskora i jedan veoma star ovek i oprezno krenu prema njima, drže i se svojom vornovatnom šakom za kamenu bok mosta. Zastao je kada je stigao do brata Fuliginusa. O i su mu bile mle nobele, zadebljale od katarakta. Ri ardu se svideo na prvi pogled.

"Koliko ih je?" upitao je mla eg muškarca, dubokim glasom.

"Troje, o e opate."

"A da li je jedno od njih nadja alo prvog uvara kapije?"

"Da, o e opate."

"A da li je jedno od njih ta no odgovorilo na pitanje drugog uvara kapije?"

"Jeste, o e opate."

"Zna i, preostaje još jedno da se suo i sa kušnjom ključa. Pusti njega ili nju da istupi."

Dor zausti: "Oh, ne."

Lovac reče: "Dozvolite da ja zauzmem njegovo mesto. Ja ću se suočiti sa kušnjom."

Kada je Riard bio mali, odveli su ga na školsko putovanje u lokalni zamak. Sa ostalim drugovima iz razreda popeo se uz mnogobrojne stepenike do najviše tace u zamku, u jednu delimično razrušenu kulu. Zbili su se na vrhu, dok im je ušitelj pokazivao ceo predeo koji se prostirao ispod.

U tim godinama, Riard nije baš najbolje podnosio visinu. Upravo se uhvatio za ogradu, ušitelj zatvorio oči i trudio se da ne gleda.

Ušitelj im je kazao da od vrha kule do podnožja brda nad kojim se ova nadnosila ima tri stotine stopa. Takođe im je kazao da bi peni, ispušten sa vrha kule, posedovao dovoljno snage da probije stonogovekovu lobanju u podnožju brda.

Te je noć i Riard ležao u krevetu, zamišljajući i peni kako pada snagom metka ili munje. I dalje je to bio običan peni, ali kakav ubilački peni, kada bi pao...

Kušnja.

Peni je pao na Riarda. Bio je to jedan od takvih penija.

"Stani malo", reče on. "Povuci se. Mmmm: kušnja. Neko je imao spremno iskušenje za njih. Neko ko se nije borio tamo dole u blatu, i nije morao da odgovori na zagonetku..."

Buncao je. Ušitelj je sebe kako bunca, i nije ga bilo briga.

"Ta vaša kušnja", upita on opata. "Kakva je? Je li to ona vrsta kušnje kao kada idete u posetu prilično nezgodnom postarijem rođaku ili ona više liči na zavlačenje šake u vrelu vodu da bi se videlo kako brzo može da zguli kožu?"

"Ovuda", reče opat.

"Ne želite njega", reče Dor. "Uzmite jednu od nas."

"Došlo vas je troje. Postoje tri ispita. Svako od vas se suočava sa po jednim: to je pošteno", reče opat. "Ako prođe kušnju, vratiće vam se."

Laki povetarac malo je rasterao maglu. Ostale tamne prilike bile su, kao što je Riard pretpostavio, ostali Crni Redovnici. Svaki redovnik držao je samostrel. Svi samostreli bili su upereni u Riarda, Lovca ili Dor. Zbili su redove, odsekavši Riarda od Lovca i Dor.

"Mi tražimo ključ ..." reče Riard.

"Da", reče opat.

"Za jednog anđela", objasni Riard.

"Da", reče opat. Pružio je jednu ruku i pronašao pregib ruke brata Fuliginusa.

Riard spusti glas. "Slušajte, ne možete reći 'ne' jednom anđelu, naročito to ne možete uiniti vi mantijaši... Zašto jednostavno ne preskočimo tu kušnju? Kada biste mi ga lepo predali, mogao bih da im kažem da sam prošao kroz proveru."

Opat je počeo da se spušta niz luk mosta. U podnožju su se nalazila otvorena vrata. Riard ga je sledio. Ponekada ništa ne možete da uinute.

"Kada je naš red osnovan, poveren nam je ključ. To je jedna od najsvetijih i najmoćnijih relikvija. Moramo ga predati, ali samo onome ko prođe kroz kušnje i dokaže da ga je vredan."

Išli su krivudavim uskim hodnicima, i Riard je za sobom ostavljao trag vlažnog blata.

"Ako ne prođem kušnju, onda ne mogu dobiti ključ, je li tako?"

"Ne čete, sine moj."

Riard je na trenutak o tome razmišljao. "Mogu li kasnije da se vratim da ponovo pokušam?"

Brat Fuliginus se nakašlja.

"Ne baš, sine moj", reče opat. "Ako bi do toga došlo, sva je verovatno da da bi ti bilo..." zastao je, a onda nastavio, "sasvim svejedno. Ali ne uzbuđuj se, možda ćeš ti biti taj koji će osvojiti ključ, a?"

U njegovom glasu osećalo se neko sablasno razuveravanje, koje je bilo užasnije od bilo kog pokušaja zaplašivanja.

"Vi biste me ubili?"

Opat je zurio ispred sebe mle nimplavo o ima. U glasu mu se ose ao izvestan prekora. "Mi smo sveti ljudi", re e on. "Ne, kušnja e te ubiti."

Sišli su niz stepenice i ušli u nisku prostoriju nalik na kriptu sa neobi no ukrašenim zidovima.

"A sada", re e opat. "Osmehni se!"

Za ulu se elektri no zujanje blica fotoaparata koji je zaslepeo Ri arda na trenutak. Kada je ponovo mogao da vidi, brat Fuliginus spustio je izubijani stari polaroid i stao da izvla i fotografiju.

Redovnik je sa ekao da se razvije, a onda ju je prikucao na zid.

"Ovo je naš zid sa onima koji nisu uspeali", uzdahnu opat, "kako bismo bili sigurni da nijedan od njih ne e biti zaboravljen. To je tako e naš teret: spomenik."

Ri ard je zurio u lica. Nekoliko polaroida, dvadeset do trideset fotografija, nekoliko sepija otisaka i dagerotipija; a posle njih, skice ura ene olovkom i vodenim bojicama, kao i minijature. Protezale su se duž celog jednog zida. Redovnici su se ovim bavili veoma dugo.

Dor je drhtala. "Tako sam glupa", promrmljala je. "Trebalo je da znam. Nas troje. Nije uopšte trebalo da do em pravo ovamo."

Lov eva glava pomerala se s jedne na drugu stranu. Uo ila je položaje svih redovnika, svakog samostrela; procenila je kakvi su izgledi da, kao prvo, prebaci Dor preko ivice mosta, nenaoružana, zatim da pretrpi samo manje povrede, i na kraju da zadobije ozbiljnu povredu, ali da Dor pro e samo sa manjima. Sada je ponovo procenjivala. "A šta bi uradila druga ije da si znala?" upita ona.

"Kao prvo, ne bih njega dovela ovamo. Pronašla bih markiza."

Lovac nagnu glavu na jednu stranu. "Ti mu veruješ?" upita ona, otvoreno, i Dor je znala da misli na de Karabasa, a ne na Ri arda.

"Da", odvrati Dor. "Manje više, ja mu verujem."

Dor je tek dva dana imala pet godina. Pijaca se održavala u vrtovima u Kevu toga dana, i otac ju je poveo sa sobom; bio je to poklon za ro endan. Njena prva pijaca.

Nalazili su se u ku i leptirova, okruženi krilima svetlih boja, providnim stvorenjima gotovo bez težine, koja su je zanela i zadivila, kada je otac u nuo pored nje.

"Dor?" pozvao ju je. "Polako se okreni i pogledaj tamo, pored vrata."

Okrenula se i pogledala. Jedan tamnopusiti ovek u velikom kaputu, crne kose privezane u duga ak rep, stajao je pored vrata, razgovaraju i sa blizancima zlatne kože, jednim mladim muškarcem i jednom mladom ženom. Mlada žena je plakala, onako kako odrasli pla u, potiskuju i to u sebi koliko god mogu i mrze i što ipak prodire na ivicama, ine i ih ružnim i smešnim.

Dor se ponovo vratila leptirovima.

"Jesi li ga videla?" upitao je njen otac.

Klimnula je.

"To je markiz de Karabas", rekao je on. "On je prevarant i varalica i verovatno pomalo i udovište. Ako se ikada na eš u nevolji, obrati se njemu. On e te zaštititi, devojk. Mora."

Dor je ponovo pogledala tog oveka. Držao je šake na ramenima blizanaca i izvodio ih iz prostorije; ali pogledao je preko ramena, dok je odlazio, i namignuo joj.

Redovnici koji su ih okruživali bili su tamni duhovi u magli. Dor podiže glas. "Izvini, brate", pozva ona brata Sabla. "Šta e se dogoditi s nama ako naš prijatelj, koji je otišao po klju , ne uspe?"

Napravio je korak prema njima.

"Otpрати emo vas odavde i pustiti vas da odete."

"A šta e biti s Ri ardom?" upita ona.

Videla je kako je tužno, neopozivo zavrteo glavom ispod kapulja e.

"Trebalo je da dovedem markiza", re e Dor; i zapita se gde li je on i šta radi.

Markiz de Karabas bio je razapet na velikoj drvenoj konstrukciji u obliku slova X koju je gospodin Vandemar sklepaao od nekoliko starih paleta, jednog dela stolice, drvene kapije i neeg što je bilo na to ak kola. Tako e je upotrebio veliku kutiju zaralih eksera. Gospodin Vandemar se popeo uz lestvice, vuku i celu konstrukciju za sobom.

"Još malo više", doviknu gospodin Krup, koji se nalazio dole na tlu. "Malo ulevo. Da. Tako je. Predivno."

Prošlo je dosta vremena od kada nikoga nisu razapeli.

Noge i ruke markiza de Karabasa bile su raširene u obliku širokog slova X. Ekseri su mu prolazili kroz šake i stopala. Tako e je konopcem bio privezan oko struka. Bio je, u svakom praktičnom pogledu, u nesvesti.

Cela konstrukcija klatila se u vazduhu, po ivaju i na nekoliko konopaca, u prostoriji koja je nekada služila kao bolnička kafeterija.

Dole na tlu, gospodin Krup je prikupio veliku gomilu oštih predmeta, od žileta, kuhinjskih noževa do ostavljenih skalpela i lanceta, i velikog broja zanimljivih stvari koje je gospodin Vandemar pronašao u negdašnjem stomatološkom krilu. Bio je tu ak i jedan žara iz kotlarnice.

"Zašto ne pogledate kako mu je, gospodine Vandemare?" upita on.

Gospodin Vandemar ispruži ruke i postavi tu ak markizu ispod brade. Zatim mu podiže njime bradu.

Markiževi kapci zatreptaše i otvoriše se. Duboko je udahnuo vazduh i pljunuo skerletnu pljuvačku ku gospodinu Vandemaru u lice.

"Nevaljalko", reče gospodin Krup, prekorno.

Vežbe u gaganju bile su mnogo zabavnije kada su mete bile budne.

Markiz je pomamno ključao. Riard je posmatrao ključalu vodu i pitao se šta e s njom. Mašta je mogla da ga snabde velikim brojem odgovora.

Nijedan nije bio tačan.

Ključalu vodu sipali su u lonac u koji je brat Fuliginus potom dodao tri kašice čaja. Te nost koja je na taj način dobijena sipana je iz lonca kroz cediljku za čaj u tri porculanske šolje.

Opat je podigao slepu glavu, omirisao vazduh, nasmešio se. "Prvi deo kušnje ključala", reče on, "jeste fina šolja čaja. Šećer?"

"Ne, hvala", zabrinuto reče Riard.

Brat Fuliginus dodao je malo mleka u čaj i pružio Riardu šolju i tanjirić.

"Je li otrovan?" upita on.

Opat se umalo nije uvredio. "Blagi Bože, nije."

Riard srknu čaj koji je manje više imao ukus čaja. "Ali ovo je deo kušnje?"

Brat Fuliginus uze opatove šake i spusti me u njih šolju sa čajem.

"Na neki način. Volimo da iskušenima ponudimo šolju čaja pre nego što pođu. To je deo kušnje za nas. Ne za tebe." Opat je srknuo svoj čaj i blaženi osmeh razli se njegovim drevnim licem. "Prilično dobar čaj, kada se sve uzme u obzir."

Riard spusti svoju šolju. "Da li biste imali nešto protiv", upita on, "da nastavimo kušnju?"

"Uopšte ne", reče opat. "Uopšte ne."

Ustao je. Njih trojica uputiše se prema vratima, na suprotnom kraju prostorije.

"Da li..." Riard zastade, pokušavajući da odgonetne šta je to pokušavao da pita. Zatim reče: "Postoji li išta što biste mogli da mi kažete o toj kušnji?"

Opat odmahnu glavom.

Zaista nije imalo šta da se kaže: odvodio je iskušeničke do vrata. Zatim bi sa ekao, sat ili dva. Zatim bi se vratio unutra i uklonio ostatke iskušeničke iz kapele i pokopao ih u komorama. Ponekad ne bi bili mrtvi, mada ne biste mogli nazvati živim ono što bi od njih ostalo. O tim nesrećnicima Crni Redovnici starali su se što su bolje umeli.

"U redu", reče Riard. I osmehnu se. "Povedi, Mekdafa."

Brat Fuliginus povu e reze na vratima. Otvorila su se sa treskom, nalik na dvostruki pucanj. Otvorio ih je širom.

Ri ard pro e kroz njih.

Brat Fuliginus gurnu vrata i zatvori ih za njim, pa ponovo stavi reze na mesto.

Odveo je opata nazad do stolice i ponovo mu stavio šolju sa ajem me u šake. Opat je pijuckao aj i tišini. A onda re e: "Navali, Megdafe' glasi, u stvari. Ali nisam imao srca da ga ispravim. Zvu ao mi je kao veoma fini mladi ."

12.

Ri ard Mejhju išao je niz podzemnu platformu.

Nije prepoznavao stanicu. Bila je to jedna od stanica linije Distrikt: na znaku je pisalo CRNI Redovnici.

Platforma je bila prazna. Negde je tutnjao podzemni voz, teraju i sablasni vetar niz platformu, koji je razbacao primerak Sana, jedan list ovamo, drugi onamo, ženske grudi i nepriстойne re i razletele su se i pale sa platforme na šine.

Ri ard je gledao s jedne na drugu stranu.

A onda je seo na klupu i stao da eka da se nešto dogodi.

Ništa se nije dogodilo.

Po ešao se po glavi i osetio izvesnu mu ninu.

Za uše se koraci na platformi. Podigao je pogled: pored njega je prolazilo jedno dete predivnog izgleda, a za ruku ga je držala žena koja je izgledala kao njegova ve a, starija verzija. Pogledale su ga, a potom, namerno, skrenule pogled.

"Ne približavaj mu se, Melani", posavetovala je žena devoj icu, ujnim šapatom.

Melani pogleda Ri arda, zabljuvši se u njega onako kako to deca imaju obi aj da rade, bez imalo nelagodnosti ili ustezanja. A onda je ponovo pogledala majku. "Zašto takvi ljudi žive?" znatiželjno je upitala.

"Nemaju petlje da sve okon aju", objasnila joj je majka.

Melani je rizikovala da još jednom pogleda Ri arda. "Pateti no", izjavila je.

Udaljile su se niz platformu i ubrzo nestale.

Pitao se nije li mu se sve ovo samo pri inilo. Pokušao je da se seti zašto stoji na ovoj platformi. Da li eka voz podzemne? Kuda se uputio?

Nije znao.

Sedeo je. Da li sanja? Opipao je tvrdo plasti no sedište ispod sebe šakama, lupnuo po platformi blatnjavim cipelama (odakle to blato?), dodirnuo svoje lice... Ne. Ovo nije bio san. Gde god da se nalazio, bilo je stvarno.

udno se ose ao: odvojen, potišten i užasno, udno tužan.

Neko sede pored njega. Ri ard nije podigao pogled, nije okrenuo glavu.

"Zdravo", obrati mu se jedan poznati glas. "Kako si, Dik? Jesi li dobro?"

Ri ard podiže pogled. Osetio je kako mu se lice bora u osmeh, a nada ga poga a poput udarca u grudi. "Geri?" upita on, uplašeno. A potom: "Ti možeš da me vidiš?"

Geri se isceri. "Oduvek si bio šaljivdžija", primeti on. "Smešan ovek, smešan."

Geri je na sebi imao odelo i kravatu. Bio je sveže izbrijan i svaka dlaka bila je na svom mestu. Ri ard shvati kako on mora da izgleda: blatnjav, neobrijan, izgužvan...

"Geri? Ja... slušaj, znam kako mora da izgledam. Mogu to da objasnim." Trenutak je razmišljao. "Ne... ne mogu. Zapravo, ne."

"Sve je u redu", re e Geri. Glas mu je bio umiruju i, razuman. "Misam siguran kako da ti ovo kažem. Pomalo je uvrnuto." Zastao je. "Slušaj", po e on da objašnjava. "Ja, zapravo, nisam ovde."

"Da, jesi", re e Ri ard.

Geri odmahnu glavom, saose ajno. "Ne", re e. "Nisam. Ja sam ti. Razgovaraš sam sa sobom."

Ri ard se neodre eno pitao nije li ovo jedna od Gerijevih šala.

"Možda e ovo..." re e Geri. Podigao je šake do lica, stao da upire, da gnje i, oblikuje. Lice mu se ponašalo poput plastelina.

"Je li ovako bolje?" upita osoba koja je bila Geri, glasom koji je bio zloslutno poznat. Ri ard je znao to lice. Brijao ga je skoro svakog dana tokom nedelje od kada je završio školu. Prao je zube, cedio bubuljice i povremeno želeo da više li i na Toma Kruza, Džona Lenona ili...

Bilo je to njegovo lice.

"Sediš na stanici Crnih Redovnika i sada je špic", re e onaj drugi Ri ard. "Razgovaraš sam sa sobom. A znaš šta kažu za ljude koji razgovaraju sami sa sobom. Upravo si po eo da se pomalo približavaš zdravom razumu."

A vlažan, blatnjav Ri ard zurio je u lice istog, lepo obu enog Ri arda, te re e: "Ne znam ko si niti šta pokušavaš. Ali nisi baš mnogo ubedljiv: ak ni ne li iš na mene."

Znao je da laže.

Njegovo drugo ja tužno se osmehnu i zavrte glavom.

"Ja sam ti, Ri arde. Ja sam ono što je još ostalo od tvog zdravog razuma..." Onaj drugi Ri ard zurio je u njega, netremice. "Usredsredi se! Pogledaj ovo mesto, pokušaj da vidiš ljude, pokušaj da vidiš istinu... trenutno si bliži stvarnosti nego što si prethodnih nedelju dana bio..."

"Ovo je sranje", re e Ri ard, otresito, o ajno.

Ri ard zavrte glavom, ali pogleda po platformi. Nešto je zatreperilo u uglu njegovog vidnog polja.

Sledio je to, pokre u i glavu, ali je nestalo.

"Pogledaj", prošaputao je njegov dvojnik, glasom koji je Ri ard i te kako dobro poznao.

Stajao je na praznoj, slabo osvetljenoj platformi, jednom usamljenom mauzoleju.

A onda...

Buka i svetlost pogodiše ga poput udara munje.

Stajao je na stanici Crnih redovnika, usred špica. Ljudi su hitali pored njega: zbrka buke i svetla, ove anstva koje je polako napredovalo.

Voz je ekao u stanici. Ri ard ugleda sebe u odrazu prozora.

Ovako je izgledao:

Izgledao je poput ludaka. Imao je jednonedeljnu bradu. Hrana mu se skorila oko usta i u bradi. Na jednom oku nedavno je zaradio masnicu, a gnojni, veliki, crveni ir rastao mu je sa strane na nosu. Bio je prljav, prekriven skorelom crnom prljavštinom koja mu je ispunila pore i ustalila se ispod njegovih noktiju. O i su mu bile crvene i zamagljene. Kosa mu je bila zamršena.

Bio je ludi besku nik koji je stajao na platformi prepune stanice podzemne, usred špica.

Zario je lice duboko u šake.

Kada je podigao lice, ljudi je nestalo. Platforma je ponovo bila u mraku, i on je bio sam.

Jedna šaka prona e njegovu, zadrža je i potom stisnu. Ženska šaka. Mogao je da namiriše poznati parfem.

Onaj drugi Ri ard sedeo je s njegove leve strane. Džesika mu je sedela s desne, drže i ga za ruku, gledaju i ga. Nikada ranije nije video taj izraz na njenom licu.

"Džes?" upita on.

Džesika odmahnu glavom. Pustila je njegovu šaku. "Bojim se da nisam ta", re e ona. "I dalje sam ti. Ali moraš me saslušati, dragi. Sada si najbliži stvarnosti u..."

"Vi, ljudi, stalno ponavljate: najbliži stvarnosti, najbliži zdravom razumu, ne znam šta vi..." Zastao je. Nešto mu se vratilo, tada. Pogledao je drugu verziju sebe, ženu koju je nekada voleo. "Je li ovo deo kušnje?" upita on.

"Kušnje?" upita Džesika. Izmenila je zabrinuti pogled sa onim drugim Ri ardom koji nije bio on.

"Da. Kušnje. Crnih Redovnika koji žive ispod Londona", re e Ri ard. Kada je to izgovorio, postalo je još stvarnije. "Postoji klju koji moram nabaviti za tog an ela po imenu Islington. Ako mu nabavim klju , on e me vratiti ku i..." Usta su mu se osušila, te je za utao.

" uješ li ti samoga sebe", primeti onaj drugi Ri ard. "Zar ti nije jasno koliko sve to smešno zvu i?"

Džesika je izgledala kao da se susteže da ne zapla e. O i su joj sijale. "Ti ne prolaziš ni kroz kakvu kušnju, Ri arde. Ti - imaš neku vrstu nervnog sloma. Od pre nekoliko nedelja. Mislim da si jednostavno pukao. Raskinula sam našu veridbu - ponašao si se prethodno tako udno. Kao da si bio neka druga osoba, ja - nisam mogla s tim da izi em na kraj... A onda si nestao..." Suze po eše da joj se slivaju niz obraze, i ona za uta kako bi izduvala nos u maramicu.

Zatim po e da govori onaj drugi Ri ard. "Lutao sam, sam i lud, ulicama Londona, spavaju i pod mostovima, jedu i hranu iz kanti za otpatke. Drhtao sam tako izgubljen i sam. Mrmljao sam sebi u bradu, razgovarao sa nepostoje im ljudima..."

"Veoma mi je žao, Ri arde", re e Džesika. Plakala je, lice joj je bilo izobli eno i neprivla no. Maskara je po ela da joj se cedi, a nos joj je bio crven.

Nikada je nije video toliko povre enu, te shvati da žarko želi da preuzme na sebe njen bol.

Ri ard posegnu prema njoj, u pokušaju da je zagrlji, uteši, razuveri, ali svet je skliznuo, uvrnuo se i promenio...

Neko se saplete o njega.

Ležao je ni ice na platformi, za vreme špica. Jedna strana lica bila mu je lepljiva i hladna. Podigao je glavu sa tla. Ležao je u bari vlastitog povra anja. Bar se nadao da je njegovu.

Prolaznici su sa odvratnoš u zurili u njega ili bi posle jednog treptaja oka prestali da ga gledaju.

Obrisao je lice, pokušao da ustane, ali nije mogao da se seti kako. Ri ard po e da cvili. vrsto je zatvorio o i i nije ih otvarao.

Kada ih je otvorio, posle trideset sekundi, jednog sata, ili jednog dana, platforma je bila u polumraku.

Uspravio se na noge. Unaokolo nije bilo nikoga.

"Imali koga?" pozva on. "Pomozite mi. Molim vas."

Geri je sedeo na klupi, posmatraju i ga.

"Šta, zar ti je još potreban neko ko e ti govoriti šta da radiš?" Geri ustade i ode do mesta na kome je Ri ard stajao. "Ri arde", re e on sa hitnjom u glasu. "Ja sam ti. Jedini savet koji ti mogu dati jeste ono što sam sebi govoriš. Samo što si možda suviše uplašen da bi slušao."

"Ti si ja", re e Ri ard, ali on u to više nije verovao.

"Dodirni me", re e Geri.

Ri ard pruži šaku: njegova se šaka zabi u Gerijevo lice, zgnje ivši ga i izobli ivši, kao da je gurao u toplu žvaka u gumu. Ri ard nije ose ao ništa u vazduhu oko svoje šake.

Izvukao je šaku iz Gerijevog lica.

"Vidiš?" upita Geri. "Ja nisam ovde. Sve što postoji jesi ti, hodaš gore-dole po platformi, razgovaraš sam sa sobom, pokušavaju i da smogneš hrabrosti da..."

Ri ard nije nameravao bilo šta da kaže; ali usta su mu se pomicala, i on za u svoj glas: "Pokušavaju i da skupim hrabrosti da u inim - šta?"

Jedan dubok glas dopre kroz zvu nik. "Londonski javni orevoz želi da se izvini zbog kašnjenja. Do koga je došlo zbog nesre e na stanici Crni Redovnici."

"Da u iniš to", re e Geri. "Da postaneš nesre ni slu aj na stanici Crni Redovnici. Da sve okon aš. Tvoj život je bez radosti, bez ljubavi, prazan, nemaš prijatelja..."

"Imam tebe", prošaputa Ri ard.

Geri odmeri Ri arda iskrenim pogledom. "Mislim da si ti odba en", re e on.

"Imam Dor, Lovca i Anastaziju."

Geru se osmehnu. Bio je to osmeh pun sažaljenja, i povredio je Ri arda više od bilo ega drugog. "Sami izmišljeni prijatelji? Imali smo običaj da ti se smeje u kancelariji zbog onih trolova. Sebi li ih se? Na tvom radnom stolu." Nasmejao se.

I Ri ard je počeo da se smeje. Sve je ovo bilo suviše užasno: nije mu preostalo ništa drugo nego da se smeje.

Posle izvesnog vremena prestao je da se smeje.

Geru zavuče šaku u džep i izvuče jednog trola. Imao je purpurnu kosu i nekada je stajao na Ri ardom monitoru. "Evo ti", rekao je Geru. Bacio je Ri ardu trola.

Ri ard je pokušao da ga uhvati. Pružio je šake, ali trol je pao kroz njih kao da i nisu bile tu.

Ri ard se spustio na šake i kolena, tražeći trola. Tada mu se ušlo, kao da je to bio jedini delić njegovog stvarnog života koji je imao: da ako bi samo uspeo da povрати trola, možda bi mogao sve da povрати...

Blesak.

Ponovo je bio špic. Voz je isporučio stotine ljudi, i stotine drugih pokušale su da se ukrcaju, a Ri ard je bio na šakama i kolenima, šutirali su ga i gurali svakodnevni putnici. Neko mu je stao na prste, bio je težak. Prodorno je vrisnuo i gurnuo prste u usta, poput deteta koje se opeklo. Imali su loš ukus.

Nije ga bilo briga. Ugledao je trola na ivici platforme, udaljene desetak stopa.

Puzao je, lagano, na sve četiri, kroz gomilu, preko platforme. Ljudi su ga psovali; smetao im je; udarali su ga. Nikada mu nije palo na pamet da deset stopa može predstavljati tako veliko rastojanje. Čuo je nečiji kreštavi glas kako se kikoće, i zapitao se ko bi to mogao biti. Bilo je to uznemirujuće kikotanje, ružno i čudno. Pitao se kakva je osoba mogla tako da se kikoće. Progutao je knedlu i kikotanje je prestalo, i tada mu bi jasno.

Jedna postarija žena popela se u voz, i dok je to radila, stopalom je odgurnula crvenokosog trola dole u tamu, dole u pukotinu između voza i platforme.

"Ne", izusti Ri ard. I dalje se smejavao, čudno, ošamućujući, ali suze su mu pekle oči, slivale mu se niz obraze. Protrljao je oči na šakama, od čega su ga još više pekle.

Blesak.

Platforma je ponovo bila napuštena i u mraku.

Uspravio se na noge i prevalio nesigurnim korakom nekoliko poslednjih stopa do ivice platforme.

Mogao je da ga vidi dole na šinama, pored trećeg, one koja je bila u pogonu: mala crvena mrlja. Njegov trol.

Pogledao je ispred sebe: na zidu s druge strane šina bili su zalepljeni veliki posteru. Ti posteru reklamirali su kreditne kartice, patike i odmor na Kipru. Dok je gledao, reči stadoše da se uvrću i menjaju.

Nove poruke:

OKONAJ SVE - glasila je jedna.

OSLOBODI SE BEDE.

BUDI MUŠKARAC - UBIJ SE.

DOŽIVI DANAS KOBNI UDES.

On klimnu. Razgovarao je sam sa sobom. Posteru, zapravo, nisu to govorili. Da. Razgovarao je sam sa sobom; i bilo je vreme da poslušaju.

Za čuo je voz, nije bio daleko, približavao se stanici.

Stisnuo je zube, počeo da se ljulja napred nazad, kao da ga i dalje udaraju svakodnevni putnici, iako je bio sam na platformi.

Voz mu se približavao. U tom trenutku shvatio je koliko bi malo napora bilo potrebno da se prekine bol, da se zauvek odagna sav bol.

Gurnuo je šake duboko u džepove i duboko udahnuo. Bilo bi tako lako. Trenutak bola, a onda bi sve bilo gotovo i srećeno...

Napipao je nešto u džepu. Osetio pod prstima: nešto glatko, tvrdo, grubo, okruglo.

Izvukao je to iz džepa: kvarcna perla.

A onda se setio kako ju je podigao. Nalazio se na suprotnoj strani Najts Bridža. Poticala je iz Anestezijine ogrlice.

Odnekud, u svojoj glavi ili iz nje, pomislio je da je čuo kako mu pacov-devojka kaže: "Ri arde. Izdrži."

On klimnu i vrati perlu nazad u džep. Ostao je da stoji na platformi i čeka da voz dođe. Došao je, usporio, zaustavio se.

Vrata voza se šište i otvoriše.

Vagon je bio pun mrtvaca; svih vrsta mrtvaca. Bilo je svežih leševa presečenih grla i sa rupama od metaka u slepoočnicama. Bilo je starih, sasušanih tela. Bilo je obešenih leševa, prekrivenih paučinom, i mrljavih, kancerogenih stvari koje su se klatile u svojim sedištima. Svaki leš izgledao je, koliko se moglo naslutiti, kao da je završio od vlastite ruke.

Bilo je tu muških leševa i ženskih leševa.

Ri arde pomisli da je negde video neka od tih lica, zakucana na jedan dugačak zid; ali više nije mogao da se seti gde, nije mogao da se seti kada.

Vagon je zaudarao na mrtvačnicu na kraju dugog toplog leta tokom koga je oprema zamrzivača zauvek otkazala.

Ri arde više nije imao pojma ko je; nije imao pojma šta jeste, a šta nije istina; niti da li je hrabar ili kukavica, lud ili pri zdravoj pameti.

Ali je znao šta mu valja činiti. Ušao je u voz.

I sva svetla se pogasiše.

Reze su uklonjene. Bučnici odjeci odzvanjali su prostorijom. Vrata koja su vodila u malu kapelu najednom se otvoriše, propustivši unutra svetlost svetiljke iz hodnika.

Bila je to mala prostorija sa visokom lukom tavanicom. Srebrni ključ visio je na vrpci, zavezanom za najvišu tačku tavanice. Promaja izazvana otvaranjem vrata zaljuljala je ključ napred-nazad, a zatim ga je lagano zavrtela, prvo na jednu, a potom na drugu stranu.

Opat je držao brata Fuliginusa za ruku, i njih dvojica u ošetrice u kapelu, jedan pored drugoga. A onda opat pusti bratovljevu ruku i reče: "Uzmi telo, brate Fuliginuse."

"Ali. Ali o čemu..."

"Šta je bilo?"

Brat Fuliginus se spusti na jedno koleno. Opat je mogao da vidi prelaženje prstiju preko tkanine i kože. "Nije mrtav."

Opat uzdahnu. Strašno je bilo to i pomisliti, bio je svestan toga, ali iskreno je smatrao da je bilo mnogo humanije kada bi odmah umrla. Ovo je bilo mnogo gore. "Jedan od onih, a?" upitao on. "Pa, dobro, brinu o sebi o jednom stvorenju dok ne premine. Odvedi ga u ambulantu."

A jedan slabi glas reče veoma tiho: "Ja nisam... jedno stvorenje..."

Opat ču nekoga kako ustaje; u brata Fuliginusa kako oštro uvlači vazduh.

"Ja... ja mislim da sam prošao", reče glas Ri arda Mejhjuja, nesigurno. "Osim ako kušnja još nije završena."

"Ne, sine moj", reče opat.

Nastupila je tišina. "Ja... mislim da bi mi sada prijala šolja čaja, ako nemate ništa protiv", reče Ri arde.

"Svakako", reče opat. "Ovuda."

Ri arde je zurio u starca. Opat se tresao. Oči prekrivene glaukomom zurile su u prazno. Izgleda da mu je bilo drago što je Ri arde živ, ali...

"Izvinite, gospodine?" obrati se brat Fuliginus sa puno poštovanja Ri ardu. "Nemojte zaboraviti svoj ključ."

"Oh. Da. Hvala."

Zaboravio je na ključ. Ispružio je ruku i sklopio šaku oko srebrnog ključa, koji se lagano vrteo na kanapu. Povukao je, i konopac lako prepuše.

Ri arde rastvori šaku i sa dlana se u njega zagleda ključ.

"Tako mi mojih krivih zuba", reče Ri arde, prisećajući se, "ko sam ja?"

Spustio ga je u džep, pored kvarcne perle, i zajedno izi oše napolje.

Magla je po elala da se prore uje. Lovac je bila zadovoljna. Sada je bila ube ena da bi, ako se ukaže potreba, mogla izvu i gospu Dor nepovre enu, kao i da bi ona prošla samo sa manjim ranama.

Nastalo je nekakvo komešanje na suprotnoj strani mosta.

"Nešto se dešava", tiho re e Lovac. "Spremi se za beg."

Redovnici se povukoše.

Ri ard, iz Gornjeg sveta, izi e iz magle, kora aju i pored opata. Ri ard je izgledao... Lovac ga je pomno odmeravala, pokušavaju i da uo i šta se to izmenilo. Njegov centar ravnoteže pomerio se naniže, postao središnjiji. Ne... Bilo je tu još ne eg. Izgledao je...

Izgledao je kao da je porastao.

"Još si živ?" upita Lovac.

On klimnu; spustio je šaku u džep i izvukao srebrni klju . Bacio ga je Dor, koja ga je uhvatila, zatim se bacila na Ri arda, zagrlila ga, stegnuvši ga što je vrš e mogla.

A onda ga je pustila i otr alala do opata. "Ne umem da vam kažem koliko nam ovo zna i", re e mu ona.

Osmehnulo se, slabašno, ali graciozno. "Neka vas Hram i Luk sve prate na vašem putovanju kroz Podzemlje", re e on.

Dor se nakloni, a potom, stežu i klju u šaci, vrati se Ri ardu i Lovcu.

Tri putnika uputiše se preko mosta.

Redovnici su ostali da stoje na mostu dok njih troje ne nestadoše s vidika, izgubivši se u staroj magli sveta ispod sveta.

"Izgubili smo klju ", re e opat. "Neka nam je Bog svima na pomo i."

13.

An eo Islington sanjao je jedan mra an i nenadan san.

Ogromni talasi uzdizali su se i obrušavali na grad; nebo se cepalo od ra vastih munja s jednog do drugog obzorja; pala je kiša, grad se tresao; zapalile su se vatre u blizini velikog amfiteatra. Islington ih je gledao sa velike visine, lebde i u vazduhu, kao što se lebdi u snovima, kao što je lebdeo u onim davnim vremenima. U tom gradu bilo je zgrada koje su bile visoke mnogo stotina stopa, ali i one su delovale poput patuljaka prema zelenim talasima Atlantika.

A onda je uo ljude kako vrište.

U Atlantidi je bilo etiri miliona ljudi. A u svom snu, Islington je uo svaki glas ponaosob, jasno i odre eno, dok su vrištali, davili se, goreli i umirali.

Talasi su progutali grad, i oluja je minula.

Kada je svanulo, nije više bilo ni ega što bi ukazivalo na to da je tu ikada postojao grad. Ni ega osim od vode podbulih tela dece, žena i muškaraca, koja su plutala na hladnim jutarnjim talasima; tela koja su ve po eli da kljucaju svojim okrutnim kljunovima galebovi, sivi i beli.

I Islington se probudio.

Stajao je pored velikih crnih vrata, od kamena i potamnelog srebra. Dodirnuo je hladnu glatko u kamena, hladno u metala.

Dodirnuo je sto. Prešao je prstom ovlaš preko zidova.

Zatim je prošao kroz odaje svoje dvorane, iz jedne u drugu, dodiruju i stvari.

Sledio je ustrojstva u hodu, glatke kanale koje su izdubila njegova bosa stopala, tokom vekova, u steni. Zaustavio se kada je stigao do kamenog bazena. Kleknuo je i pustio da mu prsti dodirnu vodu.

Voda se namreškala. Odrazi u bazenu, samog an elala, plamenova sve a koji su ga uokviravali, zatreperili su i preobrazili se.

Gledao je u neki podrum.

An eo se na trenutak usredsredio.

Mogao je da uje zvonjavu telefona, negde u daljini.

Gospodin Krup otišao je do telefona i podigao slušalicu. Delovao je prili no zadovoljan samim sobom. "Krup i Vandemar", zalaja on. "Va enje o iju, uvrtnanje noseva, bušenje jezika, lomljenje brada, klanja."

"Gospodine Krupe", re e an eo. "Oni sada imaju klju . Želim da se devojka po imenu Dor bezbedno vrati kod mene."

"Bezbedno", ponovi gospodin Krup, ravnodušno. "U redu. Pobrinu emo se da bude bezbedna. Kakva predivna zamisao - kakva originalnost. Takore i ne uvena. Ve ina ljudi bila bi zadovoljna da unajmi ubice radi smaknu a, podmuklih ubistava, opakih ak. Samo vi, gospodine, unajmljujete dvojicu najboljih kolja a u celom svemiru i vremenu, a onda od njih tražite da se pobrinu da jedna devoj ica ostane nepovre ena."

"Pobrinite se da tako i bude, gospodine Krupe. Ništa je ne sme povrediti. Ako joj na bilo koji na in naudite, veoma ete me razo arati. Jeste li razumeli?"

"Da."

"Ima li još šta?" upita Islington.

"Da, gospodine." Krup se nakašlja, prekrivši usta šakom. "Se ate se markiza de Karabasa?"

"Svakako."

"Pretpostavljam da ne postoji nikakva sli na zabrana za markiževo uklanjanje..."

"Ne", odvrati an eo. "Zaštitite samo devojku."

Izvukao je šaku iz vode. Odras je sada prikazivao samo plamenove sve a i an ela.

A onda an eo Islington ustade i vrati se u svoje unutrašnje odaje da sa eka eventualne posetioce.

"Šta je rekao?" upita gospodin Vandemar.

"Rekao je, gospodine Vandemare, da možemo initi sa markizom šta nam je volja."

Vandemar klimnu. "Da li to uklju uje i bolno ubijanje?" upita on.

"Da, gospodine Vandemare, rekao bih, kada o tome bolje razmislim, da uklju uje."

"To je dobro, gospodine Krupe. Ne bi mi se dopao još jedan prekor." Podigao je pogled prema krvavoj stvari koja je visila iznad njih. "Hajde, onda, da se otarasimo tela."

Jedan od prednjih to kova na kolicima iz samoposluge zacvile i ispolji težnju da vu e ulevo. Gospodin Vandemar pronašao je kolica na zaraslom peša kom ostrvu, u blizini bolnice. Upravo su, shvatio je, im ih je video, po veli ini odgovarala za uklanjanje tela. Mogao je da ga ponese, razume se; ali telo je moglo da ga iskrvari ili da ispusti ostale te nosti po njemu. A on je imao samo jedno odelo.

I tako je stao da gura kolica sa telom markiza de Karabasa kroz odvod za kišnicu, a ona su skvi ala i skvi ala, i vukla ulevo.

Poželeo je da gospodin Krup za promenu gura kolica.

Ali gospodin Krup je pri ao. "Znate, gospodine Vandemare", upravo je govorio, "trenutno sam suviše radostan, suviše oduševljen, da i ne pominjem da sam krajnje i bezgrani no ushi en, da bih prigovarao, zanovetao i gun ao - pošto nam je kona no dozvoljeno da inimo ono što najbolje umemo..."

Gospodin Vendemer je uspeo da savlada jedan naro ito nezgodan ugao. "Da ubijemo nekoga, mislite?" upita on.

Gospodin Krup sinu. "I te kako mislim na to da nekoga ubijemo, gospodine Vandemare, hrabra dušo, sjajni, plemeniti mom e. Me utim, do sada ste ve morali osetiti da ispod moje sre ne, radosne i razdragane spoljašnosti proviruje jedno 'ali'. Tanušni gnev, nalik na majušnu kvrgu sirove jetre koja se zalepila za unutrašnjost moje izme. Mora da, u to uopšte ne sumnjam, govorite sebi: 'Nije sve u redu u grudima gospodina Krupa. Podsta i u ga da se olakša preda mnom.'"

Gospodin Vandemar porazmisli o ovome, dok je na silu otvarao okrugla eli na vrata izme u kanala za odvod kišnice i kanalizacije i probijao se kroz njih. Zatim je povukao kolica

sa telom markiza de Karabasa kroz vrata. A potom, manje-više siguran da nije ni o emu sli nom razmišljao, re e: "Ne."

Gospodin Krup se ne obazre na ovo, nego nastavi: "... U znak odgovora na vaše molbe, da vam poverim ono što me mu i, priznajem da mi je duša ozloje ena zbog potrebe da dajemo dobar primer. Trebalo bi da obesimo tužne ostatke bivšeg markiza na najvišim vešalima u Londonu Ispod. A ne da ih bacimo, kao isluženog..."

Zastao je, pokušavaju i da prona e odgovaraju i osmeh.

"Pacova", predloži gospodin Vandemar. "Papagaja? Zlovolju?"

Gospodinu Krupu se nije dopao nijedan od njih. "Ah, dobro", re e on.

Ispred njih se nalazio jedan duboki kanal sa sme om vodom. Po površini vode plutali su mehuri i bele pene, upotrebljeni kondomi i mestimi ni komadi toalet papira.

Gospodin Vandemar zaustavi kolica.

Gospodin Krup se nagnu. Podigao je markiževu glavu, uhvativši je za kosu, i zasiktao mu u mrtvo uvo. "Što pre ovaj posli bude gotov i obavljen, to u biti sre nije. Postoje još vremena i mesta koja e kako se prili i ceniti par šaka koje vešto barataju žicom i nožem."

Zatim je ustao. "Laku no , dobri markiže. Ne zaboravi da pišeš."

Gospodin Vandemar nagnu kolica i markižev leš ispade i pljusnu u sme u vodu ispod njih.

A potom, pošto su mu se veoma smu ila, gospodin Vandemar gurnu i kolica iz samoposluge u kanalizaciju, posmatraju i kako ih struja odnosi.

Gospodin Krup visoko podiže svetiljku i zagleda se u mesto na kome su stajali.

" ovek se prosto rastuži kada razmišlja", po e gospodin Krup, "da ulicama iznad šetaju ljudi koji nikada ne e upoznati lepotu ovih kanalizacionih kanala, gospodine Vandemare. Te katerale od crvene cigle ispod svojih nogu."

"Majstorstvo", složi se gospodin Vandemar.

Okrenuše le a sme oj vodi i vratiše se u tunele.

"Sa gradovima je kao i sa ljudima, gospodine Vandemare", re e gospodin Krup preterano moralno. "Najvažnije je stanje utrobe."

Dor je obesila klju na uzicu koju je pronašla u jednom od džepova svoje kožne jakne i privezala je oko vrata.

"Tako ne e biti bezbedan", re e Ri ard.

Devojka napravi grimasu.

"Pa", re e on. "Eto. Nije."

Ona slegnu ramenima. "U redu", re e ona. "Nabavi u lan i kada stignemo na pijacu."

Išli su kroz lavirint pe ina, dubokih tunela isklesanih u kre njaku, zbog kojih se Ri ard ose ao kao da je u preistoriji.

Ri ard se zakikota.

"Šta je toliko smešno?" upita Dor.

On se isceri. "Upravo sam razmišljao o izrazu na markiževom licu, kada mu budemo rekli da smo dobili klju od redovnika bez njegove pomo i."

"Ube ena sam da e imati nešto podrugljivo da kaže u vezi s tim", re e ona. "A sada, nazad do an ela. Dužim i opasnijim putem? Šta god to bilo."

Ri ard umalo nije rekao: "Ube en sam da e biti dug i opasan", ali natera sebe da o uti. Umesto toga stade da se divi slikama na zidovima pe ina. Crvenosme a, oker i sijena oivi avale su zahuktale veprove i lakonoge gazele, krznate mastodonte i džinovske lenjivce: zamišljao je da su te slike hiljadama godina stare, ali onda su zavili za ugao, i on primeti da su u istom stilu ura eni kamioni, ma ke, automobili i - izrazito inferiorni u odnosu na ostale slike, mada vi ani samo povremeno, i izdaleka - avioni.

Nijedna od tih slika nije bila mnogo udaljena od tla. Pitao se nisu li možda slikari pripadali nekakvoj vrsti podzemnih neandertalaca pigmeja. I to je bilo mogu e, kao i sve ostalo u ovom udnom svetu.

"Gde se održava slede a pijaca?" upita on.

"Nemam pojma", odvrati Dor. "Lov e?"

Lovac skliznu iz senki. "Ne znam."

Neka mala prilika projuri pored njih, vraćaju i se putem kojim su oni došli. Nekoliko trenutaka kasnije još jedan par sićušnih prilika naiđe prema njima kao da nešto juri.

Lovac ispruži ruku dok su prolazili i šepom malog dečaka za uvo.

"Au!" izusti on, onako kako to već umeju dečaci. "Lego! Ukrala mi je etikicu!"

"Tako je", odvrati kreštavi glas dalje niz hodnik. "Jeste."

"Nisam", stiže još viši i kreštaviji odgovor, dalje niz hodnik.

Lovac pogleda slike na pećinskom zidu. "Vi ste ovo napravili?"

Dečak je posedovao nevinu oholost koju su sebi dozvoljavali samo najveći i umetnici i svi devetogodišnji dečaci. "Aha", odvrati on divlje. "Neke od njih."

"Nije loše", reče Lovac.

Dečak se zagleda u nju.

"Gde se održava naredna pokretna pijaca?" upita Dor,

"Belfast", reče dečak. "Veeras."

"Hvala", reče Dor. "Nadam se da će ti vratiti etikicu. Pusti ga, Lovče."

Lovac pusti dečakovo uvo.

Nije se pomerio. Odmerio ju je od glave do pete, a onda napravio grimasu, kako bi pokazao da nije, uopšte, ostavila utisak na njega. "Ti si Lovac?" upita on.

Skromno mu se osmehnula. On šmrknu. "Ti si najbolji telohranitelj u Podzemlju?"

"Tako mi kažu."

Dečak zamahnu šakom prvo nazad, pa onda ponovo napred, napravivši jedan gladak pokret. Zastao je, zbunjen, i otvorio šaku, zagledavši se u dlan. Zatim sav zbunjen podiže pogled prema Lovcu.

Lovac otvori šaku i otkri mali nož skakavac sa opakom oštricom. Podigla ga je visoko van dečakovog domašaja.

Nabrao je nos. "Kako si to izvela?"

"Briši", reče Lovac.

Zatvorila je nož i dobacila ga dečaku koji nestade niz hodnik, ni ne osvrnuvši se, u poteri za svojom etikicom.

Telo markiza de Karabasa plutalo je na istok, kroz duboku kanalizaciju, licem okrenuto nadole.

Kanali londonske kanalizacije otpočeli su svoj život kao reke i potoci koji su se ulivali od severa ka jugu u Temzu. Taj je sistem manje-više zadovoljavao mnogo godina, sve dok 1858. koli ina otpadnih voda koju su stvarali ljudi i industrija Londona, u sadejstvu sa prilično toplim letom, nisu stvorili pojavu poznatu u to vreme kao Veliki Smrad. Ljudi koji su mogli da odu iz Londona, napustili su ga; oni koji su ostali obmatali su tkanine umomene u ugljovodoničnu kiselinu oko lica i pokušavali su da ne dišu na nos.

Parlament je morao biti raspušten po etkom 1858, i naredne godine naredio je da otpočne program izgradnje kanalizacije. Hiljade milja kanalizacije koje su izgrađene imale su blagi pad od zapada ka istoku, i negde iza Grinija ispumpavane su u ušće Temze, da bi potom otpadne vode odnosilo more.

Tim putem krenulo je telo pokojnog markiza de Karabasa, putuju i od zapada ka istoku, prema izlasku sunca i radovima na kanalizaciji.

Dva pacova na visokom ispustu od cigli, rade i one stvari koje rade pacovi kada ih ljudi ne gledaju, videli su telo kako promiče.

Krupniji od njih, veliki crni mužjak, zacijuka.

Manja smeđa ženka odvrati mu cijukanjem, zatim skoči sa ispusta na markiževa leđa i nastavi da se vozi kraćim deo puta niz kanalizaciju, njuše i kosu i kaput, kušaju i krv, a onda, oprezno se nagnuvši, osmotrila je ono što se moglo videti od lica.

Skočila je sa glave u prljavu vodu i žustro zaplivala ka ivici, gde se uspentrala uz kliske cigle.

Pohitala je nazad prema gredi i pridružila se svom saputniku.

"Belfast?" upita Ri ard.

Dor se vragolasto osmehnu i ništa više nije htela tada da mu kaže osim: "Vide eš", kada ju je pritisnuo.

Promenio je taktiku. "Otkud znaš da je klinac govorio istinu o pijaci?" upita on.

"To nije nešto oko ega je bilo ko ovde dole ikada lagao. Ja... mislim da mi ne možemo da lažemo o tome." Zastala je. "Pijaca je nešto posebno."

"Kako je taj klinac saznao gde se održava?"

"Neko mu je rekao", odvrati Lovac.

Ri ardu je na trenutak razmišljao o tome. "Otkud su znali?"

"Neko im je rekao", objasni Dor.

"Ali..." Pitao se ko je uopšte birao mesto, kako se to znanje širilo...

Jedan bogati ženski glas upita iz mraka: "Psst. Imate li pojma kada se održava naredna pijaca?"

Iskora ila je na svetlo. Nosila je nakit od srebra, a tamna kosa bila joj je savršeno frizirana. Bila je veoma bleđa i nosila je duga ku haljinu od somota crnog poput ahata.

Ri ardu je odmah bilo jasno da ju je već ranije video, ali mu je trebalo nekoliko trenutaka da se seti gde; prva pokretna pijaca, tako je: u Harodsu. Osmehnula mu se.

"No as", reče Lovac. "Belfast."

"Hvala", reče žena. Imala je krajnje neverovatne oči, pomisli Ri ard. Bile su boje cveta pustikare.

"Vidimo se tamo", reče žena i pogleda Ri arda dok je to govorila. A onda bojažljivo skrenu pogled.

Zakora ila je među senke i nestala.

"Ko to bi?" upita Ri ard.

"Me usobno se zovu Somoti", reče Dor. "Danju spavaju ovde dole, a hode Gornjim svetom noću."

"Jesu li opasne?" upita Ri ard.

"Svi su opasni", reče Lovac.

"Saslušajte me", reče Ri ard. "Vratimo se na pijacu. Ko odlučuje gde će se održati i kada? I kako oni prvi saznaju gde se održava?"

Lovac slegnu ramenima.

"Dor?" upita on.

"Nikada nisam o tome razmišljala."

Zaviše za ugao.

Dor podiže svetiljku. "Uopšte nije loše", reče Dor.

"I brzo", reče Lovac. Dodirnula je sliku na kamenom zidu vrhovima prstiju. Boja je još bila vlažna.

Slika je prikazivala Lovca, Dor i Ri arda. Nije bila laskava.

Crni pacov ušao je u jazbinu Zlatnih pognute glave, priljubljenih ušiju.

Približavao se puzeći, skvičeći i cijujući.

Zlatni su napravili jazbinu u gomili kostiju. Ova gomila kostiju nekada je pripadala krznatom mamutu, u hladnim vremenima kada su velike dlakave zveri hodile preko snežnih tundri južne Engleske, kao da, prema mišljenju Zlatnih, poseduju to mesto.

Upravo ovog mamuta Zlatni su razuverili potpuno i zauvek.

Crni pacov izrazio je svoje poštovanje u podnožju gomile kostiju. Zatim je legao na leđa i otkrio grlo, zatvorio oči i stao da se odzeka.

Posle izvesnog vremena cijukanje iznad njega reče mu da se može prevrnuti.

Jedan od Zlatnih ispuzao se iz lobanje mamuta na vrhu gomile kostiju. Nastavio je da puze duž stare kljove od slonova, pacov zlatnog krzna sa bakarnim oči, velike krupne domaće mačke.

Crni pacov progovori. Zlatni je malo razmislio, te otcijukao naređenje. Crni pacov se prevrnuo na leđa, ponovo izoživši grlo, na trenutak. Zatim se uvrnuo, izmigoljio i otišao.

Narod kanalizacije postojao je i pre Velikog Smrada, razume se, živeo je u elizabetanskim tunelima kanalizacije, ili u kanalima restauracije, u doba regenstva, dok su londonski putevi vode sve više i više bili gurani u cevi i prekrivene prolaze i dok je stanovništvo u porastu proizvodilo više prljavštine, više otpadaka, više otpadnih voda; ali posle Velikog Smrada, posle velikog programa viktorijanske izgradnje kanalizacije, tada su došli na svoje.

Mogli su se na i svuda u kanalizaciji, ali stalne domove podizali su u nekim komorama od crvene cigle koje su nalikovale crkvama okrenutim prema istoku, gde su se sticale uskovitlane penušave vode. Tamo bi sedeli, a pored njih bi se nalazili štapovi, mreže i improvizovane kuke, i posmatrali bi površinu smeđe vode.

Nosili su ode u - smeđu i zelenu odeću, prekrivenu debelim slojem nečega što bi mogla biti plesan, a mogao je biti i petrohemijski mulj, a moglo je biti, sasvim je zamislivo, i nešto mnogo gore. Nosili su dugačku kosu koja je bila zamršena. Od njih se širio miris koji, manje-više, možete zamisliti.

Po tunelu su visile stare svetiljke koje se koriste za vreme oluje. Niko nije znao šta je narod kanalizacije koristio kao gorivo, ali njihove svetiljke gorele su prilično nezdravim plavim i zelenim plamenom.

Nije bilo poznato kako je narod kanalizacije meću sobom opštio. Prilikom retkih saobraćajnih sa spoljašnjim svetom, koristili su neku vrstu pantomime. Živeli su u svetu grgutanja i kapanja, muškarci, žene i tiha deca kanalizacije.

Danikin je primetio nešto u vodi. On je bio poglavica naroda kanalizacije, najmudriji i najstariji. Poznavao je kanalizaciju bolje od prvobitnih graditelja. Danikin posegnu za dugačkom bledocrvenom mrežom; jedan uvežban pokret šake, i već je izvadio prilično blatnjav mobilni telefon iz vode. Otišao je do male gomile otpadaka u uglu i spustio telefon pored ostatka plena. Do sada se dnevni ulov sastojao od: dva para rukavica, jedne cipele, lobanje mačke, primerka Fieste, nakvašene paklice cigareta, jedne veštačke noge, mrtvog koker-španijela, para jelenjih rogova i stražnjeg dela dečkih kolica.

Nije to bio uspešan dan. A većeras se odžavala pijaca.

Danikin nije odvajao pogled od vode. Ne zna se šta se može pojaviti.

Stari Bejli je kačio veš. Lepršao je na vetru na vrhu Centar Pointa. Stari Bejli nije mnogo mario za sam Centar Point, ali kako je imao običaj i esto da govori pticama, pogledu s vrha nije bilo premca.

Vetar je upao perje sa kaputa Starog Bejlja i odnosio ga, svuda po Londonu. Bilo mu je svejedno. Kao što je isto tako i esto govorio pticama, uvek je mogao naći i nova.

Jedan veliki crni pacov ispuza kroz pokidani poklopac ventilacione cevi, osvrnu se unaokolo, a zatim priđe šatoru Starog Bejlja koga su ptice svog opoganile. Ustrao je uzbočnu stranu šatora, a zatim nastavio duž konopca za sušenje veša. Žurno je stao nešto da mu cijuće.

"Lakše, lakše", rekao je Stari Bejli. Pacov ponovi, tiše i sporije. "Neka sam blagosloven", izgovori Stari Bejli.

Utrao je u šator i vratio se noseći i oružje - viljušku za kušanje hrane i lopatu za ugalj. Zatim se ponovo žurno uputio u šator, pa izišao iz njega noseći i nekakvo oružje za cenkanje. I po treći put se vratio u šator, otvorio drveni sanduk i strpao u džep srebrnu kutiju.

"Zaista nemam vremena za ovo ludiranje", rekao je pacovu, kada je poslednji put izišao iz šatora. "Ja sam veoma zaposlen i ovek. Ptice se ne hvataju same, znaš."

Pacov zaskvičao na njega.

Stari Bejli je odmotavao konopac koji je nosio oko struka. "Ovaj", rekao je on pacovu, "ima i drugih koji mogu pokupiti telo. Nisam više mlad kao nekada. Ne volim podzemna mesta. Ja sam i ovek krovova, jesam, tu sam rođen i odgajen."

Pacov ispusti nepristojan zvuk.

"Preko pre e naokolo brže", odvrati Stari Bejli. "Idem. Balav e jedan. Poznavao sam tvog ukundedu, mladi u moj, i zato ne pokušavaj da mi se tu praviš važan... Gde se održava pijaca?"

Pacov mu re e. Ovaj ga stavi u džep i prebacio se preko ivice zgrade.

Dok je Danikin sedeo na ispustu pored kanala, u plasti noj baštenskoj stolici, najednom ga obuze slutnja o bogatstvu i napretku. Mogao je da oseti kako pluta sa zapada na istok, prema njima.

Glasno je pljesnuo rukama. Ostali muškarci, žene i deca dotr aše do njega, prihvativši se kuka i mreža. Pore ali su se duž prljave ivice, na prašnjavoj zelenoj svetlosti kanalizacije.

Danikin pokaza, i oni stadoše, kao i uvek, da ekaju u tišini.

Telo markiza de Karabasa doplutalo je lica okrenutog naniže niz kanal; struja ga je nosila sporo i dostojanstveno poput pogrebne barke.

Dohvatili su ga svojim kukama i mrežama, u tišini, i ubrzo su ga izvukli na ispust. Skinuli su kaput, izme i ispraznili sadržaj džepova, mada su ostatak ode e ostavili na lešu.

Danikin je prosto blistao zbog plena. Ponovo je pljesnuo rukama i narod kanalizacije po e da se sprema za pijacu. Sada su zaista imali nešto na prodaju.

"Jesi li sigurna da e markiz biti na pijaci?" upita Ri ard Dor, kada je staza polako po ela da se penje.

"Ne e nas izneveriti", odvrati ona, što je ubedljivije mogla. "Sigurna sam da e biti tamo."

14.

HMS Belfast jeste topovnja a od 11.000 tona; napravljena je 1939. i bila je u aktivnoj službi za vreme Drugog svetskog rata. Od tada je ukotvljena na južnoj obali Temze, na mestu koje se esto javlja na razglednicama, izme u mosta Tauer i Londonskog mosta, nasuprot Taueru. Sa nje su se mogli videti katedrala Svetog Pavla i spomenik Velikom požaru koji je podigao Kristofer Ren. Služila je kao plove i muzej, memorijal, kao poligon.

Brod je sa obalom povezan mostom i ljudi su dolazili njime u parovima i po troje, kao i po desetak odjednom. Podizali su svoje tezge što su ranije mogli, sva plemena Londona Ispod, ujedinjena Pijanim Primirjem i zajedni kom željom da postave svoje tezge što je dalje mogu e od tezge naroda kanalizacije.

Pre više od jednog veka bilo je dogovoreno da narod kanalizacije može da postavi tezgu samo na onim pijacama koje se održavaju na otvorenom.

Danikin i njegovi ljudi napravili su veliku gomilu na gumenoj prostirci ispod jednog masivnog topa. Niko nije odmah prilazio tezgi naroda kanalizacije: ali pred kraj pijace e do i, ši ardžije, znatiželjnici i ono nekoliko sre nih pojedinaca koji su blagosloveni time što ne poseduju ulo mirisa.

Ri ard, Lovac i Dor probijali su se kroz okupljene na palubi.

Ri ard je shvatio da je izgubio potrebu da zastajkuje i bulji. Ljudi nisu bili ništa manje udni nego na prethodnoj pokretnoj pijaci: ali je pretpostavio da je i on isto tako udan kao i oni, zar ne?

Osvrnuo se unaokolo, zagledaju i lica u gomili dok su prolazili, tragaju i za markiževim ironi nim osmehom.

"Ne vidim ga", re e on.

Približavali su se tezgi kova a. Jedan ovek koji je lako mogao da pro e kao omanja planina, ako ste voljni da previdite upavu sme u bradu, baci grumen usijanog metala na nakovanj. Ri ard nikada do tada nije video pravi nakovanj. Mogao je da oseti toplotu iz rastopljenog metala sa udaljenosti od desetak stopa.

"Nastavi da gledaš. De Karabas e ve negde iskrsnuti", re e Dor, osvrnuvši se. "Poput hude sre e." Trenutak je razmišljala. "Šta je to huda sre a?"

A onda, pre nego što je Ri ard stigao da joj odgovori, ona zaskvi a: "Kova !"
 Bradata planina podiže pogled, prestade da udara po užarenom metalu i zagrme: "Tako mi Hrama i Luka! Gospa Dor!" A onda ju je podigao kao da nije teža od miša.
 "Zdravo, Kova u", re e Dor. "Nadala sam se da eš biti ovde."
 "Ne propuštam nijednu pijacu, gospo", veselo je zatutnjao. Zatim joj se obratio u poverenju, što je li ilo na eksplozivnu tajnu: "Znate, ovde je pravi posao", re e on, dohvativši ponovo komad metala koji se hladio na nakovnju. "Sa ekajte me samo trenutak." Spustio je Dor do visine svojih o iju, na vrh štanda, sedam stopa iznad palube.
 Nastavio je da lupa po komadu metala eki em, pri tom ga uvr u i alatkama za koje je Ri ard pretpostavio, sasvim ta no, da su klešta. Pod udarcima eki a od bezobli nog grumena pretvorio se u savršenu crnu ružu. Bio je to rad zapanjuju e tananosti, svaka latica bila je besprekorna i posebna.
 Kova uroni ružu u kofu sa hladnom vodom pored nakovnja. Stala je da cvr i i da se puši. Zatim ju je izvukao i predao jednom debeljku u oklopu od veriga koji je strpljivo stajao sa strane; debeljko je priznao da je veoma zadovoljan i dao kova u zauzvrat zelenu plasti nu kesu robne ku e Marks i Spenser punu raz i itih vrsta sireva.
 "Kova u", obrati mu se Dor sa svog uzvišenog mesta. "Ovo su moji prijatelji."
 Kova obuhvati Ri arduvu šaku svojom nekoliko brojeva ve om. Protresao ju je snažno, ali istovremeno i nežno, kao da je u prošlosti ve i broj puta imao problema sa rukovanjem, te ga je uvežbavao dok nije nau io pravu meru. "Oduševljen", zagrme on.
 "Ri ard", predstavi se Ri ard.
 Kova je izgledao o aran. "Ri ard! Lepo ime! Imao sam konja po imenu Ri ard." Pustio je Ri arduvu šaku, okrenuo se prema Lovcu i upitao: "A ti si... Lovac? Lovac! Tako mi života, daha i pražnjenja! To si ti!"
 Kova je porumeneo poput šiparice. Pljunuo je na na dlan i pokušao, nespretno, da zaliže kosu. Zatim je ispružio šaku, shvatio da je upravo pljunuo na nju, te ju je obrisao o kožnu kecelju, neprestano se premeštaju i s noge na nogu.
 "Kova u", re e Lovac, razvukavši usta u savršen osmeh boje karamela.
 "Kova u", pozva ga Dor. "Da li bi mi pomogao da si em?"
 Postideo se. "Izvinite, gospo", re e on i spusti je dole. Ri ardu tada sinu da je Kova sigurno znao Dor još kao malu, i uhvati sebe da je neizrecivo ljubomoran na tog ogromnog oveka.
 "A sada", obratio se Kova Dor. "Šta mogu da u inim za vas?"
 "Nekoliko stvari", odvrati ona. "Ali kao prvo..." Okrenula se prema Ri ardu.
 "Ri arde? Imam posao za tebe."
 Lovac izvi obrvu. "Za njega?"
 Dor klimnu. "Za oboje. Da li biste pošli da nam na ete nešto za jelo? Molim vas?"
 Ri ard je ose ao nekakav udan ponos. Dokazao se prošavši kroz kušnju. Bio je Jedan od Njih. Po i e i doneti hranu. Isprasio se.
 "Ja sam tvoj telohranitelj. Ostajem pored tebe", re e Lovac.
 Dor se isceri. Njene o i udne boje sevnuše. "Na pijaci? Sve je u redu, Lov e. Na snazi je Primirje. Niko me ovde ne e ni pipnuti. A Ri ardu je potrebnije da neko pazi na njega nego meni."
 Ri ard splasnu, ali niko nije primetio.
 "A šta ako neko naruši Primirje?" upita Lovac.
 Kova se strese, uprkos toploti. "Da neko naruši Pija no Primirje? Brrr."
 "To se ne e dogoditi. Hajde, krenite. Oboje. Kari, molim vas. I donesite mi nekoliko popadoma, molim vas. Ljutih."
 Lovac provu e šaku kroz kosu. Zatim se okrenu i umeša se u gomilu, a Ri ard po e za njom.
 "Šta bi se dogodilo ako bi neko narušio Pija no Primirje?" upita Ri ard dok su se probijali kroz mnoštvo okupljenih.

Na trenutak je razmišljala o tome. "Poslednji put se to dogodilo pre otprilike tri stotine godina. Dva prijatelja se posvađala oko žene, na pijaci. Izvukao je nož i jedan od njih je stradao. Drugi je pobjegao."

"Šta je bilo s njim? Je li ubijen?"

Lovac odmahnu glavom. "Naprotiv. Još žali što nije na mestu onoga koji je stradao."

"Još je živ?"

Lovac napušta i usne. "Aha", reče ona, posle izvesnog vremena. "Živ-ahan."

"Fuuj!" Riard pomisli da će mu pozliti. "Šta je to što zaudara?"

"Narod kanalizacije."

Riard okrenu glavu i odlučio da ne diše kroz nos dok dobrano ne odmaknu od tezge naroda kanalizacije.

"Ima li traga markizu?" upita on.

Lovac odmahnu glavom. Mogla je da ispruži ruku i da ga dodirne.

Popeli su se uz rampu i uputili prema tezgama sa hranom i mnogo privla nijim mirisima.

Stari Bejli pronašao je narod kanalizacije bez pomoći, idući za svojim nosom.

Napravio je pravu predstavu: najpre je pomno pregledao mrtvog koker španijela, vešta ku nogu i nakvašen i ulubljen beži ni telefon, te sa žaljenjem zavrteo glavom nad svakom tom stvari.

Tek je tada stavio do znanja da je primetio markizevo telo. Pošao se po nosu. Stavio je na ruku i zabljuje se u njega. Klimnuo je onako za sebe. Zatim je prstom pozvao Danikina i pokazao na leš.

Danikin je raširio ruke, blaženo se osmehnuo i pogledao put nebesa, izražavajući i na taj način blagoslov kome imaju da zahvale što su markizevi ostaci ušli u njihov život. Prineo je šaku pesku, spustio je i napravio ožalošeno lice, u želji da izrazi tragediju koju će predstavljati za njih gubitak jednog tako izuzetnog leša.

Stari Bejli zavuče šaku u džep i izvadi pola dezodoransa u stiku. Dade ga Danikinu, koji žmirnu, liznu ga i vrati. Stari Bejli ga vrati u džep. Ponovo pogleda leš markiza de Karabasa, napola obučen, bos, još vlažan od putovanja kroz kanalizaciju. Telo je bilo boje pepela, usled gubitka krvi iz mnogih posekotina, malih i velikih; koža je bila naborana i tamnoljubičasta zbog dugog boravka u vodi.

Zatim je izvukao bocu, dve trećine ispunjenu nekakvom žutom tekućinom, i dobacio je Danikinu. Danikin je sumnjivo pogleda. Narod kanalizacije znao je kako izgleda bočica Šanela No. 5, te se okupiše oko Danikina, gledajući u nju. Pažljivo, sav važan, odvrnuo je čep i trunčicu kapnuo na unutrašnju stranu zglavka. Omirisao ga je sa ozbiljnošću u na kojoj bi mu pozavideo i najbolji pariski parfimer.

Zatim je klimnuo, oduševljeno, i prišao Starom Bejliju da ga zagrlji i zaključi dogovor. Stari Bejli okrenu lice u stranu.

Zatim podiže prst i dade sve od sebe kako bi pokazao da nije više mlad kao nekada i da je markiz de Karabas, bez obzira na to što je mrtav, potežak.

Danikin je zamišljeno gledao kao nos, a onda napravi rukom znak koji je označavao ne samo običnu velikodušnost već i budalastu i neprimerenu velikodušnost zbog koje je, o igledno, on, Danikin, i ostali pripadnici naroda kanalizacije, spasti na prosjački štapić: naredio je jednom od mladih pripadnika naroda kanalizacije da podigne leš na donji deo starih dežnih kolica i tu ga zaveže. Starac sa krovova prekri telo nekom tkaninom i odvuce ga kroz gužvu na palubi.

"Jednu porciju karija od povrća, molim vas", reče Riard ženi na tezgi sa karijem. "Ihm, pitao sam se. Kari od mesa. Od koje je vrste mesa?"

Žena mu reče.

"Oh", izusti Riard. "U redu. Hm. Biće bolje da za sve uzmem kari od povrća."

"Zdravo, ponovo", re e jedan bogat glas pored njega. Bila je to bleđa žena koju su sreli u pe inama, u crnoj haljini i sa o ima boje pustikare.

"Zdravo", otpozdravi Ri ard sa osmehom. "...Oh, i nekoliko popadoma, molim vas... Ovde ste, hm, zbog karija?"

Nije skidala sa njega pogled svojih ljubi astih o iju, a onda re e, oponašaju i Belu Lugošija: "Ja ne jedem... kari." I nasmeja se raskošnim, oduševljenim smehom; Ri ard shvati u tom trenutku koliko je vremena prošlo od kada se nije šalio sa nekom ženom.

"Oh. Ri ard. Ri ard Mejhju." On ispruži ruku. Dodirnula ju je svojom. Njena šaka bila je veoma hladna, ali opet, kasno no u, pri kraju jeseni, na brodu na Temzi, i jeste vrlo hladno.

"Lamija", re e ona. "Ja sam jedna od Somota."

"Ah", re e on. "U redu. Ima li vas mnogo?"

"Nekoliko", odvrati ona.

Ri ard pokupi posude sa karijem. " ime se baviš?" upita on.

"Kada ne tragam za hranom", re e ona sa osmehom. "Ja sam vodi . Poznajem svaki in Podzemlja."

Lovac, za koju se Ri ard mogao zakleti da se nalazila s druge strane tezge, stajala je pored Lamije. Ona re e: "On nije tvoj."

Lamija se umilno osmehnu. "Ja u to proceniti", re e ona.

Ri ard primeti: "Lov e, ovo je Lamija. Ona je jedna od Somova."

"Somota", umilno ga ispravi Lamija.

"Ona je vodi ."

"Ja u te povesti kuda god poželiš da po eš."

Lovac uze kesu sa hranom od Ri arda. "Vreme je da se vratimo", re e ona.

"Ovaj", po e Ri ard. "Ako idemo da vidimo znaš ve koga, možda bi ona mogla da pomogne."

Lovac pogleda Ri arda. Da ga je na taj na in pogledala dan ranije, odmah bi promenio temu. Ali to je bilo tada. "Hajde da vidimo šta Dor misli o tome", re e Ri ard. "Ima li znaka od markiza?"

"Još ne", odvrati Lovac.

Stari Bejli odvukao je leš niz rampu, privezan za kolica. Odvukao ga je preko mosta Tauer, pa pored Tauera. Uputio se ka stanici Tauer Hil i zaustavio se malo pre nje, pored jednog velikog sivog zida. To nije krov, pomisli Stari Bejli, ali e poslužiti.

Bio je to jedan od poslednjih ostataka londonskog zida. Londonski zid, prema predanju, bio je podignut po nare enju rimskog imperatora Konstantina Velikog, u tre em veku naše ere, na zahtev njegove majke Helene. Ona je, zapravo, bila iz Londona i smu ili su joj se mo nici i narodne vo e iz celog carstva koji su joj pominjali, onako uzgred, koliko su visoke zidine u mestima iz kojih oni poti u, i raspitali se kolike su zidine u njenom kraju.

Kada je završen, potpuno je opasivao grad; bio je trideset stopa visok i osam stopa širok, i predstavljao je, u to nije bilo nikakve sumnje, pravi zid. Sada više nije bio visok trideset stopa, nivo tla izdigao se od vremena Konstantinove majke, niti je više opasivao grad. Ali ipak je to i dalje bila zna ajna gromada od zida.

Stari Bejli oštro klimnu, onako sam za sebe. Privezao je konopac za osnovu kolica i uspenrao se uza zid; zatim, progun avši 'blagosloven bio', povu e markiza za sobom na vrh zida.

Skinuo je leš sa donjeg dela kolica i nežno ga položio na le a, sa rukama pored tela. Iz nekih rana još je curelo. Lep je bio veoma mrtav.

"Glupanderu jedan", prošaputa Stari Bejli. "Zbog ega si želeo da te ubiju?"

Mesec je bio sjajan, mali i visok u hladnoj no i, a jesenja sazvež a svetlucala su na plavocrnom nebu poput praha smrvljenih dijamanta.

Jedan slavuj dolepršao je na zid, ispitao leš markiza de Karabasa i medeno zacvrkutao.

"To se ne ti e tvog kljuna", gun avo re e Stari Bejli. "Ni vi ptice ne mirišete poput ruža."

Ptica je otcvrkotala melodi ni slavujski bezobrazluk i odletela u no .

Stari Bejli zavu e šaku u džep i izvu e crnog pacova koji je zaspao. Pospano je zurio oko sebe, a zatim je zevnuo, pokazavši ogromni pacovski jezik. "Ako emo pravo", re e Stari Bejli crnom pacovu, "bio bih sre an kada nikada više ne bih ništa omirisao."

Spustio ga je na kamenje londonskog zida i ovaj zacijuka nešto. Stari Bejli uzdahnu. Pažljivo je izvadio srebrnu kutiju iz spoljašnjeg džepa, a onda iz jednog od unutrašnjih viljušku za kušanje hrane.

Spustio je srebrnu kutiju na grudi de Karabasa.

Zatim je nervozno ispružio viljušku i njome podigao poklopac kutije. U srebrnoj kutiji nalazilo se pa je jaje, bleđo plavozeleno na mese ini. Stari Bejli podiže viljušku, prevrnu o ima i razbi jaje.

ulo se jedno 'plop'.

Na trenutak je nastao neverovatan spokoj; a onda se digao vetar. Nije imao pravac, ali se nekako inilo da dolazi odasvud, kovitlac iznenadne oluje. Opalo liš e, stranice novina, svo gradsko ubre, podiglo se sa tla i bilo povu eno kroz vazduh.

Vetar je dodirnuo površinu Temze i podigao hladnu vodu u vazduh.

Bio je to pomahnitali vetar, opasan, ludi vetar. Vlasnici tezgi na palubi Belfasta psovali su ga dok su pokušavali da zadrže svoje stvari, da ih spre e da ne odlete.

A onda, kada se inilo da e vetar postati suviše jak i oduvati svet i zvezde, i podi i ljude u vazduh poput tolikog opalog jesenjeg liš a...

Upravo tada...

...sve se završilo, a liš e, hartija i plasti ne kese popadaše na tle, na put i na vodu.

Visoko na ostatku londonskog zida, tišina koja je usledila posle vetra bila je, na svoj na in, isto onako bu na kao što je i vetar bio.

Prekinulo ju je kašljanje: užasno, vlažno, kašljanje.

Posle njega usledio je zvuk kao kad se neko nespretno prevr e; a zatim zvuk nekoga kome je strašno i prosta ki muka.

Markiz de Karabas povra ao je kanalizacijsku vodu preko londonskog zida, prljaju i sivo kamenje sme om te noš u. Dugo je trebalo da izbacii svu vodu iz tela.

A onda re e promuklim glasom koji je bio tek nešto ja i od stružu eg šapata: "Mislim da mi je grkljan prerezan. Imaš li nešto ime bih mogao da ga zavijem?"

Stari Bejli stade da pretura po džepovima i izvu e neku prljavu tkaninu. Pruži je markizu, koji je nekoliko puta obmota oko vrata, a onda je vrsto sveza. To Starog Bejljia podseti, sasvim neprimereno, na visoke okovratnike marke 'Bo Brimel' dendija iz doba namesništva.

"Imaš li nešto za pi e?" zakrešta markiz.

Stari Bejli izvu e bocu iz džepa na boku i odvrnu ep, te je zatim dodade markizu, koji potegnu, trgnu se od bola i slabašno se zakašlja.

Crni pacov, koji je sve ovo pratio sa zanimanjem, sada po e da se spušta niz deo zida. Re i e Zlatnima: sve usluge su otpla ene i dugovi izmireni.

Markiz vrati Starom Bejljiju bocu. Stari Bejli je skloni. "Kako se ose aš?" upita on.

"Ose ao sam se i bolje."

Markiz sede, drhte i. Iz nosa mu je curelo, a o ima je šarao oko sebe. Zurio je u svet kao da ga nikada ranije nije video.

"Zbog ega si morao da odeš i dozvoliš da te ubiju, to je ono što mene zanima?" upita Stari Bejli.

"Obaveštenje", prošaputa markiz. "Ljudi ti toliko toga kažu kada znaju da eš uskoro biti mrtav. A i pri aju pored tebe, kada si ve mrtav."

"Zna i, otkrio si to što te je zanimalo da saznaš?"

Markiz je opipavao rane po rukama i nogama. "Oh, da. Najve i deo. Naslu ujem o emu je u ovoj stvari re ." A onda je ponovo zatvorio o i i obgrlio samoga sebe, zanjihao se, lagano, napred-nazad.

"Kako to izgleda?" upita Stari Bejli. "Kada si mrtav?"

Markiz uzdahnu. A onda se iscreri, slabašno, ali s nagoveštajem onog starog markiza, i odvrati: "Poživi dovoljno dugo, Stari Bejli, pa eš sam otkriti."

Stari Bejli je bio razoran. "Kopile. Posle svega što sam uinio da bih te vratio sa te užasne granice sa koje nema povratka. Ovaj, obi no nema povratka." Markiz de Karabas podiže pogled prema njemu. O i su mu bile bele na mese ini. Zatim prošaputa: "Kako je biti mrtav? Veoma je hladno, prijatelju. Veoma mra no i veoma hladno."

Dor podiže lanac. S njega je visio ključ, crven i narandžast na svetlosti iz kova evog žarišta. Osmehnula se.

"Divan rad, Kova u."

"Hvala, gospo."

Oka ila je lanac oko vrata i sakrila ključ ispod više slojeva ode e. "Šta bi želeo zauzvrat?"

Kova u je bilo neugodno. "Ne želim da vam dosa ujem...", promrmlja on.

Dor napravi izraz koji je re ito kazao: 'Da ujem!' On se sagnu i izvadi jednu crnu kutiju ispod gomile alata. Bila je od tamnog drveta sa umetnutim staklom i bakrom, veli ine kakvog ove eg re nika. Prevrtao ju je po rukama. "To je kutija-slagalica", objasni on. "Dobio sam je kao nadoknadu za jedan obavljen posao pre desetak godina. Ne mogu da je otvorim, mada od tada pokušavam."

"Dodaj mi je."

Dor uze kutiju i pre e prstima preko površine. "Ne udi me što nisi mogao da je otvoriš. Mehanizam se zakoi. Potpuno je rastopljen."

Kova se snuždio. "Zna i, nikada ne u saznati šta je unutra."

Dor se vragolasto osmehnu. Prstima je istraživala površinu kutije. Jedna šipka iskliznu iz bo ne strane kutije. Napola je gurnula nazad šipku u kutiju, a onda je okrenula. ulo se jedno kling iz dubine i bo na vratanca se otvoriše.

"Evo", re e Dor.

"Gospo", izusti Kova . Prihvatio je kutiju i otvorio vratanca do kraja. U kutiji se nalazila ladica koju je otvorio.

Žabica u ladici oglasi se i pogleda oko sebe, nezainteresovano. Kova evo lice se snuždi. "Nadao sam se da e biti dijamanti i biseri", re e on.

Dor ispruži šaku i pomilova žabicu po glavi.

"Ima lepe o i", re e ona. "Zadrži je, kova u. Done e ti sre u. I još jednom ti hvala. Nadam se da mogu da ra unam na tvoju diskreciju."

"Možete ra unati na mene u svakom pogledu, gospo", iskreno odvrati Kova .

Sedeli su zajedno na vrhu londonskog zida i utali. Stari Bejli polako je spustio polovna kolica na tle ispod njih.

"Gde se održava pijaca?" upita markiz.

Stari Bejli pokaza na topovnja u. "Tamo."

"Dor i ostali. O ekiva e me."

"Nisi u stanju bilo gde da ideš."

Markiz se bolno zakašlja. Starom Bejliju je to zvu alo kao da u plu ima ima još podosta vode iz kanalizacije.

"Danas sam prevalio dovoljan put", prošaputa on. "Još malo ne e škoditi." Pregledao je šake, polako savio prste, kao da je želeo da proverii ho e li ga poslušati. A onda je okrenuo telo i stao, nespretno, da se spušta niz zid. Ali pre nego što se udaljio re e promuklo i možda pomalo tužno: "Izgleda mi, Stari Bejli, da ti dugujem uslugu."

Kada se Ri ard vratio sa karijem, Dor dotra do njega i zagrli ga. vrsto ga je stegla i ak ga pljesnula po zadnjici, pre nego što mu je oduzela papirnatu kesu i žurno je otvorila.

Izvadila je posudu sa karijem od povr a i sre no po ela da jede. "Hvala", re e ona, punim ustima. "Ima li znaka markizu?"

"Nikakvog", odvrati Lovac.

"Krup i Vandemar?"

"Ne."

"Odli an kari. Ovo je zaista dobro."

Dor malo izvu e lanac, dovoljno da im pokaže da je tu, a onda ga ponovo spusti unutra, a težina klju a ga povu e nadole.

"Dor", po e Ri ard, "ovo je Lamija. Ona je vodi . Kaže da nas može odvesti do bilo kog mesta u Podzemlju."

"Bilo kog?" Dor je žvakala popadom.

"Bilo kog", potvrdi Lamija.

Dor nagnu glavu na jednu stranu. "Znaš li gde se nalazi an eo Islington?"

Lamija trepnu; duga ke trepavice pokriše i otkriše njene o i boje pustikare. "Islington?" ponovi ona. "Ne možete tamo..."

"Znaš li?"

"Daun Strit", izgovori Lamija. "Kraj Daun Strita. Ali nije bezbedno."

Lovac je pratila ovaj razgovor prekrštenih ruku i ravnodušno. Sada re e. "Nije nam potreban vodi ."

"Pa", po e Ri ard, "mislim da jeste. Markiza nigde nema. Znamo da e put biti opasan. Moramo odneti... stvar koju sam pribavio... an elu. A onda e on ispri ati Dor šta se dogodilo njenoj porodici, a meni e re i kako da se vratim ku i."

Lamija oduševljeno pogleda Lovca. "Tebi e dati mozak", re e, "a meni srce."

Dor pokupi ostatke karija iz inije prstima i oliza ih. "Bi e s nama troma sve u redu, Ri arde. Ne možemo sebi priuštiti vodi a."

"Naplati u od njega, ne od tebe", re e Lamija.

"A kakvu isplatu bi takvi kao ti tražili?" upita Lovac.

"To je", po e Lamija uz medni osmeh, "na meni da znam, a na njemu da otkrije."

Dor odmahnu glavom. "Mislim da zaista nije tako."

Ri ard frknu. "Vama se jednostavno ne dopada što sam jednom ja sve sredio, umesto što vas slepo sledim i idem kuda mi se kaže."

"Uopšte nije u tome stvar."

Ri ard se okrenu prema Lovcu. "Pa, Lov e, da li ti znaš put koji vodi do Islingtona?"

Lovac odmahnu glavom.

Dor uzdahnu: "Trebalo bi da krenemo. Daun Strit, kažeš?"

Lamija se osmehnu usnama tamnojubi aste boje. "Da, gospo."

Kada je markiz stigao na pijacu oni su ve bili otišli.

15.

Sišli su sa broda na obalu, potom su se spustili niz nekoliko stepenika, prošli kroz duga ak podzemni prolaz i ponovo se popeli.

Lamija je samouvereno grabila ispred njih. Izvela ih je u neku kaldrmisanu ulicu. Svetiljke na gas gorele su i prštale na zidovima.

"Tre a vrata", re e ona.

Zastali su pred tim vratima. Na njima je stajala mesingana plo ica na kojoj je pisalo:

KRALJEVSKO DRUŠTVO
ZA SPRE AVANJE OKRUTNOSTI
PREMA KU AMA.

A ispod toga sitnijim slovima: Niz ulicu. Molim vas, kucajte.

"Ulica vodi kroz ku u?" upita Ri ard.

"Ne", odvrati Lamija. "Ulica je u ku i."

Ri ard pokuca na vrata. Ništa se ne dogodi. ekali su i tresli se. Ponovo je zakucao. Na kraju je pozvonio.

Vrata je otvorio lakej sa napuderisanom perikom i u skerletnoj livreji; izgledao je uspavano. Zagledao se u šaroliku družinu na svom pragu sa izrazom lica koji je nagoveštavao da zbog njih nije vredelo ustajati iz kreveta.

"Da?" izgovori lakej. Ri ardu su govorili da odjebe i crkne sa više topline i dobronamernosti.

"Daun Strit", re e Lamija, zapovedni ki.

"Ovuda", uzdahnu lakej. "Ako obrišete noge."

Prošli su kroz velelepno predvorje. Zatim su sa ekali da lakej upali sve sve e na kandelabru, od one vrste koju u normalnim prilikama vi ate samo na koricama izdanja džepnih knjiga, gde se za njih tradicionalno vrsto drže damice u lepršavim ve ernjim haljinama, koje beže iz neke vrste dvorca u kome je upaljeno samo jedno svetlo, a i to gori na prozoru tavana.

Onda su sišli raskošnim stubištem, prekrivenim gustim zastirkama.

Zatim su sišli niz jedno krajnje obi no stepenište prekriveno izlizanom sme om jutom.

Potom su sišli sme esivim drvenim stepenicama koje ni im nisu bile prekrivene.

U dnu tih stepenica nalazio se starinski lift za poslugu sa nekim natpisom. Na natpisu je stajalo: U KVARU.

Lakej se nije obazirao na znak, te je otvorio ži ana spoljašnja vrata koja metalno zazveketaše. Lamija mu se u tivo zahvalila i ušla u lift. Ostali su je sledili.

Lakej im je okrenuo le a. Ri ard ga je posmatrao kroz ži anu mrežu kako se vra a prema drvenom stepeništu, vrsto stežu i kandelabr.

Na zidu lifta nalazio se kratak niz dugmadi. Lamija pritisnu najniže. Metalna rešetkasta vrata se automatski zatvoriše, uz tresak. Motor je proradio, i lift po e, lagano i škripavo, da se spušta.

Njih etvoro stajali su zbijeni u liftu. Ri ard shvati da može da namiriše svaku ženu koja se nalazila s njim u liftu. Dor je uglavnom mirisala na kari; Lovac je mirisala, ne neprijatno, na znoj, i to na na in koji ga je podsetio na velike ma ke u kavezima u zoološkim vrtovima; Lamija je, pak, mirisala opojno na kozinac, poljske ljiljane i mošus.

Lift se i dalje spuštao. Ri ard shvati da se znoji, da ga obliva lepljivi, hladni znoj, i da snažno zariva nokte u dlanove. Najbanalnijim glasom za koji je bio kadar uspeo je da procedi: "Ovo bi bio krajnje r av trenutak da ovek otkrije kako je klaustrofobi an, zar ne?"

"Da", re e Dor.

"Onda, ne u", dodade Ri ard.

Spuštali su se dalje.

Usledili su cimaj, i udar metala o metal, kao i zvuk zup anika, i lift se zaustavio. Lovac je otvorila vrata, na trenutak je oklevala, a onda je izišla na uski ispust.

Ri ard je pogledao kroz otvorena vrata lifta. Visili su u vazduhu na vrhu ne ega što je Ri arada podsetilo na sliku Vavilonske kule koju je jednom video, to jest kako bi Vavilonska kula izgledala na slici da je bila okrenuta naopa ke. Bila je to jedna ogromna i ukrašena zavojita staza izdubljena u steni koja se protezala oko središnjeg okna. A lift je po ivao na vrhu tog okna, nekoliko hiljada stopa iznad vrstog tla. Pomalo se ljuljao.

Ri ard je duboko udahnuo i izišao na drveni ispust. A onda, iako je znao da to nije dobra ideja, pogledao je dole. Izme u njega i stenovitog tla, hiljadama milja ispod, nije bilo ni eg osim drvene daske.

Jedna duga ka daska bila je postavljena izme u ispusta na kome su stajali i po etka kamenitog puta, udaljenog deset stopa.

"Pretpostavljam", zausti on, sa mnogo manjom nehajnoš u nego što je zamišljao, "da ovo nije dobar trenutak da pripomenem kako se zaista plašim visine."

"Bezbedno je", re e Lamija. "Bar je bilo poslednji put kada sam bila ovde. Pogledaj."

Prešla je preko daske, šušte i crnim somotom. Isto je tako mogla da prenese i desetak knjiga na glavi i nijedna da joj ne ispadne. Kada je stigla do kamenite staze u zidu, zastala je, okrenula se i ohrabruju e im se osmehnula.

Za njom je pošla Lovac, zatim se okrenula i ostala da eka pored Lamije na ivici.

"Vidiš?" primeti Dor. Pružila je šaku i stegla Ri ardovu ruku. "Sve je u redu."

Ri ard klimnu glavom i proguta knedlu. I te kako.

Dor je prešla na drugu stranu. inilo se da baš nije u tome uživala, ali je svejedno prešla.

Tri žene ekale su Ri arda koji je samo stajao. Izgledalo mu je da uopšte nema nameru da krene preko drvene daske, bez obzira na sva nare enja 'kre ite!' koja je slao svojim nogama.

Visoko iznad njih neko je pritisnuo jedno od dugmadi.

Ri ard je uo udar i udaljenu škripu zastarelog elektri nog motora. Vrata lifta su se s treskom zatvorila, ostavivši Ri arda da stoji, nesigurno, na uskoj drvenoj platformi, ne široj od same daske.

"Ri arde!" povika Dor. "Polazi!"

Lift po e da se penje. Ri ard zakora i sa platforme koja je podrhtavala na drvenu dasku, a onda oseti kako ga noge izdaju, i obre se na sve etiri na dasci, vrsto se drže i i spasavaju i goli život.

Jedan si ušni, racionalni deo njegovog mozga zapitao se šta je bilo sa liftom: ko ga je pozvao nazad i zašto? Ostali deo njegovog mozga, me utim, bio je zaposlen izdavanjem nare enja udovima da se kruto drže za dasku, kao i vrištanjem, najglasnijim mogu im mentalnim vriskom: "Ne želim da umrem!" Ri ard je zatvorio o i što je ja e mogao, ube en da e, ako ih otvori i ugleda zid stene ispod sebe, jednostavno pustiti dasku i po eti da pada, pada...

"Ne plašim se da padnem", govorio je sebi. "Ali se zato plašim trenutka kada prestaneš da padaš i po neš da bivaš mrtav." Ali znao je da laže samoga sebe. Pad je bio taj koga se plašio - padanja i bespomo nog prevrtanja kroz vazduh, znaju i da ništa ne može da u ini, da nema tog uda koje bi ga moglo spasti...

Polako je postajao svestan da mu se neko obra a.

"Samo nastavi preko daske, Ri arde", govorio je neko.

"Ja... ne mogu", prošaputa Ri ard.

"Prošao si kroz mnogo gore stvari nego što je ovo da bi došao do klju a, Ri arde", re e neko. To je Dor govorila.

"Zaista se plašim visine", re e on jogunasto, lica priljubljenog uz drvenu dasku. "Ho u ku i."

Osetio je kako se drvena daska pripija uz njegovo lice.

A onda je daska po ela da podrhtava.

Lov ev glas re e: "Zaista nisam sigurna koliku težinu e daska podneti. Vas dve stanite na ovaj kraj."

Daska je vibrirala dok je neko išao preko nje prema njemu. vrsto se držao za nju, zatvorenih o iju. A onda mu Lovac tiho i poverljivo prošapta u uvo: "Ri arde?"

"Hmm."

"Samo kreni da pužiš napred, Ri arde. Pomalo. Hajde..." Njeni prsti boje karamela milovali su mu šake sa pobelemim zglobovima kojima se držao za dasku. "Hajde."

Duboko je udahnuo i krenuo napred. A onda se ponovo sledio.

"Odli no napreduješ", re e Lovac. "Dobro je. Hajde."

I tako, in po in , šaku preko šake, nagovorila je Ri arda da pre e preko daske, a tamo, na njenom kraju, jednostavno ga je podigla, uhvativši ga ispod pazuha, i spustila na vrsto tle.

"Hvala ti", re e on. Nije mogao da smisli ništa drugo da kaže Lovcu što bi bilo dovoljno veliko da podmiri ono što je upravo u inila za njega. Ponovio je. "Hvala ti." A onda se obratio svima: "Izvinite."

Dor podiže pogled prema njemu. "Sve je u redu", re e ona. "Sada si na bezbednom." Ri ard pogleda u zavojiti put ispod sveta, koji se spuštao i spuštao; a zatim osmotri Lovca, Dor i Lamiju; i po e da se smeje; nije prestao sve dok nije zaplakao.

"Šta je", upita Dor, kona no, "toliko smešno?"

"Bezbedan!" re e on.

Dor je zurila u njega, a onda se i ona osmehnula.

"Pa, kuda ćemo sad?" upita Ri ard.

"Dole", reče Lamija.

Pošli su da se spuštaju Daun Stritom. Na ulu je bila Lovac, a Dor je išla pored nje. Ri ard je išao pored Lamije, udišući miris ljiljana i kozinca, koji je širila oko sebe, i uživaju i u njenom društvu.

"Zaista cenim to što si krenula sa nama", reče joj on. "Što si nam vodi. Nadam se da to neće biti baksuzno po tebe ili bilo šta sličeće."

Zagledala se u njega oči ma boje pustikare. "Zašto bi to bilo baksuzno po mene?"

"Znaš li ko su pacov-govornici?"

"Svakako."

"Bila je jedna devojka pacov-govornik po imenu Anastazija. Mi smo se, ovaj, pomalo sprijateljili, i ona me je vodila negde. A onda je bila ukradena. Na Najts Bridžu. Ne prestajem da se pitam šta je bilo s njom."

Saose ajno mu se osmehnula. "Moj narod ima priče vezane za to. Neke od njih bi čak mogle biti istinite."

"Mora eš da mi ih ispričaš", reče on. Bilo je hladno. Dah mu se pušio na ledenom vazduhu.

"Jednog dana", odvrati ona. Njen se dah nije pušio. "Baš lepo od vas što ste me povelili."

"To je bilo najmanje što smo mogli da uradimo."

Dor i Lovac zavile su za okuku ispred njih i više se nisu videle.

"Znaš", poče Ri ard, "njih dve su nam malo odmakle. Možda bi trebalo da požurimo."

"Neka idu", reče ona nežno. "Susti i ćemo ih."

Ovo je, pomisli Ri ard, na neki način udan na in kao onda kada je kao srednjoškolac išao sa devojkom u bioskop. Ili pre, kao vraćanje kući i posle bioskopa: zadržavanje ispod autobuskih nadstrešnica, da bi se ukrao poljubac, žurno i nespretno ošanje kože o kožu i preplitanje jezika, a zatim trka da se sustignu njegovi drugovi i njene prijateljice...

Lamija preče hladnim prstom preko njegovog obraza.

"Tako si topao", izjavi ona s divljenjem. "Mora da je divno posedovati toliko toplote."

Ri ard je pokušao da bude skroman. "To baš nije nešto o čemu mnogo razmišljam, zaista", priznade on.

Uo je u daljini, odozgo, metalni tresak vrata lifta.

Lamija podiže pogled prema njemu i stade da ga moli, umilno. "Da li bi mi podario malo tvoje toplote, Ri arde?" upita ona. "Tako mi je hladno."

Ri ard se pitao da li bi mogao da je poljubi. "Šta? Ja..."

Delovala je razočarano. "Zar ti se ne dopadam?" upita ona. Očajnički se nadao da nije povredio njena osećanja.

"Svakako da mi se dopadaš", uo je svoj glas. "Veoma si fina."

"A ti ni ne koristiš svu svoju toplotu, je li tako?" razumno je istakla.

"Pretpostavljam da ne..."

"A i rekao si da eš mi platiti za to što vas vodim. To je ono što želim, kao platu. Toplota. Mogu li je dobiti malo?"

Šta god da je želela. Bilo šta. Kozinac i poljski ljiljani obaviješe se oko njega, i oči mu ništa nisu videle osim njene blede kože i tamnoplavih usana, kao i kose crne poput ahata. On klimnu.

Negde unutar njega nešto je vrištalo; ali šta god da je to bilo, moglo je da sačeka.

Podigla je šake do njegovog lica i nežno ga povukla prema svome. A onda ga je poljubila, dugo i mlako. U prvom trenutku šokirala ga je hladnoća njenih usana i jezika, a onda se prepustio.

Posle izvesnog vremena se povukla.

Osećao je led na usnama. Zateturao se unazad prema zidu. Pokušao je da trepne, ali je imao osećaj da su mu oči slepno otvorene.

Podigla je pogled prema njemu i oduševljeno se osmehnula. Koža joj je bila rumena i crvena, a usne skerletne. Dah joj se pušio na hladnom vazduhu. Oblizala je crvene usne toplim, ruži astim jezikom. Njegov svet po eo je da se zamra uje. U inilo mu se da je video neko crno obli je na ivici vidokruga.

"Još", re e ona. I posegnu za njim.

Gledao je kako Somot privla i Ri arda k sebi za prvi poljubac, gledao je kako se inje i led šire preko Ri ardove kože. Gledao ju je kako se sva sre na povla i od njega.

A onda joj je prišao s le a i kada je krenula da završi ono što je otpo ela, ispružio je ruku i š epao je, vrsto, za vrat, i podigao sa tla.

"Vrati mu", zastrugao joj je u uvo. "Vrati mu njegov život." Somot je reagovala poput ma eta ba enog u kadu, otimala se i siktala, pljuvala i grebla, ali uzalud. vrsto ju je držao za vrat.

"Ne možeš me naterati", re e ona, krajnje nemelodi no.

Poja ao je stisak. "Vrati mu njegov život", objasni on promuklo, "ili u ti slomiti vrat."

Trgla se. Gurnuo ju je prema Ri ardu.

Uzela je Ri arda za ruku i dunula mu u nozdrve i usta. Para je izišla iz njenih usta i isecurela u njegova. Led na njegovoj koži po e da se topi, a inje sa njegove kose da nestaje.

Ponovo ju je š epao za vrat. "Sve, Lamija."

Siknula je, a zatim, krajnje nerado, otvorila još jednom usta. Poslednji dašak pare prešao je iz njenih usta u njegova i nestao.

Ri ard zatrepta.

"Šta si mi to uradila?" upita Ri ard.

"Pila ti je život", re e markiz de Karabas, poromuklim šapatom. "Uzimala tvoju toplotu. Pretvarala te u hladnu stvar kakva je i sama..."

Lamijino lice se zgr i kao u malog deteta kome su oduzeli omiljenu igra ku. Njene ljubi aste o i sevnuše. "Meni je potrebija nego njemu!" zacvile ona.

"Mislio sam da ti se dopadam", glupavo primeti Ri ard.

Markiz podiže Lamiju jednom rukom i prima e njeno lice svome. "Ako mu ponovo pri eš, ti ili bilo ko od Somotki, do i u po danu u vašu pe inu, dok spavate, i spali u je do temelja. Jesi li razumela?"

Ona klimnu.

Pustio ju je, i ona pade na pod. Zatim se ispravila u svoj svojoj visini, koja baš i nije bila preterana, zabacila glavu i pljunula, gadno, markizu u lice.

Zatim podiže prednji rub somotske haljine, otr a uz padinu i nestade.

"Nameravala je da me ubije", re e Ri ard.

"Ne odmah", odvrati on. "Na kraju bi ipak umro, kada bi ti pojela ceo život."

Ri ard je zurio u markiza. Bio je sav nekako polovi an. Više nije imao kaput: umesto kaputa nosio je ebe preba eno preko ramena poput pon a, sa ne im - Ri ard nije umeo da kaže šta je to - privezanim ispod njega. Bio je bos. Ri ard je mislio da je posredi bizarna modna nastranost jer je oko celog vrata nosio obmotanu nekakvu bezbojnu tkaninu.

"Tražili smo te", re e Ri ard.

"I sada ste me našli", suvo odvrati markiz.

"O ekivali smo da emo te sresti na pijaci."

"Da. Neki ljudi su mislili da sam mrtav. Bio sam primoran da se pritajim."

"Zašto... zašto su neki mislili da si mrtav?"

Markiz pogleda Ri arda o ima koje su videle suviše toga i bile suviše daleko. "Jer su me ubili", odvrati on. "Hajdemo, ostali sigurno nisu suviše odmakli."

Ri ard pogleda preko ivice staze, preko središnjeg okna. Mogao je da vidi Dor i Lovca, s druge strane okna, na nivou ispod njih. Osvrtale su se unaokolo - traže i njega, pretpostavio je. Pozvao ih je, viknuo i mahnuo, ali zvuk se nije prenosio.

Markiz spusti šaku na Ri ardovu ruku. "Pogledaj", re e on. Pokazao je na nivo ispod Dor i Lovca. Nešto se pomerilo. Ri ard žmirnu: razaznao je dve prilike koje su stajale u senci.

"Krup i Vandemar", re e markiz. "To je zamka."

"Šta emo?"

"Tr i!" re e markiz. "Upozori ih. Ja ne mogu da tr im... Polazi, proklet da si!"

I Ri ard potr a. Tr ao je što je brže mogao, najja e što je mogao, niz strmi kameniti put ispod sveta. Osetio je iznenadno bolno probadanje u grudima: ubod. Naterao je sebe da nastavi, ne zastavši.

Zavio je za ugao i ugledao ih.

"Lov e! Dor!" zadahtao je, gotovo bez vazduha. "Stanite! Pazite!"

Dor se okrenula.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar iskora iše iza stuba. Gospodin Vandemar zavrnu Dor šake iza le a i jednim pokretom ih sveza najlonom.

Gospodin Krup držao je nešto duga ko i tanko u sme oj navlaci, nalik onoj u kakvoj je Ri ardov otac nosio svoje štapove za pecanje.

Lovac je stajala otvorenih usta.

"Lov e! Brzo."

Okrenula se i jednim glatkim, gotovo baletskim pokretom izbacila jedno stopalo.

Njeno stopalo pogodilo je Ri arda pravo u stomak. Pao je na pod, presami en i bez daha, i povre en.

"Lov e?" prodahta on.

"Bojim se da je tako", odvrati Lovac.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar nisu uopšte obra ali pažnju na Ri arda i Lovca. Gospodin Vandemar vezivao je Dorine šake, dok je gospodin Krup stajao i gledao.

"Nemojte na nas gledati kao na ubice i kolja e, gospo ice", raspri ao se gospodin Krup. "Razmišljajte o nama kao o pratnji."

"Samo bez bujnih grudi", primeti gospodin Vandemar.

Gospodin Krup se okrenu gospodinu Vandemaru. "Pratnji u smislu da nekoga negde pratimo, gospodine Vandemare. Brinemo se da naša lepa gospa bezbedno stigne tamo kuda se uputila. Ne poredim vas ja ni sa kakvom kurtizanom niti sa obi nom uli nom kurvom."

Gospodina Vandemara to nije umilostivilo. "Rekli ste da smo pratnja", promrmlja on. "Znam ja šta je to."

"Izbrišite to iz zapisnika, gospodine Vandemare. Pogrešno sam se izrazio. Budimo od sada telohranitelji. Stražari. Pratioci."

Gospodin Vandemar se po eša po nosu prstenom od gavranove lobanje. "Dobro", re e on.

Gospodin Krup se okrenu ponovo prema Dor: osmehnu se, pokazavši mnogobrojne zube. "Vidite, gospo Dor. Pobrину emo se da bezbedno stignete na svoje odredište."

Dor nije obra ala pažnju na njega. "Lov e", pozva je ona. "Šta se doga a?"

Gospodin Krup je sav sijao od ponosa. "Pre nego što je Lovac pristala da radi za vas, pristala je da radi za našeg gospodara. Da se brine o tebi."

"Rekli smo vam", zagrakta gospodin Vandemar. "Rekli smo vam da je jedan od vas izdajnik." Zabacio je glavu i stao da zavija poput vuka.

"Mislila sam da govorite o markizu", re e Dor.

Gospodin Krup se po eša po glavi, teatralno. "Kad smo ve kod markiza, pitam se gde li je. Malo kasni, zar ne, gospodine Vandemare."

"Zaista, mnogo kasni, gospodine Krupu. Koliko je to uopšte mogu e."

"Od sada emo morati da ga zovemo kasni Neprevodiva igra re i: late - kasni, ali i pokojni; prim. prev. markiz de Karabas. Bojim se da je..."

"Mrtav kao zakivak na vratima", dovrši gospodin Vandemar.

Ri ardu, koji se borio da do e do vazduha i koji se previjao na tlu, po e za rukom da uvu e dovoljno vazduha u pluća i prodah e: "Ti izdajni ka ku ko."

Lovac pogleda ka tlu. "Bez ljutnje", promrmlja ona.

"Klju koji ste pribavili od Crnih Redovnika", obrati se gospodin Krup Dor. "Kod koga je?"

"Kod mene", prodahta Ri ard. "Možete me pretražiti, ako želite." Stao je da pretura po džepovima - naišavši na nešto tvrdo i nepoznato u stražnjem džepu, ali nije bilo vremena da to sada ispita - te izvuče ključ od ulaznih vrata svoga stana. Uspravio se i posrnuo i krenuo ka gospodinu Krupu i gospodinu Vandemaru. "Evo vam."

Gospodin Krup ispruži ruku i uze mesingani ključ od njega. "Blagi Bože", izgovori on, jedva ga pogledavši. "Ostao sam bez re i pred ovim njegovim oštrom trikom, gospodine Vandemare." Predao je ključ gospodinu Vandemaru, koji ga podiže izmeću palca i kažiprsta i smrska ga poput tankog mesinganog listića. "Ponovo prevaren, gospodine Krupe", reče on.

"Povredite ga, gospodine Vandemare", reče gospodin Krup.

"Sa zadovoljstvom, gospodine Krupe", reče gospodin Vandemar i šutnu Ri arda u ašicu kolena; Ri ard se stropošta na tle, držeći se za nogu, u agoniji bola.

Kao iz daljine uspevao je da čuje glas gospodina Vandemara. Izgleda da mu je držao bukvicu. "Ljudi misle da bol zavisi od jačine udarca", govorio je glas gospodina Vandemara. "Ali nije u pitanju to koliko jako udarate. Već gde. Hoću da kažem, ovo je krajnje nežan udarac..."

...nešto pogodi Ri arda u levo rame. Leva ruka mu utrne, i u ramenu mu se rascveta bol. Imao je utisak da mu je cela ruka u plamenu i da se smrzava, kao da mu je neko zario neki električni šiljati predmet duboko u meso, pa uključio struju na najjače. Cvileo je. A gospodin Vandemar je govorio:

"...ali boli isto koliko i ovo... što je mnogo jače..."

izma se zari u Ri ardov bok poput topovskog čuleta. Čuo je sebe kako vrišti i jeca i bilo mu je strašno žao što ne zna kako sam sebe da natera da prestane.

"Ključ je kod mene", čuo je Dor kako kaže.

"Kada biste imali perorez", reče gospodin Vandemar Ri ardu, kao da želi da bude od pomoći, "mogao bih da vam pokažem kako se upotrebljava svaki deo ponaosob. čak i otvara za boce, kao i ona stvar koja za vašu enje kamen i a iz konjskih potkovic."

"Ostavite ga na miru, gospodine Vandemare. Biće vremena za peroreze. Je li ona stvar koja kod nje?"

Gospodin Krup stade da pretura po Dorinim džepovima i izvadi izrezbarenu figuricu od opsidijana: sićušnu Zver.

Lovčev glas bio je tih i odjekujući. "Šta je sa mnom? Gde je moja plata?"

Gospodin Krup frknu. Bacio joj je futrolu za štapove za pecanje. Uхватила ju je jednom rukom.

"Srećan lov", reče gospodin Krup. Zatim se on i gospodin Vandemar okrenuše i odoše niz zavojitu padinu Daun Strita sa Dor izmeću sebe.

Lovac kleknu na tle i počeo da razvezuje trake na futrolu. Oni su joj bile širom otvorene i sjajne.

Ri ard je ležao na tlu i posmatrao je.

"Šta je to?" upita on. "Trideset srebrnjaka?"

Izvukla ga je, lagano, iz tkanine, milujući ga prstima. S ljubavlju.

"Koplje", odvrati ona.

Bilo je napravljeno od metala boje bronz; oštrica je bila dugačka i povijala se kao kod krisa, Malajski bodež; prim. prev. naoštrena s jedne strane, nazupčena s druge: na boju strani drške bila su izrezbarena lica, zelena od verdigrisa i ukrašena udnim crtežima i neobičnim zavijucima. Bilo je dugačko otprilike pet stopa, od vrha oštrice do kraja drške. Lovac ga dodirnu, gotovo sa strahom, kao da je to najlepša stvar koju je ikada videla.

"Prodala si Dor zbog jednog koplja", reče Ri ard.

Ništa nije odgovorila. Olizala je prst ružičastim jezikom i nežno prešla njime duž oštrice, proveravajući ivicu; bila je zadovoljna onim što je osetila.

"Hoćeš li me ubiti?" upita on.

Okrenula je glavu i pogledala ga. Delovala je življe nego što ju je ikada video; još lepša i još opasnija. "A kakav bi to izazov bio za mene da lovim tebe, Ri arde Mejhju? Čeka me veća divljač."

"To je tvoje koplje za lov na veliku londonsku Zver, je li tako?"

Pogledala je koplje kao što nijedna žena nikada nije pogledala Ri arda. "Kažu da mu se ništa ne može odupreti."

"Ali Dor ti je verovala. Ja sam ti verovao."

"Dosta."

Bol je polako poeo da splašnja, prelaze i u dosadno probadanje u ramenu, boku i kolenu. "Za koga onda radiš? Kuda je vode? Ko stoji iza svega ovoga?"

"Reci mu, Lov e", zastruga markiz de Karabas.

Držao je samostrel uperen u Lovca. vrsto je stajao bosim nogama na tlu, a izraz lica bio mu je neumoljiv.

"Baš sam se pitala jesi li onoliko mrtav kao što su Krup i Vandemar tvrdili da jesi", re e Lovac. "Ostavio si na mene utisak ovek a koga je teško ubiti."

Nagnuo je glavu u ironi nom naklonu. "Ti si na mene ostavila isti takav utisak, draga damo. Ali pogodak iz samostrela u grlo i pad sa visine od nekoliko hiljada stopa mogu pokazati da grešim, a? Spusti koplje i odstupi."

Spustila je koplje na tle, nežno, s puno ljubavi. Zatim je ustala i udaljila se od njega.

"Možeš mu slobodno re i, Lov e", kaza markiz. "Ja znam. Otkrio sam to na teži na in. Reci mu ko stoji iza svega ovoga."

"Islington", re e ona.

Ri ard odmahnu glavom kao da želi da otera muvu. "Nemogu e", re e on. "Ho u da kažem, sreo sam Islingtona. On je an eo." A zatim, gotovo s o ajanjem, upita: "Zašto?"

Markiz nije skidao pogled sa Lovca niti je skrenuo samostrel. "Voleo bih da to znam. Ali Islington se nalazi na dnu Daun Strita, kao i na dnu cele ove zbrke. A izme u nas i Islingtona nalaze se lavirint i Zver. Ri arde, uzmi koplje. Lov e, kreni ispred mene, molim te."

Ri ard podiže koplje, a zatim se, nespretno, upotrebivši koplje kao oslonac, uspravi na noge. "Želiš da i ona po e s nama?" zbunjeno je upitao.

"Da li bi ti se više dopalo da ostane iza nas?" suvo upita markiz.

Ri ard odmahnu glavom.

I oni nastaviše da silaze.

16.

Išli su satima ute i, slede i zavojiti kameniti put koji je vodio naniže. Ri ard je još ose ao bol i hramao je; uz to je prolazio kroz neobi an mentalni i fizi ki metež: ose anja poraza i izdaje previrala su u njemu, što je, udruženo sa okolnoš u da ga Lamija umalo nije lišila života, a gospodin Vandemar i te kako povredio, i sa iskustvom kroz koje je prošao na dasci, daleko iznad, doprinelo da se ose a potpuno slomljen. A da sve bude još gore, bio je sasvim siguran da je sve ovo što je doživeo ovog poslednjeg dana prili no ništavno i bezna ajno kada se uporedi sa onim, šta god to bilo, šta je markiz iskusio. Tako da uopšte nije govorio.

Markiz je utao jer ga je grlo bolelo od svake izgovorene re i. Zadovoljavao se time da ga pusti da zaceli, i da budno motri na Lovca. Znao je da e ona znati ako dopusti da mu pažnja popusti makar i na trenutak, i da e ute i, ili e se okrenuti protiv njih. Tako da uopšte nije govorio.

Lovac je išla malo ispred njih. Ni ona uopšte nije govorila.

Posle dugog vremena stigli su do dna Daun Strita. Ulica se završavala kiklopskom kapijom - sagra enom od ogromnih, neobra enih kamenih blokova.

Divovi su sagradili ovu kapiju, pomisli Ri ard, iako nije umeo da kaže kako to zna.

Sama kapija odavno je zar ala i raspala se. Deli i su se mogli videti u blatu pod njihovim nogama i kako beskorisno landaraju sa jedne zar ale šarke. Šarka je bila viša od Ri arda.

Markiz dade Lovcu znak da stane. Ovlažio je usne i rekao: "Ova kapija označava kraj Daun Dtrita i počinje lavirinta. S druge strane lavirinta leži anđeo Islington. A u lavirintu se nalazi Zver."

"I dalje ne razumem", rekao je Riard. "Islington. Ja sam ga zaista upoznao. To. Njega. On je anđeo. Hoću da kažem... pravi anđeo."

Markiz se tužno osmehnu. "Kada se anđeli prozle, Riarde, postaju gori od bilo kog drugog. Zar si zaboravio da je Lucifer bio anđeo?"

Lovac je zurila u Riarda o čemu ima smećim poput oraha. "Mesto koje si posetio jeste Islingtonova citadela: njegov zatvor. Ne može da je napusti."

Markiz se zagleda u nju. "Pretpostavljam da lavirint i Zver treba da obeshrabre posetioce."

Ona nagnu glavu. "I ja bih isto pretpostavila."

Riard se okrenu markizu, a sav njegov bes, nemoć i osujećenost izbiše iz njega u jednom ljutitom izlivu. "Zašto uopšte razgovaraš s njom? Zašto je još s nama? Izdala nas je - pokušala je da nas navede da pomislimo kako si ti izdajnik!"

"Ali ja sam ti spasla život, Riarde Mejhju", tiho rekao je Lovac. "Mnogo puta. Na mostu. Kod Pukotine. Na dasci tamo gore."

Zagledala mu se u oči, i Riard je bio taj koji je skrenuo pogled.

Nešto je odzvanjalo kroz tunele: mukanje ili rika. Riardu se nakostrešile dlake na vratu. Bila je daleka, ali to je bilo jedino utešno. Poznavao je taj zvuk. Čuo ga je u svojim snovima. Nije zvučalo kao da se glasa bik, a niti kao glasanje divljeg vepra. Zvučalo je kao da je lav. Zvučalo je kao da je u pitanju kakav zmaj.

"Lavirint je jedno od najstarijih mesta u Londonu Ispod", rekao je markiz. "Pre nego što je kralj Lad osnovao selo u ovom varama Temze ovde se već nalazio lavirint."

"Mada nije bilo Zveri", primeti Riard.

"Tada ne."

Riard je oklevao. Udaljena rika ponovo je počinjala. "Ja... ja mislim da sam sanjao Zver", rekao je on.

Markiz izvi obrvu. "Kakva vrsta snova?"

"Loša", odvrati Riard.

Markiz je porazmislio o ovome, trepćući. A onda rekao: "Slušaj, Riarde. Poveš u Lovca. Ali ako ti želiš da sačekaš ovde, niko te ne bi mogao optužiti za kukavičluk."

Riard odmahnu glavom. Ponekad čovek ne može ništa da učini. "Ne vraćam se. Ne sada. Oni imaju Dor."

"Tako", rekao je markiz. "Dobro, onda. Hoćemo li?"

Lovčeve savršene karamel-usne izviše se i frknuše. "Mora da ste ljudi kada želite da učestvujete unutra", rekao je ona. "Bez anđelove amajlije nikada ne učestvujete pronaći put. Nikada ne učestvujete pored nerasta."

Markiz zavuče šaku ispod svog čeljusti i izvuce mali kip od opsidijana koji je uzeo iz radne sobe Dorinog oca. "Misliš na jednog od ovih?" upita on.

Markiz tada oseti da mu je izraz na Lovčevom licu nadoknadio najveći deo onoga kroz šta je prošao prethodne nedelje. Prošli su kroz kapiju i ušli u lavirint.

Dor su ruke bile vezane na leđima, i gospodin Vandemar je išao pored nje, ne skidajući i ogromnu šaku s njenog ramena i podgurkujući je. Gospodin Krup je žurno koračao ispred njih, držeći i opsidijantna amajlija, koji joj je oduzeo, visoko u vazduhu i nervozno pogledaju i s jedne na drugu stranu, poput lasice koja se sprema da pohara kokošinjac.

Sam lavirint predstavljao je istu ludost. Bio je sagrađen od izgubljenih delova Londona Iznad: ulice, putevi, hodnici i kanalizacija koji su propadali kroz pukotine tokom milenijuma i ušli u svet izgubljenih i zaboravljenih.

Hodali su po kaldrmi, kroz blato, kroz balegu (konjsku i ostalu), i potpuno istrulele drvene daske. Bilo je to mesto koje se stalno menjalo: i svaka staza se razvala, kružila i udvostručavala.

Gospodin Krup je osjetio kako ga amajlija vuče i pustio ga je da ga vodi po svom izboru.

Upravo su išli jednom uskom ulicom koja je nekada bila dio viktorijanskog 'legla' (prljava, zloglasna ulica u kojoj su podjednako bili zastupljeni krađa i džin, prljava kona išta za peni ili dva i seks za tri penija), kada su ga uli kako dah e i frk e negde u blizini. Potom je zarikao.

Gospodin Krup je oklevao. Zastao je na kraju ulice, žmirkajući i ogledajući se oko sebe, pre nego što ih je poveo niz nekoliko stepenika u jedan dugačak kameni tunel koji je nekada vodio preko Flit Movara, iz vremena templara.

Dor reče: "Plašite se, zar ne?"

Ošinuo ju je pogledom. "Drž' jezik za zubima."

Osemhnula se, iako joj nije bilo do toga. "Plašite se da vas vaša amajlija za sigurni prolaz neće sprovesti pored Zveri. Šta sada planirate? Da kidnapujete Islingtona? Da nas oboje prodate onome ko najviše ponudi?"

"Tišina", reče gospodin Vandemar.

Ali gospodin Krup se jednostavno zakikotao; i Dor posta jasno da joj anđeo Islington nije prijatelj.

Poela je da viče: "Hej! Zveri! Ovde smo! Juu-huu! Gospodine Zveri!"

Gospodin Vandemar je ošamari, i ona udari o zid.

"Rekoh ti da umukneš", obrati joj se on blago.

Osetila je krv u ustima i ispljunula je u blato. Zatim je otvorila usta da ponovo vikne. Gospodin Vandemar je to predvideo, te je izvadio maramicu iz džepa i nagurao joj je u usta. Pokušala je da ga ugrize za palac dok je to radio, ali to na njega nije ostavilo neki utisak.

"Sada eš' utati", reče joj on.

Gospodin Vandemar se veoma ponosio svojom maramicom, koja je bila poprskana zelenim, smećim i crnim mrljama; prvobitno je pripadala jednom preterano debelom trgovcu duvanom za šmrkanje iz dvadesetih godina osamnaestog veka, koga je udarila kap i koji je bio pokopan sa maramicom u džepu. Gospodin Vandemar je još povremeno nalazio delice trgovca duvanom u njoj, ali osećao je ipak da je to i pored svega odlična maramica.

Nastavili su u tišini.

U svojoj kamenitoj dvorani na kraju lavirinta, koja je ujedno bila njegova citadela i njegov zatvor, anđeo Islington radio je nešto što nije radio već mnogo hiljada godina.

Evo šta je radio.

Pevao je.

Imao je predivan glas, melodičan i umilan. Poput svih anđela, imao je savršenu visinu.

Islington je pevao jednu pesmu Irvinga Berlina. I plesao je dok je pevao, izvode i lagane i besprekorne pokrete i korake u svojoj Velikoj Dvorani ispunjenoj svećama.

Nebesa, ja sam u raj,

I moje srce kuca tako snažno da jedva govorim,

Izgleda da sam pronašao sreću u za kojom tragam

Kada smo zajedno, plešu i obraz uz obraz.

Nebesa, ja sam u raj,

I brige koje me okružuju tokom nedelje

Kao da nestaju poput kockarevog srećne ruke...

Prestao je da pleše kada je stigao do crnih vrata u svojoj odaji, vrata napravljenih od kamena i potamnelog srebra. Prešao je prstima lagano preko površine vrata i priljubio obraz uz hladnu površinu.

Potom je nastavio, nešto tiše, da peva.

Nebesa...
ja sam u raj...
ja sam u raj...
ja sam u raj...

A onda se osmehnuo, nežno i umilno, a osmeh anela Islingtona predstavljao je užasan prizor.

Izgovorio je reči, ponovivši ih u sebi, slogove koji su lebdeli u vazduhu, u tami njegove odaje osvetljene svećama.

"Ja sam u raj", reče.

Ri ard se ponovo posvetio pisanju svog mentalnog dnevnika. Dragi dnevniče, pomisli on. Danas sam preživeo prelaženje preko daske, poljubac smrti i lekciju iz šutiranja.

Upravo sada prolazim kroz lavirint sa jednim ludim kopilanom koji se vratio iz mrtvih, i telohraniteljem za kojega se ispostavilo da je... šta god da je suprotno od telohranitelja. Toliko sam zabrazio da...

Izdale su ga metafore.

Gacali su kroz nekakav uski prolaz sa vlažnim, močvarnim tlo, između u mračnim kamenih zidova.

Markiz je držao amajliju i samostrel i išao je deset stopa iza Lovca.

Ri ard je nosio Lovčeva koplje i žutu svetiljku koja je osvetljavala kamene zidove i blato. Išao je dosta ispred Lovca. Močvarni predeo je zaudarao, i ogromni komarci pošli da ujedaju Ri arda po rukama, nogama i licu. Lovac i markiz nisu čak ni pomenuli komarce. Ri ard je počeo da podozreva da su se potpuno izgubili.

Njegovom rasploženju nisu nimalo pomagali mrtvacima na koje su tu i tamo nailazili u močvari: ušavljena tela, kosturi i blede leševi. Pitao se koliko li su već dugo tu i da li ih je Zver ubila ili su to ušavljani komarci.

Sačekao je još pet minuta i jedanaest uboda komaraca, a onda je uzviknuo: "Mislim da smo se izgubili. Već smo ovuda prošli."

Markiz podiže amajliju. "Ne. Sve je u redu", reče on. "Amajlija nas vodi pravim putem. Pametna stvar je ova."

"Aha", reče Ri ard, na koga nije ostavila utisak. "Veoma pametna."

U tom je trenutku markiz, onako bosonog, stao na izlomljena rebra napola zakopanog kostura i nabio petu, što ga je nateralo da posrne. Mali crni, kip polete kroz vazduh i pade u močvaru. Markiz se ispravi i uperi samostrel u Lovčeva leđa. Osećao je toplinu i bol u peti desnog stopala: nadao se da se nije gadno posekao. Jedva da je još imao krvi za bacanje.

"Ri arde!" pozva on. "Ispustio sam je. Možeš li da se vratiš ovamo?"

Ri ard se vratio, držeći i svetlo visoko, u nadi da će se odbiti od opsidijana, ali nije video ništa osim vlažnog blata.

"Uđi u ni i potraži je", reče markiz.

Ri ard zastanja.

"Ti si sanjao Zver, Ri arde", reče markiz. "Da li zaista želiš da je sretniš?"

Ri ard nije dugo razmišljao o ovome pre nego što je spustio koplje na površinu močvare, nabio svetiljku u blato, tako da je stajala uspravno, osvetljavajući i površinu močvare nepostojanom ili barnom svetlošću, te se spustio na sve četiri u kaljugu u potrazi za malim kipom.

Prešao je šakama preko površine močvare, nadajući se da neće naići na jedno mrtvo lice ili šaku.

"Beznadežno je. Može biti bilo gde."

"Nastavi da tražiš", reče markiz.

"Vidim ga!" doviknu Ri ard.

Oteturao se prema kipu kroz blato. Mala staklena zver nalazila se u bari tamne vode. Možda je Ri ardovo približavanje uzburkalo blato; ali verovatnije je, kao što je Ri ard i

podozrevao, da je posredi bila ista prokleta ludost fizi kog sveta. Bilo kako bilo, bio je udaljen svega nekoliko stopa od malog kipa kada je mo vara ispustila zvuk koji je podse ao na neverovatno snažno kr anje creva, i jedan veliki mehur gasa isplivao je na površinu, te se ubita no i opsceno rasprsnuo pored amajlije koja nestade ispod površine vode.

Ri ard je stigao do mesta na kome se nalazila amajlija i gurnuo šake duboko u blato, traže i je. Bezuspešno. Nestala je.

"Šta emo sada?" upita Ri ard.

Markiz udahnu. "Vrati se ovamo, pa emo nešto smisliti."

Ri ard tiho izusti: "Prekasno."

Približavao im se strašno sporo, strašno nezgrapno. To je bila njegova prva pomisao. A onda je video koliku razdaljinu je ve prešao i shvatio je koliko je pogrešio kada je mislio da je spor. Na trideset stopa od njih Zver je usporila i stala. Bokovi su joj se pušili. Pobedni ki je zamukala, izazivaju i ih.

Iz njenih bokova i le a štr ala su polomljena koplja i iskrzani ma evi, kao i zar ali noževi.

Žuta svetlost odbijala se o njene crvene o i, kljove i rogove.

Spustila je svoju masivnu glavu. Neka vrsta nerasti? - pomisli Ri ard, a onda shvati da je to ista glupost: nijedan divlji vepar nije mogao biti toliki. Bila je velika poput bika, slona, sna. Zurila je u njih i napravila pauzu od stotinu godina, koje su se preto ile u desetak otkucaja srca.

Lovac kleknu i dohvati koplje iz Flit Mo vare. A onda, glasom koji je odisao istom radoš u, re e: "Da! Kona no!"

Zaboravila je na sve njih; zaboravila je na Ri arda u blatu, markiza i njegov smešni samostrel, na svet. Bila je oduševljena i prenetna na savršeno mesto, u svet za koji je živel. U njenom svetu nalazile su se dve stvari: Lovac i Zver.

Zver je to tako e znala. Predstavljali su savršeni par, lovac i lovina. A ko je bio ko, i šta je bilo šta, tek e vreme otkriti; vreme i ples.

Zver je jurnula.

Lovac je ekala dok nije mogla da vidi pljuva ku kako joj kaplje iz usta, i kada joj se približila, ubola ju je kopljem; ali još dok je ose ala kako koplje prodire, znala je da je zakasnila deli sekunde i koplje joj je ispalo iz uko enih šaka, a jedna kljova oštrija od najoštrijeg žileta probi joj bok.

Dok je padala pod Zver, osetila je njene kopite kako joj lome ruku, kuk i rebra. A onda je neman odjurila, nestala ponovo u tami, i ples je bio završen.

Kada su izišli iz lavirinta, gospodinu Krupu je mnogo više laknulo nego što bi to bio spreman da prizna. On i gospodin Vandemar prošli su kroz njega, nepovre eni, kao i njihova lovina.

Ispred njih nalazila se stena, u ijem su pro elju stajala hrastova vrata, u koja je bilo umetnuto ovalno ogledalo.

Gospodin Krup dodirnu ogledalo prljavom šakom.

Površina ogledala se zamagli pri njegovom dodiru. Iznutra se u njih zagleda an eo Islington.

Gospodin Krup pro isti grlo. "Dobro jutro, gospodine. To smo mi i imamo mladu damu po koju ste nas poslali."

"A klju ?" Nežan glas an ela kao da je bio svuda oko njih.

"Visi oko njenog labudovog vrata", zadovoljno objavi gospodin Krup.

"U ite", re e an eo.

Vrata se otvoriše i oni u oše.

Sve se dogodilo tako brzo. Zver je izišla iz tame, Lovac je š epala koplje, zver ju je napala i nestala nazad u tami.

Ri ard se napinjao da uje Zver. Nije uo ništa osim, negde, laganog kapljanja vode i zujanja komaraca.

Lovac je ležala na le ima. Jedna ruka bila joj je savijena pod neprirodnim uglom. Otpuzao je do nje, kroz kal.

"Lov e?" prošaputa on. " uješ li me?"

Usledila je pauza. A zatim šapat tako slab da je na trenutak pomislio kako mu se samo u inilo. "Da."

Markiz je još bio nekoliko stopa udaljen, stoje i pored zida. Sada je doviknuo: "Ri arde - ostani gde si. To stvorenje samo kupuje vreme. Vрати e se."

Ri ard se nije obazirao na njega. Obratio se Lovcu.

"Ho eš li..." zastao je. Bilo je to tako glupo re i. Ipak je rekao. "Ho e li s tobom biti sve u redu?"

Nasmejala se usnama poprskanim krvlju i odmahнула glavom.

"Ima li ovde dole medicinara?" zapitao je markiza.

"Hm. Ne u onom smislu koji ti imaš u vidu. Imamo neke vidare, pet-šest krvopija i hirurzi a..."

Lovac se zakašlja i trgnu. Svetlocrvena krv pote e sa ugla njenih usana.

Markiz pri e bliže. " uvaž li negde svoj život, Lov e?" upita on.

"Ja sam lovac", prošaputa ona prezrivo. "Mi se ne bavimo takvim stvarima..." Uvukla je s mukom vazduh u pluća, a zatim ga hrapavo ispustila, kao da je i jedan tako običan napor kao što je disanje za nju postao pretežak. "Ri arde, jesi li ikada koristio koplje?"

"Nisam."

"Uzmi ga", prošaputa ona.

"Ali..."

"U inii!" Glas joj je bio tih i pun hitnje. "Podigni ga. Drži ga za tupi kraj."

Ri ard podiže palo koplje. Držao ga je za tupi kraj. "Toliko i sam znam", re e joj on.

Treptaj osmeha pre e preko njenog lica. "Znam."

"Slušaj", po e Ri ard, ose aju i se, i to ne prvi put, kao jedina razumna osoba u ludnici. "Pritajimo se. Možda e oti i. Pokuša emo da ti dovedemo pomo ."

Ali osoba kojoj se obra ao potpuno ga je prenebregla, i to nije bilo prvi put. "U inila sam r avu stvar, Ri arde Mejhju", tužno je prošaputala. "U inila sam veoma r avu stvar. Zato što sam želela da ja budem ta koja e ubiti Zver. Zato što mi je bilo potrebno koplje."

A zatim je pokušala nemogu e, da se uspravi. Ri ard uopšte nije bio svestan koliko je teško bila ranjena; niti je sada mogao da zamisli koliki bol mora da je podnosila. Video je da joj desna ruka beskorisno visi, beli patrljak kosti kako užasno štr i kroz kožu. Krv je curela iz posekotine na boku. Sa rebrima još nešto nije bilo u redu.

"Stani!" zasikta on uzaludno. "Lezi!"

Levom šakom izvukla je nož iz opasa a, stavila ga u desnu šaku i stegnula prste oko njega.

"U inila sam r avu stvar", ponovi ona. "I sada želim to da ispravim."

Po ela je da pevuši. Da pevuši visoko i da pevuši nisko, sve dok nije pronašla notu od koje su zidovi, cevi i prostorija zatreperili; pevušila je tu notu dok se nije izgledalo da ceo lavirint odjekuje od njenog pevušenja. A onda, uvukavši vazduh me u spljeskana rebra, ona povika: "Hej. Veliki? Gde si?"

Ništa se nije dogodilo. Nikakva buka osim kapanja vode. ak su se i komarci utišali.

"Možda je... otišao..." re e Ri ard tako vrsto stežu i koplje da su ga šake zbolele.

"Sumnjam", promrmlja markiz.

"Hajde, kopile", vrisnu Lovac. "Jesi li se uplašio?"

Tiha rika za ula se odnekud ispred njih, i Zver je ponovo jurnula.

Ovog puta nije smelo biti greške. Ples, pomisli Lovac. Ples još nije završen.

I dok joj se Zver približavala spuštenih rogova, ona povika: "Sada - Ri arde! Udari! Odozdo naviše! Sada!" Istog trena Zver ju je udarila i pretvorila njene re i u neartikulisani vrisak.

Ri ard je video Zver kako se pojavljuje iz tame i izlazi na svetlost baterijske svetiljke. Sve se dešavalo krajnje usporeno.

Bilo je kao u snu.

Bilo je kao u svim njegovim snovima.

Zver je bila tako blizu da je mogao da oseti njen životinjski smrad, mešavinu izmeta i krvi, tako blizu da je osećao njenu toplotu.

I onda je zario koplje, svom snagom, gurnuvši ga naviše i unutra.

Mukanje ili rika, usled straha, mržnje i bola. A onda tišina.

Mogao je da čuje otkucaje svoga srca kako mu odjekuju u ušima. Mogao je da čuje kapanje vode. Komarci su ponovo zazujali.

Postao je svestan da i dalje vrsto steže kraj koplja, iako je njegova oštrica bila duboko zabodena u telo zveri. Pustio ga je.

Potražio je Lovca. Njeno telo bilo je zarobljeno ispod Zveri. Stao je svom snagom da gura toplu, mrtvu telesinu Zveri. Liječilo je na guranje tenka. Ali na kraju, nekim čudom, uspeo je da je napola oslobodi.

Lovac je ležala na leđima, zureći i naviše u mrak. Oči su joj bile otvorene, ali on je nekako znao da ništa ne vidi.

"Lovac?" pozva je on.

"Još sam ovde, Ričard Mejhju." Glas joj je zvučao neverovatno strano. Nije se ni potrudila da ga pronađe oči, nije se potrudila da usredsredi pogled. "Je li mrtva?"

"Mislím da jeste. Ne misli se."

A onda se nasmejala; bio je to nekakav čudan smeh - kao da je upravo ula najsmješnjí vic koji je ikada svet ispričao jednom lovcu. A u prekidima smeha i kašljanja podelila je vic sa njima. "Ti si ubio Zver", reče ona. "Tako si ti sada najveći lovac u Londonu ispod. Ratnik..." A onda je prestala da se smeje. "Ne osećam šake. Uzmi moju desnu šaku."

Ričard stade da pretura ispod tela zveri i obmota svoju šaku oko Lovčeve.

"Držim li još nož u šaci?" prošaputa ona.

"Da." Mogao je da ga napipa, hladan i lepljiv.

"Uzmi nož. Tvoj je."

"Ne želim tvoj..."

"Uzmi ga."

Oslobodio je nož iz njenih prstiju.

"Sada je tvoj", prošaputa Lovac. Ništa se nije pomeralo, osim njenih usana, a pogled joj se zamagljivao. "Uvek me je čuvao. O istu moju krv s njega... oštrica ne sme zaraditi... Lovac brine o svom oružju." Žedno je stala da uvlaci vazduh. "A sada... dodirni krv Zveri... prinesi je oči i jeziku..."

Ričard nije bio siguran da ju je dobro čuo. "Šta?"

Markiz mu progovori u uvo. Ričard nije primetio da im je prišao. "Učini to, Ričarde. To će te provesti kroz lavirint. Učini."

Ričard spusti šaku do koplja i krenu njome duž šipke dok nije osetio toplu lepljivost krvi Zveri. Osećaju i se pomalo glupo, šakom dodirnu jezik, a potom i oči.

"Obavio sam", reče joj on.

"To je dobro", prošaputa Lovac.

Ništa više nije rekla.

Markiz de Karabas ispruži ruku i zatvori joj oči. Ričard obrisa Lovčev nož o košulju. Rekla mu je da to uradi. Tako nije morao da razmišlja šta mu valja učiniti.

"Hajdemo", reče markiz, ustajući.

"Ne možemo je tek tako ovde ostaviti."

"Možemo. Možemo se kasnije vratiti po njeno telo."

Ričard je što je bolje mogao očitio oštricu o košulju. "A ako ne bude posle?"

"Onda nam samo preostaje da se nadamo kako će se neko već pobrinuti oko ostataka svih nas. Uključujući i gospu Dor. A ona mora da se umorila, čekajući nas."

Ričard spusti pogled. Obrisa poslednje ostatke krvi sa Lovčevog noža i zatakao ga za kaiš. Onda je klimnuo.

"Pođi", reče de Karabas. "Sledi u što brže budem mogao."

Ričard je oklevao; a onda je potrčao koliko je najbrže mogao.

Možda je u pitanju bila krv Zveri. Nije imao drugo objašnjenje. Bez obzira na razlog, trao je pravo i ta no kroz lavirint. On za njega više nije imao tajni. Oseao je da poznaje svako skretanje, svaku stazu, svaku ulicu, prolaz, svaki njegov tunel.

Trao je, iscrpljen, kroz lavirint, krv mu je dobovala u slepoočnicama. Kroz glavu mu proleće stih, dok je trao, u ritmu s njegovim koracima. Bilo je to nešto što je čuo kao dete.

Crna noć, crna noć
jedina te sluša.
Plovi flota, gori sve a,
a kod Hrista duša.

Reči su se vrtele i vretale u krug, poput naricaljke, u njegovoj glavi. Plovi flota, gori sve a...

Na kraju lavirinta nalazila se granitna stena, a u stenu umetnuta visoka drvena dvokrilna vrata. Na jednom vratima visilo je ovalno ogledalo.

Vrata su bila zatvorena. Dodirnuo je drvo i vrata se tiho otvoriše na njegov dodir.

Riardo uđe unutra.

17.

Riardo je sledio stazu od upaljenih sveća koja ga je odvela kroz nadsvođenu komoru do Velike Dvorane. Prepoznao ju je. Tu su pili anđelovo vino: osmougao od čeličnih stubova, ogromna crna vrata, sto, sveće.

Dor je bila u lancima, stajala je raširenih ruku i nogu između dva stuba, pored vrata od kamena i srebra. Zagledala se u njega, svojim vilinskim očima udne boje, razrogačanim i uplašenim, kada je ušao.

Anđeo Islington, koji je stajao pored nje, okrenu se i osmehnu Riardu. To je bila najledenija stvar od svih: nežno saosećanje, slatko a tog osmeha.

"Uđi, Riardo Mejhju. Uđi", reče anđeo Islington. "Blagi Bože. Baš grozno izgledaš." U njegovom glasu osećala se zabrinutost. Riardo je oklevao.

"Molim te." Anđeo mu dade znak rukom, savijaju i prste prema sebi, požuruju i ga da uđe. "Mislim da se svi međusobno poznajemo. Gospu Dor, razume se, poznaješ, kao i moje saradnike, gospodina Krupa, gospodina Vandemara."

Riardo se okrenu. Krup i Vandemar stajali su levo i desno od njega. Gospodin Vandemar mu se osmehnu. Gospodin Krup ne.

"Baš sam se nadao da ćeš se pojaviti", reče anđeo. Nakrenuo je glavu na jednu stranu i upitao: "Uzgred, gde je Lovac?"

"Mrtva je", odvrati Riardo.

Čuo je kako je Dor zadržala vazduh.

"Oh, jadnica", reče Islington. Odmahnuo je glavom, očigledno žaleći i zbog besmislenog gubitka ljudskog života, zbog krhkosti smrtnika.

"Ipak", dodade gospodin Krup. "Ne može se napraviti omlet, a da se ne pobije nekoliko ljudi."

Riardo se trudio, koliko je mogao, da na njega ne obraća pažnju. "Dor? Jesi li dobro?"

"Manje-više, hvala. Za sada." Donja usna bila joj je naduvena, i imala je modricu na obrazu.

"Bojim se", počeo Islington, "da je gospođica Dor bila pomalo tvrdoglava. Upravo sam razmatrao mogućnost da je gospodin Krup i gospodin Vandemar..." Zastao je. Očigledno su postojale neke stvari koje se gadio da izgovori.

"Mudro", predloži s puno nade gospodin Vandemar.

"Konačno", umeša se i gospodin Krup, "mi smo slavni širom sveta po našoj umetnosti mučenja."

"Dobri smo u povreivanju ljudi", objasni gospodin Vandemar.

An eo nastavi kao da nije uo nijednog od njih. "Ali ini mi se da gospo ica Dor nije osoba koja lako menja mišljenje."

"Samo nam dajte dovoljno vremena", re e gospodin Krup. "Slomi emo mi ve nju."

"U male, vlažne komade", re e gospodin Vandemar.

Islington odmahnu glavom i s razumevanjem se osmehnu na ovo iskazivanje poleta. "Nemamo vremena", re e on Ri ardu, "nemamo vremena. Me utim, mislim da ne e dozvoliti da trpi bol i pati njen prijatelj i tako e samrtnik, neko kao što si ti, Ri arde..."

Gospodin Krup udari Ri arda u stomak: opak, kukavi ki udarac.

Ri ard se presamitio. Osetio je prste gospodina Vandemara na vratu kako ga vuku da se uspravi.

"Ali to nije u redu", re e Dor.

Islington je delovao zamišljeno. "Nije u redu?" ponovi on kao da pokušava da se seti zna enja tih re i.

Gospodin Krup se okrenu Ri ardu. "Toliko se udaljio od dobra i zla da ne bi mogao da ih razazna ni pomo u teleskopa za vreme lepe vedre no i", re e on. "Gospodine Vandemare, u inite mi ast?" Gospodin Vandemar uze Ri ardovu levu šaku. Pronašao je Ri ardov mali prst i jednim naglim pokretom savio ga unazad i slomio.

Ri ard vrisnu.

An eo se okrenu, polako. Kao da ga je nešto zbunilo. Zatreptao je tamnim o ima. "Tamo napolju je još neko. Gospodine Krupe?"

Na mestu gde je stajao gospodin Krup sada je postojalo samo neko tamno svetlucanje, ali njega tamo više nije bilo.

Markiz de Karabas stajao je priljubljen uz granitnu stenu, zure i u hrastova vrata koja su vodila u Islingtonovu jazbinu.

Planovi i zavere vrteli su mu se po glavi. Mislio je da e znati šta mu valja initi kada bude dovde došao, i sada je otkrivao, na svoj užas, da nema blagog pojma. Nije više imao dužnika, nije bilo poluga koje bi mogao pritisnuti, nije bilo dugmadi.

I tako je stajao i zurio u vrata. Možda e mu se nešto dogoditi. Bar je iznena enje bilo na njegovoj strani.

A onda je osetio oštricu noža na grlu i za uo je zejtinjavi glas gospodina Krupa u uhu.

"Ve sam te danas jednom ubio", re e. "Koliko je nekim ljudima potrebno da bi se prizvali pameti?"

Ri ardu su stavljene lisice i bio je privezan lancima izme u dva železna stuba, kada se gospodin Krup vratio, bockaju i markiza de Karabas nožem.

An eo pogleda markiza, a onda sasvim nežno zavrte prelepom glavom. "Rekli ste mi da je mrtav", re e on.

"I jeste", re e gospodin Vandemar.

"Bio je", ispravi ga gospodin Krup.

An elov glas bio je za nijansu manje umilan i manje obziran. "Ne dozvoljavam da me lažu", re e on.

"Mi ne lažemo", izjavi gospodin Krup, usprotivivši mu se.

"Lažemo", re e gospodin Vandemar.

Gospodin Krup pre e musavom šakom kroz prljavu kosu, u o ajanju. "Zaista, lažemo. Ali ne i ovog puta."

Bol u Ri ardovoj šaci kao da nije imao nameru da postane podnošljiviji. "Kako možeš ovako da se ponašaš?" upita on ljutito. "Ti si an eo."

"Šta sam ti rekao, Ri arde?" suvo upita markiz.

Ri ard promisli. "Rekao si, Lucifer je bio an eo."

Islington po e da se smeje. "Lucifer? Lucifer je bio idiot. Završio je kao vladar i gospodar baš ni ega."

Markiz se isceri. "A ti si završio kao vladar i gospodar dve bitange i sobe pune sve a?"

An eo obliza usne. "Rekli su mi da mi je to kazna zbog Atlantide. Kazao sam im da više ništa nisam mogao da u inim. Cela ta stvar bila je..." zastao je, tragaju i za pravom re i, "nesre na."

"Ali nastradali su milioni ljudi", re e Dor.

Islington spoji šake pred grudima, kao da pozira za Boži nu estitku. "Takve se stvari dešavaju", objasni on, razložno. "Gradovi tonu svakog dana."

"A ti nisi imao nikakve veze s tim?" blago ga upita markiz.

Od svih zastrašuju ih stvari, ovo je bila najstrašnija koju je Ri ard video. An elova zra e a lepota se rasprsla; o i mu sevnuše, i on vrisnu na njih, luda ki zastrašuju e i nekontrolisano: "Zaslušili su to!"

Kao da je poklopac bio podignut sa ne eg mra nog i previru eg: sa umobolnosti, besa i iste zlobe.

Usledio je trenutak tišine. A onda je an eo pognuo glavu, pa je ponovo podigao i rekao tiho i sa žaljenjem: "Jedna od onih stvari." Potom je pokazao na markiza. "Okujte ga", naredi.

Krup i Vandemar staviše markizu lisice i bezbedno ih pri vrstiše lancima za stubove pored Ri arda. An eo je ponovo usredsredio pažnju na Dor. Otišao je do nje, pružio ruku, položio joj šaku njene brade i podigao joj glavu, kako bi mogao da joj se zagleda u o i. "Tvoja porodica", re e on nežno. "Poti eš iz veoma ugledne porodice. Veoma ugledne."

"Zašto si onda naredio da nas pobiju?"

"Ne sve", re e on. Ri ard je mislio da govori o Dor, ali on nastavi: "Postojala je mogućnost da se možda ne eš... pokazati, ali jesi."

Pustio joj je bradu i pomilovao ju je po licu duga kim, belim prstima, a zatim rekao: "Tvoja porodica može da otvara vrata. Mogu da stvaraju vrata tamo gde nema vrata. Mogu da otklju avaju vrata koja su zaklju ana. Da otvaraju vrata koja nikada ne treba da budu otvorena." Prešao je prstima duž njenog vrata, nežno, kao da je miluje, a zatim sklopio šaku oko klju a koji joj je visio o vratu.

"Kada sam osu en na ovo, dali su mi vrata koja su vodila u moj zatvor. I uzeli su klju tih vrata i smestili ga tako e ovde dole. Prefinjen oblik mu enja."

Nežno je povukao lanac, izvukavši ga ispod Dorinih slojeva svile pamuka i ipke: ukazao se srebrni klju . Zatim je prešao prstima preko klju a kao da istražuje tajna mesta.

Ri ardu je tada postalo jasno. "Crni Redovnici uvali su ga od tebe", primeti on.

Islington pusti klju . Pored Dor su se nalazila vrata od kamena i srebra. An eo ode do njih. Spustio je šaku na njih, belu naspram crnila vrata.

"Od mene", složi se Islington. "Klju . Vrata. Otvara vrata. Mora biti troje, znate - krajnje tanana dosetka. Zamisao je bila da e mi, kada zaklju e da sam zaslužio oproštaj i slobodu, poslati otvara a i dati mi klju . Ali ja sam odlu io da uzmem stvari u svoje ruke i da odem nešto ranije."

Ponovo se okrenuo prema Dor. Još je jednom pomilovao klju . Zatim ga je obuhvatio šakom i snažno povukao. Lanac pu e. Dor se trgnu.

"Prvo sam razgovarao sa tvojim ocem, Dor", nastavio je an eo. "Brinuo je zbog Podzemlja. Želeo je da ujedini London Ispod, da ujedini baronije i lenska dobra - možda ak da iskuje nekakve veze sa Londonom Iznad. Rekao sam mu da u mu pomo i ako on pomogne meni. Zatim sam mu saopštio prirodu pomo i koja je meni potrebna, i on mi se nasmejao." Ponovio je re i, kao da i dalje nije mogao u njih da poveruje. "Nasmejao se. Meni."

Dor zavrte glavom. "Ubio si ga zato što te je odbio?"

"Nisam ga ja ubio", umilno re e Islington. "Naru io sam da ga ubiju."

"Ali on mi je kazao da tebi mogu verovati. Rekao mi je da do em ovamo. U svom dnevniku."

Gospodin Krup po e da se kiko e. "Nije", re e on. "Nikada to nije uradio. To smo bili mi. Šta je on ono, zapravo, kazao, gospodine Vandemare?"

"Ne veruj Islingtonu", odvrati gospodin Vandemar, glasom njenog oca. Glas je bio istovetan. "Islington mora da stoji iza svega ovoga. On je opasan, Dor... uvaj ga se..."

Islington je pomilova ključem po obrazu. "Palo mi je na pamet da bi te moja verzija mogla dovesti ovamo malo brže."

"Uzeli smo dnevnik", nastavi gospodin Krup. "Sredili smo ga i vratili."

"Kuda vode ta vrata?" doviknu Richard.

"Ključ", odvratio je on.

"U raj?"

Islington ništa ne reče, ali se osmehnu, poput mačke koja ne samo da je proždrala krem i kanarinca, već i pile koje ste uvali za večeru, kao i crfme bröIQe koji je trebalo da imate za desert.

"Znaš, misliš da ne možeš primetiti da si se vratio?" prosikta markiz. "Da je samo reči 'Oh, vidi, evo još jednog anđela, zgrabi harfu i nastavi sviranje himni?'"

Islingtonove oči su sijale. "Nisu za mene slatke muke laskanja, himni, oreola i sebi nih molitvi", reče on. "Imam ja... vlastiti program rada."

"Pa, dobio si ključ", reče Dor.

"I imam tebe", reče on. "Ti si otvaraš. Ključ je bez tebe beskoristan. Otvori vrata za mene."

"Pobio si joj porodicu", reče Richard. "Progonio si je uzduž i popreko po celom Londonu ispod. A sada želiš da ti otvori vrata kako bi sam samecit mogao da upadneš u raj? Ne umeš baš najbolje da proceniš karakter, zar ne? Ona to nikada ne može uraditi."

On je ga pogledao o čijem ima mnogo starijim od Mle nog puta. Zatim izusti jedno: "Ah" i okrenu leđa, kao da nije pripremljen da gleda neprijatnosti koje su se spremale.

"Povredite ga još malo, gospodine Vandemare", reče gospodin Krup. "Odsecite mu uvo."

Gospodin Vandemar podiže šaku. Bila je prazna. Cimnuo je ruku, gotovo neprimetno, i sada je držao nož.

"Rekoh ti da ćeš jednog dana probati vlastitu jetru", reče on. "Danas je tvoj srećni dan."

Podvukao je nežno oštricu noža ispod Richardove ušne školjke. Richard nije osećao nikakav bol - možda je, pomisli on, već iskusio suviše bola toga dana, možda je oštrica bila suviše oštra da bi ga bolelo. Ali osećao je krv kako mu curi, mokro, iz uha niz vrat.

Dor ga je posmatrala, i njeno vilinsko lice i ogromne oči udne boje ispuniše njegovo vidno polje. Pokušao je da joj pošalje mentalne poruke. Izdrži. Ne dozvoli da te nateraju da to uradiš. Sa mnogom je biti sve u redu.

A onda je gospodin Vandemar malo pritisnuo nož, i Richard počeo da vrišti.

"Zaustavite ih", reče Dor. "Otvori tu tvoja vrata."

Islington dade kratak znak rukom, a gospodin Vandemar sa žaljenjem uzdahnu i skloni nož. Topla krv curela je Richardu niz vrat i skupljala se u udubljenju na ramenu.

Gospodin Krup ode do Dor i otključa lisice koje su joj vezivale desnu ruku. Stajala je trljajući i zglavak, uokvirena stubovima. I dalje je bila vezana lancem za stub s leve strane, ali je sada ipak imala izvesnu slobodu kretanja. Ispružila je šaku, tražeći ključ.

"Ne zaboravi", reče Islington. "Kod mene su tvoji prijatelji."

Dor ga odmeri s krajnjim prezirom: bila je to od glave do pete Portikova najstarija ker. "Daj mi ključ", reče ona.

On je joj predade srebrni ključ.

"Dor!" pozva je Richard. "Ne čini to. Nemoj ga osloboditi. Mi nismo važni!"

"U stvari", reče markiz, "ja sam i te kako važan. Ali moram se složiti. Ne čini to."

Prelazila je pogledom s Richarda na markiza, zadržavajući oči na njihovim sputanim rukama, na teškim lancima koji su ih vezivali za crne železne stubove. Delovala je veoma ranjivo; a onda se okrenula i prešla razdaljinu koju joj je dozvoljavao vlastiti lanac, obreivši se ispred crnih vrata od kamena i potamnelog srebra.

Nije bilo ključaonice. Spustila je dlan desne šake na vrata i zatvorila oči. Kada je povukla šaku, na mestu gde je ova poivala sada se nalazila ključaonica. Bela svetlost prodirala je s druge strane ključaonice u svećama osvetljenu tamu dvorane.

Devojka gurnu srebrni ključ u ključanicu. Nastupila je pauza, a onda ga ona okrenu u bravi. Nešto je kliknulo, za čuo se zvuk zvona, i vrata se iznenada uokviriše svetlošću.

"Kada odem", obrati se aneo gospodinu Krupu i gospodinu Vandemaru, s puno šarma, ljubaznosti i saosećanja, "sve ih pogubite, po svom nahoćenju."

Okrenuo se ponovo prema vratima, koja je Dor otvarala: otvarala su se polako, kao da je postojao veliki otpor. Ona se preznojavala.

"Znaš i, vaš poslodavac odlazi", obrati se markiz gospodinu Krupu. "Nadam se da ćete obojica biti isplaćeni u celosti."

Krup se zablenu u markiza i upita: "Šta?"

"Pa", prihvati Ričard, "ne mislite valjda da ćete ga ikada više videti?"

Gospodin Vandemar je polako trepnuo i rekao: "Šta?"

Gospodin Krup se počeo bradi. "Budući leševi su u pravu", obrati se on gospodinu Vandemaru. Uputio se ka anelu koji je stajao, prekrštenih ruku, ispred vrata. "Gospodine? Bilo bi mudro da izmirite svoje dugove pre nego što krenete na narednu etapu svog putovanja."

Aneo se okrenu i zagleda se s visine u njega, kao da nije vredan ni koliko poslednja estica prašine. Zatim se okrenuo od njega. Ričard se pitao o čemu li razmišlja.

"To sada uopšte nije važno", reče aneo. "Uskoro će sve nagrade koje vaši mali gnusni umovi mogu da smisle biti vaše. Kada se dočepam svog prestola."

"Malo sutra, a?" reče Ričard.

"To mi se ne dopada", primeti gospodin Vandemar. "Do tada ću umreti od gladi."

Gospodin Krup zapreti prstom gospodinu Vandemaru. "Hoće da nam se izmigolji", reče on. "Niko se još nije izvukao gospodinu Krupu i gospodinu Vandemaru, brajko. Mi naplaćujemo dugove."

Gospodin Vandemar ode do mesta na kome je stajao gospodin Krup. "U celosti", dodade.

"Sa kamatom", zalaja gospodin Krup.

"I kukama za meso", dodade gospodin Vandemar.

"Iz raja?" doviknu Ričard otpozadi.

Gospodin Krup i gospodin Vandemar krenuše ka zamišljenom anelu. "Hej!" pozva ga gospodin Krup.

Vrata su se jedva malo otvorila, ali bila su otvorena. Svetlost je plavila kroz tu pukotinu. Aneo pri čeo korak bliže. Licio je na mesečara. Svetlost koja je dopirala kroz pukotinu obasjavala mu je lice, i on ju je pio poput vina.

"Ne bojte se", reče on. "Kada nepreglednost Stvaranja postane moja, i oni se okupe oko mog prestola da pevaju u slavu imena moga, nagradiću one koji to zaslužuju i oboriti one koji su mrski pogledu mome."

A onda je promrmljao još nešto, jedva čujno. Ričard nikada nije bio siguran šta je rekao, mada je kasnije tvrdio da je veoma licio na: "Krvavog Gabrijele, za početak."

Dor je s velikim naporom do kraja otvorila crna vrata.

Prizor s druge strane vrata bio je zaslepljujući: kovitlac boje i svetlosti. Ričard skupio i i okrenu glavu od sjaja. Da li raj ovako izgleda? Više licio i na pakao.

A onda je osetio vetar.

Pored glave mu je proletela sveća i nestala kroz vrata. Za njom još jedna. A onda se vazduh ispunio svećama, sve su se vrtele i prevrtale kroz vazduh, u pravcu svetlosti. Imao se utisak da je cela soba bila usisavana kroz vrata. Bilo je to više od vetra. Ričardu je to bilo jasno. Zglobovi su počeli da ga bole od lisica - kao da je odjednom postao dvaput teži. A onda mu se perspektiva izmenila. Pogled kroz vrata - gledao je naniže: nije samo vetar povlačio sve prema vratima. Bila je to gravitacija. Vetar je samo predstavljao vazduh u dvorani, koji je usisan na mesto sa druge strane vrata. Pitao se šta li se nalazilo s tamo - površina neke zvezde, obzorje događanja kakve crne rupe ili nešto što čak nije mogao ni da zamisli.

Islington je šepao stub pored vrata i očajnički se držao za njega.

"To nije raj", povikao je aneo. "Ti luda, mala veštice! Šta si to uradila?"

Dor se držala za svoj lanac pobebelem zglavcima. Ništa nije rekla, ali su joj o i pobebe ki sijale.

Gospodin Vandemar š epao je nogu od stola, dok se gospodin Krup, sa svoje strane, uhvatio za gospodina Vandemara.

"To nije bio pravi ključ", pobebe ki re e Dor, nadja avši buku vetra. "To je bila samo kopija ključa koju mi je napravio kova na pijaci."

"Ali otvorio je vrata", zavrišta an eo.

"Nije", re e devojka o iju udne boje. "Ja sam otvorila vrata. Koliko sam mogla i s teškom mukom, ja sam otvorila vrata."

Na an elovom licu više nije bilo ni traga ljubaznosti ili samilosti; ve samo mržnja, ista, nepatvorena i hladna. "Ubi u te", re e.

"Kao što si pobio moju porodicu? Mislim da nikada više ne eš nikoga ubiti."

An eo se držao za stub bleđim prstima, a telo mu je stajalo pod uglom od devedeset stepeni u odnosu na pos i najve im delom ve je prošlo kroz vrata. Izgledao je istovremeno i komi no i užasno. Oblizao je usne. "Prekini ovo!" preklinjao je. "Zatvori vrata! Re i u ti gde ti je sestra... Živa je..."

Dor se trgnu.

Islington je bio usisan kroz vrata, si ušna prilika koja je podse ala na visak i smanjivala se dok se tumbala kroz zaslepljuju u struju s druge strane.

Privla na sila postajala je sve snažnija. Ri ard se molio da njegovi lanci i lisice izdrže: ose ao je kako biva usisavan prema otvoru i kraji kom oka mogao je da vidi markiza kako landara na svojim lancima, poput lutke na koncu koju uvla i usisiva .

Sto, za iju nogu se vrsto držao gospodin Vandemar, polete kroz vazduh i zaglavi se u otvorenim vratima. Gospodin Krup i gospodin Vandemar stadoše da landaraju s druge strane vrata. Gospodin Krup, koji se bukvalno držao za peševe kaputa gospodina Vandemara, duboko udahnu vazduh i po e polako da se pentra, šaku preko šake, uz le a gospodina Vandemara.

Sto napu e.

Gospodin Krup pogleda Dor i iskezi se poput lisice na kiselo grož e. "Ja sam pobio tvoju porodicu", re e gospodin Krup. "Ne on. I sada u - kona no - završiti..."

Me utim, u tom trenutku je materijal tamnog odela gospodina Vandemara popustio. Gospodin Krup je prevr u i se i vrište i nestao u ništavilu, vrsto stežu i komad crne tkanine.

Gospodin Vandemar je ispratio pogledom priliku gospodina Krupa koja se brzo udaljavala od njih. I on je pogledao u Dor, ali u njegovom pogledu nije bilo pretnje. Slegnuo je ramenima, najbolje što može da slegne ramenima osoba koja se drži za nogu od stola bore i se da sa uva život, a onda je blago rekao: "Zdravo", i pustio nogu stola.

Bez re i je zaronio kroz vrata u svetlost, smanjuju i se dok je padao, u pravcu si ušne prilike gospodina Krupa. Ubrzo su predstavljali jednu jedinu ta kicu crnila u moru uzburkane svetlosti, a onda je i ona nestala.

To je imalo nekakavog smisla, pomisli Ri ard; kona no, oni su bili tim.

Sve se teže disalo. Ri ard je ose ao vrtoglavicu i nesvesticu.

Sto u vratima se raspao i bio usisan kroz njih.

Lisice oko jedne Ri ardove šake se otvoriše i njegova desna ruka sada je bila slobodna. Zgrabio je lanac kojim mu je bila vezana leva ruka što je ja e mogao, zahvalan što mu je slomljen prst na šaci koja je još bila u lisicama. ak i tako, crveni i plavi bleskovi bola prolazili su mu levom rukom. uo je sebe kako vrišti.

Nije mogao da diše. Bele mrlje svetlosti eksplodirale su mu pred o ima.

Ose ao je da lanac popušta...

Kada su se crna vrata zatvorila, tresak je ispunio njegov svet.

Ri ard je snažno udario o stub i skljojao se na pod. U Velikoj Dvorani ispod tla zavlada je tišina, kao i potpuna tama.

"Pa, gde si ih to poslala?" Bio je to markižev glas.

A onda je Ri ard uo devoj in glas. Znao je da to mora biti Dorin glas, ali zvu ao je tako mladala ki, poput glasa malog deteta pred spavanje. "Ne znam. Daleko. Veoma... veoma sam umorna. Ja..."

"Dor", pozva je markiz. "Prekini s tim." Dobro je što je neko to rekao, pomisli Ri ard. Neko je morao. A Ri ard nije mogao da se seti kako se govori.

ulo se jedno klik u tami: zvuk lisica koje se otvaraju, propra en zvukom lanaca koji padaju i udaraju o metalni stub. Zatim zvuk paljenja šibice. Sve a je zapaljena, slabo je gorela i podrhtavala na retkom vazduhu.

Plovi flota, gori sve a... pomisli Ri ard, ali nije mogao da se seti zašto.

Dor nesigurnim korakom ode do markiza, drže i sve u. Pružila je ruku, dodirnula lance i njegove lisice se otvoriše. Stao je da trlja zglavke.

Zatim je otišla do Ri arda i dodirnula preostalu lisicu. Otvorila se. Dor uzdahnu i sede pored njega. On ispruži ruku, povu e je k sebi i stade da je ljulja. Ljuljao ju je polako napred-nazad, pevuje i uspavanku bez re i.

Bilo je hladno, hladno, u an elovoj praznoj dvorani; ali ubrzo je toplota nesvesnog stanja obavila oboje.

Markiz de Karabas posmatrao je usnulu decu. Zamisao spavanja - povratka, ak i na kratko, u stanje tako užasno blisko smrti - plašila ga je više nego što bi ikada i pomislio. Ali, na kraju, ak je i on spustio glavu na ruke i zatvorio o i.

Tada više nije bilo ni ega.

18.

Gospa Serpentina, koja je bila najstarija od Sedam Sestara, posle Olimpije, stupala je lavirintom, gacaju i kroz blato u belim izmama. Ovo je bilo najdalje što je otišla od svoje ku e za sto godina. Ispred nje išla je njen majordomo osinjeg struka, od glave do pete odevena u crnu kožu, nose i veliki fenjer sa ko ija. Dve druge žene, sli no odevene, išle su iza nje, na pristojnoj udaljenosti.

Isepani ipkani porub Serpentinine haljine vukao se kroz glib, ali ona na to nije obra ala pažnju. Ugledala je nešto kako svetluca na svetlosti svetiljke ispred njih. I pored toga, neko kabasto obli je.

"Eno ga", re e ona.

Dve žene koje su išle iza nje pohitaše napred, kroz mo varu, i kada je žena sa svetiljkom prišla, obli ja se pretvoriše u predmete. Svetlost se odbila o duga ko bronzano koplje. Lov evo telo, hladno i jadno, ležalo je na le ima, napola pokopano ispod tela jedne ogromne životinje. O i su joj bile zatvorene.

Serpentinine žene izvukle su telo ispod Zveri i položile ga u blato.

Serpentina je kleknula u vlažan kal i stala da prelazi jednim prstom niz Lov ev hladni obraz, dok nije stigla do njenih od krvi pocrnelih usana, gde ga je zadržala nekoliko trenutaka. Zatim je ustala.

"Ponesite koplje", re e ona.

Jedna od žena podiže Lov evo telo. Druga izvu e koplje iz lešine Zveri i prebaci ga reko ramena.

Zatim se etiri prilike okrenuše i vratiše putem kojim su došle; nema povorka duboko ispod sveta.

Svetlost svetiljke poigravala je po opustošenom Serpentininom licu dok je išla; ali nije otkrivala nikakva ose anja, ni sre na ni tužna.

19.

Na trenutak nije imao pojma ko je. To je bilo neverovatno osloba aju e ose anje, kao da je bio slobodan da bude ko god je želeo: bilo ko - da se isproba u bilo kom identitetu. Mogao je biti muškarac ili žena, pacov ili ptica, udovište ili bog.

A onda je neko šušnuo, i on se do kraja razbudio. Bio je Ri ard Mejhju, ko god da je to bio, šta god da je to zna ilo.

Bio je Ri ard Mejhju i nije znao gde se nalazi. Uz lice mu je prijanjalo kruto platno. Sve ga je bolelo; neka mesta - mali prst leve šake, na primer - više nego ostala.

Neko se nalazio u blizini. Uo je disanje.

Podigao je glavu i otkrio, tokom njenog podizanja, još mesta koja su ga bolela. Neka od njih strašno su bolela.

Daleko - mnogo soba odatle - ljudi su pevali. Pesma je bila tako udaljena i tiha da je znao da će je izgubiti ako otvori oči: nedokučivo, melodično pojenje...

Otvorio je oči. Prostorija je bila mala i slabo osvetljena. Nalazio se na niskom krevetu i šuštavi zvuk koji je malopre uo poticao je od neke sklupčane prilike u crnoj odori, ležima okrenute Ri ardu. Prilika u crnom brisala je prašinu jednom neprimerenom pajalicom od šarenog perja.

"Gde sam to ja?" upita Ri ard.

Prilika u crnom se okrenu, otkrivši veoma nervozno, tamnoputo lice. "Da li biste želeli vode?" upita on kao da mu je prethodno bilo rečeno da pacijenta upita želi li vode ako se ovaj probudi i kao da je to neprestano ponavljao u sebi prethodnih dvadeset minuta kako bi bio siguran da neće zaboraviti.

"Ja..." Ri ard tada shvati da je strašno žedan. Uspravio se u krevetu. "Da, želim. Mnogo vam hvala."

Redovnik nasu malo vode iz metalnog krčaga u ulubljenu metalnu šolju i dodade je Ri ardu. Ri ard je lagano pijuckao vodu, suzdržavajući se da je halapljivo odjednom ne ispije. Bila je kristalno hladna i bistra.

Ri ard spusti pogled. Nigde nije bilo njegove odeće. Na sebi je imao dugačku odoru, nalik na one koje su nosili Crni Redovnici, ali sive boje. Slomljeni prst bio mu je stavljen u udlagu i uredno prepovijen.

Podigao je prst do uha; na njemu je osetio hanzaplast i napipao je konce ispod njega.

"Ti si jedan od Crnih Redovnika", reče Ri ard.

"Da, gospodine."

"Kako sam stigao ovamo? Gde su moji prijatelji?"

Redovnik pokaza prema hodniku, bez reči i nervozno.

Ri ard ustade iz kreveta. Pogledao je ispod sive odore: bio je nag. Torzo i noge bili su mu prekriveni raznovrsnim modricama tamnopurpurne boje, i sve su one, izgleda, bile namazane nekom vrstom ulja: mirisalo je na sirup za kašalj i tost premazan maslacem. Koleno mu je bilo u zavojima. Pitao se gde mu je odeća. Pored kreveta su se nalazile sandale, i on ih navuče. Zatim izađe u hodnik.

Prema njemu je niz hodnik dolazio opat; njegove slepe oči bile su biserno bele u tami ispod kukuljice. Držao se za ruku brata Fuliginusa.

"Znaš li, probudio si se, Ri arde Mejhju", reče opat. "Kako se osećaš?"

Ri ard napravi grimasu. "Moja šaka..."

"Namestili smo ti prst. Bio je slomljen. Pobrinuli smo se za tvoje modrice i posekotine. I bio ti je potreban odmor koji smo ti omogućili."

"Gde je Dor? Gde je markiz? Kako smo stigli ovamo?"

"Naredio sam da vas donesu ovamo", reče opat. Dva fratra nastaviše hodnikom, i Ri ard pođe sa njima.

"Lovac", izusti Ri ard. "Da li ste doneli njeno telo?"

Opat odmahnu glavom. "Nije bilo tela. Samo Zver."

"Ah, hm. Moja odeća..."

Stigli su do vrata elije, veoma nalik na onu u kojoj se Ri ard probudio. Dor je sedela na ivici kreveta, titajući i primerak Mensfield parka za koji je Ri ard bio ubeđen da redovnici nisu ni znali da ga imaju. I ona je na sebi imala sivu kaluđersku odoru. Bila joj je prevelika, toliko velika da je u njoj izgledala gotovo komično. Podigla je pogled kada su ušli. "Zdravo", reče ona. "Spavao si vekovima. Kako se osećaš?"

"Dobro, bar mislim. Kako si ti?"

Osmehnula se. To baš nije bio ubedljiv osmeh. "Pomalo uzdrmana", re e ona.

Iz hodnika se ula neka buka. Ri ard se okrenuo i ugledao markiza de Karabasa koga su vozili u raštimovanim starim kolicima. Kolica je gurao jedan krupan Crni Redovnik. Ri ard se pitao kako je markizu pošlo za rukom da izgleda romanti no i razmetljivo ak i u kolicima.

Markiz ih je po astvovao ogromnim osmehom.

"Bro ve e svima", re e on.

"Odli no", izusti opat. "Svi ste ovde. Moramo da porazgovaramo."

Poveo ih je u jednu veliku prostoriju, u kojoj je gorela vatra od drvenih otpadaka i u kojoj je bilo toplo. Pore ali su se oko okruglog stola. Opat im dade znak da sednu. Pipaju i, pronašao je svoju stolicu i spustio se na nju. Zatim je otpustio brata Fuliginusa i brata Tenebraea (koji je gurao markizova kolica), i oni izi oše.

"Pa", po e opat. "Na posao. Gde je Islington?"

Dor slegnu ramenima. "Onoliko daleko koliko sam mogla da ga pošaljem. Na pola puta preko prostorvremena."

"Shvatam", re e opat. A zatim dodade. "Odli no."

"Zašto nas niste upozorili na njega?" upita Ri ard.

"Nismo bili odgovorni za to."

"Pa", zausti Ri ard. "Šta sada?"

Opat ništa ne re e.

"Kako to misliš?" upita Dor.

"Ti si želela da osvetiš svoju porodicu. I uspela si. Sve koji su u to bili umešani poslala si u neki udaljeni kutak nedo ije. Ho u da kažem, niko više ne e pokušati nikada da te ubije, je li tako?"

"Ne odmah", ozbiljno odvrati Dor.

"A ti?" obrati se Ri ard markizu. "Da li si ti dobio ono što si želeo?"

Markiz klimnu. "Verujem da jesam. Isplatio sam dug gospodaru Poritku, i gospa Dor mi duguje zna ajnu uslugu."

Ri ard pogleda Dor. Ona klimnu.

"A šta je sa mnom?" upita on.

"Pa", po e Dor. "Ne bismo uspeli bez tebe."

"Nisam na to mislio. Šta je s mojim povratkom ku i?"

Markiz izvi obrvu. "Šta ti misliš da je ona - arobnjak iz Oza? Ne možemo te poslati ku i. Ovo je tvoj dom."

Dor dodade: "Pokušala sam to ve da ti kažem, Ri arde."

"Mora postojati na in!" re e Ri ard i lupi levom šakom po stolu, snažno, kako bi poja ao svoje re i. A zatim izgovori jedno: "Auh", jer nije baš mudro udarati šakom po stolu radi naglašavanja kada imate slomljeni prst.

"Odrasti", re e markiz.

Ri ard protrlja šaku. Ponestalo mu je želje da se bori.

"Gde je klju ?" upita opat.

Ri ard nakrenu glavu. "Dor", izgovori on.

Ona odmahnu glavom. "Nije kod mene", objasni ona. "Spustila sam ga u tvoj džep posle poslednje pijace."

Ri ard zinu, a potom ponovo zatvori usta. Opet ih je otvorio da bi rekao: "Ho eš da kažeš da kada sam rekao Krupu i Vandemaru da je kod mene i da me slobodno pretraže... da je bio kod mene?"

Ona klimnu. Setio se vrstog predmeta u svom stražnjem džepu u Daun Stritu; setio se da ga je zagrlila kada se vratio sa karijem, tamo na brodu.

"Prokletstvo", izgovori Ri ard.

Opat ispruži ruku. Savio je sme e prste i podigao malo zvono sa stola; zatresao ga je, pozvavši brata Fuliginusa.

"Donesi mi Ratnikove pantalone", re e on.

Fuliginus klimnu i udalji se.

"Nisam ja nikakav ratnik", re e Ri ard.

Opat se nežno osmehnu. "Ti si ubio Zver. Ti si Ratnik."

Ri ard u o ajanju prekrsti ruke. "Zna i, posle svega ovoga, ipak ne idem ku i, ali kao utešnu nagradu stavljen sam na neku vrstu drevne podzemne liste po asti?"

Markiz ga, kako se inilo, nimalo nije sažaljevaio. "Ne možeš se vratiti u London Iznad. Nekoliko pojedinaca uspelo je da vodi neku vrstu polutanskog života - upoznao si Ilijastera i Lira. Ali to je najbolje emu možeš da se nadaš."

Dor ispruži šaku i dodirnu Ri ardovu ruku. "Žao mi je", re e mu ona. "Ali seti se koliko si dobra u inio. Dobavio si nam klju ."

"Ali emu je to poslužilo?" upita on. "Ti si jednostavno dala da ti iskuju novi klju ..."

Ponovo se pojavio brat Fuliginus, nose i Ri arдове pantalone; bile su blatnjave i ukorele od krvi, i smrdele su. Redovnik predade pantalone opatu koji stade da pretura po džepovima.

Dor se osmehnu. "Kova ne bi mogao da ga iskuje bez originala."

Opat pro isti grlo. "Svi ste vi veoma glupi", velikodušno im re e on, "i baš ništa ne znate."

Podigao je srebrni klju . Zasvetlucao je na svetlosti vatre. "Ri ard je prošao kušnju klju a. On je njegov gospodar, sve dok ga ne vrati nama na uvanje. Taj klju poseduje mo ."

"To je klju za raj..." re e Ri ard, jer nije ta no znao na šta cilja opat.

Star ev glas bio je dubok i melodi an. "To je klju svekolike stvarnosti. Ako Ri ard želi da se vrati u London Iznad, onda e ga klju vratiti u London Iznad."

"Tako jednostavno?" upita Ri ard.

Starac klimnu slepom glavom, ispod senki kukuljice.

"Kada možemo to da izvedemo?" upita Ri ard.

" im budeš spreman", re e opat.

Redovnici su oprali i zakrpili njegovu ode u i vratili mu je. Brat Fuliginus ga je sproveo kroz opatiju, uz vrtoglavi niz lestvica i stepenika, sve do zvonika. Na vrhu zvonika nalazila su se vratanca, i oni se proguraše kroz njih i obreše se u jednom uskom tunelu sa metalnim preagama umetnutim u bo ni zid. Popeli su se uz zid i izišli na platformu podzemne železnice u mraku.

SLAVUJEVA ULI ICA

Pisalo je na starim oznakama na zidu. Brat Fuliginus poželeo je Ri ardu sve najbolje i rekao mu da tu sa eka, da e neko do i po njega. Sedeo je na platformi dvadeset minuta, pitaju i se zbog ega se markiz nije sa njim oprostio.

Kada je pitao Dor, odgovorila mu je da ne zna, ali da su opraštanja bila za markiza isto kao i tešenje drugih, u emu on nije bio baš dobar.

Onda mu je kazala da joj je nešto upalo u oko i dala mu list papira sa ispisanim uputstvima i otišla.

Nešto je zalepršalo iz tame. Nešto belo.

Bila je to maramica na štapu.

"Zdravo?" doviknu Ri ard.

Iz tame zakora i u perje umotani okruglasti Stari Bejli. Videlo se da je zbunjen i da mu nije prijatno. Mahao je Ri ardom maramicom.

"To je moja zastavica", re e on.

"Drago mi je što je od koristi."

Stari Bejli se nelagodno isceri. "Tako je. Samo sam hteo da kažem. Imam nešto za tebe. Evo."

Zavukao je šaku u džep od kaputa i izvukao iz njega jedno duga ko crno pero koje se presijavalo plavo-purpurno-zelenim sjajem. Crvena traka bila je obmotana oko njegovog golog kraja.

"Hm. Ovaj, hvala", re e Ri ard, ne znaju i šta bi trebalo da uradi s njim.

"To je pero", objasni Stari Bejli. "I to dobro. Uspomena. Suvenir. I besplatno je. Poklon. Od mene. Tebi. Moje hvala."

"Da. Ovaj. To je veoma ljubazno od tebe."

Spustio ga je u džep.

Topao vetar zaduvalo je kroz tunel. Dolazio je voz.

"To e biti tvoj voz", re e Stari Bejli. "Ja se ne vozim vozovima. Ali dobar krov, to je nešto drugo."

Protresao je Ri ardovu šaku i hitro se udaljio.

Voz se zaustavio u stanici. Svi vagoni bili su u mraku, i nijedna vrata se nisu otvorila. Ri ard pokuca na vrata ispred sebe u nadi da su to ona prava.

Vrata se otvoriše, obasjavši napuštenu stanicu toplom, žutom svetloš u. Iz voza izi oše dva postarija gospodina koji su držali duga ke lova ke rogove. Ri ard ih je prepoznao: Dagvard i Halvard iz Erlovih dvora; mada više nije mogao da se seti koji je bio koji. Prineli su lova ke rogove usnama i isprekidano, ali od srca zatrubili.

Ri ard se pope u voz, a oni u oše za njim.

Erl je sedeo na kraju vagona, miluju i svog vu jaka. Lakrdijaš - Tuli, pomisli Ri ard, tako se zvao - stajao je pored njega. Osim njih i dvojice oklopnika, vagon je bio pust.

"Ko je to?" upita Erl.

"To je on, sire", odvrati lakrdijaš. "Ri ard Mejhju. Onaj koji je ubio Zver."

"Ratnik?" Erl se po eša po ri o-sedoj bradi. "Dovedi ga ovamo."

Ri ard ode do Erlove stolice. Erl ga odmeri od glave do pete zamišljeno i ni im ne pokaza da se se a da je ve sreio Ri arda.

"Mislio sam da si viši", polako izgovori Erl.

"Žao mi je."

"Pa, bi e najbolje da završimo s tim." On ustade i obrati se praznom vagonu. "Dobro ve e. Ovde smo da bismo odlikovali mladog Mejbarija. Kako ono bard re e?" Potom je odrecitovao, ritmi no grme i: "Grimizne posekotine na lešini, brzo pada zver, neustrašivi vrli branilac, najhrabriji od de aka... Mada nije baš de ak, je li tako, Tuli?"

"Ne baš, vaša visosti."

Erl pruži šaku. "Daj mi tvoj ma , de a e."

Ri ard prinese šaku opasa u i izvu e nož koji mu je Lovac dala. "Ho e li ovo poslužiti?" upita on.

"Da-da", odvrati starac, prihvataju i nož od njega.

"Klekni!" re e Tuli, šapatom, pokazavši prema podu voza. Ri ard se spusti na jedno koleno.

Erl ga nežno lupnu po oba ramena nožem. "Ustani", zagrmе on. "Ser Ri arde od Mejberija. Ovim nožem osloba am te Podzemlja. Neka ti bude dozvoljeno da slobodno odeš bez ikakvih smetnji... i tako dalje, i tako dalje... et cetera... bla-bla-bla." Glas po e da mu se gubi.

"Hvala", re e Ri ard. "U stvari, prezivam se Mejhju."

Voz se zaustavlja.

"Ti ovde silaziš", re e Erl. Vratio je Ri ardu nož i potapšao ga po le ima.

Mesto na kome je Ri ard izišao nije bila stanica u Podzemlju. Nalazilo se na površini. Podsetilo je Ri arda malo na stanicu Sveti Pankras - bilo je ne eg isto tako preterano velikog i lažno gotskog u pogledu arhitekture. Ali tako e je posedovala onu pogrešnost koja ju je na neki na in obeležavala kao deo Londona Ispod.

Svetlost je bila udnovate sive boje koja se može videti neposredno pred svitanje i posle zalaska sunca, kada se svet ispira, tako da je nemogu e proceniti nijanse i udaljenosti.

Na klupi je sedeo neki ovek; zurio je u njega, te mu Ri ard pri e, oprezno, ne mogavši da raspozna, u tom sivilu, ko je to. Ri ard je i dalje držao Lov ev nož - svoj nož - i sada je vrš e stegao dršku, reda radi.

ovek podiže pogled dok mu se Ri ard približavao i sko i na noge. Bio je to gospodar pacov-govornika. upnuo je loknu na elu; Ri ard je to ranije vi ao samo na BiBiSiju 2 u

adaptacijama klasi nih romana. "Vidi-vidi. Da-da", srdito re e pacov-govornik. "Samo da kažem, devojka Anastazija. Nema ljutnje. Pacovi su i dalje tvoji prijatelji. Kao i pacov-govornici. Do i kod nas. Lepo emo se brinuti o tebi."

"Hvala", odvratila Ri ard. Anastazija e ga povesti, pomisli on. Ona je potrošna roba.

Gospodar pacov-govornika stade da petlja nešto po klupi i pruži Ri ardu crnu sportsku torbu sa zipom, koja mu je bila strašno poznata.

"Sve je tu. Sve. Proveri."

Ri ard otvori torbu. Sve njegove stvari nalazile su se unutra, ukljuuju i i, povrhu uredno presavijenih farmerki, njegov nov anik. Zatvorio je torbu, prebacio je preko ramena i udaljio se, nijednom se ne osvrnuvši.

Izišao je sa stanice i popeo se nekoliko stepenika.

Sve je bilo tiho. Sve je bilo prazno. Opalo jesenje liš e nošeno je preko spoljašnjeg dvorišta, kovitlac žutog, oker i sme eg.

Prešao je preko dvorišta i sišao niz nekoliko stepenika u podzemni prolaz. U polumraku se za ulo nekakvo lepršanje.

Ri ard se zabrinuto okrenuo. Bilo ih je desetak, u hodniku iza njega, i klizile su prema njemu gotovo sasvim tiho, samo šušte i tamnim somotom, i tu i tamo odavši svoje prisustvo bleskom srebrnog nakita.

Gledale su ga gladnim o ima.

Uplašio se. Istina, imao je nož. Ali nije mogao da se bori njime, kao što nije mogao ni da presko i Temzu. Nadao se da bi ih mogao bar njime zaplašiti.

Mogao je da namiriše pustikaru, poljske ljljane i mošus.

Lamija je izbila na elo Somotki, iskora ila napred. Ri ard podiže nož, setivši se hladno e njenog zagrljaja.

Osmehnula mu se i ljupko nagnula glavu. Zatim je namignula, poljubila vrhove svojih prstiju i oduvala poljubac prema Ri ardu.

Stresao se.

Nešto je zalepršalo u tami podzemnog prolaza; kada je ponovo pogledao, nije bilo ni eg osim senki.

Prošavši kroz podzemni prolaz, popeo se uz nekoliko stepenika i obreo se na vrhu malog travnatog brda, u svitanje. Svetlost je bila udna i ne prirodna, ali ipak je mogao da razabere pojedinosti predela oko sebe: hrastovi, pepeo i obala. Neka široka reka blago je krivudala kroz zeleni predeo. Kada se osvrnuo oko sebe, shvatio je da se nalazi na nekakvom ostrvu - dve manje reke ulivale su se u jednu ve u, odsekavši ga od kopna.

I tada mu bi jasno, mada nije znao kako, ali bio je sasvim ube en: nalazio se u Londonu - ali Londonu kakav je možda bio pre tri hiljade godina, pre nego što je bio postavljen kamen-temeljac prvog ljudskog naselja.

Otvorio je torbu i sklonio nož u nju, pored nov anika. Zatim ju je ponovo zatvorio.

Nebo je po elo da rudi, ali svetlost je bila udna. Bila je nekako mla a nego sun eva svetlost koju je poznavao. Na istoku se izdizalo narandžasto-crveno sunce: tamo gde e se jednog dana nalaziti dokovi, i dalje napred, prema Griveru, Kentu i moru.

"Zdravo", re e Dor. Nije je video kako se približava. Sada je imala druga iju ode u ispod izlizane kožne jakne: ode a je i dalje bila u slojevima, iscepana i zakrpljena, mada od tafta, ipke, svile i brokata.

"Zdravo", re e Ri ard.

Zastala je pored njega i gurnula sitne prste u njegovu desnu šaku, šaku u kojoj je držao sportsku torbu.

"Gde smo to mi?" upita on.

"Na strašnom i opakom ostrvu Vestminster", odgovori mu ona. Zvu alo je kao da navodi odnekud, ali inilo mu se da nikada ranije nije uo ništa sli no.

Krenuli su kroz visoku travu, vlažnu od otopljenog mraza. Njihova stopala ostavljala su tamnozeleni trag, pokazuju i kuda su prošli.

"uj", po e Dor. "Pošto više nema an ela, treba mnogo stvari srediti u Londonu Ispod. A ostala sam samo ja da to obavim. Moj je otac želeo da ujedini London Ispod... pretpostavljam da bi trebalo da pokušam da završim ono što je on zapo eo."

Išli su ka severu, udaljavaju i se od Temze. Beli galebovi kružili su i glasali se na nebu iznad njih.

"uo si šta je Islington kazao: da je zadržao u životu moju sestru, za svaki slu aj. Možda ja nisam jedina od mojih koja je ostala. Ti si mi spasao život." Zastala je, a onda je žurno izgovorila: "Bio si mi zaista dobar prijatelj, Ri arde. Na neki na in sam zavolela da si u blizini. Molim te, nemoj da ideš."

Ispužio je levu povre enu šaku i potapšao je nespretno po ruci.

"Ovaj", po e on, "i ja sam na neki na in zavoleo da si ti u blizini. Ali ja ne pripadam ovom svetu. U mom Londonu... ovaj, najopasnija stvar koje treba da se uvaž jeste taksi koji žuri. I ti se meni dopadaš. Strašno mi se dopadaš. Ali želim da po em ku i."

Podigla je pogled prema njemu i pogledala ga svojim o ima udne boje.

"Zna i, nikada se više ne emo videti", re e ona.

"Pretpostavljam da ne emo."

"Hvala ti za sve što si u inio", re e ona. Zatim ga je zagrlila, tako vrsto da su ga zaboleda izubijana rebra; on joj uzvрати stisak, isto tako snažano.

Na kraju re e. "Drago mi je što sam te upoznao."

Jako je žmirkala. Pitao se ho e li mu ponovo re i da joj je nešto upalo u oko. Umesto toga je upitala: "Jesi li spreman?"

Klimnuo je.

Spustio je torbu i stao da pretura po stražnjem džepu zdravom šakom. Izvadio je klju i predao joj ga. Pružila ga je ispred sebe, kao da ga je gurnula u neka zamišljena vrata.

"U redu", re e ona. "Samo kreni. Ne osvr i se."

Krenuo je niz malo brdo. U blizini se obrušio galeb.

U podnožju brda se osvrnuo. Stajala je na vrhu, oivi ena izlaze im suncem. Obrazi su joj se sijali.

Narandžasta svetlost se odbi o klju .

Dor ga okrenu, jednim odlu nim pokretom.

Svet se zatamnio, i duboka grmljavina ispuni Ri ardovu glavu, nalik na poludelu riku hiljadu pobesnelih zveri.

20.

Svet se zatamnio i duboka grmljavina ispuni Ri ardovu glavu, nalik na poludelu reku hiljadu razbesnelih zveri.

Zatreptao je u mraku, vrsto uhvativši torbu. Zapitao se nije li budalasto postupio kada je sklonio nož.

Neki ljudi su se gurali pored njega. Ri ard po e da se udaljava od njih.

Pred njim su se nalazile stepenice. Krenuo je uz njih. Kada je to u inio, svet po e da se rasta e, poprima oblik i prestrojava. Grmljavina je poticala od saobra ajne gužve i on je upravo izlazio iz podzemnog prolaza na Trafalgar Skveru.

Bila je sredina prepodneva, dan oktobarski i topao, a on je stajao na trgu stežu i torbu i žmirkaju i na svetlosti. Taksiji, crveni autobusi i kola tutnjali su i jurili oko trga, a turisti su hranili legije gojaznih golubova, i fotografisali Nelsonov spomenik i ogromne Lendsijerove lavove oko njega.

Nebo je bilo savršene plave boje kao na televizijskom ekranu kada okrenete prazan kanal.

Prešao je preko trga, pitaju i se da li je stvaran ili ne. Japanski turisti nisu na njega obra ali pažnju. Pokušao je da otpo ne razgovor sa jednom lepom devojkom, koja se nasmejala i rekla nešto na jeziku za koji je Ri ard pomislio da mora biti italijanski, ali je, u stvari, bio finski.

Jedno detence neodre enog pola zurilo je u golubove i satiralo tablu okolade. u nuo je pored njega.

"Hm. Zdravo, mali", re e Ri ard.

Dete nije prestalo da sisa okoladu i ni im nije pokazalo da je u Ri ardu prepoznalo drugo ljudsko bi e.

"Zdravo", re e Ri ard, glasom u koji se uvukla izvesna nota o ajanja. "Da li me vidiš? Klinac? Zdravo?"

Sa okoladom prekrivenog lica zurila su u njega dva mala oka. A onda dete ute e, obgrlivši rukama noge najbliže ženske osobe i re e: "Mamice? Onaj ika me gnjavi. Gnjavi me, mama."

Detetova majka se sva nakostrešena okrenu prema Ri ardu. "Šta to radite", upitao na, "gnjavite našeg Leslija? Postoje mesta za ljude kao što ste vi."

Ri ard po e da se osmehuje. Bio je to ogroman i sre an osmeh. Ne biste uspeali da mu ga skinete s lica ni kada biste ga tresnuli ciglom po potiljku.

"Veoma se izvinjavam", re e on, cere i se poput eširskog ma ka.

A onda, zgrabivši torbu, potr a preko Trafalgar Skvera, ispra en golubovima koji su uplašeno prnhuli u vazduh.

Izvadio je karticu za podizanje novca iz nov anika i gurnuo je u automat.

Ure aj je prepoznao njegov etvorocifreni broj, posavetovao ga da ga uva u tajnosti i da ga ne otkrije nikome, te zapitao kakva mu je usluga potrebna.

Zatražio je gotovinu, i automat mu je isporučio gomilu novca. U oduševljenju je pesnicom udario vazduh, a onda, posramivši se, napravio se kao da zaustavlja taksi.

Taksi se zaustavio - zaustavio se, njemu! - i on u e u njega, sede pozadi, sav ozaren. Zamolio je voza a da ga odveze do kancelarije. A kada mu voza skrenu pažnju na to da bi verovatno brže stigao peške, Ri ard razvu e usta u još širi osmeh i zamoli - prakti no ga je preklinjao - taksistu da ga zabavi, njega, Ri arda, svojim mišljenjima vezanim za probleme gradskog saobra aja, izlaženje na kraj sa kriminalom i o aktuelnim vru im politi kim pitanjima.

Taksista je optužio Ri arda da se šega i sa njim i bio je zlovoljan tokom cele petominutne vožnje uz Strand. Ri ardu je bilo svejedno. Ostavio mu je smešno visoku napojnicu.

A onda se zaputio u svoju kancelariju.

Kada je ušao u zgradu, osetio je kako mu osmeh silazi sa lica. Sa svakim korakom bio je sve uznemireniji, ose ao je sve ve u nelagodnost. Šta ako je i dalje bez posla? Šta ako mogu da ga vide deca umrljana okoladom i taksisti, ali je i dalje nevidljiv za svoje kolege. Šta ako...

Gospodin Figis, pripadnik obezbe enja, podiže pogled sa primerka Nestašnih nimfica, koji je sakrio unutar primerka Sana, i frknu.

"Bro jutro, gospodine Mejhju." Nije zvu ao kao da mu zaista želi dobro jutro. Rekao je to kao da želi da mu stavi do znanja da ga, zapravo, uopšte nije briga ho e li ga onaj kome je pozdrav bio upu en preživeti ili ne - niti, što se toga ti e, da li je uopšte jutro.

"Figise!" uzviknu oduševljeno Ri ard. "I vama zdravo, gospodine Figise, izuzetni pripadni e obezbe enja!"

Niko nikada do tada nije ništa sli no rekao gospodinu Figisu, ak ni nage dame iz njegove mašte. Sumnji avo je odmeravao Ri arda sve dok ovaj nije ušao u lift i nestao mu s vidika. Zatim je pažnju ponovo usredsredio na nevaljale nimfice, za koje je ve po eo da podozreva da nikada više ne e imati dvadeset devet godina, sa lilihipom ili bez njega.

Ri ard je izišao iz lifta i krenuo, malo oklevaju i, niz hodnik.

Sve e biti u redu, re e on sebi, samo ako je moj radni sto još tamo. Ako je moj sto tamo, sve e biti dobro.

Ušao je u veliku, zajedni ku kancelariju u kojoj je radio tri godine. Ljudi su radili za stolovima, razgovarali preko telefona, preturali po ormanima sa spisima, pili loš aj i još goru kafu. Bila je to njegova kancelarija.

A tamo kod prozora, gde je nekada stajao njegov sto, sada su se nalazili siva gomila ormana sa spisima i jedna juka.

Upravo se spremao da se okrene i pobegne kada mu neko pruži šolju čaja u plastičnoj kafi.

"Bludni sin se vratio, a?" oslovi ga Geri. "Izvoli."

"Zdravo Geri", reče Ričard. "Gde je moj sto?"

"Ovuda", odvrati Geri. "Kako je bilo na Majorci?"

"Majorci?"

"Zar ne ideš uvek na Majorku?" upita Geri. Peli su se stepenicama koje su vodile na četvrti sprat.

"Nisam ovog puta", reče Ričard.

"Baš htedoh da kažem", nastavi Geri. "Nisi nešto pocrneo."

"Nisam", složi se Ričard. "Ovaj. Znaš. Bila mi je potrebna promena."

Geri klimnu. Pokazao je na vrata koja su, za sve vreme Ričardovog boravka ovde, vodila u prostoriju sa dosjeima i zalihama.

"Promena? Nema sumnje da je ovo promena. Smem li prvi da ti čestitam?"

Na pločici na vratima pisalo je:

R. B. MEJHJU
MLA I PARTNER

"Čestitam", ponovi Geri.

Udaljio se, a Ričard je ušao u svoju kancelariju.

Bio je to njegov sto. Trolovi su bili uredno sklonjeni u jednu od ladica stola, i on ih je sve izvadio i rasporedio po kancelariji. Imao je vlastiti prozor, sa lepim pogledom na reku i Južnu obalu. Bila je tu čak i jedna velika zelena biljka, sa ogromnim voštanim listovima, od one vrste koja izgleda kao da je vešta čika, a u stvari nije.

Njegov stari kompjuterski terminal bež boje bio je zamenjen mnogo ugla enijim crnim kompjuterskim terminalom, koji je zauzimao manje prostora na stolu.

Gledao je kroz prozor dok je pio čaj.

"Znaš li, sve si našao u redu?"

Podigao je pogled. Brza i delotvorna Silvija stajala je u do vratku, osmehujući se.

"Hm. Da. Slušaj, moram da se pobrinem oko nekih stvari kod kuće - šta misliš da li bi bilo u redu ako bih ostatak dana uzeo slobodno i..."

"Kako god želiš. Ionako je trebalo da se vratiš tek sutra."

"Zaista?" upita on. "Tako je."

Silvija se namršti. "Šta ti se dogodilo s prstom?"

"Slomio sam ga", reče joj on.

Zabrinuto se zagledala u njegovu šaku. "Nisi se valjda tukao?"

"Ja?"

Razvukla je usta u osmeh. "Samo te zadirkujem. Pretpostavljam da si ga prikleštio vratima. To je uradila moja sestra."

"Ne", izlenu se Ričard. "Bor..." Silvija izvi obrvu. "Vrata", završi on neuverljivo.

Odveo se taksijem do svog starog stana. Nije bio siguran da li bi smeo da uđe u podzemnu. Ne još.

Pošto nije imao ključ, zakucao je na vrata i razočarao se kada mu ih je otvorila žena koje se Ričard sećao da ju je poslednji put sreo, ili, bolje reći, izbegao da sretne u svom kupatilu.

Predstavio se kao bivši stanar, i utvrdio da a) on, Ričard, više ne živi tu, i b) da ona nema pojma šta se dogodilo sa njegovim stvarima. Ričard je napravio nekoliko beleški, a potom se krajnje uljudno pozdravio i taksijem odveo u posetu ovek u kaputu od kamelhara.

Ovek u kaputu od kamelhara nije nosio kaput i bio je, zapravo, manogo manje ugla en nego kada ga je Ričard sreo poslednji put.

Sedeli su u njegovoj kancelariji, i on je slušao Ričardove ukore sa izrazom nekoga ko je slučajno progutao živog pauka, te je upravo osetio da je ovaj pokušao da se kreće.

"Ovaj, da", priznade on pošto je pogledao u dosje. "Izgleda da je bilo nekih problema, kada ve to pomenuste. Zaista ne znam kako je to moglo da se dogodi."

"Mislim da uopšte nije važno kako se dogodilo", re e Ri ard, razumno. "Stvar je u tome da ste izdali moj stan za vreme mog odsustva od nekoliko nedelja", pogledao je u svoje beleške: "Džordžu i Adeli Bukanan. Koji nemaju nameru da se isele."

ovek zatvori dosje. "Ovaj", po e on. "Greške se dešavaju. Ljudska greška. Bojim da ne možemo ništa da u inimo."

Ri ard je bio savršeno svestan injenice da bi onaj stari Ri ard, koji je stanovao u sadašnjem domu Bukananovih, pokleknuo u ovom trenutku, da bi stao da se izvinjava što smeta i da bi otišao. Umesto toga je rekao: "Zaista? Ne možete ništa da u inite? Izdali ste vlasništvo koje sam ja legalno iznajmio od vaše kompanije nekom drugom, i uz to ste još izgubili sve moje stvari, a sad ništa ne možete da u inite povodom toga? Nešto mislim, a ube en sam da e se sa mnom složiti i moj advokat, da možete mnogo da u inite."

ovek bez kaputa od kamelhara izgledao je kao da je pauk po eo da mu puzi nazad uz grlo. "Ali nemamo nijedan drugi prazan stan kao što je bio vaš u toj zgradi", re e on. "Imamo samo penthaus apartman."

"To e mi", re e Ri ard oveku hladno, "odgovarati..."

ovek odahnu.

"...za stanovanje. A sada", nastavi Ri ard, "porazgovarajmo o nadoknadi za izgubljene stvari."

Novi stan bio je mnogo lepši od prethodnog. Imao je više prozora, kao i balkon, prostranu trpezariju i celu spava u sobu viška. Ri ard ga obi e; nije bio zadovoljan.

ovek bez kaputa od kamelhara je pristao, krajnje nevoljno, da ga opremi, pa je ubacio unutra krevet, sofu, nekoliko stolica i televizor.

Ri ard spusti Lov ev nož na plo u iznad kamina.

Doneo je kari iz indijskog restorana prekoputa i seo na pod prekriven tepihom u svom novom stanu; dok je obedovao, zapitao se da li je uopšte jeo kari kasno no u na pijaci koja se održavala na palubi topovnja e ukotvljene pored Tauer Bridža. inilo mu se da je to malo verovatno, sada kada je o tome razmišljao.

Oglasilo se zvono na vratima. Ustao je i otvorio ih.

"Pronašli smo ve inu vaših stvari, gospodine Mejhju", re e ovek koji je nekada nosio kaput od kamelhara. "Bile su odložene u skladište. Unesite stvari, momci."

Dvojica kršnih momaka uvukoše unutra nekoliko velikih sanduka za aj, ispunjenih Ri ardovim stvarima.

"Hvala", re e Ri ard.

Posegao je u prvi sanduk za aj, odmotao prvi predmet, za koji se ispostavilo da je uramljena Džesikina fotografija. Zurio je u nju nekoliko minuta, a onda ju je ponovo vratio u sanduk.

Na kraju je pronašao sanduk sa svojom ode om i raspakovao ga, ali je ostale ostavio nasred sobe. Kako su dani prolazili, ose ao je sve ve u krivicu što ih nije raspakovao. Ali to ipak nije u inio.

Nalazio se u svojoj kancelariji, sedeo je za svojim stolom, zure i kroz prozor, kada je zazujao interkom. "Ri arde?" pozva ga Silvija. "Direktor saziva sastanak u svojoj kancelariji kroz dvadeset minuta povodom izveštaja o Vandsvortu."

"Do i u", re e on.

A onda, pošto nije imao ništa drugo da radi narednih deset minuta, podigao je narandžastog trola i pripretilo njime jednom nešto manjem trolu zelene kose.

"Ja sam najve i ratnik u Londonu Ispod. Jesi li spreman da umreš!" upita on, opasnim trolskim glasom, gegaju i narandžastog trola. Zatim je podigao zelenokosog trola i rekao: "Aha! Ali prvo eš popiti finu šolju aja..."

Neko pokuca na vrata, i on, osetivši se nelagodno, spusti trolove.

"Slobodno!"

Vrata se otvoriše, i unutra uđe Džesika, ali zastade u do vratku. Delovala je nervozno. Potpuno je zaboravio koliko je lepa.

"Zdravo, Ri arde", reče ona.

"Zdravo, Džes", reče Ri ard, ali se odmah ispravi. "Izvini - Džesika."

Osmehnula se i zbacila kosu. "Oh, može i Džes", reče ona; delovala je kao da je to gotovo i mislila. "Džesika - Džes. Niko me nije zvao Džes tako dugo. Nedostajalo mi je."

"Pa", pođe Ri ard, "otkud ti, kako to da mi je ukazana ta staza, ovde, hm."

"Zapravo sam samo htela da te vidim."

Nije znao šta da kaže. "To je lepo", reče on najzad.

Zatvorila je vrata njegove kancelarije i napravila nekoliko koraka prema njemu.

"Ri arde. Da li ti je nešto neudobno? Sećam se da sam raskinula veridbu. Ali nikako ne mogu da se setim oko čega smo se posvađali."

"Zaista?"

"Mada nije ni važno. Zar ne?" Osvrnula se po kancelariji. "Unapred hvala."

"Jesam."

"Drago mi je." Zavukla je šaku u džep kaputa i izvadila malu, smeđu kutiju. Spustila ju je na Ri ardovo sto.

Otvorio je kutiju, mada je znao šta je u njoj.

"To je tvoj verenički prsten. Mislila sam, ovaj, možda, da bi trebalo da ti ga vratim, pa kad, ovaj, ako stvari krenu nabolje, ovaj, možda, da ti ga jednog dana ponovo dati."

Prsten je svetlucao na suncu: najvredniji i novac koji je ikada na nešto potrošio.

Zatvorio je kutiju i vratio joj je.

"Zadrži ga, Džesika", reče on. A potom: "Žao mi je."

Grizla je donju usnu. "Jesi li upoznao nekoga?"

Oklevao je. Pomislio je na Lamiju i Lovca, i Anesteziju, čak i na Dor, ali nijedna od njih nije bila ta neka u smislu koji je ona imala na pameti.

"Ne. Ne postoji nijedna druga", reče on. A onda, shvativši da je to istina tek kada je izgovorio, dodade: "Samo sam se ja promenio, to je sve."

Zazujao je interkom. "Ri arde? Gde si te."

Pritisnuo je dugme. "Silazim odmah, Silvija." Pogledao je Džesiku.

Ništa nije rekla. Možda nije postojalo ništa što je mislila da može da izgovori. Izišla je i tiho za sobom zatvorila vrata.

Ri ard je jednom rukom dohvatio hartije koje su mu bile potrebne. Drugom je prevukao preko lica, kao da želi nešto da otrgne s njega: tugu, možda, suze ili Džesiku.

Po njemu je ponovo da ide podzemnom železnicom, na posao i sa posla. Prestao je da kupuje novine koje su mu trebale ujutro i uveče. Umesto toga je zagledao lica drugih ljudi u vozu, pitaju se da li su svi oni iz Londona. Iznad, pitaju se šta se odigrava u njihovim glavama.

Za vreme vešanja, nekoliko dana po njegovom susretu sa Džesikom, ušlo mu se da je video Lamiju na drugom kraju vagona, da mu je bila okrenuta leđima, tamne kose podignute visoko na glavi, u dugačkom crnoj haljini. Srce je stalo divljački da mu udara u grudima.

Stao je da se probija kroz gužvu u odeljku. Kada je bio blizu, ušli su u stanicu i ona je sišla. Ali to nije bila Lamija: samo jedna od mladih londonskih gotskih dama, shvatio je, razočaran, koja je izišla u noćni provod.

Jedne srede ugledao je velikog smeđeg pacova kako sedi na vrhu kanti za šljake iza Njutn Menšns, gledajući i unaokolo kao da je ceo svet njegov.

Kada mu se Ri ard približio, skočio je na pločnik i ostao da stoji u senci kante za šljake, zureći u njega crnim okulićima.

Ri ard u njemu.

"Zdravo", reče on blago. "Poznajemo li se nas dvojica?"

Pacov mu ne odgovori, ali nije ni pobežao.

"Zovem se Ri ard", nastavi on tihim glasom. "Nisam, zapravo, pacov-govornik, ali, ja, hm, poznajem nekoliko pacova, pa sam se zapitao da možda ne znaš gospu Dor..."

uo je kako neko vuče noge iza njega, okrenuo se i ugledao Bukananove kako ga znatiželjno posmatraju.

"Da li ste... nešto izgubili?" upita gospođa Bukanan.

Ri ard ga je uo, ali se nije obazreo, kada je njen muž grubo prošaputao: "Samo klikere."

"Ne", odvrati Ri ard, iskreno. "Samo sam, hm, pozdravljao jednog..."

Pacov pobeže.

"Da li je to bio pacov?" zabrunđa Džordž Bukanan. "Žališ se veče u. To je ne uveno. Ali to je London, je li tako?"

Da, složio se Ri ard. Bio je.

Njegove stvari i dalje su stajale neraspakovane u sanducima za čaj, nasred predvorja.

Nije palio televizor. Vrao bi se kući i noću i jeo. Zatim bi stajao kod prozora, posmatrajući London, automobile, krovove i svetla, dok je sumrak prerastao u noć i svetla se palila po celom gradu. A onda bi se konačno, nevoljno, skinuo, otišao u krevet i zaspao.

Jednog petka po podne Silvija je došla u njegovu kancelariju.

Otvorao je kovertu, koristeći za to svoj nož - Lovčev nož.

"Ri arde?" obrati mu se ona. "Baš sam nešto mislila. Da li mnogo izlaziš ovih dana?"

On odmahnu glavom.

"Pa, gomila nas izlazi večeras. Da li bi i ti sa nama?"

"Hm. Svakako", odvrati on. "Da. Voleo bih."

Bilo je odvratno.

Bilo ih je osmoro: Silvija i njen mladić, koji je radio nešto vezano za 'muzejske' automobile, Geri iz rada unovodstva, koji je nedavno raskinuo sa svojom devojkom, zahvaljujući i nesporazumu (mislio je da će ona imati razumevanja što on spava sa njenom najboljom prijateljicom, ali pokazalo se da nema kada je to otkrila), nekoliko finih ljudi i prijatelja finih ljudi, i nova devojka iz kompjuterskog.

Prvo su pogledali film u Odeonu, na Lester Skveru. Dobri momak je pobedio na kraju, bilo je mnogo eksplozija i letećih predmeta.

Jeli su kod La Raša, u Old Kompton Stritu, nabokali se kuskusa i malih egzotičnih grickalica, a odatle su otišli u pab koji je Silvija volela u ulici Bervik, popili nekoliko pića i razgovarali.

Nova devojka iz kompjuterskog mnogo se osmehivala Ri ardu, kako je veče odmicalo, a on nije imao baš ništa da joj kaže. Ostao je runda pića, i devojka iz kompjuterskog pomogla mu je da ih donese za sto.

Geri je otišao u toalet, te je devojka iz kompjuterskog došla i sela pored Ri arda na Gerijevo mesto. Ri ardu je glava zvečala od kucanja kosa, buke džuboksa i mirisa piva i džintonika, kao i od dima cigareta. Pokušao je da sluša razgovore koji su se vodili za stolom i zaključio da uopšte više ne može da se usredsredi na ono što su ostali govorili i da ga uopšte ne zanimaju delići razgovora koje je bio u stanju da čuje.

A onda mu je sinulo, jasno kao da gleda na velikom ekranu Odeona na Lester Skveru: noćas će se vratiti kući sa devojkom iz kompjuterskog, vodiće ljubav, a sutra, pošto je subota, provešće jutro u krevetu. Zatim će ustati i zajedno će raspakovati njegove stvari koje su još u sanducima za čaj, i kroz godinu dana oženiće se devojkom iz kompjuterskog, ponovo biti unapređen, imaće dvoje dece, dečaka i devojčicu, preseliće se u predgrađe, u Harou, Krojdon ili Hempsted, ili čak u udaljeni Reding.

I neće to biti loš život. I to je znao. Ponekad ništa ne možete da uradite.

Kada se Geri vratio iz toaleta, osvrnuo se zbunjeno unaokolo. Svi su bili tu osim Ri arda.

"Ri ard?" upita on.

Devojka iz kompjuterskog slegnu ramenima.

Geru izi e napolje, u ulicu Bervik. Zapahnuo ga je hladan no ni vazduh kao da ga je neko poprskao hladnom vodom. Mogao je da namiriše zimu u vazduhu. Pozvao je: "Dik? Hej? Ri arde?"

"Ovde sam."

Ri ard je stajao oslonjen o zid, u senci. "Izišao sam da udahnem malo svežeg vazduha."

"Jesi li dobro?" upita Geri.

"Jesam", odvrati Ri ard. "Nisam. Ne znam."

"Ovaj", po e Geri, "to pokriva opcije koje su ti na raspolagnaju. Želiš li da pri aš o tome?"

Ri ard ga ozbiljno pogleda. "Smeja eš mi se."

"To u uraditi u svakom slu aju."

Ri ard pogleda Gerija. Geriju je laknulo kada je primetio da se ovaj osmehuje, jer je znao da su i dalje prijatelji. Geri pogleda prema pabu. Zatim zavu e šake u džepove od kaputa.

"Hajdemo", re e on. "Prošetajmo. Možeš da olakšaš dušu. Onda u te ismejati."

"Kopile", re e Ri ard, zvu e i mnogo više kao Ri ard nego što je to bio slu aj proteklih nedelja.

"Za šta ina e služe prijatelji."

Išli su lagano ispod uli nih svetiljki.

"uj, Geri", po e Ri ard. "Da li si se ikada zapitao da li je ovo sve što postoji?"

"Molim?"

Ri ard neodre eno pokaza rukom, obuvativši sve. "Posao. Dom. Pab. Sastanci sa devojkama. Život u gradu. Život. Da li je to sve što postoji?"

"Mislim da bi to obuhvatilo sve, da", odvrati Geri.

Ri ard uzdahnu. "Ovaj", po e on, "za po etak, nisam bio na Majorci. Ho u da kažem, zaista nisam bio na Majorci."

Ri ard je pri ao dok su išli gore-dole sporednim ulicama izme u Ridžent strita i ering Kros Rouda. Pri ao je i pri ao, po evši od trenutka kada je pronašao devojkicu koja je krvarila na plo niku i kada je pokušao da joj pomogne, jer jednostavno nije mogao da je ostavi tamo, i onoga što se potom dogodilo. Kada im je postalo suviše hladno da bi nastavili šetnju, ušli su u kafe koji je radio cele no i. Bio je pravi, od onih gde se sve kuvalo na masti, gde su služili aj u okrnjenim belim bokalima sjajnim od slanine.

Ri ard i Geri su sedeli, Ri ard je pri ao, a Geri slušao, a onda su naru ili jaja na oko i zape eni pasulj i tost, i pojeli to, dok je Ri ard nastavljao da pri a, a Geri da sluša. Tostom su pokupili ostatke žumanaca. Popili su još aja, dok na kraju Ri ard nije kazao: "...a onda je Dor uradila nešto sa klju em i ja sam se vratio. U London Iznad. Ovaj, pravi London. Ostalo ti je poznato."

Usledila je tišina.

"To je sve", re e Ri ard. Završio je aj.

Geru se po eša po glavi. "uj", po e on izdaleka. "Da li je to zaista tako? Nije u pitanju neka užasna ujdurma? Ho u da kažem, da ne e neko da isko i iz roštilja ili ne eg drugog i kaže Skrivena kamera?"

"Iskreno se nadam da ne e", re e Ri ard. "Ti... Da li mi veruješ?"

Geru se zagledao u ra un na njihovom stolu, odbrojao novac i spustio ga u pepeljaru. "Verujem da ti se, ovaj, nešto dogodilo, o igledno... ali važnije je da li ti veruješ u to?"

Ri ard se zagleda u njega. Imao je tamne podo njake. "Da li ja verujem? Ne znam više. Verovao sam. Bio sam tamo. Bilo je ne eg kada si se ti pojavio, znaš."

"To mi nisi ranije pomenuo."

"Bilo je dosta strašno. Rekao si mi da sam poludeo i da sam samo lutao Londonom haluciniraju i."

Izišli su iz kafea i krenuli ka jugu, prema Pikadiliju.

"Ovaj", po e Geri. "Moraš i sam priznati da to zvu i mnogo verovatnije nego tvoje magi no londonsko podzemlje u koje odlaze ljudi koji propadnu kroz pukotine, Ri arde: takvi spavaju u dovracima radnji niz ceo Strand. Ne odlaze ni u kakav posebni London. Zimi se na smrt smrjavaju."

Ri ard ništa ne re e.

Geri nastavi. "Mislim da si možda zaradio nekakav udarac u glavu. Ili si možda doživeo šok kada te je Džesika šutnula. Nakratko si malo skrenuo. A onda si se oporavio."

Ri ard se strese. "Znaš šta me plaši? Da bi ti mogao biti u pravu."

"Zna i, život nije uzbudljiv?" nastavi Geri. "Divno. Dajte mi dosadu. Bar znam kuda u oti i da jedem i spavam no as. U ponedeljak u još imati posao. A?" Okrenuo se i pogledao Ri arda.

Ri ard je oklevaju i klimnuo. "Aha."

Geri pogleda na sat. "Do avola!" uzviknu on. "Ve je prošlo dva. Nadajmo se da emo uhvatiti taksi." Otišli su do ulice Brever. Geri je pri ao o taksijima. Nije rekao ništa originalno, ak ni zanimljivo. Jednostavno je ispunjavao svoju dužnost Londonca da gun a zbog taksija. "...imao je upaljena svetla i sve", govorio je, "rekao sam kuda želim da me vozi, a on meni, izvin'ite, idem ku i, a ja njemu, gde svi vi taksisti živite? I zašto nijedan od vas ne živi blizu mene? Trik je u tome da prvo u eš, a onda im kažeš da stanuješ južno od reke; ho u da kažem, šta je on meni pokušao da kaže? Po na inu na koji je nosio kapicu mogao je biti i u Katmanduu..."

Ri ard ga je isklju io. Zurio je u izlog Vintidžove robne ku e, u modele zaboravljenih filmskih zvezda, u izložene postere, stripove i asopise. Kao da je na trenutak zavirio u svet pustolovine i mašte.

I nije bilo stvarno. Rekao je to sebi.

"Pa, šta misliš?" upita Geri.

Ri ard se trgnu i vrati u sadašnjost. "O emu?"

Geri shvati da Ri ard nije uo ni re od onoga što je rekao. Ponovio je. "Ako ne na emo taksi, možemo no nim autobusima."

"Aha", re e Ri ard. "Odli no. U redu."

Geri napravi grimasu. "Brineš me."

"Izvini."

Išli su ulicom Vindmil, prema Pikadiliju.

Ri ard je gurnuo šake duboko u džepove. Na trenutak mu je preko lica prešao zbunjeni izraz, i on izvu e prili no ošte eno crno gavranovo pero, sa crvenom vrpcom oko ogoljenog kraja.

"Šta je to?" upita Geri.

"To je..." za utao je. "Samo pero. U pravu si. Glupost."

Bacio je pero u najbližu kantu za otpatke i nije se osvrnuo. Geri je oklevao. Zatim re e, pažljivo biraju i re i: "Da li si razmišljao o tome da posetiš nekoga?"

"Posetim nekoga? Slušaj, nisam lud, Geri."

"Jesi li siguran?"

Prema njima je išao taksi sa upaljenim znakom da je slobodan.

"Ne", iskreno odgovori Ri ard. "Evo taksija. Ti ga uzmi. Ja u narendim."

"Hvala." Geri je zaustavio taksi i ušao je pozadi pre nego što je rekao voza u da ga vozi u Batersi. Spustio je prozor, kada je taksi kretao, i rekao: "Ri arde - ovo je stvarnost. Navikni se na to. To je sve što postoji. Vidimo se u ponedeljak."

Ri ard mu je mahnuo i ispratio taksi pogledom. Zatim se okrenuo i stao da se udaljava od svetala Pikadilija, nazad prema ulici Brever.

Zaustavio se pored jedne starice koja je vrsto spavala u ulazu radnje. Bila je pokrivena iscepanim, starim ebetom i ono malo imovine, dve male, pune kartonske kutije i prljavi, nekada beli kišobran, bili su uvezani kanapom pored nje, a kanap joj je bio privazan oko zglavka, kako joj niko ne bi mogao ukrasti stvari dok spava. Imala je vuneni klobu asti šešir neodređene boje.

Izvukao je novčanik, pronašao novčanicu od deset funti i sagnuo se da tutne presavijenu novčanicu u ženinu šaku.

Otvorila je oči i trglala se. Stala je da trepće, ugledavši novac starim oči. "Šta je ovo?" upitala je pospano, nezadovoljna što ju je probudio.

"Zadrži", reče Riard.

Razmotala je novac, a onda ga gurnula u rukav. "Šta to eš?" sumnjičavo je upitala Riarda.

"Ništa", reče Riard. "Zaista ništa ne želim. Baš ništa." U tom je trenutku shvatio koliko je to bilo tačno; i kako je postalo užasno. "Da li si ikada imala sve što si želela? A onda shvatila da to uopšte nije ono što želiš?"

"Ne mogu reći da jesam", odvrati ona, uklanjajući i trljanjem pesak iz uglova oči.

"Mislio sam da želim ovo", reče Riard. "Mislio sam da želim lep, normalan život. Hoću da kažem, možda sam ja lud. Mislim, možda. Ali ako je ovo sve što postoji, onda ne želim da budem pri zdravoj pameti. Znaš?"

Odmahnula je glavom.

Zavukao je šaku u unutrašnji džep.

"Vidiš ovo?" upita on. Podigao je nož. "Lovac mi ga je dala pre nego što je umrla", reče joj on.

"Nemoj me povrediti", izusti starica. "Ništa nisam učinila."

Glas joj je bio nekako neobično jak. "Obrisao sam njenu krv sa oštrice. Lovac mora da vodi računa o svom oružju. Erleme je proizveo u viteza njime. Taj me je nož oslobodio Podzemlja."

"Ništa ja ne znam o tome", reče ona. "Molim te. Skloni ga. Tako je, dobar si ti momak."

Riard odhvatio nož. A onda se ustremi na zid od cigle, pored vrata u njegovom dovratku je žena spavala. Povukao je njime po zidu tri puta, jednom vodoravno i dva puta uspravno.

"Šta to radiš?" zabrinuto upita žena.

"Pravim vrata", odgovori joj on.

Ona frknu. "Treba da skloniš tu stvar. Otkirala je te zbog nošenja oružja."

Riard se zagledao u obris vrata koji je iscrtao na zidu. Vratio je nož u džep i stao da udara po zidu pesnicama. "Hej! Ima li koga? Ujete li me? To sam ja - Riard! Dor? Bilo ko?" Povredio je šake, ali nije prestajao da udara i naleće na zid.

A onda ga je ludilo napustilo, i on prestade.

"Izvini", reče starici.

Nije mu odgovorila. Ili je ponovo zaspala, ili se, što je bilo verovatnije, pretvarala da je zaspala. Hrkanje svojstveno starima, stvarno ili glumljeno, dopre iz dovratka.

Riard sede na pločnik i zapita se kako neko može da napravi takvu zbrku od svog života kao što je on napravio od svog.

Zatim je ponovo pogledao prema vratima koja je izgrebao na zidu.

U zidu se nalazila rupa u obliku vrata, na mestu gde je iscrtao njihov obris. U dovratku je stajao neki čovek, sa teatralno prekrštenim rukama na grudima. Ostao je tamo dok nije bio siguran da ga je Riard primetio. A onda je zevnuo, široko, pokrivši smeđom šakom usta.

Markiz de Karabas izvi obrvu. "Pa?" upita on, nervozno. "Ideš li?"

Riard je zurio u njega jedan otkucaj srca.

Zatim je klimnuo, jer nije imao poverenja u sebe da bilo šta kaže, i ustao. Zajedno su prošli kroz rupu u zidu, nazad u tamu, ne ostavivši ništa za sobom; čak ni vrata.